తెలుగు వాక్యం

పద వర్ణ సహితం

చేకూరి రామారావు

తెలుగు వాక్యం

పద వర్ణ సహితం

చేకూరి రామారావు

చిరునవ్వు ప్రచురణలు

హైదరాబాద్

1999

TELUGU VAKYAM, PADA VARNA SAHITAM

Telugu Sentence including Word and Sound
A Linguistic Analysis

by

Chekuri Ramarao
St No 7, Newfoundland
Habsiguda, Hyderabad - 500 007
Phone 7152440

First Edition : A.P Sahitya Akademi 1975
Second Enlarged Edition 1999

Copies 1000

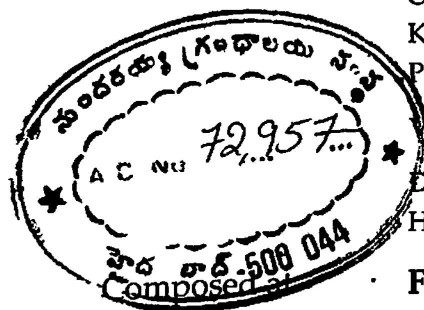
Price **45/-**

Cover Design : **Sankar**

Copies Available **Navodaya Book house**
Opp Arya Samaj Mandir
Kachiguda, Hyderabad
Phone 4652387

Visalandhra Book House, **All Branches**

Disa Book House, Chikkakpally
Hyderabad Ph 7607361

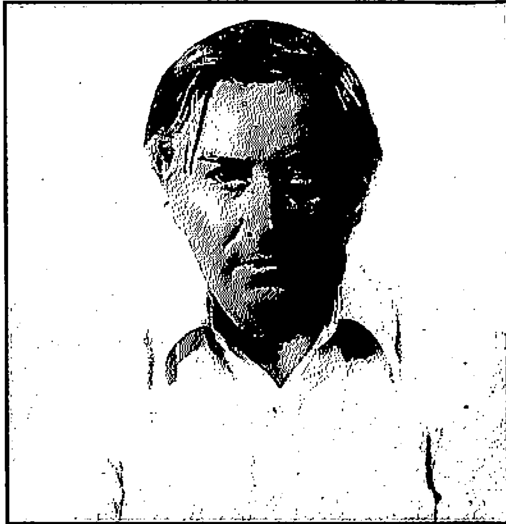

Composed at : **Fontline Graphics**
Baghlingampally, Hyderabad - 44
Ph 7660000

Printed at : **Charita Graphics,** Hyd - 500 020

Publishers : **Chirunavvu Books**
Vikaasa Baarathi, 16-2-669/1/A
Judges Colony, Malakpet
Hyderabad - 36, Phone 4551013

అంకితం

అవతరణ : 24-6-1928 - నిష్క్రమణ : 7-12-1987

ఆచార్య జెరల్డ్ బి. కెలీ గారి

నిరంతర స్మృతికి

విషయ సూచిక

మొదటి ముద్రణ పీఠిక

ముందుకు పోయే ముందు

ఆధునిక భాషాశాస్త్ర పద్ధతుల్లో తెలుగు భాషమీద పరిశోధన ప్రారంభమై ఎంతో కాలం కాలేదు అందులో వాక్య నిర్మాణ పరిశీలన మరీ ఇటీవలిది

తెలుగు వాక్యాన్ని నేను అర్థం చేసుకోటానికి చేస్తున్న ప్రయత్నాల్లో ఇప్పటికి ఇది ఒక మజిలీ దాదాపు పదేళ్లనుంచి తెలుగు వాక్యం గురించి నేను చేస్తున్న పరిశీలనను నా జాతి జనులతో పంచుకోవాలని చేసిన ప్రయత్నం ఇది ఇందులో ఎక్కువ భాగం - ముఖ్యంగా సంశ్లిష్ట వాక్యాలనుంచి - నా ఆలోచనల ప్రతిబింబాలే ఇందులో కొన్ని అభిప్రాయాలు అక్కడక్కడా వ్యాసాల రూపంలో అచ్చయినా ఈ పుస్తకంలోకి వచ్చేటప్పటికి కొన్ని మార్పులు జరిగినై అవి చేదర్థకాలను గురించి అనుకృతిని గురించి ఈ పుస్తకంలోనే తొలిసారిగా చెప్పిన అభిప్రాయాలు చాలా ఉన్నై ఆ అధ్యాయాల్లో చేసిన కొన్ని ప్రతిపాదనలు తెలుగు భాషా పరిమితిని దాటి ఇతర భాషలకు కూడ వర్తించగలవన్న ఆశ లేకపోలేదు ఏ శాస్త్రం ప్రతిపాదనైనా నిల్చేది అంతకన్నా మేలైన ప్రతిపాదన వచ్చేటంతవరకే అట్లాంటి కొత్త ప్రతిపాదలను ప్రేరేపించటమే ఈ పుస్తకానికి ప్రధాన లక్ష్యం

విషయ ప్రతిపాదన పదునుగా ఉండాలంటే సాంకేతిక పదజాలం తప్పనిసరి అవుతుంది అది మితిమీరితే విషయం దురవగాహమై పాఠకులకు చికాకు కలిగిస్తుంది ఇందులో అట్లాంటి పదజాలాన్ని చాలా పరిమితం చెయ్యటానికి విశేషంగా ప్రయత్నించాను

భాషను గురించి తెలుసుకోగోరే జిజ్ఞాసువులకు ఈ పాటికే పరిచయం అయి ఉంటయ్యన్న ఉద్దేశంతో గుప్తనిర్మాణం, వ్యక్తనిర్మాణం గర్భివాక్యం గర్భవాక్యం వంటి కొన్ని మాటలను అక్కడక్కడా వాడాను సూత్రాల క్రమవర్తనను ఒకటి రెండు చోట్ల ప్రస్తావించాను ఈ మాత్రం సాంకేతికతను పాఠకులు భరించగలరనుకుంటాను అధిక వివరణ కావల్సివస్తుందనీ, అచ్చువెయ్యటంలో చిక్కులు వస్తయ్యనీ ఇట్లాంటి పరిశీలనకు అవసరమైన చెట్టు బొమ్మల్ని వెయ్యలేదు

ఈ పుస్తకంలో వ్యాకరణ సమ్మతమైన వాక్యాలను వ్యాకరణ విరుద్ధమైన వాక్యాలతో పోల్చిచూపటం ద్వారా వివరించటానికి ప్రయత్నించాను వ్యాకరణం అంటే వ్యవహర్తలను ఇట్లా మాట్లాడమని గాని రచయితలను ఇట్లా రాయమనిగాని శాసించే లిఖిత సూత్రాల పుస్తకం అనే అర్థంలో వాడటం లేదు భాషా వ్యవహారంలో వ్యవహర్తలు పాటించే నియమావళి అనే అర్థంలో వాడుతున్నాను ఈ నియమాలు వ్యవహర్తల మనస్సులో అజ్ఞాతంగా ఉంటై వాటిని జాగ్రత్తగా గ్రహించి వ్యక్తరూపం ఇయ్యటమే భాషా పరిశోధకులు చేసేపని

వ్యాకరణ సమ్మతిని నిర్ణయించటానికి పనిముట్లు ఉండవు భాషా పరిశీలన ద్వారా పరిశోధకుడు ఏర్పరుచుకున్న అంతర్దృష్టి తప్ప వేరే ఆధారంలేదు అదీగాక వ్యాకరణ సమ్మతి వ్యవహర్తల ప్రాంతాలనుబట్టి అలవాట్లనుబట్టి నమ్మకాలను బట్టి ఉండవచ్చు అందువల్ల ఈ పుస్తకంలో కొన్ని వాక్యాల వ్యాకరణ సమ్మతి అసమ్మతులను గురించి నేను చేసిన నిర్ణయాలతో కొందరు పాఠకులు ఏకీభవించకపోవచ్చు అంతేగాక ఉదాహృత వాక్యాలకు సందర్భాలు కేవలం ఊహ్యాలే గనుక సమ్మతి అసమ్మతులలో వ్యత్యాసం రావటం సహజం అందుకోసం సాధ్యమైనంత సహజంగా ఉండే ఉదాహరణలను ఎన్నుకోటానికి చాలాచోట్ల ప్రయత్నించాను

పూర్తిగా వ్యాకరణ విరుద్ధమని తోచిన వాక్యాలకు అక్కడ ఉద్దిష్టమైన అర్థాన్ని ఇయ్యలేని వాక్యాలకు పువ్వు గుర్తుంచాను. వ్యాకరణ సమ్మతి సందేహమని తోచిన వాక్యాల ముందు ప్రశ్నార్థక చిహ్నం ఉంచాను ఒక సంఖ్యముందు పువ్వు గుర్తుంటే అందులో ఉదాహరించిన వాక్యాలన్నీ వ్యాకరణ విరుద్ధాలనీ (లేక ఉద్దిష్టార్థబోధక అసమర్థాలు) ఎ బి సి డి అనే అక్షరాల ముందుంటే కేవలం ఆ వాక్యాలు మాత్రమే వ్యాకరణ విరుద్ధాలనీ ఉద్దేశించాను ఈపద్ధతి ప్రశ్నార్థక చిహ్నం విషయంలో కూడా పాటించబడింది

ఇందులో ముఖ్యంగా పరిశీలించింది ఆధునిక భాషలో వ్యవహరించటానికి వీలున్న వాక్యాలను ఈ పరిశీలన ఆధునిక రచనా భాషకు కూడా వర్తిస్తుంది వాక్య నిర్మాణంలో ప్రాచీనాధునిక భాషలమధ్య భేదం స్వల్పం అందువల్ల ఈ సూత్రీకరణలలో చాలావరకు ప్రాచీనభాషకు కూడా వర్తిస్తై అది సూచించటానికి అందుబాటులో ఉన్న ప్రాచీనాధునిక రచనల్లో నుంచి కొన్ని ప్రయోగాల్ని అక్కడక్కడ ఉదాహరించాను కొన్ని సూత్రీకరణలు ఇతర ద్రావిడ భాషలకు కూడా వర్తించవచ్చు భాషలమధ్య వాక్యనిర్మాణ విషయంలో అధిక సామ్యం ఉండటమే ఇందుక్కారణం

ఈ రచనలో అక్కడక్కడ కర్మణి వాక్యాలను ప్రయోగించాను కర్మణి వాక్యాలమీద నాకు ప్రత్యేకమైన మోజేమీ లేదు అకారణమైన ద్వేషమూ లేదు సకర్మకవాక్యాల్లో కర్తృప్రాధాన్యాన్ని తగ్గించటానికి భాషలు అనుసరించే ఒక పద్ధతి కర్మణి ప్రయోగం ఇది ఇతర మార్గాలద్వారా సాధించవచ్చుగాని తెలుగులో క్రియా విభక్తులు అందుకు ఆటంకం రచనా భాషలో ముఖ్యంగా పరిశోధనా వ్యాసంగంలో ఉత్తమ పురుష కర్తృకవాక్య బాహుళ్యం తప్పించుకోటం కష్టం ఒక్కోసారి ఆ వాక్యాలు రచయిత అభీష్టానికి విరుద్ధంగా అహంకార ద్యోతకాలు కావచ్చు ఆ ప్రమాదం నుంచి కాపాడు కోటానికి కర్మణి వాక్యాలు రచయితలకు కవచాల్లాంటివి ఆ ఉద్దేశంతోటే ఈ పుస్తక రచనలో కర్మణి వాక్యాలు వాడబడినై

ఈ రచనలో సంస్కృత పదబాహుళ్యాన్ని కూడా అయిష్టంగానే గుర్తించాను తెలుగు వ్యాకరణ సంప్రదాయం మంచికో చెడ్డకో సంస్కృత మార్గంలోనే మొదలయి పెరుగుతూ వచ్చింది ఆ సంబంధాన్ని ఇవాళ అమాంతంగా తెంచుకోటం అంత సులభంగా సాధ్యమయ్యేది

గాదు అందువల్ల ఇందులో కొత్తగా వాడిన పరిభాష కూడా ఆ మార్గంలో తయారుచేసిందే సమాస కల్పనలో సరూప సంగ్రహ పదనిర్మాణంలో సంస్కృత భాషలో ఉన్న సౌకర్యమే బహుశా ఇందుక్కారణమనుకుంటాను

ఈ పుస్తకంలో ఏ అధ్యాయమూ ఏ మాత్రం సమగ్రం కాదని ఎవరైనా వెంటనే గ్రహించగలరు ఏ రెండు ఉదాహృత వాక్యాలను తీసుకున్నా మళ్ళీ ఇంతకు రెండింతలు గ్రంధం రాయవచ్చు అంటే నేను రాయగలనని కాదు అంత విషయం ఉంటుందని తెలుగు వాక్యాన్ని గురించి ఇంతవరకు తెలుగులో ఒకపాటి పుస్తకమైనా లేనందువల్ల అసమగ్రంగానైనా ఇప్పటివరకు గ్రహించినంత మట్టుకు ఒకచోట కూరిస్తే తెలుసుకోదల్చుకున్న వాళ్లకు మరింత కృషి చెయ్యదల్చుకున్న వాళ్లకు ఉపయోగిస్తుంది గదా అని ఈ సాహసానికి పూనుకున్నాను ఇంకా కొన్నేండ్లు కృషిచేస్తే ఇంతకన్నా సమగ్రమైన విపులమైన పెద్దపుస్తకం రాయటానికి వీలుపడొచ్చు ఇంతకుముందే సూచించినట్టుగా ఈ పుస్తకంలో ప్రతిపాదించిన విషయాలు శాశ్వత సత్యాలనే భ్రమ (అసలు శాశ్వత సత్యాలనేవి ఉంటే) నాకు లేదు

దారిన నడుస్తున్నప్పుడో ఏ అల్పాహారమో పానీయమో సేవిస్తున్నప్పుడో శాస్త్ర విషయాలను ముచ్చటించుకోటం భాషాపరిశోధకులకు అలవాటు ఆ విధంగా తెలుగు వ్యాకరణాంశాలను గురించి మా గురువుగారూ (భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారు) నేనూ తరచు చర్చించుకుంటుంటాం ఒకరి ప్రతిపాదనలకు ఇంకొకరు విరుద్ధోదాహరణలు చూపించటం ఆ చర్చల్లో ఒక భాగం దానివల్ల సూత్రీకరణలు పదును దేరతై ఈ పుస్తకంలో చేసిన కొన్ని సూత్రీకరణలకు అట్లాంటి లాభం జరిగింది ఫలానివని ఇప్పుడు వేరు చెయ్యటం కష్టమైనా క్వార్థక వాక్యాల్ని గురించి నామ్నీకరణాల్ని గురించి చెప్పిన కొన్ని అంశాలు అట్లా బాగుపడ్డట్టు స్పష్టంగా గుర్తు మిగతావాటికి కూడా అట్లాంటి లాభం జరిగితే అవి కూడా నిస్సందేహంగా మెరుగయ్యేవే. కాని సమయాభావం అట్లా జరగనియ్యలేదు

విస్కాన్సిన్ యూనివర్సిటీ (మేడిసన్) లో ఒక పుష్కరం కిందట నేను భాషాశాస్త్రం చదువుకొనేటప్పుడు జెరల్డ్ కెలీ గారు నాకు ఉపాధ్యాయులు తెలుగుభాషను ఆధునిక పద్ధతుల్లో పరిశీలిస్తూ ఆయన అమెరికన్ విద్యార్థులకు పాఠాలు చెపుతుండేవారు ఉద్యోగరీత్యా నేనూ క్లాసుల్లో కూర్చునే అవసరం కలిగింది ఆ తరవాత అట్లాంటి క్లాసులు పూర్తిగా నాకే వదిలేసేవారు అప్పుడు విద్యార్థుల ప్రశ్నలకు సమాధానా లియ్యటం కోసమైనా సొంతంగా ఆలోచించాల్సి వచ్చేది ఈవిధంగా తెలుగు భాషా నిర్మాణాన్ని గురించి శాస్త్రీయంగా ఆలోచించటానికి నాకు దారి చూపి ప్రేరణ కలిగించిన ఉపాధ్యాయులు కెలీగారికి ఈ పుస్తకం అంకిత మియ్యటం ఈ సందర్భంలో ఆయన్ను గుర్తుచేసుకోటం కోసమే గాని ఇది ఆయనకు అంకిత మియ్యదగిన ఉద్గ్రంధం అనే ఉద్దేశంతో కాదు

కెలీగారు 1963 నుంచి కోర్నెల్ యూనివర్సిటీలో భాషా శాస్త్రాచార్యులుగా ఉంటున్నారు అంతకు పూర్వం వెస్కాన్సిన్ యూనివర్సిటీలో పనిచేశారు

చదువులోను విద్యార్థి ఉద్యమాల్లోనూ చురుగ్గా పనిచేస్తూ కూడా అంత చురుగ్గా ఈ పుస్తకానికి అచ్చుకోసం శుద్ధ ప్రతిని త్వర త్వరగా తయారుచేసి ఇచ్చిన ఆయిలోని (<అయినవోలు) ఉషాదేవికి చాలా ఋణపడి ఉన్నాను ఈ అమ్మాయి భాషా శాస్త్రం ఎమ్ ఏ రెండో భాగం చదువుతున్నది విషయంమీద అభిలాష, నా మీద అభిమానంవల్ల ఈ పని శ్రమ అనుకోకుండా సంతోషంగా చేసింది

చేరా

1975 మార్చి 8

రెండో ముద్రణ పీఠిక

వెనక్కి తిరిగి చూసుకుంటే

ఈ పుస్తకం మొదటి ముద్రణ అయి పాతికేళ్ళు కావస్తున్నది మొదటి ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల సందర్భంగా 1975 ఉగాది ప్రాంతంలో ఈ పుస్తకం తయారయింది తెలుగు వాక్య నిర్మాణం గురించి అప్పటివరకూ సాగిన నా ఆలోచనలను ఈ పుస్తకంలో క్లుప్తంగా క్రోడీకరించాను ఆ తరవాత మారిన కొత్తగా చేరిన అభిప్రాయాలను పరిశీలనలను చేసిన సవరణలను సంపాదించిన సమర్థక సమాచారాన్ని ఆయా సందర్భాలలో చేర్చాను అవి గణనీయంగా లేకపోవటం నా మట్టుకు నాకు రెండో ముద్రణ సందర్భంగా మిగిలిన అసంతృప్తి

ఇన్నేళ్ల తరవాత వెనక్కి తిరిగి చూసుకుంటే ఈ పుస్తకం రాయవలసిన పద్ధతి ఇది కాదేమో అనిపిస్తున్నది ఇంతకన్నా సుబోధకంగా రాస్తే ఎక్కువ మందికి ప్రయోజనకరంగా ఉండేది ఇందులో వాడిన భాషా శాస్త్ర పరిభాష, సంకేతాలు ఆ శాస్త్రంతో పరిచయంలేని వారిని చిక్కుపెట్టటం గుర్తించాను పాటించిన ప్రాచీన వ్యాకరణ మర్యాదలు ఆ సంప్రదాయంతో సాన్నిహిత్యం లేనివారిని కంగారు పెట్టటం కూడా గమనించాను రెండిటికీ దూరమైన వారి సంగతి సరేసరి ఈరెంటితో విడివిడిగానూ జమిలిగానూ పరిచయం ఉన్నవారి సంఖ్య ఎప్పుడూ స్వల్పమైనా ఇప్పుడు ఇంకా క్షీణిస్తున్నది అయినా కాస్త శ్రమ పడితే అర్థంకాని బ్రహ్మ పదార్థమేమీకాదు ఇది జిజ్ఞాసువులైన సీరియస్ పాఠకులు దీని ప్రయోజనాన్ని గుర్తించారు ఈ పుస్తకం క్రమక్రమంగా తెలుగు భాషను గురించి ఆలోచించే చాలా మంది దృష్టికి వచ్చింది ఈ పుస్తకాన్ని కేంద్రంలోని సివిల్ సర్వీసు పరీక్షలకు రాష్ట్రంలోని గ్రూపు-1 పరీక్షలకు పాఠ్యగ్రంథంగా ఉపయోగిస్తున్నారు అనేక విశ్వవిద్యాలయాల తెలుగు ఎం ఎ సిలబస్సులలో ఇది భాగమయింది

ఈ రెండో ముద్రణలో ఆధునిక భాష సంగ్రహ వర్ణన అనే భాగం అదనంగా చేర్చాను ఇందులో తెలుగు వర్ణాల గురించి వాటి ఉచ్చారణ గురించి వ్యాప్తి గురించి నామ క్రియాది పద నిష్పత్తిని గురించి కొన్ని ఆలోచనలున్నాయి ఇవి కూడా పైన పేర్కొన్న సిలబస్సుల్లో భాగాలు గనుక ఆయా పరీక్షలకు చదివే వారికి పనికి వస్తాయి ఈ భాగంలో కూడా వాక్య నిర్మాణం గురించి సంగ్రహంగా ఉంది సారాంశంగా చదువుకోటానికి పనికి వస్తుందని పునరుక్తమైనా అట్లానే ఉంచాను

ఇక్కడే ఇంకో విషయం స్పష్టతకోసం మనవి చేయాల్సి ఉంది ఈ పుస్తకంలో చాలా అంశాలు నా పరిశోధన ఫలితాలయినా ప్రత్యక్షరమూ నా సొంతంకాదు నా కంటే ప్రజ్ఞావంతులైన పూర్వుల ఆలోచనల పునాది బలంపైనే ఈ ఆలోచనలు సాగినాయి ఈ రెండూ ఈ పుస్తకంలో కొన్ని చోట్ల వేరు చేసి చూపించలేనంతగా కలిసిపోయాయి ఏ తరం వారయినా తమ వెనుకటి తరం వారికి ఋణపడి ఉంటారనేది ఋజువు చెయ్యక్కర్లేని నిజం ఎప్పటికీ తీర్చుకోలేని ఋణానుబంధం ఇది

ఈ పుస్తకం ఇంతకన్నా తేలికభాషలో రాయాలనే కోరిక బలంగా ఉన్నా నా ఆరోగ్య పరిమితుల వల్ల ప్రస్తుతానికి అయిష్టంగానే వాయిదా వేస్తున్నాను దీన్ని ఇంగ్లీషులో ప్రకటించాలనే కోరిక కూడా అట్లాగే మిగిలిపోతున్నది

ఈ పుస్తకం మొదటి ముద్రణ ప్రతిని ఆచార్య కెలీగారికి స్వయంగా సమర్పించే అవకాశం కలిగింది ఇప్పుడాయన లేరు ఈ ముద్రణలో ఆయన చిత్రపటాన్ని చేర్చి సంతృప్తి పడుతున్నాను

ఎప్పటికప్పుడు కొత్తవి చేరుస్తున్నా విసుక్కోకుండా తప్పుల్లేకుండా కంపోజ్‌చేసి ఇచ్చింది ఫాంట్‌లైన్ గ్రాఫిక్స్ నిర్మల

భావయుక్తమైన వాక్యాలనెన్నుకొని తగిన కవరు పేజీని శంకర్ తయారు చేశాడు మామూలుకన్నా ఎక్కువ శ్రద్ధతో అచ్చు వేశాడు పరుచూరి సుబ్బయ్య

దీని ప్రచురణ బాధ్యత స్వీకరించాడు వికాస భారతి విద్యాసంస్థ అధినేత విద్యార్థి మిత్రుడు వి రామచంద్రరావు (రాంబాబు)

వీరి అభివృద్ధిని కాంక్షిస్తున్నాను

చేరా

1999 అక్టోబరు 8

తెలుగు వాక్యం

1. సామాన్య వాక్యాలు

వాక్యాలను ఏ భాషలోనైనా సామాన్య సంశ్లిష్ట సంయుక్త వాక్యాలుగా విభజించవచ్చు ఒక వాక్యంలో నిర్దిష్టస్థానంలో ఇంకొక వాక్యాన్ని చేరిస్తే సంశ్లిష్ట వాక్యం ఎర్పడుతుంది ఒక వాక్యంతో ఇంకొక వాక్యాన్ని చేరిస్తే సంయుక్త వాక్యం ఎర్పడుతుంది ఒక వాక్యంతో ఇంకొక వాక్యాన్ని చేర్చినప్పుడు కొన్ని మార్పులు జరుగుతై ఈ మార్పుల అనంతరమే సంశ్లిష్ట సంయుక్త వాక్యాలు ప్రయోగార్హాలు అవుతై ఈ దృష్టితో చూసినప్పుడు సంశ్లిష్ట సంయుక్త వాక్యాల్లో సామాన్య వాక్యలక్షణాలుండటం ఆశ్చర్యంకాదు అందువల్ల తెలుగు వాక్య నిర్మాణాన్ని గురించి విపులంగా పరిశీలించటానికి సామాన్య వాక్యాన్ని గురించి ముందుగా తెలుసుకోటం అవసరం

ఈ సామాన్య వాక్యాల్లో కూడా మళ్ళీ భేదాలున్నై ఈ సామాన్య వాక్యాల్లో అతి సామాన్యమైన దాన్ని నిశ్చయార్థకం అంటారు సామాన్య వాక్యాన్ని కొన్ని మార్పులు చెయ్యటంద్వారా (ఆగమాదేశ వ్యత్యయాది కార్యాలు) వ్యతిరేక ప్రశ్న కర్మణి-మొదలైన వాక్య భేదాల్ని సాధించొచ్చు ఇవి కాక విధి సంప్రార్థ నాద్యర్థక వాక్యాలుకూడా ఉన్నై ఒక వాక్యానికి కిల సంబుద్ధ్యాద్యర్థక ప్రత్యయాలు చేర్చటంవల్ల సామాన్యవాక్యంలో మరికొన్ని అర్థభేదాలేర్పడతై

తెలుగు వాక్యాల్లో చెప్పుకోదగిన ఇంకో భేదం ఉంది కొన్ని వాక్యాలు క్రియారహితాలు కొన్ని క్రియాసహితాలు

111 క్రియారహితవాక్యాలు క్రియారహితవాక్యాల్లో కొన్ని సహజంగా క్రియలేని వాక్యాలు మరికొన్ని క్రియ లోపించిన వాక్యాలు ఉంటై సహజంగా క్రియలేని వాక్యాల్లో రెండు నామబంధాలుంటై అందులో ఒకటి ఉద్దేశ్యం ఇంకోటి విధేయం ఉద్దేశ్య విధేయనామాలు రెండూ ఏకవస్తు బోధకాలు ఉద్దేశ్య నామాలు ఎ నామాలైనాకావచ్చు సర్వనామాలు కూడా కావచ్చు విధేయనామాలు సిద్ధనామాలు విశేషాలనుంచి సాధించిన నామాలుంటే విధేయనామాలు ఉద్దేశ్య నామాల్ని గురించి సాధారణంగా ఏదో ఒక విశేషాన్ని బోధిస్తై ఉద్దేశ్య విధేయ నామాలు రెండూ విశేషణపద పూర్వకమై ఉండవచ్చు ఈ విశేషణాలలో వాటిల్లో భేదాల్ని బట్టి వాటిక్రమం ఉంటుంది ఈ కింది వాక్యాలు క్రియారహిత వాక్యాలకు ఉదాహరణలు ఇట్లాంటి వాటిని సమీకరణ వాక్యాలంటారు

(1) a ఆయన ప్రొఫెసరుగారు

b ఆమె మంచి టీచరు

విధేయనామంలో విశేషణాలున్నప్పుడు విశేషణాల తర్వాత ఉన్న నామాల్ని లోపింపజేయవచ్చు

అయితే విధేయ పదబంధం విశేషణాల్ని యధాతథంగా సహించలేదు గనుక లోపించిన నామానికి సరిపోయే లింగ వచన బోధక ప్రత్యయాలు చేర్చాల్సి ఉంటుంది ఈ ప్రత్యయాలను సర్వనామ రూపాలనుంచి నిష్పన్నమైనట్లుగా భావించవచ్చు ఈ ప్రత్యయాలకు మూలం తదర్థబోధకమైన ప్రథమ పురుష సర్వనామాలు ఇట్లాంటి ప్రత్యయసహితమైన విశేషణాలే సాధ్యనామాలు ఈ కింది వాక్యాలలో ఈ ప్రక్రియ చూపబడుతున్నది

(2) a ఆ ప్రొఫెసరు మంచి ప్రొఫెసరు → ఆ ప్రొఫెసరు మంచివాడు
b ఆ టీచరు మంచి టీచరు → ఆ టీచరు మంచిది
c ఆ విద్యార్థులు మంచి విద్యార్థులు → ఆ విద్యార్థులు మంచివాళ్ళు
d ఆ కుర్చీ కొత్తకుర్చీ → ఆ కుర్చీ కొత్తది
e ఆ చీరలు పట్టు చీరలు → ఆ చీరలు పట్టువి

ఈ పైన ఉపయోగించిన వాడు వాళ్ళు అనే ప్రత్యయాలు సర్వనామాలతో సమానం 'ది వి ప్రత్యయాలు అది అవి అనే సర్వనామాలనుంచి మొదటి అచ్చులోపింపగా ఏర్పడిన రూపాలు

ఈ క్రియారహితవాక్యాలు ప్రథమ మధ్యమ పురుష బోధకాలు కూడా కావచ్చు అయినప్పుడు విధేయనామం పురుషవచన, భేదాన్ని బట్టి తద్బోధకమైన ప్రత్యయాన్ని గ్రహిస్తుంది సహజనామంతోబాటు సాధ్యనామంకూడా ఈ ప్రత్యయాలను గ్రహిస్తుంది ఈ ప్రక్రియ కింది వాక్యాలలో ఉదాహృతం

(3) a నేను విద్యార్థిని
b మేము విద్యార్థులము
c నువ్వు విద్యార్థివి
d మీరు విద్యార్థులు
e మనము విద్యార్థులము

పై వాక్యాలలో ని ము అనే ప్రత్యయాలు క్రమంగా ఉత్తమ పురుష, ఏకవచన బహువచన బోధకాలు వు మధ్యమ పురుష ఎకవచన ప్రత్యయం మధ్యమపురుష బహువచనానికి ప్రథమ పురుష బహువచనంకన్నా భిన్నమైనరూపంలేదు ఈ ప్రత్యయాలు (ము, ను, వు, లు) ఇకారాంతనామాల తర్వాత మి, ని, వి గా మారుతాయి ఇది స్వర సమీకరణంవల్ల జరిగిన మార్పు

1.1.2 : ప్రాధాన్య వివక్షననుసరించి పై వాక్యాలలో ఉద్దేశ్య విధేయ వ్యత్యాసం జరగవచ్చు ఆ వ్యత్యాసం కింది ఉదాహరణలలో చూడవచ్చు

(4) a నువ్వు గాడిదవు → గాడిదవు నువ్వు
b నేను సుబ్బారావును → సుబ్బారావును నేను
c మేము తెలుగు వాళ్ళం → తెలుగు వాళ్ళం మేము

పదక్రమంలో ఈ మార్పు ప్రాధాన్య వివక్షకోసం వచ్చింది ఈ మార్పువల్ల అఖ్యాతస్థానానికి (Pred cate-pos t on) చేరిన నామం అధిక ప్రాధాన్యాన్ని వహిస్తుంది ప్రాధాన్య వివక్షకు పదక్రమవ్యత్యాసం తెలుగుభాష అనుసరించే మార్గాలలో ఒకటి ఇంకొక మార్గం క్రమవ్యత్యాసం లేకుండా ప్రాధాన్యాన్ని చెప్పదలచుకొన్న పదాన్ని ఉచ్చారణలో ఊనికతో నొక్కిపలకటం ఇదికాక ప్రశ్నార్థకాది రూపాలను ఉద్దిష్ట నామానికి చేర్చటం ఇంకో పద్ధతి ఈ పద్ధతి ముందుముందు వివరించబడుతుంది ఈ క్రియారహిత వాక్యాలలో ఉద్దేశ్య విధేయనామాలు ఏకవస్తుబోధకాలైనా ఏకరూపకాలుకావు సాధారణంగా రెండూ సర్వనామాలుగా ఉండవు కాని కొన్ని అర్థవిశేషాలలో ఇట్లాంటివి కన్పిస్తాయి అట్లాంటప్పుడు ఏవార్థకమైన ఏ ప్రత్యయం వీటిల్లో ఒక నామానికి చేరుతుంది ఈ కింది వాక్యాలు అందుకు ఉదాహరణలు

(5) a వాడే వీడు
b అతనే ఇతను
c గాడిద గాడిదే గుర్రం గుర్రమే
d నేను నేనే నువ్వు నువ్వే

113 ఈ క్రియారహిత వాక్యాలలో విధేయాలుగా వచ్చిన కొన్ని విశేషణాలు నామాలుగా మారకుండానే ప్రయుక్తమయ్యేవి కూడా ఉన్నాయి అట్లాంటి విశేషణాలను ఇంతకు ముందు ఉదాహరించిన వాటికన్నా భిన్నంగా గ్రహించాల్సి ఉంటుంది అటువంటి వాటిల్లో కొన్ని ఈ కింది వాక్యాలలో గుర్తించవచ్చు

(6) a ఆ కొండ ఎత్తు
b ఈ బావి లోతు
c ఆ అమ్మాయి పొడుగు
d ఈ అబ్బాయి పొట్టి
e ఈ గది వెడల్పు

ఈ పై వాక్యాలలో విశేషణాలు నిజానికి విశేషణాలయినా వీటికి విశేష్యాలుగా ప్రయోగాలు కన్పిస్తున్నాయి ఉదాహరణకు

(7) ఈ బావి లోతు	6 అడుగులు
ఆ కొండ ఎత్తు	2000 అడుగులు
ఆ అమ్మాయి పొడుగు	5 1/2 అడుగులు
ఈ గది వెడల్పు	20 అడుగులు

కాని పొట్టి అనే విశేషణాన్ని ఈ పై విధంగా ఉపయోగించడానికి వీలులేదు ఈ పై విశేషణాలు పదార్థం లేక ద్రవ్యం అవకాశంలో ఆక్రమించే స్థానాన్ని సూచించేవిగా కన్పిస్తున్నాయి ఈ లక్షణానికి ప్రత్యయరహితంగా విధేయస్థానంలో ఉపయోగించటానికి ఏమైనా సంబంధం ఉందేమో చెప్పటం కష్టం ఈ క్రియారహిత వాక్యాలలో తులనాత్మక వాక్యాలు ఇంకోరకం ఈ వాక్యాలలో 'తో' 'కంటె' వంటి ప్రత్యయాలు కూడా చేరుతాయి

(8) a అతను నాకంటే పెద్ద
b అతని కన్నా నేను చిన్న
c అతను నాతో సమానం

ఇట్లాంటి వాక్యాలలో విధేయనామం మానార్థకంగా ఉంటుంది (6)లో ఉదాహరించిన పొడుగు పొట్టి, లోతు, ఎత్తు వంటి వన్నీ ఈ రకపు వాక్యాలలో ప్రయోగించవచ్చు

114 ఇవి కాక మరికొన్ని విభక్తి బంధాలు కూడా క్రియా రహిత వాక్యాలలో కన్పిస్తున్నాయి ఉదాహరణకు ఈ కింది వాటిని పరిశీలించండి

(9) a హైదరాబాదు నాకు కొత్త
b అతను ఈ ఊరికి పెద్ద
c మా తమ్ముడు మాలో పొడుగు

ఈ పై వాక్యాలలో విధేయస్థానంలో ఉన్నవి విశేషణాలు ఇవి విశేష్యాలుగా ప్రయుక్తమైనట్లు కన్పిస్తున్నాయి అంటే కొన్ని పదాలను విశేషణ విశేష్యోభయ పదాలుగా గ్రహించాలేమో

కొన్ని క్రియారహిత వాక్యాలు సంబంధ బోధకాలుగా కన్పిస్తున్నాయి వీటిల్లో సంబంధాన్ని సూచించే కు-విభక్తి బంధం కూడా ఉంటుంది

(10) a. అతను నాకు తమ్ముడు
b ఇతను నాకు స్నేహితుడు
c ఈమె నాకు స్నేహితురాలు

1.1.5 : ఇంతవరకు ఉదాహరించిన వాక్యాలలో క్రియ లేకపోవటమే కాకుండా కాలబోధకత లేకపోవడం కూడా గమనించవచ్చు కాలాన్ని బోధించాల్సి వచ్చినప్పుడు ఈ వాక్యాలకు అవు అనే క్రియను అనుబంధించాలి అప్పుడు ఇతర వాక్యాలకులాగే ఈ వాక్యాలకు కూడా భిన్నకాలాలను బోధించే క్రియారూపాలుంటాయి అట్లాంటి వాటిలో కొన్ని ఈ కింద ఉదాహరించిన వాక్యాలు

(11) a అతను మంత్రి
b అతను మంత్రి అయ్యాడు
c అతను మంత్రి అవుతాడు

ఇట్లాంటి వాక్యాలకు వ్యతిరేకార్థంలో కాలబోధకత లేనపుడు కాదు అనే వ్యతిరేకరూపం చేరుతుంది ఈ రూపాన్ని అన్ని పురుషలలోను ప్రయోగించవచ్చు అట్లా కాకుండా లింగ పురుష, భేదాన్ని వివక్షించవచ్చు అప్పుడా భేదాల్నిబట్టి కాను, కాము, కాడు కావు, కారు అనే రూపాలు చేరుతాయి. ఈ రూపాలు భవిష్యదర్థంలో నిత్యంగా చేరుతాయి అందువల్ల ఇట్లా చేరిన రూపాలుగల వాక్యాలు భిన్నకాలార్థ బోధక సమర్థాలవుతాయి ఉదాహరణకు - అతను మంత్రి

కాడు అనే వాక్యానికి అతను ఇప్పుడు మంత్రి కాదు అతను ఇక మంత్రి కాడు అన్న రెండర్థాలు ఉన్నాయి ఈ రకపు వాక్యాలకు అరుదుగా విధి సంప్రార్థనాది రూపాలు కూడా ఉంటాయి అప్పుడు కా, కాండి, *(కండి)* అనే ఏకవచన బహువచనరూపాలు వ్యతిరేక విధిలో ఉభయ వచనాలలోను కావద్దు అనే రూపం చేరుతాయి

ఉదాహరణ

(12) a నువ్వు కలెక్టరువికా
b మీరు మంచి పౌరులు కండి
c మీరు ప్రజా వ్యతిరేకులు కావద్దు

కొన్ని మండలాలలో కా అనే రూపానికి బదులు కాలబోధక వ్యతిరేక అవ్యతిరేక రూపాలు రెండిట్లోను అవు అనే రూపం కన్పిస్తుంది

1.1.6 ఈ క్రియారహిత వాక్యాలకు అంతంలో ఆ అనే దీర్ఘాచ్చును చేరిస్తే ప్రశ్నార్థక వాక్యాలు ఏర్పడుతాయి వాక్యార్థాన్ని రకరకాలుగా మార్చే కిలార్థకాది రూపాలు గూడా ఇట్లాంటి వాక్యాల చివర చేర్చొచ్చు వ్యతిరేకార్థకం గాని ప్రశ్నార్థకంగాని కిలార్థకాదులు కాని వక్తృవివక్షను బట్టి ఉద్దేశ్యనామానికి కూడా చేర్చవచ్చు ఇట్లా చేర్చటం వలన ఉద్దేశ్య నామాలకి ప్రాధాన్యం ఎర్పడుతుంది అంటే ప్రాధాన్య వివక్షకు పదక్రమ వ్యత్యాసమేకాక ఈ పేర్కొన్న వ్యతిరేక ప్రశ్న కిలార్థకాలను చేర్చటం కూడా ఒక పద్ధతి అన్నమాట పదక్రమ వ్యత్యాసంలో ఉద్దేశ్య నామాన్ని ఆఖ్యాత స్థానానికి జరపటం వలన ఈ ప్రాధాన్యం ఎర్పడుతున్నది ఆఖ్యాత స్థానంలో ఉన్న పదం ఆస్థానాన్నిబట్టి సహజంగానే ప్రధానమైనదని దీని అర్థం

1.1.7 క్రియాలోపం వల్లగూడా కొన్ని క్రియారహిత వాక్యాలు ఏర్పడతాయని పూర్వం సూచించబడింది వీటిల్లోకొన్ని ఉండు అనే క్రియ లోపించటం వల్ల ఏర్పడినవి ఈ క్రింది వాక్యసమూహం ఈ రకపు వాక్యాలకు ఉదాహరణాలు

(13) a నీకు పిల్లలు ఎంతమంది?
b ఆమెకు అన్నలు ఇద్దరు

మరికొన్ని వాక్యాలలో లోపించిన క్రియ అవు లాగా కనిపిస్తున్నది అవి సాధారణంగా సంబంధార్థక బోధకాలు

(14) a అతను నాకు తమ్ముడు
b ఆమె నాకు మేనత్త

ఈ వాక్యాలలో కాలబోధతో సంబంధం లేకుండా అవుతాడు, అవుతుంది అనే క్రియలను ప్రయోగించవచ్చు ఇట్లా ప్రయోగించినపుడు కొంత అర్థభేదమున్నట్లు కన్పిస్తుంది. ఉదాహరణకి

అతను నాకు తమ్ముడు అవుతాడు అన్నప్పుడు అతను నాకు సొంత తమ్ముడు కాదు వరసకు తమ్ముడవుతాడు అని అర్థం కావచ్చు ఇది తెలుగువారి చుట్టరికపు పద్ధతివల్ల ఏర్పడిన అర్థభేదం

1.1.8. : మరికొన్ని వాక్యాలలో లోపించిన క్రియ ఇంకో వాక్యం నుంచి నిష్పన్నమయినట్లుగా కన్పిస్తుంది అప్పుడా లోపించిన క్రియ ఆ వాక్యపు గుప్త నిర్మాణాన్ని బట్టి మాత్రమే చెప్పగలము

(15) a. నాకు కాఫీ అలవాటు

b ఈ పాఠం కష్టం

ఈ పై వాక్యాలలో తాగటం చదవటం అనే క్రియలు క్రమంగా లోపించినట్లు గ్రహించగలం

1.1.9 : కొన్ని వాక్యాలలో అఖ్యాత పదం విధేయనామంగా కనిపించినా అర్థాన్ని బట్టి క్రియగానే గుర్తించాల్సి ఉంటుంది

(16) a. అతను రోజూ మా యింటికి వచ్చేవాడు

a. ఆమె రోజూ వీణ వాయించేది

ఈ పై వాక్యాలు పైకి క్రియారహిత వాక్యాలుగా కనిపించినా వచ్చేవాడు, వాయించేది అనే రూపాలు భూతకాలంలో జరిగిన శత్రర్థ వ్యాపారాన్ని సూచిస్తున్నది అందువల్ల వీటిని క్రియలుగానే గుర్తించాల్సి ఉంటుంది

1.2. : క్రియాసహిత వాక్యాలు : క్రియాసహిత సామాన్య వాక్యాలలో క్రియ వాక్యాంతంలో వస్తుంది క్రియలలో చాలారకాల విభాగాలు చేయవచ్చు అందులో ఒక విభాగం సకర్మక అకర్మక క్రియాభేదం సకర్మక క్రియ కర్మపదాపేక్షకం అకర్మక క్రియ కర్మపద నిరపేక్షకం *ఉండు, పోవు, వచ్చు* వంటి క్రియలు అకర్మకాలు *కొను, తిను, చేయు* వంటివి సకర్మకాలు సకర్మకాలలో కొన్ని ద్వికర్మకాలు. అంటే ఈ క్రియలకు రెండు కర్మపదాలుంటాయి రెండు కర్మలున్నప్పుడు ఒకదాన్ని ముఖ్యకర్మ అని రెండవదాన్ని అముఖ్య కర్మ అని అంటారు ఇవికాక క్రియలను వాటి అర్థాలను బట్టి స్థితిబోధకాలని గతిబోధకాలని సంఘటన బోధకాలని వచ్యర్థకాలని చాలా రకాలుగా విభాగాలు చేయవచ్చు చేయవచ్చునంటే వాక్యనిర్మాణ విధానంలో ఈ విభాగానికి ప్రమేయముంటుందని అర్థం తెలుగు క్రియలకు ఇట్లాంటి విభాగం సుష్ఠుగా జరగలేదు విశేషమైన పరిశోధన జరిగితేగాని ఇట్లాంటి విభాగం సాధ్యం కాదు జరిగినంత మటుకు కొంతలో కొంత ఈ రచనలో అక్కడక్కడ ప్రసక్తమవుతుంది

1.2.1 వాక్యంలో ప్రధాన విభాగం నామబంధం ఆఖ్యాత బంధం ఆఖ్యాత బంధంకూడా నామబంధమయితే ఇంతకు పూర్వం చర్చించిన క్రియారహిత వాక్యాలు నిష్పన్నమవుతాయి. ఆఖ్యాతబంధం క్రియాసహితమైతే అకర్మక సకర్మక భేదం ప్రవర్తితమవుతుంది సకర్మక క్రియాబంధంలో ఇంకో నామబంధం ఉండొచ్చు క్రియాబంధంలో ఉన్న నామబంధం ఆ క్రియకు

కర్మ అవుతుంది క్రియాబంధంలో భాగం కాని నామబంధం కర్తృపద మవుతుంది దీన్ని బట్టి వాక్యంలో కర్తృ, కర్మ పదాలుగా రాగలిగిన సామర్థ్యం నామ పదానికున్నట్లు తెలుస్తున్నది

వాక్యాలలో దేశకాల బోధకాలైన పదబంధాలు కూడా ఉంటాయి ఇవికాక కొన్ని రకాల క్రియా విశేషణాలూ కారకబంధాలు కూడా ఉండవచ్చు కర్తృకారకం కాక మిగతా కారకాల్ని సూచించే పదబంధాలు ఆఖ్యాత బంధంలో భాగాలుగా ఇక్కడ పరిగణించబడుతున్నాయి వీటిల్లో కర్మకారకాన్ని బోధించే పదం కర్మపదం మిగతావి కరణ అధికరణాది కారకాలను బోధించే పదబంధాలు పైన పేర్కొన్న పదాలన్నీ ఒకే సామాన్య వాక్యంలో రావడానికి వీలుంది ఇట్లా వచ్చినప్పుడు ఈ పదాలస్థానం క్రమ నిరపేక్షకం కాదు కర్తృపదం వాక్యాదిని క్రియాపదం వాక్యాంతంలో వస్తుందని పూర్వమే తెలుసుకున్నాము కర్మపదం క్రియకు పూర్వం ఉంటుంది. అముఖ్య కర్మపదం ముఖ్యకర్మకంటే ముందు వస్తుంది దానికంటే ముందు స్థలబోధకపదం దానికంటే ముందు కాలబోధకపదం వస్తాయి క్రియావిశేషణం క్రియకంటే ముందు కర్మపదం తర్వాత వస్తుంది ఈ పదాల వరస పైన చెప్పిన పద్ధతిలో వస్తేఇందులో ఏ పదానికీ ప్రత్యేకమైన ప్రాధాన్యం ఉండదు ప్రత్యేకమైన ప్రాధాన్యాన్ని చెప్పవలసి వచ్చినపుడు ఆ పదాన్ని క్రియాపదానికి సన్నిహితంగా జరపటం ఒక పద్ధతి ఉదాహరణకు ఈ క్రింది వాక్యాలను పరిశీలిస్తే ఈ ప్రాధాన్యం తెలుస్తుంది

(17) a నేను రేపు మద్రాసులో అరవ సినిమాకి వెళతాను
b నేను మద్రాసులో అరవ సినిమాకి రేపు వెళతాను
c నేను రేపు అరవసినిమాకి మద్రాసులో వెళతాను.

పై వాక్యాల్ని పరిశీలిస్తేమొదటిది సాధారణంగా ఉండే పదక్రమంఅని దానికి వ్యతిక్రమం జరిగినపుడు క్రియాపదానికి సన్నిహితంగా ఉన్నపదంకొంత ఎక్కువ ప్రాధాన్యం వహిస్తుందని తెలుస్తుంది క్రియాపదం సాన్నిహిత్యం ఈ ప్రాధాన్యానికి కారణం ఒక్కోసారి కర్తృపదం కూడా క్రియాపద సన్నిహితమైనపుడు అధిక ప్రాధాన్యాన్ని వహిస్తుంది

(18) a కిట్టు పకోడీలు తిన్నాడు
b పకోడీలు కిట్టు తిన్నాడు

ఈ రెండు వాక్యాలలో మొదటిది సాధారణ పదక్రమం దీనికి వ్యతిక్రమం జరిగినప్పుడు కర్తృపదానికి ప్రత్యేక ప్రాధాన్యం వస్తున్నది మొదటి వాక్యంలో ఒక మనిషి ఒక వ్యాపారం చేసినట్లు మాత్రమే సూచితమయింది రెండో వాక్యంలో వ్యాపారాశ్రయమైన నామం నిర్దిష్టమైంది అంటే రెండో వాక్యానికి 'పకోడీలు తిన్నదికిట్టు మరొకరు కాదు' అన్న అర్థం ఉంది మొదటి వాక్యంలో అట్లాంటి అర్థం లేదు మొదటి వాక్యంలో పకోడీలు ఇంకొకరు కూడా తిని ఉండవచ్చు అన్న భావం ఉంది దీన్ని ఉద్దేశ్యవిధేయ పద్ధతిలో కూడా చెప్పవచ్చు మొదటి వాక్యంలో కిట్టు ఉద్దేశ్యం

రెండవ వాక్యంలో పకోడీలు ఉద్దేశ్యం రెండు వాక్యాలలోను కర్త ఒకటే అది కిట్టు అనే నామపదం దీన్ని బట్టి తెలుగులో పదక్రమ వ్యత్యయం వల్ల ఉద్దేశ్య విధేయాలు మారతాయని క్రియాపదానికి సన్నిహితంగా జరిగిన నామానికి ప్రాధాన్యం ఉంటుందని తెలుసుకోవచ్చు కర్మ, కర్మపదాలు నామబంధాలే అవుతయ్యని ఇంతకు ముందే చెప్పబడింది ఉద్దేశ్య విధేయాలకు ఈ రకమైన నిబంధన లేదు ఈ క్రింది వాక్యాలను పరిశీలిస్తే ఈ విషయం తెలుస్తుంది

(19) a వంట ఇంట్లో బొద్దింకలున్నై
b బొద్దింకలు వంటిట్లో ఉన్నాయి

పై వాక్యాలలో ఒక దాంట్లో *వంట ఇంట్లో* అనేది ఉద్దేశ్యం ఇంకొక దాంట్లో *బొద్దింకలు* అనేది ఉద్దేశ్యం

ప్రాచీనుల మతం ప్రకారం వక్తకూ శ్రోతకు తెలిసింది ఉద్దేశ్యం వక్తకు మాత్రమే తెలిసింది విధేయం ఆధునిక పద్ధతి ఇందుకు విరుద్ధమైనది కాదు తెలుగు వాక్యాలలో మొదట ఉద్దేశ్యం వస్తుంది తర్వాత విధేయం వస్తుంది కొన్ని వాక్యాలలో కర్త, ఉద్దేశ్యం ఒకటే కావచ్చు మరికొన్ని వాక్యాలలో దీనికి భిన్నంగా వ్యత్యాసం జరగవచ్చు

1.2.2 : కొన్ని వాక్యాలకు కర్తృపద నిర్ణయం కష్టం. కాని ఉద్దేశ్యపదం సులభంగా గ్రహించవచ్చు దీనికి కారణం ఉద్దేశ్యపదం సాధారణంగా వాక్యాదిన వస్తుంది ఈ కింది వాక్యాలలో కర్తృపదాన్ని నిర్ణయించలేము మొదటిపదం ఉద్దేశ్యంగా గుర్తించటం సులభమే.

(20) a నాకు చలిగా ఉంది
b ఆమెకు భయంగా ఉది
c. అతనికి కష్టంగా ఉంది.
d. మాకు సంతోషంగా ఉంది

ఈ పై వాక్యాలలో మొదటి పదం ఉద్దేశ్యం కాని కర్తృపదం ఫలానిదని చెప్పటం కష్టం వ్యక్త నిర్మాణంలో కర్తలేదు గుప్తనిర్మాణంలో కర్తను సూచించాల్సిన అవసరం ఉన్నట్లు కనిపించదు ఇట్లాంటి వాక్యాలలో ఉద్దేశ్యాన్ని అనుభోక్త (experiencer)గా భావించవచ్చు. అనుభవం (experience) దేహ మనఃస్థితి బోధకం కావటం విశేషం మరికొన్ని వాక్యాలలో వికల్ప వాక్యపద్ధతిని బట్టి కర్తృపదాన్ని గుర్తించవచ్చు

(21) a నాకుఆకలిగా ఉంది
b నాకు ఆకలి అవుతున్నది.
c నాకు దప్పికగా ఉంది
d నాకు దప్పిక అవుతున్నది
e నాకు తలనొప్పిగా ఉంది.
f నాకు తలనొప్పి వేస్తున్నది

ఈ పై వాక్య సమూహంలో సరివాక్యాలలో ఉద్దేశ్యపదానికి క్రియాపదానికి మధ్యనున్న పదాన్ని కర్తృపదంగా గుర్తించవచ్చు అయితే ఇది వ్యక్తనిర్మాణపు కర్త (surface subject) గుప్త నిర్మాణం (deep structure) లో కర్తను గుర్తించవలసిన అవసరం ఉందో లేదో చెప్పటం వెంటనే సాధ్యంకాదు ఒకవేళ అట్లా చెప్పితే అనుభోక్తనే కర్తగా చెప్పాల్సి రావచ్చు ఈ పై వాక్యాలలో కూడా అనుభవబోధక నామాలు దేహ మనఃస్థితి బోధకాలే కావటం విశేషం ఈ రకమైన వాక్యాలు ఇంకా పరిశీలనకు లొంగలేదు

వాక్యంలో క్రియావిభక్తిని (లింగ పురుష వచన బోధక ప్రత్యయాన్నినిర్దేశించే పదాన్నిస్థూలదృష్టితో కర్త అన్నా సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తే ఈ కర్తలు క్రియలతో వివిధ కారకసంబంధాలతో ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది ఈ కలం బాగా రాస్తుంది ఈ కత్తిపీట బాగా తెగుతుంది అనే వాక్యాల్లో కర్తృపదం క్రియతో కరణ (nstrumental) సంబంధంలో ఉంది కలం రాయదు మనుషులు కలంతో రాస్తారు అట్లాగే కత్తిపీట తెగదు కూరగాయలు కత్తిపీటతో తెగుతాయి మరికొన్ని వాక్యాల్లో సంబంధాలు అంత స్పష్టంగా కనపడవు ఉదాహరణకు *ఈ దారి పోలీసు స్టేషనుకు పోతుంది* అనే వాక్యంలో దారి ఎక్కడికీపోదు ఇక్కడ కర్తృక్రియా సంబంధాన్ని అధికరణం అనాలేమో *ఈ కారు బాగా నడుస్తుంది* అన్న వాక్యంలో కర్తృక్రియా సంబంధం ఎట్లాంటిది? ఆ ప్రాణులు నడవవు గదా!

గుప్త, వ్యక్త నిర్మాణాల కర్తలను వేరు చెయ్యటం ఒక సమస్య కర్తృక్రియా సంబంధాలను నిర్వచించటం మరో సమస్య ద్రావిడ భాషల్లో కర్త అనే అంశంపై మరింత పరిశోధన జరిగితేనే కాని ఈ సమస్యలు ఒక పట్టాన అర్థం కావు

1.2.3 : ఆఖ్యాతబంధంలో ప్రధానమైనది క్రియాపదం ఈ క్రియాపదం ద్వారానే కాలబోధకత వ్యక్తమవుతుంది కాలబోధను స్థూలంగా భూత భవిష్యత్, వర్తమానాలుగా విభజించవచ్చు ఆయా కాలాలలో కాలబోధను సూచించే ప్రత్యయాలు చేరతై కాలబోధక ప్రత్యయాల తర్వాత కర్తృపదంలో ఉన్న లింగ పురుష, వచన భేదాన్ననుసరించి క్రియావిభక్తులు చేరతై నేటి తెలుగులో భవిష్యద్బోధ తద్ధర్మబోధ ఒకే క్రియద్వారా జరుగుతుంది *అతను మాంసం తింటాడు* అనే వాక్యంలో *తింటాడు* అనే క్రియకు వేరే పదసహాయం లేనప్పుడు *అతను ఎప్పుడూ మాంసాహారే* అని గాని *అతను ఇక ముందు మాంసం తింటాడు* - అని గాని అర్థాలు కావచ్చు తెలుగులో వర్తమానార్థక క్రియ శత్రర్థక బోధకంకూడా అవుతుంది శత్రర్థకబోధ ఇతరకాలాలలో చెప్పాల్సి వచ్చినప్పుడు దానికి సంబంధించిన కాలబోధ ఇతర పదాలద్వారా చెప్పాల్సి ఉంటుంది ఏ పదసహాయమూ లేనపుడు ఈ క్రియ వర్తమానార్థకమే అవుతుంది అతను వస్తున్నాడు అనే వాక్యానికిఇతర పదాల సహాయమూ వాక్య ప్రయోగ సందర్భ సహాయము లేనప్పుడు అతను ఇప్పుడు వస్తున్నాడు అనే అర్థం చెప్పాల్సి ఉంటుంది ఇతర కాలాల బోధలో ఆ కాలాల్ని సూచించే నిన్న, మొన్న, రేపు ఎల్లుండి వంటి పదాల అవసరం

ఉంటుంది ఈ కాలాలకు వ్యతిరేకబోధకూడా ఉంటుంది భూతకాల వ్యతిరేకబోధ అన్నంత క్రియకు అన్ని పురుషలలోను లేదు అనే రూపం చేర్చటంవల్ల ఏర్పడుతుంది వర్తమాన వ్యతిరేక క్రియ భావార్థక రూపానికి లేదు అనే రూపం చేర్చటంవల్ల ఏర్పడుతుంది భవిష్యద్ వ్యతిరేక ప్రకియ అన్నంతరూపానికి క్రియావిభక్తులు చేర్చటంవల్ల ఎర్పడుతుంది వీటి నిర్మాణ విశేషాలు పద నిర్మాణచర్చలో భాగాలు కావటంవల్ల ఇక్కడ విశేషించి చెప్పలేదు

1 2 4.1 ప్రశ్నార్థక వాక్యాలు రెండురకాలు విశేష విషయాపేక్షకాలు విశేషవిషయ నిరపేక్షకాలు క్రియారహితవాక్యాల గురించి చెప్పినప్పుడు పేర్కొన్న ప్రశ్నలు విశేషవిషయ నిరపేక్షకాలు అవి వాక్యాంతంలో ఆ అనే రూపాన్ని చేర్చటం వల్ల ఏర్పడతాయి విశేషవిషయాపేక్షకాలు ప్రత్యేక ప్రశ్నార్థకపదం ద్వారా వ్యక్తమవుతాయి ఈ రకపు ప్రశ్నలు ఎందుకు, ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎట్లా ఎవరు, ఏమిటి మొదలైన రూపాలవల్ల ఏర్పడతై ఈ పదాలు క్రియకు సన్నిహితంగా పూర్వస్థానంలో వస్తాయి ఈ కింది వాక్యంలో ఈ ప్రశ్నభేదాలు ఉదాహరించబడుతున్నై

(22) a భారతదేశంలో ప్రజాస్వామ్యం ఉందా?
b భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం ఎప్పుడు వచ్చింది?

విషయాపేక్షక ప్రశ్నలలో ఏ విషయాన్ని ప్రశ్నించినా ఆ ప్రశ్న పదం క్రియకు సన్నిహితంగా చేరుతుంది అంటే ఎప్పుడు ఎక్కడ ఎందుకు ఎవరు మొదలైన ప్రశ్నపదాలు ఈ రకపు ప్రశ్నలలో క్రియాపదానికి పూర్వం సన్నిహిత స్థానంలో ఉంటై వాక్యం మొత్తాన్ని ప్రశ్నించే ఆ అనే రూపం వాక్యాంతంలో చేరుతుంది ఆ అనే రూపం వాక్యంలో ఇతర పదాలకు కూడా చేరవచ్చు అట్లా చేరినపుడు వాక్యంలో క్రియ నామ్నీకృతమవుతుంది ఆ క్రియకు పురుషబోధతో నిమిత్తం లేకుండా ది అనే ప్రత్యయం చేరుతుంది ఈ ప్రక్రియాగతిని క్రింది వాక్యాలలో చూడవచ్చు.

(23) అతను ఊరికి వెళ్ళాడు → a అతనా ఊరికి వెళ్ళింది?
b అతను ఊరికా వెళ్ళింది?.

1.2.4.2 · విధ్యర్థబోధక క్రియలలో కర్త ఎప్పుడూ మధ్యమ పురుష సర్వనామమే ఈ సర్వనామం ఏకవచనమైనపుడు క్రియ ధాతురూపంలోనే ఉంటుంది ఈ ధాతువులకు ఆదేశరూపాలుంటే ఆ రూపాలే ప్రయుక్తమవుతై. వచ్చుకు - రా, తెచ్చుకు - తే, ఇచ్చుకు - ఇయ్, చచ్చుకు - చావు, లేచుకు - లే, పోవుకు - పో ఆదేశరూపాలు విధ్యర్థక క్రియకు బహువచనంలో *అండి* అనే ప్రత్యయం చేరుతుంది తెలంగాణా మాండలికాలలో *(న్రి, ంౘ్రి, ండి* అని ప్రత్యయాలు చేరతై *చెప్పుంౘ్రి, చెప్పున్రి, రాంౘ్రి, రారి* అనే రూపాలు తెలంగాణా వ్యవహారంలో ఉన్నై వ్యతిరేక విధిలో ధాతువుకు అకారాంతరూపం మీద వద్దు అనే ప్రత్యయం ఉభయపురుషలలోను చేరటం సాధారణం అయితే దీనికి బదులుగా భిన్న ప్రత్యయాలతో భిన్నరూపాలు కనిపిస్తున్నై చెప్పకు చెప్పగాకు, చెప్పబాకు చెప్పబోకు చెప్పమాకు చెప్పమోకు చెప్పవాకు అనే రూపాలు ఎకవచనంలో

విన్పిస్తున్నాయి వీటి మీద అండి చేరిస్తే బహువచనరూపాలు ఏర్పడతై అన్ని క్రియలకు విధిరూపాలుండవు ఇది ఆ క్రియల అర్థాన్నిబట్టి నిర్ణీతమవుతున్నట్లు కన్పిస్తుంది ఎరుగు కొను ప్రయోగంలేని తెలుసు, డోకు వంటి కొన్ని క్రియలకు వ్యవహారంలో విధి ప్రయోగాలు లేవు

1 2 4 3 క్రియలలో ఉన్న అకర్మక సకర్మక ప్రేరణ భేదాలు వాక్య నిర్మాణంలో వ్యక్తమవుతై అకర్మక వాక్యంలో ఉన్న కర్తృపదం సకర్మక వాక్యంలో కర్మ అవుతుంది కొన్ని క్రియలు సహజంగా సకర్మకాలు కొన్ని క్రియలు ప్రత్యయాదులచేత సకర్మకాలుగా మారతై అట్లా మారిన క్రియలకు పైన చెప్పిన సూత్రం వర్తిస్తుంది సకర్మక వాక్యంలో ఉన్న కర్తృపదానికి ప్రేరణలో చేత అనే వర్ణకం చేరుతుంది ఈ సంబంధాన్ని కింది వాక్యాలలో చూడవచ్చు

(24) a కార్మిక నాయకుడు చనిపోయాడు
b గూండాలు కార్మిక నాయకుణ్ణి చంపారు
c యజమాని గూండాలచేత కార్మికనాయకుణ్ణి చంపించాడు

పై వాక్యాలలో మూడవదాంట్లో యజమాని ప్రేరకుడు *గూండాలు* కర్త కార్మికనాయకుడు కర్మ కార్మిక నాయకుడు అకర్మక వాక్యంలో కర్త, సకర్మ వాక్యంలో కర్మ. అయితే ఈ విభజన చాలా స్థూల దృష్టితో చేసినది ఒక వాక్యంలో ఒకే నామపదం క్రియతో అన్వయించినపుడు దాన్ని స్థూల దృష్టితో కర్త అంటున్నాము లోతుగా పరిశీలిస్తే ఇంతకన్నా విశేషమైన సంబందాలను గుర్తించాల్సి ఉంటుంది నిజానికి పై మూడు వాక్యాలలోను కార్మిక నాయకుడు అనే పదానికి క్రియతో ఒకే సంబంధముంది చనిపోవు అనే వ్యాపారానికి అనుభోక్త మూడు వాక్యాలలోను కార్మిక నాయకుడే వాక్యాలలో క్రియావ్యాపారానికి అందులో నామపదానికి ఉన్న పాత్రను బట్టి ఈ సంబంధాన్ని నిర్ణయించాలి ఉదాహరణకి ఈ కింది వాక్యాలని పరిశీలించండి

(25) a అన్నం ఉడికింది
b వంటమనిషి అన్నం వండింది
c యజమానురాలు వంటమనిషిచేత అన్నం వండించింది.

ఈ వాక్య సమూహంలో మూడిట్లోను అన్నం అనేదాని పాత్ర ఒకటే ఇది వ్యాపార ఫలితంగా వచ్చే పదార్థం మొదటి వాక్యంలో అన్నం కర్త కాదు స్థూలదృష్టితో మాత్రమే కర్త అవుతుంది ఇట్లాగే ఈ కింది వాక్యాలను కూడా పరిశీలించండి

(26) a. తలుపు తీసి ఉంది
b మా అబ్బాయి తలుపు తీశాడు
c మా అబ్బాయి చేత తలుపు తీయించాను

పై వాక్యాలలో తలుపు కర్త కాదు క్రియ తలుపు ఉన్న స్థితిని సూచిస్తుంది వాక్య నిర్మాణంలో వివిధ రీతుల్ని పరిశీలించాలంటే క్రియా వ్యాపారాలతో లేక స్థితులతో నామపదాలకున్న అంతర్గత సంబంధాలను సమగ్రంగా తెలుసుకోవాలి

1.2 4.4 · కొన్ని వాక్యాలలో ప్రేరణార్థక క్రియ వాక్యభేదాన్ని బట్టి ఒకే నామంతో భిన్న సంబంధాలను కలిగి ఉండవచ్చు ఉదాహరణకి ఈ కింది వాక్యాలు చూడండి

(27) a. సుబ్బారావు రామారావుని చదివిస్తున్నాడు.

b సుబ్బారావు రామారావుచేత చదివిస్తున్నాడు

వీటిల్లో మొదటి వాక్యానికి రెండర్థాలున్నాయి ఒక అర్థంలో రామారావు చదువుకి అవసరమైన డబ్బు పెట్టుబడి సుబ్బారావు పెడుతున్నాడు అని రెండో అర్థం వాక్యం బి లో సూచించిన దానితో సమానం అంటే రామారావు చదవటానికి సుబ్బారావు పక్కనే ఉండి ప్రేరేపిస్తున్నాడు అని అర్థం బహుశా ఈ అర్థభేదం చదువు అనే క్రియలోనే ఉండవచ్చు ఒక అర్థంలో చదువుకు ఒక కాల పరిమితి ఉన్న కోర్సు అనికావచ్చు రెండో అర్థంలో ఒక పుస్తకం అని అర్థం కావచ్చు అట్లాగే ఉన్న ఇంకో రకమైన అర్థభేదం ఈ కింది వాక్యాలలో చూడవచ్చు.

(28) a మా స్నేహితుడు నన్ను కాలేజీ దాకా నడిపించాడు

b మా స్నేహితుడు నా చేత కాలేజీ దాకా నడిపించాడు

ఈ పై వాక్యాలలో మొదటి దానికి రెండర్థాలున్నాయి. ఒకటి స్నేహితుడు నేను నడవడానికి భౌతికంగా ఆసరాగా ఉన్నాడని. రెండు నేను నడవడానికి అతడు ప్రేరకుడుగా ఉన్నాడని రెండో వాక్యానికి ఈ రెండో అర్థమే ప్రసిద్ధం. పై వాక్యాలను బట్టి వాక్యాలలో ప్రేరక సంబంధాలు క్రియావ్యాపారానికి నామపదాలకి ఉన్న సంబంధాన్ని బట్టి నిర్ణయమవుతయ్యని తెలుస్తుంది

1.2 4.5 : తెలుగులో కర్మణి వాక్యాలకు వ్యవహారంలో ప్రయోగం తక్కువ కర్మణి వాక్యాలలో కర్తరి వాక్యాలలోని కర్తృ కర్మపదాలు వ్యత్యస్తమవుతై అట్లా వ్యత్యస్తమైనపుడు కర్తకు చేత వర్ణకం వస్తుంది కర్తరి వాక్యంలో కర్మపదానికి కర్మణి వాక్యంలో ప్రాధాన్యం వస్తుంది ఈ కింది వాక్యాలలో ఇది సూచించబడింది.

(29) a. కెలీగారు తెలుగు వ్యాకరణం రాశారు.

b తెలుగు వ్యాకరణం కెలీగారిచేత రాయబడింది

రెండవ వాక్యంతో ప్రధానమైంది తెలుగు వ్యాకరణం తెలుగులో కర్మణి వాక్యాలు రచనా భాషలోను కొన్ని రకాల ఉపన్యాసాలలోను ఉపన్యాసాలవంటి కొన్ని సంభాషణలలోను మాత్రమే కనిపిస్తున్నాయి, కర్త ప్రాధాన్యం తగ్గించటమే కర్మణి వాక్యాల ప్రయోజనం వ్యవహారంలో కర్మణి వాక్యాలకంత ప్రాచుర్యం లేదు అయితే తెలుగు క్రియలో కర్తను బోధించే ప్రత్యయం ఉంటుంది. అందువల్ల రచనా భాషలో ఈ అవసరం కొంత కన్పిస్తుంది

వక్తకు శ్రోత(ల)కు మధ్య పెరిగే దూరానికీ కర్మణి వాక్య ప్రయోగానికీ సంబంధం ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది సంభాషణ శైలిలో ఈ వాక్యాలు అరుదు చిన్న సమావేశాలు కన్నా పెద్ద పెద్ద బహిరంగ సభల్లో ఈ వాక్యాల ప్రయోగం పెరుగుతుంది రాసే భాషకు శ్రోతలు ఉండరు పాఠకులే ఉంటారు

రచనా భాషలో కూడా సృజన రచనల కన్నా శాస్త్ర రచనల్లో ఈ వాక్య ప్రయోగం పెరుగుతుంది

కర్మణి వాక్యాలు ఇప్పుడున్న పద్ధతిలో ద్రావిడ భాషల్లో మొదటి నుంచీ ఉన్నాయో లేదో చెప్పలేము లిఖిత వ్యవస్థ లేని ద్రావిడ భాషల్లో ఈ రకపు వాక్యాలు కనపడటం లేదు ఈ కారణంవల్ల లిఖిత వ్యవస్థ ఉన్న దక్షిణ ద్రావిడ భాషల్లో ఇది అనంతర పరిణామం కావచ్చు ఈ రకపు వాక్యాలు సంస్కృతాది భాషలనుంచి అరువు తెచ్చుకున్నవిగా కొందరు భావిస్తారు అందుకాధారం కనపడదు. ఈ వాక్య నిర్మాణంలోనూ ప్రయోగంలోనూ సంస్కృతాది ఆర్య భాషలకు ద్రావిడ భాషలకు భేదాలున్నాయి సంస్కృతంలో ప్రధాన క్రియలో ప్రత్యయం ద్వారా కొంత మార్పు చేసి వాడతారు ఈ మారిన రూపం ఆత్మనే పదరూపంతో సమంగా ఉంటుంది తెలుగులో ప్రధాన క్రియను అన్నంతంగా మార్చి పడు అనే అనుబంధక్రియను చేర్చాలి. సంస్కృతంలోనూ, ఇతర ఆర్య భాషల్లోనూ కర్మణి రూపాలు సకర్మక అకర్మక ధాతువులు రెండిటికీ వస్తాయి తెలుగులో సకర్మక ధాతువులకే కర్మణి ప్రయోగాలుంటాయి నామాన్ని క్రియగా వాడేటప్పుడు చేరిన అవు ధాతువుకు మాత్రం కర్మణి లాంటి వాడుక ఒకటి కనిపిస్తుంది అరెస్టు అయ్యాడు అంటే కావాలని అరెస్టు అయ్యాడు అనే అర్థంలోనూ 'అరెస్టు కాబడ్డాడు' అంటే తనకు ఇష్టం లేకుండానే ఎవరో అరెస్టు చేశారనే అర్థంలోనూ వాడుతున్నారు బహుశా ఈ అర్థ భేదంకోసమే కాబడు ప్రయోగం ఏర్పడి ఉండవచ్చు

తెలుగులో కర్మణి వాక్యాలను నిత్య జీవిత దినచర్యాదులకు వాడుతున్నట్టు కనిపించదు అన్నం తినబడింది వంట చెయ్యబడింది వంటి వాక్యాలు వ్యాకరణ నిష్పన్నమైనా ప్రయోగంలో ఎబ్బెట్టుగా ఉంటాయి మరీ ముఖ్యంగా ఉత్తమ, మధ్యమ పురుషల్లో వాడకం కనపడదు '*ఈ భవనం ఐదువందల ఏళ్ళ కిందట నిర్మించబడింది*' అని కర్త తెలీని చారిత్రక సందర్భాల్లోనూ సీతారామయ్యగారు చావలేదు. చంపబడ్డారు అని అపరాధ పరిశోధక కథా సందర్భాల్లోనూ ఈ విషయం వచ్చే *అధ్యాయంలో వివరించ బడుతుంది* అని ఉత్తమ పురుష పునఃపునః ప్రయోగాన్ని తప్పించాల్సిన సందర్భాల్లోనూ తెలుగులో రాసే భాషలో కర్మణి ప్రయోగం కనిపిస్తుంటుంది

ధాతుజ విశేషణ ప్రయుక్త నామ బంధంలో చివరి నామం అప్రాణి వాచకమైతే కర్మణి క్రియావసరం కనపడదు చెప్పిన మాట అంటే చెప్పబడిన మాట అనే అర్థం ఇచ్చిన డబ్బు అంటే ఇయ్యబడ్డ డబ్బు అనే అర్థం ప్రాణి వాచకాలయినప్పుడు అర్థ స్పష్టత కోసం అవసరం అవుతుంది చంపిన పులి, చంప బడ్డ పులి ఒకటికావు అట్లాగే కొట్టిన మనిషి, కొట్టబడ్డ మనిషి ఒకరు కారు

బడు లేకుండా క్రియాజన్య విశేషణంతో నిర్మితమైన పదబంధాలు ఒక్కోసారి కర్త్రర్థకమూ కావచ్చు మరోసారి కర్మార్థకమూ కావచ్చు ప్రశ్న-సమాధానంగా ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రిక 1980 మే 16 సంచికలో అచ్చయిన ఈ వ్యవహారం చూడండి

ప్రశ్న సంపూర్ణ సూర్యగ్రహణం సమయంలో భూలోకంనుంచి చంద్రమండలానికి పంపిన మానవుని పరిస్థితి ఎలా ఉంటుంది?

జవాబు . (ఎమ్వీయల్) పంపిన మానవుడు కులాసాగానే ఉంటాడు పంపబడినవాడి పరిస్థితే ఏమిటో పాపం సంపూర్ణంగా గ్రహించలేం

పై వ్యవహారంలో పంపిన మానవుడు అనే పదబంధం రెండు చోట్లా ఒకే అర్థంలో వాడబడలేదన్న సంగతి స్పష్టమే ఇటువంటి చోట్ల బడు ప్రయోగం అర్థవంతం కొన్ని కావ్య ప్రయోగాల్లో ఈ రకపు ప్రయోగాలు స్థిరపడి మార్పును నిరోధిస్తాయి ఉరితీయబడ్డ శిరస్సు చెప్పిన రహస్యం అనే శ్రీశ్రీ ప్రయోగం అట్లాంటిది విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారి 'వేగి క్షేత్రము అనే కావ్య ఖండికలో ఈ కింది భాగం కూడా ఇట్లాంటిదే

ఎటగనిన పూర్వ పల్లవ నృప చరితలె
వ్రాయబడి, పాడబడి గీయబడి యుపన్య
సింపబడి శ్రోత్ర పేయమై చెన్నుదాల్చె
నీయతీంద్రియ శక్తి నా కెట్టులబ్బె

కర్మణి వాక్యాలపై తెలుగు రచయితల్లో చాలా ఆపోహలున్నాయి. గిడుగు రామమూర్తిగారు మొదలు చాలామంది వ్యావహారిక భాషావాదులు ఈ వాక్యాలను వ్యతిరేకించారు కొందరు పత్రికా సంపాదకులు తమ పత్రికల్లో ఈ వాక్యాలను వాడరాదని నిషేధించారు ఈ వాక్యాల ప్రయోగ యోగ్యతా నియమాల గురించి తెలియకపోవటమే ఇందుకు కారణం అయితే కొందరు రచయితలుఈ రకపు వాక్యాలను సమర్థంగా, సృజనాత్మకంగా వాడుకుంటూనే ఉన్నారు

గీతాంజలి అనే తెలుగు మాసపత్రిక 1995 ఆగస్టు సంచికలో లవ్ సైకాలజీ అనే ఫీచర్ కింద అసలు మీరు ప్రేమించగలరా అనే వ్యాసంలో ఈ వాక్యాలు చూడండి

"ప్రేమించబడటం అన్నిటికన్నా గొప్పది ప్రేమించే హృదయం లేకుండా ప్రేమించబడటం కల్ల

రావులపల్లి సునీత రచించిన 'నందనవనం' (1996) అనే నవలలో నందన అనే పాత్ర తండ్రితో మాట్లాడుతూ స్వతంత్రాభిప్రాయాలు కలవాళ్లు జీవిస్తారనీ మిగతా వాళ్లు జీవింపబడతారనీ అంటుంది. ఈ మాటలను ఈ పాత్ర ఒత్తి పలికిందని కూడా రచయిత్రి సూచిస్తుంది (పే 142)

పై రెండు ఉదాహరణల్లోనూ కర్తరి, కర్మణి ప్రయోగాల ప్రయోగభేదం (contrast) తెలుస్తుంది. మరి కొన్ని కలవసరాలను సంశ్లిష్ట వాక్యాలు అధ్యాయం పే 26, వాక్యాలు 62-68 లో చూడండి.

1.2.4.6 : తెలుగులో ధాతువులకు కొను అనే ధాతువు చేర్చటం వలన ఆత్మార్థకం ఏర్పడుతుంది ఈ కొనుకు మిగతా క్రియల్లాగే కాల బోధక ప్రత్యయాలు, కర్తృబోధక క్రియా విభక్తులు చేరతై కొను ను స్థూల దృష్టితో ఆత్మార్థబోధకమన్నా మరికొన్ని అర్థాలు కూడా దీని ద్వారా వ్యక్తమవుతై కొను పరిగ్రహణంలో ధాతువులకేకత్వం లేదు కొన్ని ధాతువులు కొనుతో మాత్రమే ప్రయోగార్హాలు ఊరుకొను పుచ్చుకొను వంటి ధాతువు లట్లాంటివి కొన్ని ధాతువులు కొను ను అంగీకరించవు ఎరుగు కూర్చుండు తిను, పెరుగు పోవు వచ్చు వెళ్ళు వంటి ధాతువులు అట్లాంటివి ధాతువుల అర్థ పరిశీలన సమగ్రంగా జరిగినప్పుడు కొను పరిగ్రహణంలో ప్రవర్తించే విధి విశేషాలను గుర్తించటం సాధ్యం కావచ్చు ధాతువుకు కొను చేరినపుడు వ్యాపారాన్ని కర్తృ ప్రయోజనపరంగా అన్వయించాలి ఈ కింది వాక్యాలలో ఈ అర్థభేదాన్ని గ్రహించవచ్చు

(30) a వాళ్ళు పాలు అమ్ముతారు
b వాళ్ళు పాలు అమ్ముకొంటారు
c అతను పాఠం చదువుతున్నాడు
d అతను పాఠం చదువు కొంటున్నాడు

పై వాక్యాలలో కొను నుంచి ఏర్పడ్డ క్రియలు వ్యాపార ప్రయోజనం కర్తకోసం అని తెలియజేస్తై కొన్ని క్రియలకు కొను చేరినపుడు పారస్పర్యార్థం వస్తుంది ఈ అర్థంలో కర్తృపదం బహువచన నామమై ఉండాలి ఈ పారస్పర్యార్థం సహజంగా ధాతునిష్ఠమై ఉండి బహువచన నామం కర్తగా ఉన్నప్పుడు కొను ద్వారా వ్యక్తమవుతుంది కొట్టుకొను, తిట్టుకొను, మాట్లాడుకొను, పోట్లాడుకొను వంటి క్రియలు బహువచన నామ కర్తృత్వంతో పారస్పర్యార్థ బోధకాలవుతాయి ఈ క్రింది వాక్యాలలో ఈ అర్థభేదాన్ని గమనించవచ్చు

(31) అతను (తన్ను తాను) తిట్టుకొన్నాడు
వాళ్లు బజారులో తిట్టుకొన్నారు.
అతను తనలో తాను మాట్లాడుకొంటున్నాడు
వాళ్ళు ఆ గదిలో మాట్లాడుకొంటున్నారు

అకర్మకంగా ఉన్న కొన్ని ధాతువులు కొను చేర్చటం వల్ల సకర్మకాలవుతాయి తెలుసు అకర్మక క్రియ తెలుసుకొను సకర్మక క్రియ ఇవికాక మరికొన్ని అర్థభేదాల్ని కూడా గమనించవచ్చు అను అంటే బయటికి మాట్లాడటం అనుకొను అంటే ఆలోచించటం అడుగు అంటే ప్రశ్నించటం. అడుక్కొను అంటే యాచించటం పడు అంటే పతనం కావడం పడుకొను అంటే విశ్రాంతి తీసుకోవటం నిద్రపోవటం.

1.2.4 7 : కొను లాగే మరికొన్ని ధాతువుల్ని క్రియలకు చేర్చటం వలన కొన్ని విశేషార్థాలు వ్యక్తమవుతై ఇదంతమైన క్రియలకు పెట్టు చేర్చటంవలన పరప్రయోజనార్థమూ పోవు, వేయు చేర్చటం వలన పరిపూర్ణార్థమూ వస్తై ఈ కింది వాక్యాలు ఈ అర్థాలకు ఉదాహరణలు

(32) a. మా అన్నయ్య నాకు బజారు నుంచి చాక్లెట్లు తెచ్చిపెట్టాడు
b గాలివాన వచ్చి మామిడి పండ్లు రాలిపోయినై
c వ్యాపారస్తులు ధాన్యాన్ని దాచివేశారు

1.2.4.8 : ఇతర భాషలలో పరిపరి విధాలుగా వ్యక్తమయే విశేషార్థాలు తెలుగులో ధాతువిస్తరణ ప్రక్రియద్వారా వ్యక్తం కావటం విశేషమైనది ఆత్మార్థం పరప్రయోజనార్థం ఇంగ్లీషులో నామపదాల ద్వారా వ్యక్తమవుతై తెలుగులో ధాతువుల ద్వారా వ్యక్తమవుతై తెలుగులో అన్నంత క్రియకు కొన్ని ధాతువులను చేర్చటంవల్ల కొన్ని విశేషార్థాలు వ్యక్తమవుతై. వీటిని ఇంగ్లీషులో మోడల్స్ అంటారు వివిధార్థాలు ఈ క్రింది వాక్యాలలో ఉదాహృతమవుతున్నై

సామర్థ్యార్థం - కల - కలుగు.

-కల ప్రయోగించినపుడు వాక్యంలో ప్రత్యేకంగా కాలబోధ లేకపోతే వాక్యం తద్ధర్మార్థకం అవుతుంది దీన్ని భవిష్యత్ కాలంలో కూడా ప్రయోగించవచ్చు. కాలబోధ ప్రత్యేకంగా చెప్పాల్సి వచ్చినప్పుడు కల కు కలుగు ఆదేశమవుతుంది వ్యతిరేకంలో కల కు లే, కలుగు కు లేకపో ఆదేశమవుతాయి

(33) a అతను పన్నెండు ఇడ్లీలు తినగలడు
b ఆమె రెండు నెలల్లో ఆఫీసుకు వెళ్ళగలుగుతుంది
c సుబ్బారావు రెండుకన్నా ఎక్కువ దోసెలు తినలేదు
d సుశీల నిన్న కాలేజికి వెళ్ళలేకపోయింది

అనుమత్యర్థం · ఇచ్చు.

ఈ అర్థంలో ఇచ్చు ప్రయోగించినపుడు ప్రధాన క్రియకు కర్త అయిన నామం ద్వితీయా విభక్తి రూపంలో ఉంటుంది ఇచ్చు క్రియకు కర్త ప్రథమా విభక్తిలో ఉంటుంది భిన్న క్రియలకు భిన్నకర్తలున్న ఈ వాక్యాన్ని సంశ్లిష్ట వాక్యంగా భావించవచ్చు ఈ వాక్యంలో ఇచ్చు క్రియను దానార్థంలో ఉన్న ఇచ్చు కన్న భిన్నంగా భావించాలి.

(34) a నన్ను లోపలికి రానియ్యి
b సుశీల నన్ను తన గదిలోకి రానిచ్చింది.

ఇక్కడ 34 బిలో వచ్చును నేను అనేశబ్దం కర్త అనుకు త్యర్థంలో ఇచ్చు అనే క్రియకు సుశీల అనే నామం కర్త

సంభావన, అనుమతి వచ్చు.

(35) మా మామయ్య రేపు ఊరి నుంచి రావచ్చు

(36) మీరిక బయటికి వెళ్ళవచ్చు

35లో రా కు వ్యతిరేకలో రాకపో అనే రూపం ఆదేశమవుతుంది 36లో వచ్చు కు రాదు కూడదు అనే రూపాలు ఆదేశమవుతై ఈ రెండర్థాల లోను ఈ క్రియలకు కాలబోధక ప్రత్యయాలు కాని క్రియా విభక్తులుగాని చేరవు

సంవిధి (తప్పనిసరి) వలయు ఆలి ఆల

(37) a రేపు సాయంకాలం నేను ఊరికి వెళ్ళాలి
b మీరు మాయింటి కొకసారి రావాలి

అన్నంతరూపం దీర్ఘాంతమయితే వ కారం ఆగమం అవుతుంది ఈ రూపాలకి వ్యతిరేకంగా అన్నంత రూపంలో ఉన్న ప్రధాన క్రియకు *అక్కరలేదు, అవసరం లేదు* అనే పదాలు చేర్చటం వల్ల ఏర్పడతై ఈ క్రియారూపం సహజంగా భవిష్యదర్థబోధకం కాలబోధ ప్రత్యేకంగా చెయ్యదలచుకుంటే ఈక్రియకు ఉండు వచ్చు అనే క్రియలను అనుబంధించాలి దీనికి ది అనే క్రియా విభక్తి మాత్రమే చేరుతుంది ఈ కింది ఉదాహరణలను పరిశీలించండి

(38) a పాలకులకోసం సైనికులు యుద్ధాలు చేయాల్సి ఉంటుంది
b దేశం కోసం ప్రజలు మాత్రమే కష్టాలను భరించాల్సి వచ్చింది

వలయు కు ఉండు, వచ్చు లను అనుబంధించినప్పుడు వలసి అని అవుతుంది అదే వ్యవహారంలో *ఆల్సి* అని ఉంటుంది

అసామర్థ్యం : చాలు

చాలు అనే క్రియ అన్నంత క్రియకు అనుబంధింపబడి అశక్తతను చూపిస్తుంది దీనికి వ్యతిరేకంలో మాత్రమే ప్రయోగం ఉంటుంది చాలుకు అన్నంత రూపంలో అన్ని క్రియావిభక్తులూ చేరతై దీనికి భవిష్యత్తులోనే ప్రయోగం ఉంటుంది

(39) స్వార్థపరులైన నాయకులు ప్రజలకు మేలు చేయజాలరు

చాలు అనే క్రియతో ఈ రకమైన ప్రయోగాలు కావ్య భాషలో ఎక్కువగా ఉన్నై ఆధునిక భాషలో కొన్ని తెలంగాణా జిల్లాలలో మాత్రమే వినిపిస్తై.

తక్షణ భవితవ్యం : పోవు

ఈ క్రియ అనుసంధించినపుడు మిగతా క్రియలకు లాగే అన్ని కాలాలలోనూ రూపాలుంటై

(40) a. నేను ఊరికి వెళ్ళబోతున్నాను
b నేను ఇప్పుడే స్నానానికి వెళ్ళబోతున్నాను
c అతను నిన్న నన్ను కొట్టబోయాడు.

నిషేధార్థం వద్దు

(41) చెప్పుడు మాటలు వినవద్దు

ఈ రకమైన వాక్యం సాధారణంగా మధ్యమ పురుషకర్తృకంగా ఉంటుంది తెలంగాణాలో కొందరి వ్యవహారంలో ప్రథమోత్తమ పురుష కర్తృకంగా కూడా ఉండవచ్చు

నేను రాగూడదు అనే అర్థంలో నేను రావద్దు అనీ ఆరోగ్యం దృష్ట్యా ఆయన మాంసం తినగూడదు అనే అర్థంలో 'ఆయన మాంసం తినొద్దు అనే ప్రయోగాలు తెలంగాణ వ్యవహారంలో ఉత్తమ ప్రథమ పురుషల్లో క్రమంగా కనిపిస్తాయి ఇతర మండలాల్లో వద్దు అనే క్రియా ప్రయుక్త వాక్యాలు మధ్యమ పురుషకే పరిమితాలు

1.2.5 : నిశ్చయార్థక వాక్యాలన్నిటికీ వ్యతిరేక వాక్యాలుంటై క్రియాసహిత వాక్యాలలో వ్యతిరేక క్రియాప్రయోగం వల్ల వ్యతిరేక వాక్యాలు ఏర్పడతై ఆ క్రియారూపాలు కాలభేదాల్ని బట్టి వేరువేరుగా ఉంటై అన్నంత క్రియారూపం మీద లేదు అనే శబ్దాన్ని ప్రయోగిస్తే భూతకాల వ్యతిరేక క్రియలు అటమంత భావార్థక రూపాలమీద లేదు అనే శబ్దాన్ని ప్రయోగిస్తే వర్తమాన వ్యతిరేక క్రియా రూపాలు ఏర్పడతై. ఈ రెండు రూపాల్లోనూ కర్తృబోధను సూచించే క్రియా విభక్తులుండవు అంటే అన్ని పురుషలలోనూ ఒకేరూపం నిశ్చలంగా ఉంటుంది. లేదు అనే శబ్దం క్రియాసహిత వాక్యాలతో ఏర్పడ్డ ప్రశ్నలకు వ్యతిరేకంలో ఇచ్చే సమాధానాలన్నింటికి వాక్యాదిని అవ్యయంగా ఉపయోగించవచ్చు లేదు శబ్దంలో లే ఉండు ధాతువుకు భూతకాల వ్యతిరేకంలో వచ్చే ఆదేశరూపం దు అమహద్విభక్తి అయినా ఈ పైన చెప్పిన ప్రయోగాల్లో లేదు అవ్యయంగానే ఉపయుక్త మవుతుంది వ్యతిరేక భవిష్యత్క్రియ అన్నంత క్రియారూపం మీద క్రియావిభక్తులను చేర్చటంవల్ల ఏర్పడుతుంది.

ఉదా · భూతకాల వ్యతిరేకం ఆయన నిన్న మీటింగుకు రాలేదు. వర్తమాన వ్యతిరేకం ఆమె నాతో మాట్లాడటం లేదు. వాళ్ళు నాకు చెప్పటం లేదు.

1.2.6 : వాక్యంలో క్రియేతర శబ్దాలకు ప్రాధాన్యాన్ని సూచించే కొన్ని పద్ధతులు ఇంతకు ముందే పేర్కొన బడ్డై ఇంకొక పద్ధతి వాక్యంలో క్రియేతర శబ్దాన్ని ఆఖ్యాత స్థానానికి జరపటం అప్పుడు అట్లా జరిగిన పదం విధేయమవుతుంది· మిగతా వాక్యభాగమంతా ఉద్దేశ్యమవుతుంది ఈ నామ్నీకృత రూపం క్రియాజన్య విశేషణం మీద ది అనే ప్రత్యయం చేర్చటంవల్ల ఏర్పడుతుంది ఈ ప్రక్రియను ప్రాధాన్య వివక్షామూలక నామ్నీకరణం అనవచ్చు అది క్రింది వాక్యాలలో ఉదాహరించబడుతుంది

(42) a సుబ్బారావు నిన్న పట్నంనుంచి పిల్లిపిల్లను తెచ్చాడు

b సుబ్బారావు నిన్న పట్నంనుంచి తెచ్చింది పిల్లిపిల్లను

c సుబ్బారావు నిన్న పిల్లిపిల్లను తెచ్చింది పట్నంనుంచి
d సుబ్బారావు పట్నంనుంచి పిల్లిపిల్లను తెచ్చింది నిన్న
e నిన్న పట్నంనుంచి పిల్లిపిల్లను తెచ్చింది సుబ్బారావు

పై వాక్యాలలో ప్రధానార్థం ఒకటే అయినా ఆఖ్యాత స్థానానికి జరిగిన పదానికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యం వచ్చింది

ప్రశ్నార్థక శబ్దాలున్న వాక్యాల్లో కూడా ఈ రకమయిన మార్పు జరుగుతుంది ఆ వాక్యాలలో ప్రశ్నార్థక శబ్దం విధేయమై ఆఖ్యాత స్థానానికి జరిగినప్పుడు అటమంత భావార్థక రూపం కూడా ప్రయోగించవచ్చు

(43) a మీరు ఊరికి ఎప్పుడు వెళ్తారు?
b మీరు ఊరికి వెళ్ళటం ఎప్పుడు?

(42) (43) వాక్యాల్లో నామ్నీకృతమైన క్రియ వరకు - అంటే తెచ్చింది వెళ్ళటం అనే క్రియల వరకు - ఉద్దేశ్యంగానూ తరవాత భాగాన్ని విధేయంగానూ గ్రహించాలి శ్రోతకు తెలిసి ఉంటుందని వక్త భావించిన సమాచార భాగం ఉద్దేశ్యం కొత్తగా తానందిస్తున్నాననుకుంటున్న సమాచారభాగం విధేయం

ఈ పైన (42) సంఖ్య గల వాక్యాల్లో భూతకాల బోధ (43) సంఖ్య గల వాక్యాల్లో భావిబోధకనిపిస్తుంది (43) బి వాక్యాన్ని మీరు ఊరికి వెళ్లేది ఎప్పుడు? అన్నా అర్థ భేదం రాదు ఇది స్థూల వివరణ మాత్రమే. వీటి ప్రయోగాల్లో గమనించాల్సిన అర్థ విశేషాలింకా ఉన్నాయి

1 2.7 : తెలుగు వాక్యాలలో కొన్ని రకాల అర్థ ప్రభేదాలను కలిగించగల శబ్దాలు కొన్ని ఉన్నై. ఇవి ప్రత్యేక పదాలు కావు సాధారణంగా వాక్యాంతంలో చేరతై వీటిని వాక్యంలో దాదాపు ఏ పదానికైనా తగిలించవచ్చు అట్లాంటి శబ్దాలు కొన్ని *1 అంట >అట >ట, 2 కదా, కదూ, కదే, గా; 3 ఏ, వే, రా, రోయ్, ఓయ్, 4. అండి, 5 లే; 6. ఏమో, ఓ, 7 ఆ, 8 ఏ*

పైవాటిల్లో అట తర్వాత మిగతా ఏ శబ్దాలయినా రావచ్చు వీటిల్లో రెండో వాటికి కిలార్థకాలని, మూడోవాటికి సంబుద్ధ్యర్థకాలని నాలుగో దానికి గౌరవార్థకమని ఐదోదానికి నిరాదరణార్థకమని ఆరో వాటికి సందేహార్థకాలని ఏడో దానికి ప్రశ్నార్థకమని పేర్లు ఎనిమిది సంఖ్యతో సూచించినది క్రియ మీద వచ్చినపుడు ఆశ్చర్యార్థకం మిగతా పదాలమీద వచ్చినపుడు అవధారణార్థకం అవుతుంది

వీటిలో అటకు అనుకృతిలో ప్రయోగించే అనికి సామ్యం ఉంది అట ప్రయోగించిన వాక్యాలను అనుకరణ వాక్యాలుగానే నిరూపించవచ్చు వక్త ప్రయోగించిన వాక్య విషయం తను స్వయంగా చెపుతున్న విషయం కాదని ఇంకొకరు చెప్పిన విషయాన్ని తాను చెప్తున్నట్లుగా భావించవలసి ఉంటుందని వక్త ఉద్దేశించినపుడు అట ప్రయోగం జరుగుతుంది

అట శబ్ద ప్రయోగంలో వ్యవహర్తల మధ్య కొన్ని భేదాలున్నట్లు కన్పిస్తున్నది గ్రామీణ వ్యవహారంలో అంట అనే రూపం ఎక్కువగా కన్పిస్తున్నది. పట్టణాలలో కొందరి భాషలో అట మరికొందరి భాషలో ట అనే రూపాలున్నై ఈ రచయిత భాషలో సాధారణ వ్యవహారంలో అంట బయటి వ్యవహారంలో అట ఉన్నై ట ప్రయోగం మాత్రం లేదు

(44) a శ్రీమతి సుజాతారావుగారు సిగరెట్లు కాలుస్తారట.
b నేను నిద్దరలో కలవరించానట
c నువ్వు మీపై అధికారికి మస్కా కొడుతున్నావట

మొదటి వాక్యంలో చెప్పిన విషయానికి తన బాధ్యత ఏమిలేదని తానెక్కడో విన్న విషయాన్ని మాత్రమే చెప్తుతున్నానని వక్త ఉద్దేశం రెండో వాక్యంలో చెప్పిన విషయాన్ని గురించి వక్తకు ప్రత్యక్ష జ్ఞానం లేనట్లు సూచిస్తున్నది మూడో వాక్యంలో కూడా శ్రోతను గురించి వక్త పరోక్షంగా గ్రహించిన విషయాన్ని సూచిస్తున్నది వాక్యంలో విషయానికి వక్తకు ప్రత్యక్ష జ్ఞాన రాహిత్యాన్ని సూచించటానికి అట ప్రయోగించబడుతుంది

వాక్యాలలో ఓ, ఏమో అనే రూపాలు సందేహార్థంలో చేరతై

(45) a అతనెప్పుడు వస్తాడో!
b అతను రేపు వస్తాడేమో.

అటాదులు ఒకే వాక్యంలో ఒకటికన్నా ఎక్కువ ఒకదానిపక్కన ఒకటి రావచ్చు ఈ కింది వాక్యాలలో అట్లాంటి క్రమం కొంతవరకు తెలుస్తుంది.

(46) a ఆమె అందరితో పోట్లాడుతుందట గదరా?
b అతడు మర్యాదగా మాట్లాడతాడటనా?
c అతను రేపు సాయంకాలం వస్తాడేమోగదూ?
d నువ్వు చెప్పింది అతనేనా?
e అతను రేపు వస్తాడేమోలే

ఈ అటాదులు వాక్యంలో ఏ పదానికైనా తగిలించవచ్చునని ఇంతకు ముందు చెప్పబడింది. ఇట్లా తగిలించబడిన పదాలు వాక్యంలో ప్రాధాన్యాన్ని వహిస్తై అప్పుడు ప్రాధాన్యాన్ని పొందిన పదం ఆఖ్యాత స్థానానికి జరగకుండానే క్రియ నామీకృత మవుతుంది

(47)*a. అతను నిన్న వచ్చింది
b అతనా నిన్న వచ్చింది.

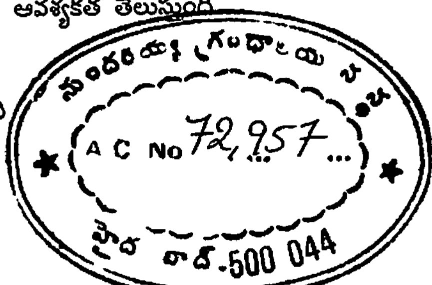
పై వాక్యాలలో (47) a సంఖ్య ఉన్నవాక్యం రాతలో వ్యాకరణ విరుద్ధంగా కనిపిస్తుంది నామ్నీకృత క్రియకు ముందున్న ఏ పదం మీదైనా ఊనిక ఉంచి ఉచ్చరిస్తే వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది ఉచ్చారణలో ఊనిక ద్వారా ప్రాధాన్యాన్ని సూచించవచ్చు తెలుగు లిపిలో ఊనిక సూచించే పద్ధతి లేదు ప్రాధాన్యాన్ని సూచించిన రెండవవాక్యం వ్యాకరణ సమ్మతం అంటే ప్రాధాన్యబోధ లేకుండా క్రియ నామ్నీకృతం కాదని అర్థం పై వాక్యంలో ప్రశ్నార్థకమైన ఆ ఉపయోగించబడింది అటాదుల్లో ఏవి ప్రయోగించినా ఫలితమిదేనని స్పష్టం అంతేకాక ఈ అటాదుల వాక్యంలో క్రియేతరమైన ఏ పదానికి తగిలించినా ఇదే ఫలితం వస్తుంది ఈ శబ్దాలు క్రియారహిత వాక్యాలలో కూడా ఇదే పద్ధతిలో ప్రయోగించవచ్చు ఇక్కడలాగే అక్కడకూడా ఈ శబ్దాలు చేర్చినపుడు పదక్రమంలో మార్పు వికల్పమవుతుంది వీటిల్లో కొన్ని సంయుక్త వాక్యాలలో అసమాపక క్రియలకు కూడా చేరతై అప్పుడు కూడా సమాపక క్రియ నామ్నీకృతమవుతుంది ఈ కింది ఉదాహరణలలో ఈ ప్రక్రియ చూపించబదుతుంది

(48) a అతను మెట్లు దిగుతూనట కిందపడింది
b నువ్వు కాఫీ తాగి కదా బజారుకు వెళ్ళేది?
c నువ్వు చేస్తానంటే గదా పని చెప్పేది?
d ప్రజల్ని మోసం చెయ్యటమే గదా ప్రభుత్వాలు చేస్తున్నది?

ఈ పై వాక్యాలలో అసమాపక క్రియలైన శత్రర్థక క్త్వార్థక చేదర్థక భావార్థక క్రియలమీద అటాదులు ప్రయోగించడినై ఆ కారణంగా సమాపక క్రియలు నామ్నీకృతాలు అయినై

1 2 8 వాక్యంలో కర్తృపదానికి క్రియకు ఉన్న సంబంధం క్రియ బోధించే వ్యాపారాన్ని బట్టి ఉంటుంది ఆ సంబంధాల ననుసరించి నామపదాల్ని ప్రాణి అప్రాణి వాచకాలుగా మూర్త అమూర్త బోధకాలుగా మనుష్య మనుష్యేతర వాచకాలుగా ఘన ద్రవపదార్థ వాచకాలుగా విభజించాల్సి ఉంటుంది ఇవి కాక వేరే విభాగాలు కూడా అవసరం కావచ్చు ఉదాహరణకి ఈ కింది వాక్యాలు చూస్తే అట్లాంటి విభాగాల అవశ్యకత తెలుస్తుంది

(49) a కర్ర విరిగింది
b కాయితం చినిగింది
c అద్దం పగిలింది
d ఇల్లు కడిగారు
e గుడ్డలుతికారు

పై వాక్యాలలో ఒక్కొక్క నామానికి, క్రియావ్యాపారానికి ఉన్న విశిష్ట సంబంధం తెలుస్తుంది ఈ సంబంధాలన్నీ సంపూర్ణంగా గ్రహించినపుడే సమగ్రమైన తెలుగు వ్యాకరణం సాధ్యమవుతుంది

1.2.9. : కర్మపదాలు ప్రాణివాచకాలైనపుడు ద్వితీయావిభక్తి ప్రత్యయమైన ను ని లను గ్రహిస్తాయి ఇది చాలా స్థూలమైన సూచన ఈ ప్రత్యయ ప్రయోగాన్ని నాలుగు భాగాలుగా చెప్పాల్సి ఉంటుంది 1 మనుష్య వాచక నామాలకు ఈ ప్రత్యయం నిత్యంగా చేరుతుంది 2 ఇతర ప్రాణి వాచక శబ్దాలకు కొన్ని క్రియా సందర్భాల్లో నిత్యంగా చేరుతుంది *కొట్టు గిల్లు, గిచ్చు, చంపు, తన్ను* వంటి బాధించే క్రియలట్లాంటివి ఇచ్చు వంటి క్రియలకు కర్మ పదాలు వచ్చిన నామాలకు ఈ ప్రత్యయం చేర్చటం వక్త ఇష్టం 3 అప్రాణి వాచకాలకు సాధారణంగా ఈ ప్రత్యయం చేరదు 4 అయితే కొన్ని క్రియలతో ఎ నామానికైనా ఈ ప్రత్యయం తప్పని సరిగా చేర్చాల్సి ఉంటుంది దేశమును ప్రేమించుమన్నా అనే గీతంలో ను ప్రత్యయాన్ని తొలగించలేము 'నాదేశాన్ని ద్వేషించలేను అన్న వాక్యాన్ని న్ని లేకుండా అనలేము ఇవికాక భిన్నార్థాలలో భిన్నవిభక్తి ప్రత్యయాలు నామాలకు చేరుతుంటై వాటిల్లో కొన్ని ఈ కింది ఉదాహరించబడుతున్నై

1 కు; కి . సంబంధార్థం స్వామ్యార్థం సంప్రదానార్థం ప్రయోజనార్థం గమ్యార్థం

(50) a ఆమెకి ఇద్దరు పిల్లలు
b అతనికి రెండిళ్ళున్నై
c నీకు పిల్ల నెవరిస్తారు
d చల్లకు వచ్చి ముంత దాచటమెందుకు?
e అతను ఊరికి వెళ్ళాడు

ఇవికాక చాలా చాలా అర్థాలలో ఈ విభక్తి ప్రయోగించబడుతుంది

(51) a నాకు వందరూపాయలు కావాలి
b నీకు ఎవరు చెప్పారు?
c. ఆమె పిల్లికి భయపడుతుంది
d అతను చలికి వణుకుతున్నాడు
e నాకు హిందీ రాదు.
f రేపు పదిగంటలకు వస్తాను

2. *నుంచి* : అపాదానార్థం, హేత్వర్థం, ఏకదేశ పృథక్కరణం

(52) a. అతను అమెరికా నుంచి వచ్చాడు.
b అతను పదేళ్ళ నుంచి మెడిసిన్ చదువుతున్నాడు
c నీనుంచి మాటలు పడాల్సి వచ్చింది
d అతను చెట్టునుండి పువ్వులు కోశాడు

3 తో కరణార్థం సహార్థం రీత్యర్థం దేహమనఃస్థితి బోధకం

(53) a అతను పెన్సిలుతో పరీక్ష రాసాడు
b అతను కమలతో పరీక్షకు వెళ్ళాడు
c అతను శ్రద్ధతో పాఠాలు చదివాడు
d అతను జ్వరంతో పరీక్ష రాశాడు
e అతను నా మీద కోపంతో మా యింటికి రాలేదు

ఈ చివరి వాక్యానికి రెండర్థాలున్నాయి ఒకటి నా మీద కోపంవల్ల మా యింటికి రాలేదు అని రెండు మా యింటికి వచ్చాడు కాని కోపంగా లేడని

ఈ పై వాక్యాలలో కరణార్థం తప్ప మిగతా అర్థాలను బోధించే వాక్యాలను ఏక వాక్యాలుగా కాక భిన్న వాక్యాల సంయోగం వల్ల నిష్పన్నమైనట్లుగా భావించవచ్చు చివరి వాక్యంలో ఉన్న అర్థభేదం కూడా ఈ విషయాన్నే సూచిస్తుంది

4 లో అధికరణార్థం

(54) a రచయితలకు తెలుగుదేశంలో సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ లేదు
b 1956లో విశాలాంధ్ర ఏర్పడింది
c తెలుగు పత్రికల్లో ఆంధ్రపత్రిక పురాతనమైనది
d అతనికి ఆటలలో ఆసక్తి ఎక్కువ

ఈ పైన ఇచ్చినవికాక *వరకు, దాకా, గురించి, బట్టి* వంటి విభక్తి ప్రత్యయాలు చాలా ప్రయోగంలో ఉన్నై *కంటె, కన్నా* అనే ప్రత్యయాలు తులనార్థంలో ఉన్నై. ప్రయోజనార్థంలో కోసం ఉంది దేశకాలంలో భిన్న సంబంధాలను బోధించే *ముందు, వెనక, తరువాత, కింద, పైన, పైకి, మీద, పక్క, వైపు, తట్టు బయట, లోపల* ఇట్లాంటివి చాలా పదాలు నామపదానికి చేరతై వీటిల్లో కొన్ని మళ్ళీ విభక్తులను గ్రహిస్తాయి పైనుంచి పైకి వెనక నుంచి వెనక్కి ఇట్లాంటివి దేశాకాలబోధక శబ్దాలకు నుంచి, కు చేర్చటంవల్ల ఏర్పడతై గమనార్థక క్రియలున్నప్పుడు వాక్యంలో ఈ రకమైన రూపాలు నామం తరువాత ప్రయోగించబడతై పైన పేర్కొన్న విభక్తులు ఆయా ధాతువుల ననుసరించి నామాలకి చేరతై అవి గ్రహించే కారకబంధాల్ని బట్టి క్రియలను విభజించటం ఒక పద్ధతి

2. సంశ్లిష్ట వాక్యాలు

ఒక ప్రధాన వాక్యానికి కొన్ని ఉపవాక్యాలు చేరడంవల్ల సంశ్లిష్ట వాక్యాలు ఎర్పడుతై సంశ్లిష్ట వాక్యాల్లో ప్రధానవాక్యం క్రియాసహితమైతే ఒకటికన్న ఎక్కువ క్రియలను గుర్తు పట్టవచ్చు ఉపవాక్యాల్లో క్రియ సాధారణంగా అసమాపక క్రియ అయి ఉంటుంది మరికొన్నిటిలో క్రియ భావార్థక నామంగాగాని క్రియాజన్యవిశేషణంగా కాని ఉంటుంది ఈ చెప్పిన క్రియారూపాల్లో పురుషబోధ ఉండదు అసమాపక క్రియల్లో అయినా వ్యాపారం జరిగే తీరును గురించే ఉంటుంది. కాలబోధ ఉంటుంది కాలబోధ ప్రధాన క్రియను అనుసరించి ఉంటుంది క్రియాజన్య విశేషణంలో కాలబోధ ఉంటుంది క్రియలన్నింటికీ వ్యతిరేకరూపాలు కూడా ఉంటై అని తో ప్రయోగించే అనుకరణల్లోనూ పరోక్ష ప్రశ్నల్లోను ఉపవాక్యంలో కూడా సమాపక క్రియే ఉంటుంది ప్రధాన వాక్యాన్ని గర్భివాక్యంగానూ ఉపవాక్యాన్ని గర్భ వాక్యంగానూ భాషా శాస్త్రంలో వ్యవహరిస్తారు

2.1. అసమాపక క్రియలు, క్త్వార్థకం

తెలుగులో (మిగతా భారతీయభాషల్లోకూడా) ప్రధాన క్రియకన్నా ముందు జరిగినట్లు భావించే వ్యాపారాలను సూచించటానికి అసమాపక క్రియలను వాడతారు దీనికి క్త్వార్థక క్రియ అనే పేరు సాంప్రదాయికంగా ఉంది ధాతువుకు ఇ అనే ప్రత్యయం చేర్చటంవల్ల తెలుగులో క్త్వార్థక క్రియ ఏర్పడుతుంది క్రియాంత భాషల్లో అసమాపక క్రియలన్నీ ప్రధాన క్రియకు పూర్వమే ఉంటై పూర్వపూర్వ వ్యాపారాలను సూచించటానికి క్త్వార్థక క్రియ ప్రయోగించబడుతుంది ప్రధానక్రియ సూచించే వ్యాపారంతోపాటే జరిగే వ్యాపారాలను బోధించటానికి వాడే అసమాపక క్రియను శత్రర్థకక్రియ అంటారు ఇది ధాతువులను తూ అనే ప్రత్యయాన్ని (కొందరి భాషలో ఇది తా అనే రూపంలో ఉంటుంది) చేర్చటం వల్ల ఏర్పడుతుంది వచ్చు అనే ధాతువును ఉదాహరణంగా తీసుకొంటే క్త్వార్థక క్రియ 'వచ్చి' అని శత్రర్థక క్రియ వస్తూ అని ఉంటుంది

2.1.1: వాక్యంలో క్త్వార్థక శత్రర్థక క్రియలు ఉన్నప్పుడు ప్రధాన అప్రధాన క్రియలకు రెండింటికి ఒకే కర్త ఉంటుంది దీన్నే క్త్వార్థకం విషయంలో 'సమానాశ్రయంబులం బూర్వకాలంబునం దివర్ణకంబగు' (క్రియ-3) అని బాల వ్యాకర్త గుర్తించి సూత్రించారు ఈ నియమాన్ని సూచించే కింది వాక్యాలని గమనించండి

(55) సుజాత అన్నం తిని నిద్రపోయింది

(56) సుజాత అన్నం తింటూ నిద్రపోయింది

వేరువేరు కర్తలున్న ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

*(57) సుజాత అన్నంతిని సుశీల నిద్రపోయింది

*(58) సుజాత అన్నం తింటూ సుశీల నిద్రపోయింది

ఈ రకమైన వాక్యాల్లో ఒకే కర్తను సూచించాలంటే కర్తృపదంగా ఒక నామాన్నే (నామబంధాన్ని) వాడాలి భిన్న నామాలుంటే ఒకే కర్తను సూచించలేవు అందువల్ల అట్లాంటివి వ్యాకరణ సమ్మతాలు కావు

*(59) ఆ అమ్మాయి అన్నంతిని సుజాత నిద్రపోయింది

*(60) ఆ అమ్మాయి అన్నం తింటూ సుజాత నిద్రపోయింది

ఈ రకమైన వాక్యాల్లో కర్తృపదాలు రూపైకత అర్థైకత ఉన్ననామాలే ఉండాలని వాటిల్లో ఒకటి నిత్యంగా (సనామబంధంలోపం సూత్రంచేత) లోపించాలని పై వాక్యాలనిబట్టి తెలుస్తుంది ఈ లోపించే వాక్యం గర్భివాక్యంలోదా? గర్భ వాక్యంలోదా? అనే ప్రశ్నకు ఈ వాక్యంలో సమాధానం దొరకదు ఎందుకంటే లోపించగా మిగిలిన నామం ప్రధానవాక్యంతోనూ ఉండవచ్చు. ఉపవాక్యంతోనూ ఉండవచ్చు

(61) సుజాత అన్నం తిని నిద్రపోయింది

(62) అన్నం తిని సుజాత నిద్రపోయింది

భారతీయ వ్యాకరణ సంప్రదాయంలో కర్త అంటే ఇంగ్లీషులో వాడే సబ్జెక్టు కాదు గుప్త నిర్మాణపు కర్తనే కర్త అంటారు వాక్యాల వ్యక్త నిర్మాణంలో కర్తలు అంటే గుప్త నిర్మాణపు కర్తలు వేరైనప్పుడు కూడా క్త్వార్థక క్రియ ఏర్పడుతుంది అందుకే బాల వ్యాకర్త సమాన కర్తృకం అనటానికి ఇబ్బంది పడి 'సమాన కర్తృకంబులనక సమానాశ్రయంబులనుటంజేసి చైత్రుని చేత మైత్రుడు కొట్టంబడి మడిసె నిత్యాది సిద్ధంబయ్యె' అన్నాడు బహుశా సమానాశ్రయం అనే మాటను same subject constraint గా గ్రహించాల్సి ఉంటుంది

కాని ఈ వ్యాకర్తే కర్తను 'ధాత్వర్థ వ్యాపారాశ్రయంబు' గా నిర్వచించటం పై ఆలోచనకు విరుద్ధంగా ఉంది ఈ క్రింది వాక్యాలనుబట్టి ఈ నియమ ప్రవర్తనను గుర్తించవచ్చు

(63) సుజాత (సుబ్బారావును) తిరస్కరించి బాధపడింది.

(64) సుజాత (సుబ్బారావుచేత) తిరస్కరించబడి బాధపడింది

పై రెండు వాక్యాల్లో గుప్తనిర్మాణపు కర్తలు వేరనే విషయం స్పష్టమే (63)లో సుజాత (64)లో సుబ్బారావు గుప్తనిర్మాణపు కర్తలు అయినా రెండు చోట్ల క్త్వార్థక క్రియసాధ్యమయింది.

కర్మణి సూత్రం (64)లో ఉపవాక్యానికి వర్తించింది ప్రధాన వాక్యంలో సకర్మకక్రియ ఉంటే అక్కడ కూడా వర్తించవచ్చు రెండు చోట్లా వర్తించిన ఈ క్రింది వాక్యాన్ని గమనించండి

(65) సుజాత సుబ్బారావుచేత తిరస్కరించబడి అవమానించ బడింది

క్వార్థకక్రియ ప్రధాన క్రియ సన్నిహితంగా ఉన్నపుడు క్వార్థకంలో కర్మణి క్రియారూపాన్ని సూచించే 'పడు ధాతురూపాన్ని లోపింపజేసినా ప్రధాన క్రియ నుంచి కర్మణి అర్థాన్ని గ్రహిస్తుంది

(66) సుజాత సుబ్బారావుచేత తిరస్కరించి అవమానించబడింది

(65) (66) వాక్యాలు సమానార్థకాలు రెండిట్లో క్రియలకు గుప్త నిర్మాణకర్త సుబ్బారావు కర్మ సుజాత వాక్యం (66)లో సుబ్బారావుచేత అనే పద బంధాన్ని లోపింపజేస్తే అది భిన్నార్థబోధకం అవుతుంది

(67) సుజాత తిరస్కరించి అవమానించబడింది

ఈ వాక్యానికి రెండర్థాలున్నై ఒక అర్థంలో ఇది (65) (66) వాక్యాలకు సమానం అంటే సుజాత రెండు క్రియలకు గుప్తనిర్మాణ కర్మగానే వ్యవహరిస్తుంది రెండో అర్థంలో సుజాత ఎవర్నో తిరస్కరించిందని ఆ ఎవరో సుజాతని అవమానించారని భావం అంటే క్వార్థక క్రియకు కర్త అనీ ప్రధాన క్రియకు కర్మ అనీ తెలుస్తుంది వాక్యంలో క్వార్థకక్రియ ప్రధానక్రియ సన్నిహితంగా ఉన్నప్పుడే ఈ విధంగా రెండర్థాలు వస్తై రెండు క్రియలూ వ్యవహితమైనప్పుడిట్లా రెండర్థాలు రావు

(68) సుజాత తిరస్కరించి ఘోరంగా అవమానించబడింది

ఈ వాక్యానికి రెండర్థాలు రావు సుజాత క్వార్థక క్రియకు కర్త ప్రధాన క్రియకు కర్మ

క్వార్థక క్రియ ప్రధాన క్రియకన్నాముందు జరిగే వ్యాపారాన్ని సూచిస్తుంది అందువల్ల ఈ వాక్యాలు 'తరవాత అనే పదం ఉన్న వాక్యాలతో సమనార్థ కాలవుతై

(69) a. సుజాత అన్నం తిని నిద్రపోయింది
b సుజాత అన్నం తిని తరవాత నిద్రపోయింది
c. సుజాత అన్నం తిన్న తరవాత నిద్రపోయింది

(69)లో సూచించిన మూడు వాక్యాల్లోనూ సుజాత రెండు వ్యాపారాలను నిర్వహించిందనీ అందులో మొదటిది అన్నం తినటం రెండోది నిద్రపోవటం అనీ అర్థం

క్వార్థక వాక్యాల్లో ఏకకర్తృక నియమం సరైనదే అయినా కొన్ని విరుద్ధమైన ప్రయోగాలు కనిపిస్తున్నై. ఉదాహరణకు

(70) గొర్రెల్ని తినేవాడు పోయి బర్రెల్ని తినేవాడు వచ్చాడు

భిన్నకర్తృకమైన ఈ పై వాక్యం వ్యాకరణ సమ్మతమే ఈ పై వాక్యం ఒక తెలుగు సామెత కాని ఇట్లాంటి ప్రయోగాలు కేవలం సామెతల్లోనే సాధ్యమని అనుకోనక్కర్లేదు

(71) వాడుపోయి వీడెవ్వడు? వీడు హాయిగా నవ్వాడు

అని దాశరథి కృష్ణమాచార్యులుగారి ప్రయోగం ఒకటి ఉంది వీడెవ్వడు అనే రూపానికి వీడెవడోవచ్చాడు అని అర్థం సామాన్య భాషలో ఇట్లాంటివి సాధ్యమేనని కింది వాక్యాలు నిరూపిస్తున్నై

(72) a. బెంగాల్లో కాంగ్రెసువాళ్ళు ఓడిపోయి కమ్యూనిస్టులు గెల్చారు

b ఆంధ్రల్లో సంజీవరెడ్డి పడిపోయి బ్రహ్మానందరెడ్డి పైకివచ్చాడు

ఎరకమైన క్రియ లున్నప్పుడు ఇట్లాంటి వాక్యాలు సాధ్యమో తెలియటం లేదు పరస్పర విరుద్ధబోధ ఉన్న క్రియలున్నప్పుడు ఈ వాక్యాలు భిన్నకర్తృకతను సహిస్తయ్యని తోస్తున్నది

అయితే 'పరస్పర వైరుధ్య బోధి అనే నియమం సరిపోదని ఇటీవలి పరిశోధనవల్ల తెలుస్తున్నది తెలుగులో భిన్నకర్తృక వాక్యాలు - ఒక పరిశీలన' అనే వ్యాసంలో డాక్టరు సి రామసుబ్బయ్య శర్మ అనే పరిశోధకుడు విరుద్ధబోధ లేని ఈ వాక్యాలను ఉదాహరించాడు

శర్మ 1 గోపీ అన్నం తిని రామూ ఉప్మా తిన్నాడు

?2 గోపీ అన్నం తిని రాము కాఫీ తాగాడు

పై వాక్యాల్లో రెండో వాక్యం కన్నా మొదటి వాక్యం ఎక్కువ మందికి అంగీకారమైందని గుర్తించాడు వీటి ఆధారంగా ఈ వాక్యాల్లోనూ వ్యవహార సమ్మతిలో తరతమ భేదాలుంటాయని ప్రతిపాదించాడు ఈ రెండూ అంగీకార్యాలని అనుకున్నట్టయితే ఈ రెండు వాక్యాల్లోనూ వైరుద్ధ్యబోధ లేదు భిన్న కర్తృకాలు కూడా అయినా వీటికి తరతమ భేదాలతో అయినా వ్యవహార సమ్మతి ఉంది వైరుద్ధ్య బోధ ఉన్నా వ్యవహార సమ్మతి పొందలేని ఈ వాక్యం చూడండి

శర్మ 3 రామయ్య ఇల్లు అమ్మి భీమయ్య కొన్నాడు

ఇందువల్ల వ్యాకరణ నియతి మాత్రమే చాలవనీ వ్యవహర్తల ప్రాపంచిక జ్ఞాన ప్రమేయం ఉందని శర్మ ప్రతిపాదన ఈ పుస్తకంలో ఇతరత్రా కూడా వ్యాకరణ నియమాల కతీతంగా వ్యవహర్తలప్రపంచ జ్ఞానం వ్యవహార సమ్మతిని నియమించే ప్రస్తావన వస్తుంది

2.1.2. : క్త్వార్థక క్రియతో ఉన్న వాక్యం ఒక్కోసారి ప్రధాన క్రియకు విశేషణంగా ప్రవర్తిస్తుంది. అప్పుడు క్త్వార్థక క్రియాసహిత వాక్యాల్లో తరవాత అనే పదం ఉన్న వాక్యాలతో ఇవి సమానార్థకాలు కావు ఈ కింది వాక్యాల్లో అర్థబోధను గమనిస్తే ఈ విశేషాలు గ్రహించవచ్చు

(73) a సుజాత ఆఫీసుకు జడ వేసుకుని వెళ్ళింది

b సుజాత జడవేసుకుని ఆఫీసుకు వెళ్ళింది.

c సుజాత జడవేసుకున్న తరవాత ఆఫీసుకు వెళ్ళింది

పై మూడు వాక్యాల్లో బి సి సమానార్థకాలు కాని (73) a ఈ రెండింటితో సంపూర్ణ సమానార్థకం కాదు (73) a లో క్వార్థక క్రియ ప్రధాన వ్యాపారం నిర్వహించేటప్పుడు కర్త ఉన్నస్థితిని తెలియజేస్తున్నది ప్రధానక్రియకు సన్నిహిత స్థితిలో ఈ అర్థం (73) a లో స్ఫురిస్తున్నది ఉచ్చారణలో వ్యవధానాన్ని సూచిస్తే ఇది (73) b c లతో సమానార్థకం కావచ్చు

ధాతువుకు అకుండా అనే ప్రత్యయాన్ని చేరిస్తే వ్యతిరేక క్వార్థకరూపం ఎర్పడుతుంది ఇది ఎప్పుడూ కర్తృస్థితి బోధకంగానే ప్రవర్తిస్తున్నట్టు తోస్తున్నది ఇదే నిజమైతే కేవల వ్యాపార పూర్వకతా బోధలో వ్యతిరేకరూపం లేదనే చెప్పాల్సి ఉంటుంది

(74) a సుజాత ఆఫీసుకు జడవేసుకోకుండా వెళ్ళింది
b సుజాత జడవేసుకోకుండా ఆఫీసుకు వెళ్ళింది

ఈ రెండు వాక్యాల్లోనూ వ్యతిరేక క్వార్థకం స్థితి బోధకంగానే ప్రవర్తిస్తున్నట్టు కనిపిస్తున్నది

వ్యతిరేక క్వార్థక ప్రయోగంలో ఇంకా పరిశోధించాల్సిన అంశాలున్నాయంటూ నికితా గురోవ్ (లెనిన్‌గ్రాడ్ నివాసి) అనే రష్యన్ మిత్రుడు ఈ కింది వాక్యాలు నా దృష్టికి తెచ్చాడు

గు 1 మేం లోపలకి వెళ్ళకుండా అడ్డుకున్నారు
2 గొడ్లు రాకుండా ఇంటికి ప్రహరీ గోడ కట్టించారు

పై రెండు వాక్యాల్లి వ్యతిరేక క్వార్థకక్రియలు సమాపక క్రియావ్యాపారాలకు కారణాలను సూచిస్తున్నాయి క్వార్థక సమాపక క్రియలకు కర్తలు వేరు వేరు ఈ రకపు వాక్యాల్లో క్రియలు భిన్న కర్తృకమైనప్పుడే హేత్వర్థ వస్తున్నట్టు కనిపిస్తున్నది అయితే ఎ రకపు హేత్వర్థ బోధకైనా వ్యాకరణ నియమాలు చాలవు ఆ భాషా సమాజంలో అట్లాంటి వ్యాపారాలకు హేతు సంబంధం ఉండాలి

ప్రధానక్రియలో వ్యతిరేకబోధ క్వార్థక క్రియాసహితవాక్యాలు భిన్నార్థ బోధక సమర్థాలవుతై

(75) సుబ్బారావు ఇడ్లీ తిని కాఫీ తాగలేదు

ఈ పై వాక్యంలో రెండర్థాలున్నై ఆ అర్థాలు ఈ కింది వాక్యాల్లో వ్యక్తమవుతై

(76) సుబ్బారావు ఇడ్లీ తిన్నాడు కాని కాఫీ తాగలేదు

(77) సుబ్బారావు ఇడ్లీ తినికాదు (దోసెతిని) కాఫీ తాగింది

రెండో అర్థంలో వాక్యం 75 (77)కు సమానార్థంలో) ఇడ్లీతిని అనే పదం మీద ఊనిక ఉంటుంది

2.1 3.: కొన్ని క్రియలు క్వార్థకరూపంలో ప్రధాన క్రియకు సన్నిహితంగా ఉండి వ్యాపార రీతిని బోధిస్తై. ఈ రకమైన క్రియలను ఉపవాక్యాలుగా వేరు చెయ్యటం కూడా కష్టమవుతుంది.

నడిచివెళ్లు తీసుకువెళ్లు, తీసుకురా లాగితన్ను వంటివి ఇట్లాంటివి నన్నయగారి భారతభాగంలో పావనములైన శిరోజములం దెమల్చి పాపావహు డీడ్చితెచ్చె (సభా - 2-216) అనే ప్రయోగంలో ఈ రకమైన క్రియను చూడవచ్చు ఇవికాక క్త్వార్థకక్రియతో ఉన్న ఉపవాక్యాలు ప్రధానవాక్యానికి రీత్యర్థక విశేషణాలుగా ప్రవర్తించటం ఈ కింది వాక్యాల్లో చూడవచ్చు

(78) a ఆ ఇంజనీరు లంచాలు తిని సంపాయించాడు

b ఆ పంతులుగారు ప్రైవేట్లు చెప్పుకుని బ్రతుకున్నాడు

ఈ పై వాక్యాల్లో క్త్వార్థకక్రియ ప్రధాన వ్యాపారరీతికన్నా సాధనాన్నే బోధిస్తున్నది కరణకారకానికి అవసరమైన సాధనాల్లో మూర్తమూ అమూర్తమూ అనే విభాగాన్ని అంగీకరిస్తే ఇక్కడ క్త్వార్థక క్రియలను ప్రధాన వ్యాపారానికి అమూర్త సాధనాలని ప్రతిపాదించవచ్చు ఈ పై వాక్యాల్లో క్రమంగా "లంచాలు తినటం ద్వారా ప్రైవేట్లు చెప్పుకోటంద్వారా అని క్త్వార్థక క్రియస్థానంలో ప్రయోగించినా అదే అర్థం వస్తుంది బహుశా కింది వాక్యాలకు కూడా ఇదే రకమయిన వ్యాఖ్య అనువర్తించవచ్చు

(79) a సుజాత రిక్షా ఎక్కి సినిమాకు వెళ్ళింది

b సుజాత బస్సెక్కి బెజవాడ వెళ్ళింది

2.1 4 ఈ క్త్వార్థక క్రియ ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రధాన క్రియకు హేత్వర్థక మవుతుంది ఏ రకమయిన నియమాలున్నప్పుడు హేత్వర్థం వస్తుందో చెప్పటం కష్టం ఈ కింది వాక్యాలని ముందుగా పరిశీలించండి

(80) a సుబ్బారావు పాఠంచెప్పి అలిసిపోయాడు

b సుజాత భర్తతో పోట్లాడి బాధ పడుతున్నది

c సుబ్బారావు కోడిగుడ్లు తిని బలిశాడు.

d సుబ్బారావుకు కోడిగుడ్లు తిని అజీర్తి చేసింది

పై నాలుగు వాక్యాల్లోనూ కర్త చేసిన వ్యాపారానికి కర్తే అనుభోక్తగా ప్రధాన వాక్యంలో సూచించబడింది. పై వాక్యాలవల్ల హేత్వర్థంలో వ్యక్త నిర్మాణపుకర్తలు ఒకటిగా ఉండాలనే నియమంలేదు కాని ఒక వ్యాపారానికి కర్త అయిన ప్రాణిరెండో వ్యాపారానికి అనుభోక్తగా ఉండాలనే నియమం ఉంది అందువల్లనే ఈ కింది వాక్యం వ్యాకరణ విరుద్ధమయింది

*(81) సుబ్బారావు పాఠం చెప్పి సుజాత అలసిపోయింది

(80) లో సూచించిన వాక్యాలలో ప్రధాన క్రియ దేహమనః పరిణామ బోధకం కావటం కూడా విశేషం ఒక ప్రాణికి కలిగిన అనుభవం అదే ప్రాణి నిర్వహించే వ్యాపారానికి కాని, అదే ప్రాణికి జరిగిన ఇంకో అనుభవానికి గాని హేతువు కావచ్చు అప్పుడు అనుభవబోధకమైన మొదటి క్రియ క్త్వార్థక రూపంలో ఉంటుంది.

(82) a సుబ్బారావు కోపం వచ్చి పెళ్లాన్ని కొట్టాడు
b సుజాతకు జలుబుచేసి జ్వరం వచ్చింది

పై రెండు వాక్యాల్లోనూ క్త్వార్థకక్రియ బోధించే అనుభవాలకు ప్రాణి వాచకాలు అనుభోక్తలు (82) aలో ప్రధాన క్రియావ్యాపారానికి ప్రాణివాచకనామం కర్త (82)b లో ప్రధాన క్రియకు (కూడా) అనుభోక్త

పై వాక్యాలను బట్టి ఈ కింది విశేషాలను గమనించవచ్చు హేత్వర్థబోధ ఉన్న వాక్యాల్లో ప్రధాన క్రియగాని, క్త్వార్థక క్రియగాని ఏదో ఒకటైనా దేహమనః పరిణామ బోధకమైన క్రియ అయి ఉండాలని అట్లాంటి క్రియకు అనుభోక్తగా ఉన్న నామమే ఇంకో క్రియకు అనుభోక్తగాగాని కర్తగాగాని ఉండాలని తెలుస్తుంది. క్త్వార్థక వాక్యాలు భిన్న ప్రాణివాచక నామాలను కర్తలుగా గాని అనుభోక్తలుగాగాని సహించవని చెప్పవచ్చు. అనుభోక్తలను గూడా కర్తలుగా గుప్తనిర్మాణంలో ప్రతిపాదిస్తే క్త్వార్థక క్రియాసహిత వాక్యాలు ఏకకర్తృకాలుగా ఉండాలనే నియమాన్ని నిలుపుకోవచ్చు అప్పుడు వ్యాపారాశ్రయత్వానికి విపులమైన అర్థం చెప్పుకోవాలి అంటే నాకు జలుబు చేసింది అనే వాక్యంలో నేను అనే శబ్దాన్నే కర్తగా గుర్తించి కొన్ని క్రియా సందర్భాలలో కర్తకు కు వర్ణకం వ్యక్తనిర్మాణంలో చేరుతుందని చెప్పటం ఒక పద్ధతి క్త్వార్థక క్రియలు ఏక కర్తృకమై ఉండాలనే నియమం అప్పుడు గుప్త నిర్మాణ నియమం (deep structure constra nt) అవుతుంది అయితే అట్లాంటినియమానికి ఇంతకు పూర్వం చర్చించిన కర్మణి వాక్యాలు విరుద్ధమవుతై అక్కడ ఎక కర్తృక నియమం క్త్వార్థక సూత్రం వర్తించేటప్పటి నియమంగా గుర్తించాం ఏరకమైన వ్యాకరణ ప్రక్రియను అనుసరించినా ఎక్కడో ఒకచోట వ్యాకరణంలో అనుభోక్తృ సంబంధాన్ని గుర్తించాల్సి వస్తుంది

పైన ప్రతిపాదించిన అనుభోక్తృ నియమానికి విరుద్ధంగా కూడా కొన్ని వాక్యాలు కనిపిస్తున్నై

(83) a సుజాత భర్తతో పోట్లాడి పుట్టింటి కెళ్ళింది
b సుజాత జ్వరం వచ్చి కాలేజికి వెళ్ళింది

(83) (a)లో రెండు క్రియలకూ సుజాతకర్త అయినా హేత్వర్థం వచ్చింది అయితే పోట్లాడువంటి క్రియలను పారస్పర్యార్థ బోధకాలుగా ఊహించవచ్చు అప్పుడు సుజాతను పోట్లాడు అనే క్రియకు కర్తగాను, అనుభోక్తగాను కూడా వ్యాఖ్యానించవచ్చు ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యంలో అనుభవబోధకత లేకపోవటంవల్ల హేత్వర్థం లేదు.

(84) సుజాత భర్తను తిట్టి పుట్టింటికి వెళ్ళింది

(83) (b)లో సుజాత అనుభోక్త అయినా ఇక్కడ హేత్వర్థం లేదు. అందువల్ల అనుభోక్తృ సంబంధం ఉన్నప్పుడల్లా హేత్వర్థం వస్తుందని చెప్పలేం ఈ వాక్యంలో (83b) హేత్వర్థానికి బదులు అప్యర్థం వస్తుంది సుజాతకు జ్వరం వచ్చినా కూడా కాలేజికి వెళ్ళింది అనే వాక్యార్థంతో (83) (b) సమానం (83) (b)లో ప్రధాన క్రియ వ్యతిరేక క్రియ అయితే హేత్వర్థం వస్తుంది

(85) సుజాత జ్వరం వచ్చి కాలేజికి వెళ్ళలేదు

దీన్ని బట్టి హేత్వర్థం వచ్చినప్పుడు అనుభోక్తృ సంబంధం అవసరమైనా ఏ వ్యాపారాలకు (వ్యాపారాభావాలకు కూడా) కార్యకారణసంబంధం ఉందో వ్యవహర్తల పరిజ్ఞానాన్ని బట్టి సాంఘికమైన అలవాట్లను బట్టి మాత్రమే నిర్ణయించాల్సి ఉంటుంది ఉదాహరణకి ఈ వాక్యాల్ని చూడండి

(86) a సుజాత భర్తతో పోట్లాడి పుట్టింటికి వెళ్ళింది
b సుజాత భర్తతో పోట్లాడి సినిమాకి వెళ్ళింది

(86) (a) లో ఉన్న హేత్వర్థం (86) (b)లో లేకపోవటానికి కారణం ఆ భాషా సమాజంలో ఉన్న సాంఘికమైన అలవాట్లు వ్యాపారాభావంకూడా హేత్వర్థంకావచ్చు అప్పుడు క్త్వార్థక రూపానికి హేత్వర్థక వ్యతిరేక క్త్వార్థకం ఉపయోగించబడుతుంది ఇది ధాతువుకు అక అనే ప్రత్యయాన్ని చేర్చటంవల్ల ఏర్పడుతుంది

(87) సుబ్బారావు అన్నం తినక చిక్కిపోయాడు

హేత్వర్థం లేనిచోట అక ప్రత్యయాంతరూపంవల్ల ఆధునికభాషలో వాక్యం వ్యాకరణ విరుద్ధమవుతుంది

*(88) సుబ్బారావు అన్నం తినక కాలేజికి వెళ్ళాడు

తినకుండా అనే రూపం ఉపయోగిస్తే పై వాక్యం వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది. ప్రాచీన భాషలో హేత్వర్థం లేనిచోట కూడా ఇట్లాంటి రూపం ఉండేదని బ్రాహ్మణుల కవజ్ఞ సేయక శమత్వంబు చేకొనుము (ఆది 67-129) అనే నన్నయ ప్రయోగంవల్ల తెలుసుకోవచ్చు ఆధునిక భాషలో కూడా కొన్నిచోట్ల హేత్వర్థం లేకుండా అక ప్రత్యయాంతరూపాలు కనిపిస్తున్నై

(89) a ఊరికే నస పెట్టక తొందరగా రా
b బజారులో అటూయిటూ దిక్కులు చూడక సరిగ్గా నడువు

బహుశా విధ్యర్థక వాక్యాల్లో ఇట్లాంటి ప్రయోగాలు సాధ్యం కావచ్చు అక ప్రత్యయం కొన్ని రకాల అవ్యయాల క్రియాపదాల నిర్మాణంలో కూడా ఉపయోగించ బడుతుంది ఉదా : తినకముందు, తినకపోతే, తినకతప్పదు బహుకాలం చెయ్యని వ్యాపారాన్ని (లేనిస్థితిని) సూచించటానికి ఈ అక ప్రత్యయాంతరూపాన్ని ద్విరుక్తిలో ప్రయోగిస్తారు

(90) a లేకలేక లోకాయి పుడితే లోకాయి కన్ను లొట్టపోయింది
b పోకపోక పోతే వాళ్ళింట్లో టీ నీళ్ళు కూడా పొయ్యలేదు

214 : ఇంతవరకూ పరిశీలించిన వాక్యాలు ప్రాణివాచక నామాలతో ముడిపడి ఉన్నై. అట్లాకాకుండా కేవల ఆ ప్రాణివాచకాలు కర్తృపదాలుగా ఉన్నప్పుడు కూడా క్త్వార్థక క్రియారూపం ప్రయోగించబడుతుంది వస్తుస్థానభేదం వస్తుస్థితి భేదానికి హేతువవుతుంది

(91) అద్దం కింద బడి పగిలింది

కొన్ని ప్రకృతిసిద్ధంగా జరిగే వ్యాపారాలు (సంఘటనలు) కూడా వస్తుస్థితి భేదానికి హేతువుకావచ్చు

(92) a ఈయేడు గాలివాన వచ్చి మామిడిపండ్లు రాలిపోయినై
b వరదలు వచ్చి పంటలు దెబ్బతిన్నై
c చెరువు గట్టు తెగి పొలాలు మునిగి పోయినై

ఒకదానితో ఒకటి సంబంధంలేక పోయినా రెండు ప్రకృతి సిద్ధమైన వ్యాపారాలను క్త్వార్థక క్రియను ఉపయోగించి చెప్పవచ్చు అప్పుడు ఆనంతర్యార్థక మవుతుంది

(93) వాన కురిసి, ఎండ కాసింది

215 : క్త్వార్థకక్రియ తరవాత కొన్ని పరిమితవాక్యాలు సాధారణంగా వ్యతిరేకార్థక ప్రతిపాదకాలు వస్తై

(94) a ఈ రోజుల్లో తెలుగు సాహిత్యం చదివి ఏం లాభం?
b పౌర హక్కుల్ని గురించి పోలీసులకు చెప్పి ప్రయోజనం లేదు

వీటిల్లో కూడా హేత్వర్థాన్ని గుర్తించవచ్చు పై వాక్యాల్లో చదవటంవల్ల చెప్పటంవల్ల అనే రూపాలను క్త్వార్థక క్రియకు బదులు వాడవచ్చు హేత్వర్థంలో క్త్వార్థక క్రియ ఉన్నప్పుడు ప్రయోజనరాహిత్య సూచకమైన ఏ వాక్యమైనా రావచ్చునన్నమాట ఈ రకమైన వాక్యాలకు కర్త్రనుభోక్తృ నియమాలేవీ వర్తించవు

2.1.6. : ఇవి కాక క్త్వార్థకక్రియకు ఇంకో విశేషమైన ప్రయోజనం వుంది మొదటి (ఉప) వాక్యంలో క్త్వార్థక క్రియ ఉన్నప్పుడు ప్రధాన వాక్యం కాలగమన బోధకం కావచ్చు

(95) సుజాత స్నానం చేసి వారం రోజులయింది

వారం రోజులు రూపాన్నిబట్టి బహువచననామం అయినా ఇక్కడ ఏకవచన నామంగా - అంటే వారంరోజుల కాలంగా అన్వయించుకోవాలి. అందువల్ల చివరి క్రియ ఏకత్వ బోధకంగానే ఉంటుంది అయింది బదులు అవుతుంది అని ప్రయోగించినా భూతకాలబోధకమే అవుతుంది ఈ వాక్యంలో *వారం రోజులు* బదులు కాలపరిమాణాన్ని సూచించే ఏ నామాన్నైనా ఉపయోగించవచ్చు మానార్థకం కాని నిన్న మొన్న వంటి మాటల మాత్రం ప్రయోగార్హం కావు ఈ పై వాక్యం ప్రధానార్థబోధలో ఈ కింది వాక్యానికి సమానం

(96) సుజాత వారం రోజుల కిందట స్నానం చేసింది

పైన కాలపరిమాణాన్ని గురించి చెప్పిన నియమాలే ఈ వాక్యానికి కూడా వర్తిస్తై

(95) (96) వాక్యాలకున్న సంబంధాలు చాలాభాషల్లో సమానం ఇట్లాంటి వాక్యాలు ఈ రకపు సంబంధాలతో అన్ని భాషల్లో ఉండవచ్చు

(95) లోక్త్వార్థకానికి వ్యతిరేకరూపం కూడా ప్రయోగించవచ్చు అప్పుడు వాక్యం ఇట్లా ఉంటుంది

(97) సుజాత స్నానం చెయ్యక వారం రోజులయింది

(95) కీ (97)కీ అర్థబోధలో భేదం ఉంది (95)లో సుజాత వారంరోజుల కిందట స్నానం చేసినట్టు మాత్రమే తెలుస్తుంది తరవాత కూడా చేసి ఉండవచ్చు చేసి ఉండకపోవచ్చు (97) లో వారం రోజులపాటు స్నానం చేయ్యలేదని అర్థం (97) ని (98)కి సమానార్థకంగా గ్రహించవచ్చు

(98) సుజాత వారం రోజులనుంచీ స్నానం చేయ్యలేదు

ఈ వాక్యాల్లో వ్యతిరేక క్త్వార్థకం అన్ని రకాల క్రియలతోనూ సాధ్యం కాదు ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

*(99) a అతను చనిపోక నెల రోజులయింది
b అతనికి పెళ్ళికాక రెండేళ్లయింది

*(100) a అతను నెల రోజుల నుంచీ చనిపోలేదు
b అతనికి రెండేళ్ళ నుంచీ పెళ్ళి కాలేదు

పునఃపునస్సంభవ యోగంలేని వ్యాపారాలను బోధించే క్రియలవల్ల *99 100* లలో వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలయినై ఈ కారణంవల్లనే ఈ కింది వాక్యాలు కూడా వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

*(101) a. అతను విషం తాగక నెల రోజులయింది
b అతనికి కలరా రాక రెండేళ్లయింది

విషం తాగినా చనిపోకుండా ఉండి విషం తాగటం కొన్ని రకాల వ్యాధులకు విరుగుడైతే (101) (a) వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది అట్లాగే కలరా అనేది ఇప్పుడున్నంత భయంకరమైన వ్యాధిగాకాక నేటి జలుబులాంటిది అయి ఉంటే అప్పుడు (101)(b) వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది (99) (b) (100) (b)లు కూడా ఒక వ్యక్తి అలవాటుగా ఎక్కువ పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుంటుంటే వ్యాకరణ సమ్మతమవుతై అంటే ఈ వాక్యాల వ్యాకరణ సమ్మతి సామాజిక పరిస్థితులమీద ఆధారపడి ఉంటుందని గ్రహించవచ్చు

217. · కొన్ని ప్రకృతిసిద్ధమైన సంఘటనలు క్త్వార్థక క్రియారూపంలో కాలార్థబోధలో ప్రయుక్తమవుతై

(102)a అతను పొద్దెక్కి నిద్ర లేస్తాడు
b ఆమె పొద్దుగూకి ఇంటికి వెళ్తుంది
c అతడు చీకటిబడి యింటికి వచ్చాడు

ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

*(103) a అతను ఫ్యాక్టరీ కూత కూసి నిద్ర లేస్తాడు
b ఆమె వాన కురిసి ఇంటికి వచ్చింది
c వాడు దీపాలు పెట్టి ఇంటికి వచ్చాడు

(102) లో వాక్యాలు వ్యాకరణ సమ్మతాలయి (103)లో వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు కావటానికి కారణాలు ఈ విధంగా ఊహించవచ్చు (102)లో వ్యాపారాలన్నీ ప్రకృతిసిద్ధాలు అంతేకాక నియత సమయ ప్రవర్తితాలు (rhythm c) (103) (a) (b)లో క్త్వార్థకక్రియలు నియత సమయ ప్రవర్తితాలైనా ప్రకృతిసిద్ధంకావు (103) (b)లో ప్రకృతిసిద్ధమైనా నియతసమయ ప్రవర్తితం కాదు

క్త్వార్థక క్రియాప్రయోగం ద్రావిడ భాషల్లో విశేషమైనది వీటిల్లో పూర్వవ్యాపార బోధకత, హేత్వర్థం కాలగమన బోధకత ఆర్యభాషల్లో కూడా ఉన్నై

2.2. · శత్రర్థకం క్త్వార్థక క్రియకున్న విశేష ప్రయోజనాలు శత్రర్థ క్రియకులేవు ఎక కర్తృకంగా ఏకకాలంలో జరిగే వ్యాపారాలు బోధించటం శత్రర్థక క్రియల ప్రధాన ప్రయోజనం క్త్వార్థక క్రియలాగే శత్రర్థక క్రియకూడా ప్రధాన క్రియకు రీతిబోధక విశేషణంగా ప్రవర్తిస్తుంది

(104)a. సుజాత నవ్వుతూ మాట్లాడుతుంది
b సుబ్బారావు ఏడుస్తూ పాఠం చెపుతాడు

ఈ రకమైన రీతిబోధ అన్ని శత్రర్థ క్రియలకూ లేదు ఉదాహరణకు

(105)a సుజాత మాట్లాడుతూ ఊరికే నవ్వుతుంది
b సుబ్బారావు పాఠం చెపుతూ నెత్తి గోక్కుంటాడు

ఈ వాక్యాల్లో కూడా ఏక కర్తృనియమం గుప్త నిర్మాణ నియమంగా కనపడదు ఉదాహరణకు ఈ వాక్యంలో క్రియలు గుప్త నిర్మాణంలో ఏక కర్తృకాలు కావు

(106) ప్రభుత్వాలు ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడుతూ ప్రజల్ని పీడిస్తుంటై

స్థూల దృష్టితో శత్రర్థక ప్రధానక్రియలు ఏకకాలంలో జరుగుతున్నట్టు చెప్పినా ఇది నిజం కాదు. రెండు వ్యాపారాల నడుమ వ్యవధి లేనపుడు కూడా శత్రర్థక క్రియ ప్రయోగించబడుతుంది. (106) లో ఈ రకమైన అర్థాన్ని చూడవచ్చు అట్లాగే ఈ కింది వాక్యంలో కూడా

(107) సుబ్బారావు ఊరికి వెళ్తూ మా యింటికి వచ్చాడు

ఇక్కడ వెళ్లబోతూ అని అర్థం

నియతసమయ ప్రవర్తితాలయిన ప్రకృతిలో మార్పుల్ని పురస్కరించుకుని చేసే కాలబోధలో క్త్వార్థకంలాగే శత్రర్థకం కూడా ప్రయుక్త మవుతుంది

(108)a అతను పొద్దు పొడుస్తూనే పొలం పనుల కెళతాడు
b చీకటి పడుతూనే ఇంటికొస్తాడు

ఎవార్థ బోధక ప్రత్యయం లేకుండా ఈ వాక్యాలు ప్రయోగంలో లేవు

2 3 1 : చేదర్థకం : ధాతువుకు తే అనే ప్రత్యయాన్ని చేరిస్తే చేదర్థక రూపం ఏర్పడుతుంది కొన్ని మండలాల్లో ధాతువులో అసాధ్యమైన అచ్చులు ఈ ప్రత్యయం ముందు హ్రస్వ ఇ కారాలుగా మారతై మారని క్రియారూపాలు కాకినాడ విజయనగర ప్రాంతాలవైపు వినిపిస్తై ప్రధానవాక్యంలో వ్యాపారం ఉపవాక్యాల వ్యాపారాలమీద ఆధారపడ్డట్టుగా చేదర్థక వాక్యాలలో భావించబడుతుంది ఆధారదళంలో తే ప్రత్యయాంత క్రియారూపం ఉంటుంది చేదర్థక రూపానికి వ్యతిరేకరూపం అకపోతే అనే రూపాన్ని చేర్చటంవల్ల ఏర్పడుతుంది చేదర్థక క్రియ ఉన్నప్పుడు ప్రధానవాక్యంలో భవిష్యద్బోధక క్రియ ఉండటం సాధారణ స్థితి

(109)a వానలు కురిస్తే పంటలు పండుతై
b అడక్కపోతే అమ్మ అయినా పెట్టదు
c రాజు తలచుకుంటే దెబ్బలకు కొదవా?

2 3.2 : ప్రధాన వాక్యంలో భూతకాలిక వ్యాపార సమాప్తిని సూచించే సమాపక క్రియ ఉన్నప్పుడు చేదర్థక క్రియ రెండు వ్యాపారాలను క్రమానుగతిని కాని హేత్వర్థాన్ని కాని సూచిస్తుంది

(110)a వాళ్లింటికి వెళితే సుజాత మంచి కాఫీ ఇచ్చింది
b సుబ్బారావు వస్తే సుజాత చివాట్లు పెట్టింది

2 3.3. : సంభావ్యమైన వ్యాపారాల మధ్యేకాని సమాప్తి నందని వ్యాపారాల మధ్య చేదర్థ బోధకత లేదని దీనివల్ల తెలుసుకోవచ్చు భూతకాలంలో సంభావ్యమైన వ్యాపారాలమధ్య చేదర్థం బోధించాలంటే సమాప్తిని బోధించని క్రియారూపం ఉండాలి అల్లాంటి క్రియ తెలుగులో లేనందువల్ల క్రియాజన్య విశేషణం మీద నిర్మించబడ్డ నామం ఉపయోగించ బడుతుంది సంభావ్యమాన భూతకాల వ్యాపారాలతో చేదర్థకబోధ చేసేటప్పుడు ఉండు ధాతువును అనుప్రయుక్తం చేసినా అర్థంలో మార్పురాదు

(111)a జ్వరం తగ్గితే కాలేజికి వచ్చేవాడు
b జ్వరం తగ్గితే కాలేజికి వచ్చి ఉండేవాడు
c జ్వరం తగ్గి ఉంటే కాలేజికి వచ్చేవాడు
d జ్వరం తగ్గి ఉంటే కాలేజికి వచ్చి ఉండేవాడు.

ఈ పై వాక్యాలన్నీ సమానార్థకాలు వ్యతిరేక చేదర్థకానికి కూడా ఇట్లాంటి అవకాశమే ఉంది. ప్రధాన వాక్యంలో ఆఖ్యాతానికి నామానికి లాగే వ్యతిరేక రూపం ఉంటుంది ప్రధాన ఉపవాక్యాల

రెండిట్లోనూ వ్యతిరేక క్రియ ఉంటే ఈ వ్యతిరేకార్థం వస్తుంది (111)లో వాక్యాల్లో వ్యక్తమయిన రెండు వ్యాపారాలు జరగలేదు కేవల సంభావ్యాలు జరిగినదానికి సంభావ్యానికి వైరుధ్యం (111) వాక్యాల్లో గమనించవచ్చు భవిష్యత్క్రియా వాక్యాల్లో ఇట్లాంటి వైరుధ్యం ఉండదు

2.3.4. : చేదర్థక క్రియ తరవాత కొన్ని ప్రత్యయాల్లాంటి అపదాలు ప్రయోగించవచ్చు అప్పుడు ప్రధానక్రియ నామ్నీకృతమవుతుంది

(112)a జ్వరం తగ్గితేనా వాడు కాలేజికి వచ్చేది?
b జ్వరం తగ్గితేకదా వాడు కాలేజికి వచ్చేది?

ఒక అర్థంలో (113)లో వాక్యాలు (111)లో వాక్యాలకు సమానార్థకాలు జ్వరం తగ్గలేదు కాలేజికి రాలేదు అని రెండో అర్థంలో కేవల భవిష్యదర్థం ఈ భిన్నార్థబోధకతకి కారణం (113)లో నామ్నీకృతమైన క్రియారూపం (111)లోని ప్రధాన వాక్యంలో క్రియ అయినా కావచ్చు కేవల భవిష్యద్బోధక క్రియ అయినా కావచ్చు (113)లో ఈ క్రమం చూపించబడుతుంది

(113)a. జ్వరం తగ్గితే వాడుకాలేజికి వస్తాడు + ఆ →
b జ్వరం తగ్గితే + ఆ వాడు కాలేజి వస్తాడు →
c జ్వరం తగ్గితేనా వాడు కాలేజికి వచ్చేది →
d వాడు కాలేజికి వచ్చేది జ్వరం తగ్గితేనా?

క్రియ నామ్నీకృతమైతే పదక్రమ వ్యత్యయం జరగటం సామాన్య వాక్యాల్లో గమనించాం అదే ప్రక్రియ ఇక్కడ కూడా (113) (d)లో చూడవచ్చు (111)లో వాక్యాల్లో చివరిపదం నామ్నీకృత రూపంకాదు అందువల్ల ఆ వాక్యాల్లో (113) (d) లాంటి పదక్రమ వ్యత్యయాన్ని సహించవు ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యం అవ్యవహితంగా ప్రయోగించినప్పుడు వ్యాకరణసమ్మతం కాదు

(114) వాడుకాలేజికి వచ్చేవాడు జ్వరం తగ్గితే

2.3.5 : ఇంతవరకూ చర్చించిన వాక్యాలలో ఒకే వాక్యంలో వ్యక్తమయిన రెండు విషయాల మధ్య వైరుధ్యం లేదు చేదర్థకరూపం తరవాత తప్ప, కాని, అనే శబ్దాలను చేరిస్తే అట్లాంటి వైరుధ్యం ఏర్పడుతుంది. ఆ వైరుధ్యాన్ని ఈ వాక్యాలు సహించవు గనుక అప్పుడు ప్రధాన వాక్యంలో క్రియ వ్యతిరేక క్రియగా మారుతుంది

(115)a ఉత్పత్తి పెరిగితే కాని (తప్ప) ధరలు తగ్గవు
b ఎంతో బతిమిలాడితేగాని కిష్టప్ప అన్నం తినలేదు

ప్రధానక్రియ వ్యాపార సమాప్తిని సూచిస్తే చేదర్థక క్రియకూడా వ్యాపారం జరిగినట్టుగానే సూచిస్తుంది. ప్రధాన వ్యాపారం సంభావ్యమానమైతే చేదర్థక క్రియ కూడా అదే సూచిస్తుంది ఈ భేదం (115) a, b ల మధ్య చూడవచ్చు ఈ వాక్యాల్లో వ్యతిరేక క్రియ వ్యతిరేకార్థకం కాదు

2 3.6 చేదర్థక వాక్యంలో ఎక భిన్న కర్తృకనియమం లేదు అయినా ఎక కర్తృకమైనప్పుడు ప్రధానవాక్యంలో భవిష్యద్బోధక క్రియ ఉంటే వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది సమాప్తిని సూచించే భూతకాలికక్రియ ఉంటే వ్యాకరణ విరుద్ధమవుతుంది

(116)a సుజాత సినిమాకి వెళ్తే పల్లీలు తింటుంది
*b సుజాత సినిమాకి వెళ్తే పల్లీలు తిన్నది

(166) లో (b) భిన్నకర్తృకమైతే వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది ప్రధాన వాక్యం ప్రశ్నార్థకమైనా వ్యాకరణ సమమతమవుతుంది హేత్వర్థబోధ ఉన్నప్పుడు భూతకాలిక క్రియా యోగంలో చేదర్థక వాక్యాలు ఏక కర్తృకతను సహిస్తై

(117) సుబ్బారావు కోడిగుడ్లు తింటే బలిశాడు

హేత్వర్థ బోధలో క్త్వార్థక చేదర్థక వాక్యాలకు సంబంధముంది హేత్వర్థ బోధను కలిగించే నియమాలు రెంటికీ సమానం

2 3.7 : క్రియారహిత వాక్యాలకు చేదర్థయోగంలో అగు ధాతురూపం చేరుతుంది

(118) అతడు దిగంబర కవి అయితే బట్టలు వేసుకున్నాడేం?

ఈ పై వాక్యంలో ప్రశ్నార్థక శబ్దం తీసేస్తే (116) (b) లాగా వ్యాకరణ విరుద్ధమవుతుంది.

చేదర్థక క్రియలున్న వాక్యాల్లో ప్రధాన వాక్యస్థానంలో కేవల ప్రశ్నార్థక శబ్దాలు కూడా వస్తై

(119)a ప్రజలకు తిండి లేకపోతే ఏం?
b అధికార్లకు సలాములు కొట్టకపోతే ఎట్లా?
c గుడ్డికన్ను మూస్తే ఎంత? తెరిస్తే ఎంత?

2 3 8 : క్రియాజన్య విశేషణం మీద అట్టు చేరిస్తే ఏర్పడ్డ నామానికి ఉంటే, అయితే అనే శబ్దాల్లో ఒకదాన్ని చేర్చి చేదర్థకాన్నీ తయారు చేయవచ్చు అట్లాంటి వాక్యాల్లో ప్రధాన వాక్యంలో క్రియ భూతకాలికం కాగూడదు

(120)a నువ్వు రేపు పొద్దున వచ్చేట్టుంటే డబ్బిస్తాను
b నువ్వు నిన్న సాయంకాలం వచ్చినట్టుంటే సినిమాకు వెళ్ళేవాళ్ళం
c నువ్వు నిన్న సాయంకాలం వచ్చినట్టుంటే సినిమాకి వెళ్ళాం

పై వాక్యాల్లో (c) వ్యాకరణ విరుద్ధం

2.4.1. : అప్యర్థకం : ధాతువుకు ఇనా అనే ప్రత్యయాన్ని చేర్చటంవల్ల అప్యర్థక క్రియ ఏర్పడుతుంది రెండు వాక్యాలకు మధ్య నిరనుబంధ బోధకత ఉన్నప్పుడు మొదటి వాక్యంలో

అప్యర్థక క్రియ ఉంటుంది అందుకే ఒక్కోసారి రెండు వ్యాపారాల మధ్య వైరుధ్యం కూడా ఉంటుంది అందువల్ల తరచుగా ఏదైనా ఒక క్రియలో వ్యతిరేక బోధకత కూడా ఉంటుంది

(121)a వాడికి చదివినా మార్కులు రాలేదు
b వాడికి చదివినా మార్కులు రావు

ఈ పై వాక్యాల్లో అప్యర్థక క్రియకు బదులు చేదర్థక క్రియకు కూడా అనే శబ్దాన్ని చేర్చి వాడినా అర్థభేదం రాదు

(122)a వాడికి చదివితే కూడా మార్కులు రాలేదు
b వాడికి చదివినా కూడా మార్కులు రావు

2 4 2 : క్రియాజన్య విశేషణంతో తయారయిన నామం చేదర్థకంలో లాగే (చూ వాక్యాలు 111) ఇక్కడ కూడా ప్రధానాఖ్యాతంగా ప్రయోగించవచ్చు

(123)a వాడికి చదివినా మార్కులు వచ్చేవి కావు
b వాడికి చదవకపోయినా మార్కులు వచ్చేవి

2.4 3 : ఈ అప్యర్థక వాక్యాల్లో ఒక్కోసారి భిన్నార్థాలు వస్తై

(124) ఆయన డబ్బు తీసుకున్నా మార్కులు వేసేవాడు కాదు

ఈ పై వాక్యానికి మూడు రకాల అర్థాలున్నై అవి ఈ కింద సూచించబడుతున్నై

(125)a ఆయన డబ్బు తీసుకున్నా మార్కులు వేసే మనిషి కాదు
b ఆయన డబ్బు తీసుకునేవాడు కాని మార్కులు వెయ్యలేదు
c ఆయన డబ్బు తీసుకోలేదు మార్కులు వెయ్యలేదు

చివరి ఆఖ్యాతానికున్న భిన్న వ్యాకరణ ప్రవృత్తులవల్ల ఈ భేదం వచ్చింది కేవలం నామ ప్రవర్తనవల్ల (125a) లో అర్థం వచ్చింది భూతకాలంలో అలవాటును సూచించే ఆఖ్యాతంగా ఈ రూపానికి ప్రవృత్తి ఉండటంవల్ల (125b)లో అర్థం వచ్చింది అపిచేదర్థకాల్లో భూతకాల సంభావ్యమాన వ్యాపారాన్ని సూచించే ప్రవృత్తివల్ల (125c)లో అర్థం వచ్చింది (123a, b) లకి (125) aలో సూచించిన అర్థం లాంటిది లేదు కాని b, c లలో సూచించిన అర్థాలకు తుల్యమైన అర్థాలున్నై

2 4 4 చేదర్థకంలో లాగే మిగతా అసమాపక క్రియా రూపాలన్నిటికీ కాని శబ్ద ప్రయోగం చెయ్యవచ్చు కాని అప్యర్థంలో కాని శబ్ద ప్రయోగంవల్ల అర్థంలో మార్పుండదు

(126)a. ఉత్పత్తి పెరిగినా ధరలు తగ్గవు
b ఉత్పత్తి పెరిగినా కాని ధరలు తగ్గవు

ఇంతకు పూర్వమే చెప్పినట్లుగా అప్యర్థక వాక్యాల్లో వ్యాపారాల మధ్య నిరనుబద్ధత (d sjunc-t on) వ్యక్తమవుతుంది క్త్వార్థక శత్రర్థక చేదర్థకాది మిగతా వాక్యాల్లో వ్యాపారాల మధ్య సానుబద్ధత వ్యక్తమవుతుంది అందువల్ల అక్కడ కాని శబ్ద ప్రయోగంవల్ల ఈ అనుబంధం దెబ్బ తింటుంది తనకు పూర్వమున్న అసమాపక క్రియకు కాని శబ్దం వైరుధ్యాన్ని సమకూరుస్తుంది అందువల్ల ఆ వాక్యాల్లో అసమాపక క్రియతో కాని శబ్ద ప్రయోగం సమాపక క్రియలో వ్యతిరేకతని కోరుతుంది అసమాపక క్రియలోనే వ్యతిరేకత ఉంటే కాని శబ్దం ప్రయోగార్హం కాదు అందువల్ల కాని శబ్దంతో ఉన్న ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

*(127) a అతను అన్నం తినకగాని కాలేజికి వెళ్లాడు
b ఉత్పత్తి పెరగకపోతేగాని ధరలు తగ్గుతై

పై వాక్యాల్లో ప్రధానక్రియ వ్యతిరేకంలో ఉన్నాగాని తప్పే అవుతై. దీన్ని బట్టి అప్యర్థక క్రియావాక్యాలు నిరనుబద్ధతను (d sjunct on) అప్యర్థకేతర అసమాపక క్రియావాక్యాలు సానుబద్ధతను (conjunction) వ్యక్తం చేస్తయ్యని తెలుస్తుంది

2 4.5 : కాని అయినా అనే శబ్దాలకు శబ్దరీత్యా అగుధాతువుతో సంబంధముంది మొదటిది వ్యతిరేక క్రియాజన్య విశేషణం రెండోది అప్యర్థ రూపం ఈ రెండూ ఇతరత్రా కూడా నిరనుబద్ధతను బోధించగలవు *కలమయినా*, *పెన్సిలయినా*, *కలంగాని*, *పెన్సిల్‌గాని* అనే పదబంధాలు కలమో, పెన్సిలో అనే పదబంధానికి నిరనుబంధ బోధలో సమానం రెండు ప్రతిపాదిత విషయాల మధ్య వైరుధ్యమున్నట్టు భావించినప్పుడు కూడా ఈ శబ్దాల ప్రయోగం జరుగుతుంది ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యాలు చూడండి

(128)a మనది ప్రజాస్వామ్య దేశం అయినా పౌరహక్కులు లేవు
b ఆయన చాలా గొప్ప పండితుడు కాని కొద్దిగా కొసవెర్రి ఉంది

2 4 6 : చేదర్థక క్రియకులాగే అప్యర్థక క్రియ తరవాత కూడా కొన్ని పదబంధాలు ప్రధాన వాక్యాల స్థానంలో వస్తై

(129)a గుడ్డికన్ను మూసినా ఒకటే తెరచినా ఒకటే
b కవిత్వానికి ఛందస్సు లేకపోయినా ఫరవాలేదు
c ఈ రోజుల్లో కష్టపడి చదివినా ప్రయోజనం లేదు

2.4.7 : క్త్వార్థకాది అసమాపక క్రియా వాక్యాలు సానుబంధ బోధకాలనీ అప్యర్థక వాక్యాలు నిరనుబంధ బోధకాలనీ పూర్వం సూచించబడింది ఈ అనుబంధ భేదాల్నిబట్టి క్త్వార్థక, శత్రర్థక చేదర్థక భేదాలు ఏర్పడ్డై క్త్వార్థకం వ్యాపార అనుపూర్విక సంబంధాన్ని శత్రర్థకం సమసామయిక సంబంధాన్ని తెలియజేస్తై. ఆ రెంటికీ ఏక కర్తృకాది నియమాలు కొన్ని సమానంగా ఉన్నై ఆ

రెండూ ప్రధాన వ్యాపారానికి రీత్యర్థక విశేషణాలుగా ప్రవర్తించటం కూడా చూశాం చేదర్థక అప్యర్థక భేదం వ్యాపారాధార నిరాధార భేదాన్ని బట్టి ఏర్పడింది ఆర్థికంగా అప్యర్థక వాక్యాలను చేదర్థక వాక్యాలకు వ్యతిరేక సమరూపాలుగా భావించవచ్చు ఈ రెంటికీ కొన్ని సామ్యాలున్నై భూతకాలిక సంభావ్యమాన వ్యాపారసూచక ఆఖ్యాత ప్రయోగం రెంటికీ సమానం ఈ రెంటికీ ఏక కర్తృక నియమం లేదు

2.5 : ఇవికాక వ్యాపారాలమధ్య కాలవ్యవధికత అవ్యవధికత హేతువు మొదలైనవి ఉపవాక్యాల ద్వారా వ్యక్తమవుతై ఉపవాక్యాల్లో అన్నంత క్రియమీదగానీ అకప్రత్యయాంతావ్యయం మీదగానీ ధాతుజవిశేషణం మీద గానీ కొన్ని ప్రత్యయాలను అవ్యయాలను చేర్చటంవల్ల ఈ అర్థాలు సాధ్యమవుతై

(130)a సుజాత నిద్ర లేవగానే కాఫీ తాగుతుంది

b సుజాత నిద్ర లేచిన వెంటనే కాఫీ తాగుతుంది

c సుబ్బారావు కాఫీ తాగకముందు సిగరెట్టు కాలుస్తాడు

d సుబ్బారావు కాఫీ తాగేముందు సిగరెట్టు కాలుస్తాడు.

e సుబ్బారావు కాఫీ తాగేటప్పుడు సిగరెట్టు కాలుస్తాడు

f సుబ్బారావు కాఫీ తాగిన తరవాత వక్కపొడి వేసుకుంటాడు

ఈ పై వాక్యాల్లో రెండు వ్యాపారాల మధ్యఉన్న కాల సంబంధం వ్యక్తమవుతున్నది

ఈ వాక్యాలు ఏకకర్తృకాలు కావచ్చు భిన్న కర్తృకాలు కావచ్చు వాటిల్లో ఉపయోగించే ప్రత్యయాలు అవ్యయాలు క్రియారూపంతో కొన్ని విధినిషేధాలను బట్టి చేరతై ఉదాహరణకు *తాగినముందు, తాగుతున్న ముందు, తాగని ముందు, తాగే వెంటనే తాగని వెంటనే, తాగే తరవాత, తాగని తరవాత* మొదలైన రూపాలు లేవు

2.6.1 అన్నంత క్రియ + బట్టి (< పట్టి) శబ్దాన్ని ప్రయోగించి హేత్వర్థంలో ఉపవాక్యంగా వాడవచ్చు క్రియారహిత వాక్యాలకు అగు ధాతువు అన్నంత రూపమైన కా అను బంధించబడుతుంది

(131)a అతను కాఫీ కొట్టబట్టి ప్యాసయ్యాడు

b ఆయన పెద్దవాడు గాబట్టి ఏం చేసినా చెల్లుతుంది

2.6 2 : బట్టితో వ్యతిరేక క్రియారూపాలు లేవు ఈ అసమాపక క్రియకు వ్యతిరేక రూపం అక ప్రత్యయాంత రూపం మీద పోబట్టి చేర్చటంవల్ల ఏర్పడుతుంది

(132)a. మీరు సమయానికి రాకపోబట్టి పనికాలేదు

b. మొగుడు ప్రయోజకుడు కాకపోబట్టి భార్య అప్పులు చేయాల్సి వచ్చింది

2.6.3 బట్టి తో ఉన్న వాక్యాల్లో అన్ని రకాల ప్రధాన వాక్యాలు ఉండవు ఉదాహరణకు విధి ప్రశ్నలు ప్రధాన వాక్యాలుగా ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

*(133) a మీరు సమయానికి రాబట్టి తినండి
b మీరు నమ్మకంగా చెయ్యబట్టి ఏం సాధించారు?

పై వాక్యాల్లో a లో వచ్చారు కాబట్టి అని b లో చేశారు కాబట్టి అని వాడితే వ్యాకరణ సమ్మతాలవుతై హేత్వర్థాన్ని సూచించే ఈ బట్టి క్రియ వ్యాపార పరిసమాప్తిని సహజస్థితిని మాత్రమే సూచించగలదు సంభావ్యమాన వ్యాపారాన్ని సూచించలేదు అట్లాంటి వాక్యాలను కాబట్టి తోనే అనుసంధించాలి

(134) మీ ఆవిడ రేపు వస్తుంది కాబట్టి మీకు దిగులు లేదు

2.6.4 : రెండు వాక్యాల మధ్య హేతుసంబంధం ఉన్నప్పుడు ప్రధాన వ్యాపారాన్ని సూచించే వాక్యం కాబట్టి తో మొదలుకావచ్చు అట్లాంటి రెండు వాక్యాలను కలిపినప్పుడు పూర్వక్రియతో అనుసంధించిన కాబట్టి వికల్పంగా అన్నంత క్రియ మీద బట్టితో అసమాపక క్రియగా ఏర్పడుతుందని సూచించుకోవచ్చు పైన సూచించిన విధినిషేధాలననుసరించి అట్లాంటి రూపాలు సాధించుకోవచ్చు

2 6 5 . ప్రధాన వాక్యం కాలగమనాన్ని సూచించేదయినప్పుడు ఈ బట్టి క్రియ వ్యాపార పర్యంతార్థాన్ని సూచిస్తుంది

(135)a మీరు సిగరెట్లు కాల్చబట్టి ఎన్నాళ్లయింది?
b ఆమె మెడిసిన్ చదవబట్టి పదేళ్లవుతున్నది

అర్థబోధలో (135)లో వాక్యాలు (136)ల వాక్యాలతో సమానార్థకాలు

(136)a మీరు ఎన్నాళ్ళనుంచి సిగరెట్లు కాలుస్తున్నారు.
b ఆమె పదేళ్ళనుంచి మెడిసిన్ చదువుతున్నది

(135)(136) లతో సూచించిన వాక్యాల సంబంధం క్త్వార్థకవాక్యాల విషయంలో (చూ. 2.16)లో సూచించిన సంబంధం లాంటిది అయితే ఒక భేదం ఉంది అవు క్రియతోనూ కిందట అనే అవ్యయంతోనూ మానార్థక కాలబోధక నామం మాత్రమే రాగలదు కాని నుంచి అనే ప్రత్యయంతో అట్లాంటి నియమం వర్తిస్తున్నట్టులేదు

(137)*a అతను నిన్న కిందట సిగరెట్లు కాల్చాడు
b అతను నిన్నటి నుంచి సిగరెట్లు కాలుస్తున్నాడు
*c అతను సిగరెట్లు కాల్చబట్టి నిన్న అవుతున్నది.

అయితే (136) వాక్యాల్లోకూడా బట్టి వాడవచ్చు అప్పుడు కిందట అనే శబ్దానికి వర్తించిన నియమాలే వర్తిస్తే ఉదాహరణకు

(138) a అతను నిన్నటిబట్టి నాతో మాట్లాడటం లేదు
*b అతను నాతో మాటాడక పోబట్టి నిన్న అయింది

అయితే నుంచి కి బట్టికి ఇంకా పూర్తిగా దొరకని అర్థభేదం కూడా ఎమన్నా ఉండొచ్చు (136a) వాక్యాలలో క్రియ వ్యాపార అపరిసమాప్తిని సూచిస్తున్నది అందువల్ల ఆ వాక్యాల్లోగాని బట్టి వాక్యాల్లోగాని పునఃపునస్సంభవయోగంలేని వ్యాపారాలనుబోధించే క్రియలు రావు అట్లాంటి క్రియలుండటం వల్ల ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

*(139)a ఆ ముసలాయన పదేళ్ల నుంచీ చనిపోతున్నాడు
b ఆ ముసలాయన పదేళ్ళ బట్టి చనిపోతున్నాడు
c ఆ ముసలాయన చనిపోబట్టి పదేళ్లవుతున్నది

/ వ్యతిరేక క్త్వార్థక ప్రయోగానికి ఇట్లాంటి నియమమే ఉన్నట్టు ఇంతకు ముందు గుర్తించాం అందువల్ల అకపోబట్టితో నిర్మించిన వ్యతిరేక రూపానికి వ్యతిరేక క్త్వార్థకానికీ ఈ కాలగమన ప్రయోగంలో భేదం లేదు

(140)a నేను ఐస్‌క్రీం తినకపోబట్టి రెండేండ్లు అయింది
b నేను ఐస్‌క్రీం తినక రెండేళ్లయింది

2.6.6. : క్త్వార్థక వ్యతిరేకక్త్వార్థక ప్రయోగంవల్ల హేత్వర్థం రావటం గుర్తించాం బట్టి ప్రయోగం వల్ల కూడా హేత్వర్థం వస్తుంది అందువల్ల ఈ వాక్యాలన్నీ తుల్యార్థకాలవుతై కాని ఏకార్థకాలయినట్లు కనబడదు ఈ కింది వాక్యాలను పోల్చి చూడండి

(141)a సుబ్బారావు కోడిగుడ్లు తిని బలిశాడు
b సుబ్బారావు కోడిగుడ్లు తినబట్టి బలిశాడు
c కిష్టప్ప అన్నం తినక చిక్కిపోయాడు
d కిష్టప్ప అన్నం తినక పోబట్టి చిక్కిపోయాడు

పై వాక్యాలలో a c లలో లేని హేతుప్రాధాన్యం b d లలో ఉన్నట్టు కనిపిస్తున్నది ఇంకా ఇతర భేదాలుకూడా ఉండొచ్చు

2.7 : నామ్నీకరణాలు : ఒక వాక్యాన్ని మరో వాక్యంలో నామపదం స్థానంలో ప్రయోగించినప్పుడు కొన్ని మార్పులు జరుగుతై ఆ మార్పుల్ని నామ్నీకరణ విధానం అంటారు

2.7.1 విభక్త్యర్థనామ్నీకరణం : ఒక సామాన్య వాక్యంలో క్రియకు పూర్వం నామపదాలు భిన్నకారకార్థాలను సూచిస్తె అవి విభక్తి ప్రత్యయాలద్వారా వ్యక్తమవుతై ఆ నామాల్లో దేనినైనా ఉద్దేశ్యం చేసి మిగతా వాక్య భాగాన్ని విధేయం చేసే పద్ధతి విభక్త్యర్థ నామ్నీకరణం ఈ ప్రక్రియలో ఉద్దేశ్యం చెయ్యబడిన పదబంధం క్రియకు పరస్థానానికి జరుగుతుంది అప్పుడుక్రియ విశేషణరూపంగా మారుతుంది దాన్నే క్రియాజన్యవిశేషణమని ప్రాచీనులు వ్యవహరించారు. క్రియానంతర స్థానానికి జరిగిన పదబంధంలో ఉన్న విభక్తి ప్రత్యయం ఈ ప్రక్రియలో లోపిస్తుంది అయినా విభక్త్యర్థాన్ని గ్రహించగలుగుతాం ఈ రకంగా నిష్పాదించిన నామబంధాన్ని ఇంకో వాక్యంలో నామంగా ప్రయోగించవచ్చు ఈ కింది ఉదాహరణలు గమనిస్తే పై విషయాలు స్పష్టమవుతై

(142)a సుజాత తెడ్డుతో భర్తను కొట్టింది →
b సుజాత తెడ్డుతో కొట్టిన భర్త
c సుజాత భర్తను కొట్టిన తెడ్డు
d భర్తను తెడ్డుతో కొట్టిన సుజాత

పైన నిష్పన్నంచేసిన నామబంధాల్లో క్రమంగా భర్త తెడ్డు సుజాత అనే నామాలు ఉద్దేశ్యాలు వీటికి మూలవాక్యంలో ఉన్న విభక్తులు లోపించినా వాటి కారకార్థాలకు లోపం కలుగలేదు. అదే ఈ ప్రక్రియలో ఉన్న విశేషం

పై నామబంధాల్లో (b) ఆధునికసమాజంలో వ్యాకరణ సమ్మతంకాదు అందుక్కారణం ఈనాటి సమాజంలో చట్టబద్ధమైన బహుభర్తృకాచారం లేకపోవటం అట్లాంటి సమాజంలో ఇది వ్యాకరణ సమ్మతమే వ్యాకరణ సమ్మతికి సామాజికమైన అలవాట్లకు వ్యక్తిగతమైన నమ్మకాలకు ప్రమేయం ఉంటుందని కూడా ఈ ఉదాహరణ నిరూపిస్తుంది. బహుత్వబోధకవకాశంలేని నామం ఈ ప్రక్రియలో ఉద్దేశ్యంగా ఉండటానికి అర్హంకాదనేది ఇక్కడ గ్రహించాల్సిన వ్యాకరణ విశేషం.

వాక్యంలో ఉద్దేశ్యంగా జరిగేది కేవలనామపదంకాదని విశేషణాదికాలతో కూడిన నామబంధం అనీ ఈ కింది ఉదాహరణను చూస్తే తెలుస్తుంది

(143)a సుజాత మద్రాసులో (ఒక) జరీ అంచు పచ్చపట్టు చీరకొన్నది
→ b సుజాత మద్రాసులో కొన్న జరీ అంచు పచ్చపట్టు చీర.

ఇట్లాంటి నిష్పన్న నామాలు భిన్నార్థకబోధకాలవుతై. పై వాక్యానికి రెండర్థాలున్నై (1) సుజాత ఒక పట్టుచీర కొన్నది అది కొన్నది మద్రాసులో (2) సుజాత కొన్ని పట్టుచీరలుకొన్నది అందులో ఒకటి మద్రాసులో కొన్నది (మిగతావి కంచీవరంలోనో ధర్మవరంలోనో మరెక్కడో కొని ఉండవచ్చు)

మూల వాక్యంలో కర్తృపదంకాని కర్మపదంగాని ఎ అడ్డంకులు లేకుండా ఈ నామ్నీకరణలో ఉద్దేశ్యాలుకావచ్చు కాని మిగతా విభక్తులలో అన్నిటికీ ఇట్లాంటి అవకాశం లేదు

2 7.1.1 : తో అనే విభక్తి తెలుగులో బహుళార్థాల్లో ప్రయుక్తమవుతుంది వాటిల్లో ప్రధానమైనది కరణార్థం ఈ అర్థంలో నామ్నీకరణం సాధ్యం కాని ఇతరార్థాల్లో సాధ్యం కాదు

(144)a సుజాత కలంతో పరీక్ష రాసింది
→ సుజాత పరీక్ష రాసిన కలం
b సుజాత శ్రద్ధతో పరీక్ష రాసింది
→ *సుజాత పరీక్షరాసిన శ్రద్ధ
c సుజాత జ్వరంతో పరీక్ష రాసింది
→ *సుజాత పరీక్షరాసిన జ్వరం

పై వాక్యాల్లో తో (a)లో కరణార్థంలోనూ (b)లో రీత్యర్థంలోనూ (c)లో కర్తృదేహస్థితి బోధకంగాను ఉపయోగించబడింది కరణేతరార్థాల్లో నామ్నీకరణం నిరాకృతమయింది

తో వచ్యర్థధాతువుల అముఖ్య కర్మతోనూ మూల పదర్థార్థంలోనూ స్థితి హేతుకంగాను ప్రతిక్రియాపేక్షక క్రియాప్రయోగంలో కర్మపదంతోనూ సహార్థంలోను ప్రయుక్తమవుతుంది వీటిల్లో కొన్నిటితో మాత్రమే నామ్నీకరణం సాధ్యమవుతుంది

(145)a నేను ఆ అమ్మాయితో ఒక రహస్యం చెప్పాను
→ నేను రహస్యంచెప్పిన అమ్మాయి
(*నేను చెప్పిన అమ్మాయి)
b ఈ బల్ల కట్టెతో చేశారు
→ ఈ బల్ల చేసిన కట్టె
c సుజాత తలనొప్పితో బాధపడుతున్నది
→ ?సుజాత బాధపడుతున్న తలనొప్పి
d సుజాత పనిమనిషితో పోట్లాడుతుంది
→ సుజాత పోట్లాడే పనిమనిషి
e సుజాత స్నేహితులతో క్లబ్బుకి వెళ్లింది
→ ?సుజాత క్లబ్బుకి వెళ్లిన స్నేహితులు

(145) (a)లో చెప్పు అనే క్రియతో అమ్మాయి అనే నామం ముఖ్యకర్మగానూ అముఖ్యకర్మగాను రావచ్చు. (ముఖ్యకర్మ ఆ అమ్మాయిని గురించి నీకు చెప్పాను) నిష్పన్న నామబంధంలో ముఖ్యకర్మను బోధించే నామంలేకపోతే ఉన్ననామమే ముఖ్యకర్మస్థానాన్నీ ఆక్రమిస్తుంది అందులో (145) (a)లో బ్రాకెట్లలో సూచించిన నామబంధం ఉద్దేశించిన అర్థాన్నీ బోధించదు (c)లో తో అనుభోక్తృ దేహస్థితి హేతువును సూచిస్తుంది తలనొప్పుల్లో రకరకాలను భావించినప్పుడు (c)లో

నిష్పన్నమైన నామం వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది (e)లో సహార్థంలో తో ప్రయుక్తమయింది ఈ అర్థంలో నామ్నీకరణం సాధ్యం కాదు

2.7.1.2 కు విభక్తి కూడా తెలుగులో బహుళార్థాల్లో ప్రయుక్తమవుతుంది దానార్థక క్రియలతోను వచ్యర్థక క్రియలతో అముఖ్యకర్మబోధకంగా గమనార్థక క్రియలతో గమ్య సూచకంగానూ, అస్త్యర్థక క్రియతో స్వామ్యార్థంలోను దేహమనఃస్థితి బోధకంగానూ బాంధవ్యార్థంలోను దేహమనఃస్థితులకు హేతుబోధలోనూ కాలార్థంలోనూ - ఇట్లా రకరకాల అర్థాల్లో ఈ విభక్తి ప్రయుక్త మవుతుంది అముఖ్యకర్మ గమ్య స్వామ్యార్థాల్లో నామ్నీకరణసాధ్యం ఈ కింది ఉదాహరణల్లో స్పష్టమవుతుంది

(146)a సుజాత బ్రాహ్మడికి ఆవును దానమిచ్చింది
→ సుజాత ఆవును దానమిచ్చిన బ్రాహ్మడు

b సుజాత ఊరికి వెళ్ళింది.
→ సుజాత వెళ్లిన ఊరు

c వాళ్ళకు రెండు ఇళ్ళున్నై
→ వాళ్లకున్న రెండు ఇళ్ళు

d నేను వాళ్లకు తెలుసు
→ నేను తెలిసిన వాళ్ళు.

ఈ కిందివి వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

(147)a అతను చలికి వణుకుతున్నాడు
→ ? అతను వణుకుతున్న చలి.

b రూపాయికి నాలుగు పండ్లు ఇస్తారు
→ *నాలుగు పండ్లిచ్చే రూపాయి

కొన్ని నామ్నీకరణాలు విశేషనామానికి బదులు సామాన్యనామాన్ని కోరతై.

(148)a అతను ఎల్లుండి వస్తాడు
→ *a అతను వచ్చే ఎల్లుండి
b అతను వచ్చే రోజు

b ఆమె పది గంటలకి వస్తుంది
→ *a ఆమె వచ్చే పది గంటలు
b ఆమె వచ్చే టైము

c పక్కింటామె పంచదారకు వచ్చింది
→ *a పక్కింటామె వచ్చిన పంచదార
b పక్కింటామె వచ్చిన పని
d ప్రసాదు మద్రాసు వెళ్ళాడు
→ *a ప్రసాదు వెళ్ళిన మద్రాసు
b ప్రసాదు వెళ్ళిన ఊరు

స్వామార్థంలో నిష్పన్నమైన నామంతో ఉన్నకు బదులు వికల్పంగా గల శబ్దం ఆదేశమవుతుంది

(149)a డబ్బున్న వాళ్ళు → డబ్బుగల వాళ్ళు
b పిల్లలున్న వాళ్ళు → పిల్లలు గలవాళ్ళు
c తెలివున్నవాడు → తెలివిగలవాడు

2.7.1 3 : గురించి అనే విభక్తి నేటి భాషలో కర్మార్థంలోను ప్రయోజనార్థంలోను ఉపయోగిస్తారు. కర్మార్థంలోనే నామ్నీకరణం సాధ్యం

(150)a. నేను సుజాతను గురించి చెప్పాను
→ నేను చెప్పిన సుజాత
*b అతను డబ్బు గురించి వచ్చాడు
→ అతను వచ్చిన డబ్బు

2 7 1.4 : నుంచి అనే విభక్తి వ్యాపారాదిని సూచిస్తుంది ఆ అర్థంలో నామ్నీకరణం సాధ్యంకాదు

(151) అతను కాలేజి నుంచి ఇంటికి వచ్చాడు
→ అతను ఇంటికి వచ్చిన కాలేజి

కాని నుంచితో ఉన్న ఈ కింది వాక్యాలనుంచి నామ్నీకరణం సాధ్యమయింది

(152) a అత్తగారు బావినుంచి నీళ్ళు తెచ్చింది
→ అత్తగారునీళ్ళు తెచ్చిన బావి
b మా ఆవిడ మార్కెట్ నుంచి అరటి పండ్లు తెచ్చింది
→ మా ఆవిడ అరటిపండ్లు తెచ్చిన మార్కెట్
c సుజాత చెట్టునుంచి పువ్వులు కోసింది
→ సుజాత పువ్వులు కోసిన చెట్టు

ఈ పై వాక్యాల్లో నుంచి కి బదులు (a)లో లో నుంచి (b)లో దగ్గర నుంచి (c)లో మీదనుంచి అని వికల్పంగా ప్రయోగించవచ్చు అంటే (151) లో లేని అధికరణార్థం (152)లో

ఉంది (152)లో నుంచి కర్మపదం యొక్క ఆధారపదాన్ని సూచిస్తున్నది ఈ అర్థంలో మాత్రమే నుంచి తో నామ్నీకరణం సాధ్యమయింది

ఒక తెలుగు సినిమాలో *దిగివచ్చిన దేవలోకానికే తిరిగి వెళ్ళింది* అనే డైలాగు ఉంది దిగివచ్చిన దేవలోకం అన్న నామబంధానికి మూలవాక్యం ఆమె దేవలోకంనుంచి దిగి వచ్చింది అనేదే అయి ఉండాలి ఇక్కడకూడా *నుంచి* కి *లో నుంచి* అనే అర్థం చెప్పుకోవచ్చు

సి విజయలక్ష్మి రచించిన కారుచీకటికి కాంతిరేఖ అనే పుస్తకంలో *శవం వెళ్ళిన ఇల్లులా* అనే ప్రయోగం ఉంది దీనికి మూల వాక్యం *ఇంటి నుంచి శవం వెళ్లింది* అనే అయి ఉండాలి ఇక్కడ కూడా నుంచికి లోనుంచి అనే అర్థం చెప్పుకోవాలి దాశరధి రంగాచార్యులు గారి మాయజలతారు అనే నవలలో *పీనుగు వెళ్లిపోయిన ఇల్లులా* అనే ప్రయోగానికీ ఇట్లాంటి వివరణే ఇయ్యాల్సి ఉంటుంది దీన్నిబట్టి అధికరణార్థబోధ ఉన్న *నుంచి* తో నామ్నీకరణం జరుగుతుందని తెలుసుకోవచ్చు

అధికరణార్థం కాకుండానే ఏర్పడ్డ నామబంధం ఒకటి 1977 డిసెంబరు 27 నాటి ఆంధ్రప్రభ దినపత్రికలో *ముఖ్యమంత్రి తప్పించుకున్న తుపాను* అని శీర్షికగా అచ్చయింది ముఖ్యమంత్రి తుఫాను నుంచి తప్పించుకున్నాడు అని అర్థం

2 7.1.5 : *లో, మీద* అనే విభక్తులు అధికరణార్థాన్ని సూచిస్తే ఈ అర్థాల్లో నామ్నీకరణ సాధ్యం

(153) a మా ఆవిడ భరిణెలో డబ్బు దాచి పెడుతుంది
→ మా ఆవిడ డబ్బు దాచి పెట్టే భరిణె

b ? మా ఆవిడ పరుపు కింద డబ్బు దాచిపెడుతుంది
→ * మా ఆవిడ డబ్బు దాచిపెట్టే పరుపు

c చింతచెట్టు మీద చిలక కూర్చున్నది
→ చిలక కూర్చున్న చింత చెట్టు

d చింత చెట్టు కింద చిలక కూర్చున్నది
→ * చిలక కూర్చున్న చింతచెట్టు

పైన ఉదాహరించిన వాటిలో (b) (d)లలో నిష్పన్నమైన నామబంధాలు మూల వాక్యార్థాల్ని వ్యక్తం చెయ్యలేకపోతున్నై (a) (c)లో వ్యక్తం చెయ్యగలుగుతున్నై ఇందుక్కారణం *లో, మీద* అనేవి సామాన్య (Unmarked) అధికరణాన్ని బోధిస్తై అంతేకాక ఇవి ఆధారాధేయాల సంశ్లేషను కూడా సూచిస్తై ఆధారాధేయాల సంశ్లేషబోధ ఉన్న విభక్తులతోనే అధికరణలో నామ్నీకరణం సాధ్యమవుతుందని సూత్రించుకోవచ్చు

లో, మీద వైషయికాధికరణలో కూడా ప్రయుక్తమవుతై ఆ అర్థాల్లోను నామ్నీకరణం సాధ్యమవుతుంది

(154)a మంత్రిగారికి సాహిత్యంలో ప్రవేశం ఉంది
→ మంత్రిగారికి ప్రవేశం ఉన్న సాహిత్యం
b సుజాతకు నైలెక్సు చీరల మీద మోజు ఉన్నది
→ సుజాతకు మోజున్న నైలెక్సు చీరలు

కాలార్థంలో లో ప్రయోగించినప్పుడు నిష్పన్న నామబంధంలో విశేష నామానికి బదులు సామాన్యనామం వస్తుంది

(155) మాకు 1959 లో పెళ్లి అయింది
→ మాకు పెళ్ళి అయిన సంవత్సరం
* మాకు పెళ్లి అయిన 1959

2716 : ఈ విభక్త్యర్థక నామ్నీకరణంలో గమనించాల్సిన విశేషం ఇంకోటి ఉంది నేను తిన్న అన్నం అనే నామబంధంలో కర్తృబోధక శబ్దాన్ని తీసేసి తిన్న అన్నం అన్నా తిను అనే క్రియకు అన్నం అనే నామానికి ఉన్న వ్యాకరణ సంబంధాల్లో మార్పురాదు

నేను చంపిన *పులి* అనే నామబంధంలో *పులి* చంపు అనే క్రియకు కర్మ అందులో నుంచి నేను శబ్దాన్ని తొలగించి, చంపిన పులి అంటే పులి అనే శబ్దాన్ని కర్మగా కాక కర్తగా అర్థం చేసుకుంటాం

అట్లాగే నేను *డబ్బు* పెట్టిన పెట్టె అనే నామబంధంలో పెట్టె అనే నామం పెట్టు అనే క్రియతో అధికరణ కారక సంబంధంలో ఉంది డబ్బు అనే పదం తీసేసి నేను పెట్టిన పెట్టె అంటే పెట్టెను కర్మకారకంగా అర్థం చేసుకుంటాం

దీన్ని బట్టి అధికరణ కర్మ, కర్తృ కారకాల్లో ఉత్తరోత్తరం బలీయమని తెలుస్తుంది ఒక నామ పదానికి క్రియతో ఒకటికన్నా ఎక్కువ కారక సంబంధాలుండే అవకాశం ఉన్నప్పుడు పూర్వకారక బోధక పదాభావంలో ఉత్తరోత్తర కారకార్థానికే ప్రాధాన్యమెక్కువని గ్రహించవచ్చు భిన్నకారక సంబంధాలుండే పదాఉ దొరికినప్పుడు మిగతా కారకాలకు కూడా ఈ అంతడువుల్లో స్థిరస్థానం కలిగించవచ్చు

2.7.1.7: సమాసాలను కూడా ఈ విధమైన నామ్నీకరణాల నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యవచ్చు ఉదా. మాకు ఇల్లుంది → మాకున్న ఇల్లు → మా ఇల్లు. కాని సమాసాల్లో క్రియలోపించడం వల్ల బహుళార్థ బోధకాలవుతై ఉదా ప్రభుత్వ కవులు అనే సమాసానికి *"ప్రభుత్వం కోసం రాసే కవులు" "ప్రభుత్వం అభిమానించే కవులు"* ఇట్లా చాలా అర్థాలు రావచ్చు ఈ అర్థాలు అప్పటి సామాజికుల అలవాట్లను బట్టి ఉంటై సమాజంలో వచ్చే మార్పుల్ని బట్టి సమాసాల అర్థాలుంటై

ఉదా నేడు వాడుకలో ఉన్న వంటింటి పత్రికలు రేడియో కవులు రేడియో నాటికలు, పండగ కవులు, విప్లవ కవులు ఇట్లాంటివే పండగల ప్రత్యేక సంచికలకు కవిత్వం రాసేకవులు అనే అర్థంలో ఇటీవల సాహిత్య విమర్శలో పండగ కవులు అనే సమాసం వాడుకలో ఉంది 'విప్లవ కవిత్వం రాసే కవులు అనే అర్థంలో విప్లవ కవులు అనే సమాసం వాడుకలో ఉంది ఈ సమాసాలను వ్యాకరణ ప్రక్రియ ద్వారా వాక్యం నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యటం కష్టం

2.7.1.8· విభక్త్యర్థక నామ్నీ కరణంలో అన్ని రకాల అర్థాలలో నామ్నీకరణం సాధ్యం కాదని తెలుసుకున్నాం ఇదే పనిని చాలా అర్థాల్లో చేసే వ్యాకరణ ప్రక్రియ యత్తదర్థక ప్రయోగం విభక్త్యర్థక నామ్నీకరణం ద్రావిడ భాషల్లో ప్రచురం ఆర్యభాషల్లో విరళం (ఒరియా బెంగాలీ నేపాలీ భాషల్లో విభక్త్యర్థక నామ్నీకరణం విస్తారంగానే ఉంది) ఆర్యభాషల్లో యత్తదర్థక వాక్య ప్రయోగం అధికం ఈ కింది వాక్యాల్లో యత్తదర్థక ప్రక్రియను చూడవచ్చు

(156) a. నేను ఒక అమ్మాయితో సినిమాకు వెళ్లాను
నేను ఏ అమ్మాయితో సినిమాకు వెళ్లానో ఆ అమ్మాయి
b అతను కాలేజి నుంచి ఇంటికి వచ్చాడు
అతను ఏ కాలేజి నుంచి ఇంటికి వచ్చాడో ఆ కాలేజీ

ఉద్దేశ్యంగా చేసిన నామానికి ముందు తదర్థబోధక శబ్దం విధేయంగా మారిన భాగానికి మొదట యదర్థక బోధక శబ్దం చేరి ఓ అనే శబ్దంతో అనుసంధించటం ఇక్కడ జరిగే ప్రక్రియ

యత్తదర్థ బోధక వాక్యాల ప్రణాళిక విభక్త్యకర్థ నామ్నీకరణం కన్నా విపులమైనా, వీటిల్లోనూ కొన్ని విధి నిషేధాలున్నై ఉదాహరణకు

*(157) a. సుజాత ఏ జ్వరంతో పరీక్ష రాసిందో ఆ జ్వరం
b సుజాత ఏ శ్రద్ధతో పరీక్ష రాసిందో ఆ శ్రద్ధ
c. సుజాత ఏ భర్తను తెడ్డుతో కొట్టిందో ఆ భర్త
d. ఆ పక్కింటామె ఏ పంచదారకు వచ్చిందో ఆ పంచదార

ఇట్లాంటి నామబంధాలు ఈ ప్రక్రియలో అయినా వ్యాకరణ సమ్మతాలు కావు

ద్రావిడ భాషల్లో విభక్త్యర్థక నామ్నీకరణల్లో నయినా యత్తదర్థక వాక్యాల్లో నయినా విధేయ, ఉద్దేశ్యాల క్రమం నియతం, స్థిరం. నామానికి వచ్చే విశేషణాలు సిద్ధాలయినా, వాక్య నిష్పన్నాలయినా నామ పదానికి పూర్వమే వస్తై క్రియాంత భాషల్లో ఇట్లాగే వస్తై.

2 7 2 : భావార్థక నామ్నీకరణాలు క్రియలు వ్యాపారాలను (Process) స్థితులను (States), చర్యలను (Actions) సంఘటనలను (Events) తెలియజేస్తై ధాతువుకు భావార్థంలో - అటం (కొందరి వ్యవహారంలో అడం) అనే ప్రత్యయం చేరుతుంది ఇట్లా తయారయిన నామం ఇంకో వాక్యంలో ఆయా అర్థాల్లో ప్రయుక్తమయింది

2.7.2.2: వ్యాపారార్థక నామంగా ప్రవర్తించినప్పుడు కొన్ని క్రియలకు కర్తగానూ ప్రాణివాచక కర్త అవసరమైన క్రియలతో కర్మగానూ ప్రవర్తిస్తుంది ముఖ్యంగా వ్యాపారాదిని అంతాన్ని సూచించే క్రియలతో ఈ నామం ప్రయుక్తమవుతుంది

(158) a. వానకురవటం మొదలయింది
b వంట చెయ్యటం పూర్తి అయింది
c. తెలుగులో కావ్యాలు రాయటం పదకొండో శతాబ్దంలో ప్రారంభమయింది
d. వరి నాటటం పూర్తి అయింది

పై వాక్యాలలో వానకురవటం లాంటివి కర్తృనిరపేక్షకమైన వ్యాపారాలు మిగతా వ్యాపారాలు కర్త్రపేక్షకాలు అయినా ఇక్కడ కర్తృపదానికి ప్రాధాన్యం లేదు క్రియానిష్పన్న నామాలేకాక సిద్ధనామాలు కూడా వ్యాపార బోధకాలు ఉన్నై పెండ్లి *జరిగింది పరిశోధన చేస్తున్నారు ఎన్నికలు పూర్తి అయినై నాటకం మధ్యలో ఆగిపోయింది. యుద్ధం భీకరంగా జరుగుతున్నది.* వంటి వాక్యాల్లో నామాలు వ్యాపారార్థక నామాలు

ప్రధాన క్రియకు వ్యాపార నిర్వాహకకర్త అవసరమైతే ఆ కర్త భావార్థకనామంగా మారిన ఉపవాక్యంలో కర్తతో అభిన్నమై ఉండాలి

(159) a. సుజాత వంట చెయ్యటం పూర్తి చేసింది
b. సుజాత అలంకరించుకోటం ప్రారంభించింది

పై వాక్యాలలో వ్యక్తమయిన రెండు వ్యాపారాలకు కర్తృపదం ఒకటే ఉండాలి వీటి గుప్తనిర్మాణం సమబోధక సమరూపకమైన నామాలను కర్తృపదాలని ప్రతిపాదించి అందులో ఒక దాన్ని సూత్రం చేత లోపింపచెయ్యాలి. ఎందుకంటే ఏకాశ్రయంగా భావించినా భిన్ననామాలుగాని, ఏక రూపాలుగా ఉన్న నామద్వయంగాని ఈ వాక్యాల్లో కర్తలుగా ఉండటానికి వీల్లేదు. నియమోల్లంఘన జరగటం వల్ల ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

* (160)a. సుజాత వంటచెయ్యటం సుమిత్ర పూర్తి చేసింది
b. సుజాత అలంకరించుకోటం సుజాత మొదలు పెట్టింది

ప్రాణి వాచక కర్తృపదాల్ని అపేక్షించేసకర్మక క్రియలు ప్రధాన వాక్యంలో ఉన్నప్పుడు వాటికి కర్మస్థానంలో వచ్చే ఉపవాక్యాల్లో క్రియలు కూడా అట్లాంటివే అయి ఉండాలనీ వాక్యాలు ఏకకర్తృకాలయి ఉండాలని పై వాక్యాలను బట్టి తెలుస్తుంది

2.7.2.2.: స్థితిబోధక క్రియలనుగాని, సంఘటనాత్మక క్రియలనుగాని నామీకరించి వ్యాపారాద్యంతాలను సూచించే క్రియలతో వాడలేం.

* (161)a. ఆమె అందంగా ఉండటం మొదలు పెట్టింది
b ఆమె పొట్టిగా ఉండటం పూర్తి చేసింది
c. ఆమె నల్లగా ఉండటం పూర్తి అయింది
d. వాడికి కాలు విరగటం ప్రారంభమయింది
e. వాడు బావిలో పడటం పూర్తి అయింది

చివరి రెండు సంఘటనల బోధకాలు (Events) కావటం వల్ల ఈ వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

భావార్థకాలు సంఘటనాత్మక నామాలుగా ప్రవర్తించినప్పుడు జరుగు అనే క్రియతో వ్యాకరణ సమ్మతాలవుతై

(162) a. వాడికి కాలు విరగటం జరిగింది
b. వాడు బావిలో పడటం జరిగింది

'జరుగు అనే క్రియతో సంఘటన వ్యాపారార్థక నామాలు కర్తృపదాలుగా రాగలవు

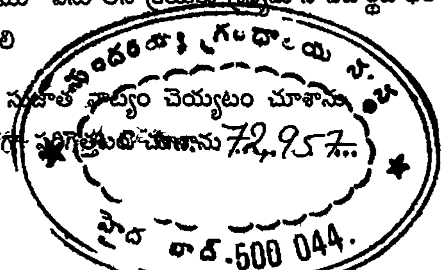
2.7.2.3: భావార్థక నామాలు ప్రధాన వాక్యంలో వ్యాపారబోధక నామంగానే గాక జ్ఞానార్థక క్రియలతో అభ్యసనార్థక నామంగా రాగలవు

(163) a. నాకు వచన పద్యాలు రాయటం వచ్చు
b మా ఆవిడ మిసను కుట్టటం నేర్చుకుంటున్నది

ఈ పైవాక్యాలలో వచన పద్యాలు రాయటం మిషనుకుట్టటం అనే నామాలను ఉపవాక్యాలుగా అంటే వాక్యం నుంచి నిష్పన్నమైనట్టుగా భావించనక్కర్లేదు అభ్యసనార్థంగా భావించిన ఏ వ్యాపారాన్నైనా క్రియ అయితే నామ్నీకరించి ఇక్కడ వాడవచ్చు అయితే ప్రాణి నిర్వహించే వ్యాపార బోధక క్రియలయితేనే ఇట్లా నామ్నీకరించటం సాధ్యం అందువల్ల వీటిని గుప్తనిర్మాణంలో ప్రాణివాచక కర్త ఉన్న వాక్యాలుగా భావిస్తే వ్యాకరణ ప్రక్రియ తేలిక అవుతుంది

2.7.2.4: ప్రధాన వాక్యంలో గ్రహణేంద్రియ వ్యాపారబోధక (Percept on Verbs) క్రియలున్నప్పుడు కూడా భావార్థకనామంగా ఉపవాక్యం కర్మపదంగా వస్తుంది అప్పుడు ప్రధాన ఉపవాక్యాలు భిన్నకర్తృకంగా ఉండాలి. చూచు, విను వంటివి ఇంద్రియ వ్యాపారబోధక క్రియలు చూచు అనే క్రియకు దృశ్యమాన పదార్థబోధకమూ విను అనే క్రియకు శ్రవ్యమాన పదార్థబోధక (ధ్వనియుక్త) నామం కర్మ పదాలుగా ఉండాలి

(164) a. రవీంద్రభారతిలో సుజాత నాట్యం చెయ్యటం చూశాను
b. దొంగ అటువేపుగా పరిగెత్తటం చూశాను

c. రేడియోలో సుమిత్ర పాడటం విన్నాను

d. మా ఆవిడ వంటింట్లో గిన్నెలు పగలగొట్టటం చూశాను (విన్నాను)

* e. సుజాత ఆలోచించటం విన్నాను

* f సుజాతకు ఆకలి వెయ్యడం చూశాను

పైవాక్యాల్లో ఆలోచించు అనే వ్యాపారం శ్రవ్యమానం ఆకలివేయు అనే వ్యాపారం దృశ్యమానం కాకపోవటం వల్ల ఇ ఎఫ్‌లు వ్యాకరణ విరుద్ధాలయినై పగలగొట్టు అనే వ్యాపారం దృశ్యమానమూ శ్రవ్యమానమూ కావటం వల్ల (d)లో చూచు విను అనే రెండు క్రియలూ సాధ్యమయినై పైవాక్యాల్లో (c)కి రెండర్థాలున్నై (1) రేడియోలో సుమిత్ర పాట విన్నాను (2) రేడియోలో సుమిత్ర పాడిందని విన్నాను. చూచు క్రియతో ఇట్లాంటి భిన్నార్థాలుండవు ప్రత్యక్ష వ్యాపారమే దృశ్యమానమవుతుంది శ్రవణేంద్రియంతో వ్యాపారాన్ని ప్రత్యక్షంగానే కాక పరోక్షంగా కూడా గ్రహించవచ్చు విను అనే క్రియకు శ్రవణేంద్రియం ద్వారా చప్పుడును గ్రహించటం అనే అర్థమేకాక ఒక విషయాన్ని భాషద్వారా ఇంకొకరు చెప్పగా గ్రహించటం అనే అర్థం కూడా ఉంది

పై వాక్యాల్లో భావార్థక నామాలను క్రియాజన్య విశేషణాలుగా మార్చి ఆ క్రియలను బట్టి దృశ్యం ధ్వని విషయం అనే నామాలకు విధేయాలుగా చేసినా అర్థంలో మార్పురాదు ఉదా (d)లో పగలగొట్టిన దృశ్యం పగలగొట్టిన ధ్వని, పగలగొట్టిన విషయం అని మూడర్థాల్లోనూ ప్రయోగించవచ్చు

(164) లో ఉదాహరించిన వాక్యాలు భిన్నకర్తృకాలు కావాలని చెప్పబడింది కొన్ని అసాధారణ పరిస్థితుల్లో అవి ఏకకర్తృకాలు కావచ్చు ఒక సినిమా హీరో తను నటించిన సినిమాను తనే చూసినప్పుడు నేను హీరోయిన్‌తో నాట్యం చెయ్యటం చూశాను, నేను హీరోయిన్‌తో డ్యూయెట్ పాడటం విన్నాను అని అనవచ్చు అట్లాగే కలలో జరిగిన ఘట్టాలను చెప్పేటప్పుడు కూడా ఈ రకపు వాక్యాలు వాడవచ్చును

భావార్థకనామంలో కాలబోధకత లేదు ప్రధాన వాక్యంలో క్రియబోధించే కాలాన్నే భావార్థక నామానికి అన్వయించుకోవాలి నువ్వు రావటం ఎప్పుడు? అనే ప్రశ్నకు నువ్వు వచ్చింది ఎప్పుడు? నువ్వు వచ్చేది ఎప్పుడు? అని రెండు రకాలుగా అర్థాలు చెప్పుకోవచ్చు

2.7.2.5.1: కొన్ని వాక్యాల్లో నామాలు అఖ్యాతాలుగా ప్రవర్తిస్తై.

(165) a. నాకు కాఫీ అలవాటు

b. నాకు నిద్ర ఇష్టం

c. నాకు లెక్కలు కష్టం

ఈ పైవాక్యాలలో కాఫీ, నిద్ర, లెక్కలు అనే నామాలు వ్యాపారార్థకంగా ప్రయుక్తమయినవై వాటికి కాఫీ *తాగటం, నిద్రపోవటం,* లెక్కలు చెయ్యటం అని అర్థాలు చెప్పుకోవాలి

2 7 2.5.1: ఇట్లాంటి వాక్యాల్లో ఆఖ్యాతాలను రెండు రకాలుగా విభజించాలి కొన్నిట్లో ప్రధాన వాక్యంలో అనుభోక్తకు భావార్థక నామానికి కర్త ఒకటిగా ఉండాలి కొన్నిటికి అక్కర్లేదు ప్రధాన ఉపవాక్యాల్లో అనుభోక్త-కర్తలు ఒకటిగా లేని ఈ వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు

* (166)a. నాకు నువ్వు సినిమాలు చూడటం అలవాటు
b. నాకు నువ్వు అబద్ధాలాడటం మామూలు
c. నాకు నువ్వు లెక్కలు చెయ్యటం తేలిక
d. నాకు నువ్వు ఈ మెట్లు ఎక్కటం కష్టం

ప్రధాన - ఉపవాక్యాలుగా అనుభోక్త-కర్తలు ఒకటిగా లేకపోయినా ఈ క్రింది వాక్యాలు వ్యాకరణ సమ్మతాలు

(167) a. నువ్వు నాదగ్గర పుస్తకం తీసికెళ్లటం (నాకు) గుర్తు.
b నాకు పిల్లలు అల్లరి చెయ్యటం ఇష్టం.

ప్రధాన వాక్యంలో అనుభోక్తతో సమంగా ఉపవాక్యంలో కర్త ఉంటే (166)లో వాక్యాలు వ్యాకరణ సమ్మతమవుతై ఇట్లాంటి వాక్యాల్ల భావార్థక నామాన్ని తొలగించినా అర్థభంగం కలగదు (165)లో వాక్యాలు అట్లా ఏర్పడినవే కాని (167)a లో భావార్థక నామాన్ని లోపింపజెయ్యటానికి వీల్లేదు *గుర్తు* అనేమాట క్రియారహితంగా ప్రయోగించినప్పుడు విద్యమాన ప్రాగ్వ్యాపారమే విషయం కాగలదు మిగతా ఆఖ్యాతాలకు ప్రత్యేక కాలనియమం లేని వ్యాపారాలే విషయాలుగా వస్తై అట్లాంటి చోటనే భావార్థక నామాలను లోపింపచేసినా అర్థభంగం రాదు.

2.7 2 6 1: ఎక వాక్యంలో కూడా క్రియ కొన్ని చోట్ల భావార్థక నామంగా మారుతుంది ఆ ప్రక్రియ కింది వాక్యాల్లో చూడవచ్చు

(168) a. మీరు ఎప్పుడు వస్తారు? → మీరు రావటం ఎప్పుడు?
b. మీరు ఎక్కడికి వెళ్తారు? → మీరు వెళ్లటం ఎక్కడికి?
c. మీరు ఎందుకు వస్తారు? → మీరు రావటం ఎందుకు?

బాణం గుర్తుకు ఎడం పక్కన ఉన్న వాక్యాలకు కుడి పక్కన ఉన్న వాక్యాలకు అర్థభేదం లేదు. కాని ఎడం పక్క వాక్యాలలో భూతకాలక్రియ ఉంటే ఈ రకం నామ్నీకరణం సాధ్యమయినట్టు కనపడదు పై నామ్నీకృత వాక్యాల్లో *ఎప్పుడు వచ్చారు? ఎక్కడికి వెళ్ళారు? ఎందుకు వచ్చారు?* అనే అర్థాలు రావటం లేదు కాలబోధను సూచించే పదసాహాయ్యం లేనప్పుడు

భావార్థక నామం భూతేతర కాలబోధకమవుతుందని చెప్పుకోవాలి ప్రశ్నార్థక శబ్దానికి ప్రాధాన్య వివక్ష ఈ నామ్నీకరణ సార్థక్యం

2.7 2.6.2: ఈ రకపు నామ్నీకరణం ప్రశ్నార్థక శబ్దాలన్నిటికి సాధ్యమవుతున్నట్లు లేదు.

* (169) a.మీరు ఏం తెస్తారు? → మీ తేవటం ఎమిటి?
b మీ ఇంటికి ఎవరు వస్తారు? → మీ ఇంటికి రావటం ఎవరు?

ప్రశ్నార్థక శబ్దం నామాన్ని సూచించేట్టయితే ఈ నామ్నీకరణ సాధ్యం కాదని పై వాక్యాల్ని బట్టి గ్రహించవచ్చు

2 7.2 6.3: ప్రశ్నాభావంలో కూడా ఈ నామ్నీకరణం జరుగుతుంది కాని భావార్థక-నామం తరువాత వచ్చిన పదబంధానికి ఏదైనా ప్రాధాన్య సూచకమైన శబ్దాన్ని అనుబంధించినప్పుడే అది వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది

(170) a. నేను హైదరాబాదులో ఉంటున్నాను
→ నేను ఉండటం హైదరాబాద్‌లోనే
b. మేం మద్రాసుకు వెళ్తున్నాం
→ మేం వెళ్లటం మద్రాసుకే
c. వాళ్లు రేపు వెళ్తారు
→ వాళ్ళు వెళ్లటం రేపే

ఇంతకు పూర్వం సామాన్య వాక్యాల్లో చర్చించి (చూ 1 1 2, 1 2 6) ప్రాధాన్య వివక్షా మూలక నామ్నీకరణంలో భాగమే ఇది కాకపోతే ప్రాధాన్యాన్ని వివక్షించటానికి పదక్రమ వ్యత్యయమే కాక ప్రాధాన్యాన్ని సూచించే శబ్దాలు (ఆ, ఏ, అట, కాదు - ఇత్యాదులు) ఇక్కడ పదక్రమ వ్యత్యయం తరువాత కూడా అవసరం కావటం విశేషం కర్తృపదాలను సూచించే నామాలను ఇట్లా వ్యత్యయం చెయ్యటానికి వీల్లేకపోవటం అధికనియమం (168) వాక్యాల్లో ఇట్లాంటి శబ్దం విడిగా లేకపోయినా కిమర్థక శబ్దం ఇట్లాంటి పాత్రను నిర్వహిస్తున్నది భావార్థక నామంతో ఇట్లాంటి వ్యత్యయం భూతకాలపు అర్థాన్ని ఇయ్యలేక పోవటం ఇక్కడ గమనించాల్సిన ఇంకో విశేషం.

2.7.2 7: మిగతా నామ్నీకరణాలకన్నా భావార్థక నామ్నీకరణం ఇంకో విధంగా కూడా విశిష్టమైనది. మామూలు సిద్ధ నామాల్లాగే భావార్థక నామానికి వివిధార్థాల్లో నామవిభక్తులు చేరతై మిగతా మకారాంత నామాటల్లాగే కు ను విభక్తులు పరమైనప్పుడు మకార లోపమూ పూర్వస్వర దీర్ఘమూ జరిగి ని అగమంగా వస్తుంది ఈ ఆగమం తర్వాత నామం ఇకారాంతం కావటం వల్ల కు, ను లు కి, ని లు అవుతై భావార్థక నామం అమూర్తనామం అందువల్ల అమూర్తనామంతో సాధ్యమయ్యే అర్థాలే విభక్తిపరమైనప్పుడు వస్తై.

2 7 7 1 1. ప్రధానవాక్యంలో సమాపక క్రియ భౌతిక వ్యాపారబోధకమైనప్పుడు లక్ష్యార్థంలో అటమంత నామానికి కి విభక్తి చేరుతుంది ఈ అర్థం ప్రధాన ఉపవాక్యాలు ఏక కర్తృకాలైనప్పుడే వస్తుంది

(171) a. మా ఆవిడ పక్కింటామెతోహస్కుకొట్టటానికి వెళ్ళింది
b. సుబ్బారావు డబ్బులడుక్కోటానికివచ్చాడు
c. అతను బతకటానికి చిన్నకొట్టుపెట్టుకున్నాడు
d. సుజాత మధ్యాహ్నం తినటానికి రొట్టెలు తెచ్చుకుంటుంది

ఈ పై వాక్యాల్లో కి విభక్తికి బదులు ఇదే అర్థంలో కోసం అనే శబ్దం ప్రయోగించవచ్చు

2.7 2 7.1.2 కి విభక్తి చేరిన అటమంత నామం మనోవ్యాపార బోధకమైన ప్రధాన క్రియకు కారణం అవుతుంది

(172) a. నలుగుర్లోకి రావటానికి ఆమె సిగ్గుపడుతుంది
b ఇంగ్లీషులో మాట్లాట్టానికి అతను భయపడతాడు
c. వానలో బయటికి వెళ్లటానికి సందేహిస్తున్నాను
d. పరీక్ష ఫీజు కట్టటానికి తటపటాయిస్తున్నాడు

ఈ రకమైన ఈ అర్థభేదం ఈ కింది వాక్యంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది ప్రధాన క్రియను భౌతిక వ్యాపారంగానూ మనోవ్యాపారంగానూ వ్యాఖ్యానించవచ్చు

e. అతను విదేశాలు వెళ్లటానికి కష్టపడుతున్నాడు

ఈ పై వాక్యంలో కష్టపడు భౌతిక వ్యాపారమైనప్పుడు వెళ్లటానికి అనేది లక్ష్యమవుతుంది. మనోవ్యాపారమైనప్పుడు (ఉదాహరణకు తన వాళ్లందరినీ వదిలి వెళ్లాల్సి వచ్చినందుకు) కారణమవుతుంది

లక్ష్యార్థంలో ఉపవాక్యంలో వ్యక్తమైన వ్యాపారం కర్తకు ఇచ్ఛాపూర్వకం. కాని మనోవ్యాపార క్రియలు ప్రధాన వాక్యంలో ఉన్నప్పుడు ఉపవాక్యంలో వ్యక్తమైన వ్యాపారం ఇచ్ఛాపూర్వకం కావచ్చు. కాకపోవచ్చు

2.7.2.7.1 3: ప్రధాన వ్యాపారం స్థితిబోధకమైనప్పుడు కి విభక్తిపరమైన భావార్థకనామం పై రెండు అర్థాలకాన్న భిన్నమైన అర్థంలో కనిపిస్తుంది ఈ అర్థంలో వాక్యం మొత్తాన్ని అస్త్యర్థక క్రియకు కర్తగా భావించవచ్చు

(173) a. అతనికి మనుష్యులతో మాట్లాడటానికి (Time) టైం లేదు.
b. నాకు రాసుకోటానికి తీరిక ఉండటం లేదు.
c. కాలేజిలో చదువుకోటానికి వీలుండదు

పై వాక్యాలన్నిటిలో ప్రధాన వాక్యంలో కర్తతోగాని, అనుభోక్తతో గాని ఉపవాక్యంలో కర్త అభిన్నమయి ఉండాలి

2.7.2 7.2 అధికరణార్థమైన లో, మీద అనే విభక్తులతో భావార్థక నామం ప్రయోగించినప్పుడు కూడా ఈ నియమం వర్తిస్తుంది

(174) a. నిద్రపోవటంలోనే అతను రోజంతా గడుపుతాడు
b. కష్టపడటంలోనే సౌఖ్యముంది
c. భావకవులకు ఏడవటంలోనే సుఖముంది

2.7 2 7 3: భావార్థకం తరవాత తో వస్తే పూర్వ వ్యాపార సమాప్తిని పరవ్యాపారారంభాన్ని తెలియజేస్తుంది కేవలస్థితి బోధక అఖ్యాతాలనుంచి నిష్పన్నమైన అటమంత రూపాలు ఈ 'అర్థంలో ప్రయోగ యోగ్యాలు కావు ఈ అర్థంలో తో తోటి అనే రూపంలో రావచ్చు సాధారణంగా ఈ రూపం మీద ఏవార్థకమైన ఏ శబ్దం వస్తుంది. ఈ వాక్యాల్లో ఏకకర్తృక నియమం లేదు'

(175) a. ఆమె అన్నం తినటంతోటే నిద్రపోతుంది
b. నన్ను చూడటం తోటే వాడి మొహం తెల్లబడింది.
c. పిల్లలు క్లాసుకి రావటం తోటే టీచరు పాఠం మొదలు పెడుతుంది
* d. ఆమె అందంగా ఉండటంతోటే అతను పెళ్లికొప్పుకున్నాడు
* e. ఆమెకు తలనొప్పిగా ఉండటంతోటే నేను వెళ్లాను

పై వాక్యాల్లో (డి,ఇ)లు వ్యాకరణ విరుద్ధం కావటానికి నామ్నీకృతాఖ్యాతం స్థితిబోధకం కావటమే మనోవ్యాపార బోధక క్రియలతో నామ్నీకరించినప్పుడు ఈ అర్థంలో వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు కాకపోయినా అంత సహజంగా కనపడటం లేదు

? f. ఆమె సిగ్గుపడటంతోటే నేను బయటికి వెళ్లాను
? g. అతను సందేహించటంతోనే నేను చెప్పటం మానేశాను
? h. సుజాత విచారించటంతోటే భర్త ఓదార్చాడు

భావార్థక నామం + తోనే, తోటే అని ప్రయోగించిన వాక్యాలు అన్నంత క్రియ+గానే అనే అసమాపక క్రియ ఉన్న వాక్యాలతో సమానార్థకాలవుతై.

(176) a. ఆమె అన్నం తినటంతోనే నిద్రపోతుంది
b. ఆమె అన్నం తినగానే నిద్రపోతుంది

భావార్థక నామంతో కేవలం తో అనే శబ్దం మాత్రమే ప్రయోగించినప్పుడు ప్రధాన క్రియలో వ్యాపారానికి హేతువు (? దోహదకారి) అవుతుంది

(177) a. జ్వరం రావటంతో ఆమె మూలబడ్డది.
b. ఎవరూ గదమాయించే వాళ్లు లేకపోవటంతో పిల్లల అల్లరి ఎక్కువయింది
c. కార్మికులు సమ్మె చెయ్యటంతో ఫ్యాక్టరీ మూతబడింది

ఆంధ్రప్రభ దినపత్రిక 1978 జనవరి 7 నాటి సంచికలో అచ్చయిన ఈ కింది వాక్యంలో ఇట్లాంటి ప్రయోగం కనిపిస్తుంది వచ్చిన ప్రతినిధులు తిరిగి తమ స్వస్థలాలకు పోవడానికి రైళ్ళలో రిజర్వేషను లభ్యం కాకపోవడంతో నిన్న ఆగ్రహావూరితులై సైన్సు కార్యాలయ సిబ్బందితో ఘర్షణకు దిగడంతో తీవ్ర గందరగోళం ఏర్పడింది ఈ అర్థంలో తో కు బదులు వలన వాడవచ్చు

2.7.2.8. కొన్ని ప్రాంతాల్లో కొన్ని అర్థాల్లో ఆటమంత రూపాలకు బదులు తచ్ఛబ్ద (అది> ది) నామ్నీకరణ రూపాలు వాడతారు ప్రత్యేక కాలబోధ లేని క్రియాజన్య విశేషణం మీద అది అనే శబ్దంలో మొదటి అచ్చులోపించగా మిగిలిన ది రూపం చేర్చటం వల్ల ఈ నామం ఏర్పడుతుంది

(178) a. మీరు వచ్చేది ఎప్పుడు?
b. నలుగుర్లోకి వచ్చేదానికి ఆమె సిగ్గుపడుతుంది
c. ఆమె హస్కు కొట్టేదానికి పక్కింటికెళ్లింది
d. వాడికి తినేదానికి టైం లేదు.

2.7.3 తచ్ఛబ్దనామ్నీకరణం క్రియాజన్య విశేషణం నామ్నీకరణంలో ఉపయోగించే పద్ధతిని కొంత విభక్త్యర్థక నామ్నీకరణంలో చూశాం అక్కడ ఒక వాక్యంలో ఏదైనా నామాన్ని ఉద్దేశ్యంగా చేయదల్చుకున్నప్పుడు ఆ నామానికి మొత్తం వాక్యం విశేషణంగా ప్రవర్తించటం గమనించాం మొత్తం వాక్యాన్ని వాక్యాంతర్భాగమైన నామానికి విశేషణం చేసినప్పుడు వాక్యంలో కాలబోధననుసరించి క్రియ విశేషణంగా మారిందంటే వాక్యమే విశేషణంగా మారినట్టు

2 7 3.1: అట్లాకాకుండా మొత్తం వాక్యాన్నే ఒక నామబంధంగా ప్రయోగించినప్పుడు కూడా క్రియాజన్య విశేషణం ప్రయుక్తమవుతుంది. అప్పుడు క్రియాజన్య విశేషణం ఏ నామానికీ విశేషణం కాక అది అనే శబ్దాన్ని గ్రహించి నామంగా మారుతుంది ఏ విశేషణం తరవాతైనా అది అనే శబ్దంతో ప్రథమ స్వరలోపం జరిగి ది అనే రూపంతో ఉంటుంది. మంచి+అది> మంచిది, వచ్చే+అది > వచ్చేది తెలుగులో అది అనే శబ్దానికి బహుళార్థాలూ వివిధ ప్రయోజనాల్లో ఉన్నై. ఈ నామ్నీకరణంలో అది అంటే వాక్యంలో చెప్పిన విషయ సర్వస్వం అని అర్థం ఈ కింది వాక్యాల్లో తచ్ఛబ్ద ప్రయోగాన్ని చూస్తే ఈ విషయం గ్రహించవచ్చు

(179) a. సుబ్బారావు మీతో పోట్లాడింది నాకు తెలుసు.
b సుజాత రోజా క్లబ్బుకి వెళ్లేది నే నెరుగుదును
c. సుజాతా సుబ్బారావులు మాట్లాడుకోనిది ఎవరికి తెలీదు.

ఇక్కడ గమనించాల్సిన విషయం ఒకటుంది సమాపక క్రియల్లో చూపించే కాలబోధకతనూ క్రియాజన్య విశేషణ రూపాలకు ఏకైక సంబంధం (One to one correspondence) లేదు ఉదాహరణకు వ్యతిరేకంలో ఒకే ఒక్క రూపం ఉంటుంది ఏ కాలంలో అయినా ఆ ఒక్క రూపాన్నే అన్వయించుకోవాలి

d సుజాత (నిన్న ఇవాళ, రేపు) మీటింగుకు రానిది నాకు తెలుసు

పై వాక్యంలో రానిది అనే నామ్నీకృత రూపానికి పూర్వం రూపం రాలేదు రావటం లేదు రాదు అనే వాటిల్లో ఏదైనా కావచ్చు వచ్చేది అనే నామ్నీకృత రూపానికి వస్తున్నది వస్తుంది అనే రూపాల్లో ఏదైనా మూలరూపం కావచ్చు

2 7.3 2· క్రియలేని వాక్యాలను ఇట్లా నామ్నీకరించాలంటే ఆ వాక్యాలకు అవు (< అగు) ధాతువును అనుప్రయుక్తం చెయ్యాలని పూర్వమే చెప్పబడింది క్రియలేని వాక్యాలు స్థితి బోధకాలు కాలబోధలో అగు ధాతువు చేర్చినప్పుడు పరిణామ బోధకాలవుతై నామ్నీకరణం రెంటికీ సాధ్యమే అందువల్ల నామ్నీకృతమైన క్రియారహిత వాక్యాలకు స్థితిపరంగాను పరిణామపరంగాను అర్థం చెప్పవచ్చు

(180) a. అతను డాక్టర్ అయింది నాకు తెలుసు

ఈ పై వాక్యానికి కింది వాక్యాల్లో వ్యక్తమయ్యే రెండర్థాలూ ఉన్నై

b. అతను డాక్టరు అయ్యాడని నాకు తెలుసు (పరిణామం)
c. అతను డాక్టరు అని నాకు తెలుసు (స్థితి)

అయితే భూతకాల ప్రత్యయ యుక్తమయినప్పుడే ఈ బిన్నార్థబోధ ఉంటుంది మిగతా క్రియాజన్య విశేషణాలు ప్రయోగించినప్పుడు పరిణామార్థం ఒక్కటే వస్తుంది

d. అతను డాక్టరు అయ్యేది నాకు తెలుసు
e. అతను డాక్టరు అవుతున్నది నాకు తెలుసు

వ్యతిరేక క్రియా జన్యవిశేషణం ప్రయోగించినప్పుడు మళ్లీ రెండర్థాలు సాధ్యమే

f. అతను డాక్టరు కానిది నాకు తెలుసు

కానిది అనే నామ్నీకృత రూపానికి కాలేదు, కాదు అనే రెండిట్లో ఏదైనా మూలరూపం కావచ్చు.

క్రియాజన్య విశేషణం కేవలధాతువు నుంచి కాక కాలబోధక యుక్తమైన క్రియారూపాల నుంచి నిష్పన్నమైనట్లుగా భావించాలి లేకపోతే క్రియాజన్య విశేసణం కాలాదికాది అర్థాలకు గతి కలిగించలేం కాని క్రియారహిత వాక్యాలకు కాలబోధలేదు అయినా క్రియాజన్య విశేషణంతో నామ్నీకరణం సాధ్యమయింది స్థితిబోధలో కూడా నామ్నీకరణం సాధ్యమయిందన్నమాట.

అయితే విశేషణ రూపంలో మాత్రం భూతకాలిక ప్రత్యయం ఉంది కేవల నామ్నీకరణం ప్రయోజన మాత్రంగానే ఈ ప్రత్యయం ఉంటుంది అంటే వాక్యాన్ని దానితోపాటు క్రియను విశేషణంగా చెయ్యటమే దీని ప్రయోజనం

2.7 3.3: తెలుగులో కొన్ని క్రియలు కాలబోధక ప్రత్యయం లేకుండానే ప్రయుక్తమవుతై వాటికి తచ్ఛబ్దంతో నామ్నీకరణం సాధ్యం కాదు ఈ క్రియలు ప్రాయికంగా అనుబంధ క్రియలు.

(181) a. ఈ దేశంలో స్వేచ్ఛగా ఉపవాసం ఉండవచ్చు
b ఈ దేశంలో స్వేచ్ఛగా మాట్లాడకూడదు

పై వాక్యాల నుంచి ఉండవచ్చింది అనే నామ్నీకృత రూపాన్ని నిష్పన్నం చెయ్యలేం అట్లాగే మాట్లాడగూడనిది అనేది ఈ అర్థంలో సాధ్యమవుతున్నట్టుగా తోచదు

2.7 3 4: పై వాక్యాల్లో ప్రయుక్తమైన అది అనే శబ్దం వాక్య విషయాన్ని సూచిస్తుంది కాని అది కి చాలా ప్రయోజనాలున్నై అందులో ఒకటి సర్వనామంగా ప్రయోగించటం విభక్త్యర్థ నామ్నీకరణంలో ఉద్దేశ్యంగా మారిన నామానికి అది ఆదేశంగా రావచ్చు లేక మొత్తం వాక్య విషయాన్నే సూచించవచ్చు

(182) a. నువ్వు ఢిల్లీ నుంచి తెచ్చింది నాకు తెలుసు

ఈ పై వాక్యానికి కింది వాక్యాలు రెండూ అర్థాలే

b నువ్వు ఢిల్లీ నుంచి తెచ్చావని నాకు తెలుసు
c. నువ్వు ఢిల్లీ నుంచి ఏం తెచ్చావో నాకు తెలుసు

ఈ రకమైన భిన్నార్థబోధ క్రియసకర్మకమైనప్పుడే సాధ్యం ఇంకోరకంగా చెప్తే ఉద్దేశ్యనామం మనుష్యవాచకేతర కర్మపదం అయినప్పుడే ఇట్లాంటి అర్థభేదం వస్తుంది

2.7 3.5: ఈ రకమైన నామ్నీకరణం విధ్యాదులకు సాధ్యం కాదు కేవల నిశ్చయార్థక వాక్యాలకు, వాటి వ్యతిరేకార్థాదులతోసహా ఈ నామ్నీకరణం సాధ్యమవుతుంది. కిమర్థక ప్రశ్నలతో ఉన్న వాక్యాలకు ఈ రకమైన నామ్నీకరణం చెయ్యొచ్చుకాని, అది వాక్య విషయ సర్వస్వ బోధకం కాదు ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యం చూడండి

(183) మీ యింటికి ఎవరు వచ్చిందీ తెలుసు

ఈ పై వాక్యంలో తచ్ఛబ్దం (అది> ది) ప్రశ్నార్థక శబ్దార్థానికే పరిమితం

వాక్యం బోధించే విషయ సర్వస్వాన్ని బోధించే నామ్నీకరణాన్ని విషయార్థక నామ్నీకరణం అంటారు. విషయార్థక నామ్నీకరణం జరిగినప్పుడు ప్రధాన వాక్యంలో శ్రవణ బుద్ధి వచ్యర్థకాది విషయ సంగ్రహణార్థక ధాతువులే క్రియలుగా వస్తై

ఏక వాక్యంలో ప్రాధాన్య వివక్ష కోసం క్రియ తచ్ఛబ్దంతో నామ్నీకృతమయ్యే పద్ధతి పూర్వమే చెప్పబడింది (చూ.127)

2.8· పరోక్ష ప్రశ్నలు ఏ భాషలోనయినా ప్రశ్నార్థక వాక్యాలను రెండు రకాలుగా విభజించవచ్చు 1 (నూతన) విషయాపేక్షక ప్రశ్నలు 2 విషయ నిర్ధారక ప్రశ్నలు ఎవరు, ఎక్కడ, ఎప్పుడు, ఎందుకు, ఎట్లా, ఏమిటి (ఏం) మొదలైన ప్రశ్నార్థక శబ్దాలతో వచ్చేవి విషయాపేక్షక ప్రశ్నలు ఆ అనే శబ్దాంతంగా వచ్చేవి విషయ నిర్ధారక ప్రశ్నలు మొదటి రకం ప్రశ్నలకు సమాధానంగా నూతన విషయ బోధక పదాలు వాక్యాలు సమాధానాలుగా ఆపేక్షితాలు రెండోరకం ప్రశ్నలకు సమాధానాలు తెలిస్తే అవును కాదు అనే పదాలతో వ్యక్తం చెయ్యొచ్చు శ్రోతకు సమాధానాలు తెలియనప్పుడు ఎ ప్రశ్నకైనా ఏమో అనే శబ్దం సమాధానంగా ఇయ్యవచ్చు అంటే ఏమో అనే శబ్దాన్ని ఒక వ్యవహర్త సమాధానంగా వాడితే అడగబడిన ప్రశ్నకు సమాధానం తెలీదు అని చెప్పటం అతని ఉద్దేశంగా మనం గ్రహించవచ్చు.

2.8.1: ప్రశ్నార్థక పదయుక్తమైన ప్రశ్నలను ఇంకో వాక్యంలో ఇమిడ్చి చెప్పాలంటే వాక్యాంతంలో ఓ శబ్దాన్ని అనుసంధించాలి ఆ శబ్దంతో వచ్చే ప్రశ్నల్ని ఇమడ్చాలంటే ఏమో శబ్దాన్ని అనుసంధించాలి

(184) a సుజాత ఊరి నుంచి ఎప్పుడొస్తుందో నీకు తెలుసా?
b సుజాత ఊరి నుంచి వచ్చిందేమో నీకు తెలుసా?

పై వాక్యాలని బట్టి ఏ - శబ్దయుక్త ప్రశ్నలకు ఓ శబ్దానికీ ఆ - శబ్దయుక్త ప్రశ్నలకు ఏమో శబ్దానికీ ఉన్న సంబంధాన్ని గ్రహించవచ్చు సంశ్లిష్ట వాక్య నిర్మాణంలో ఏ - శబ్దయుక్త ప్రశ్నలకు ఓ - శబ్దాన్ని ఆగమంగానూ, ఆ - శబ్దయుక్త ప్రశ్నలకు ఏమో శబ్దాన్ని (ఆ - శబ్దానికి) ఆదేశంగానూ చెప్పవచ్చు

రెండు చోట్ల ఏమో (ఏం+ఓ) శబ్దాన్ని ప్రతిపాదించి ఏ - శబ్ద ప్రశ్నలతో వచ్చినప్పుడు ఏమో> ఓ అనే మార్పును సూచించవచ్చు. రెంటి మధ్య పెద్ద భేదం లేదు ఓ - శబ్దం వాక్యంలో కాని పదంలో ‹ని ఏ శబ్దాన్ని ఆపేక్షిస్తుంది అది లేనిచోట (ఆ - శబ్ద ప్రశ్నలు) ఏం అనే శబ్దాన్ని అదనంగా ప్రతిపాదించాలి

2.8.2: ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పమని శ్రోతను అడగటం పృచ్ఛకుని లక్ష్యం అందువల్ల *సుజాత ఊరినుంచి ఎప్పుడు వస్తుంది?* అనే ప్రశ్నకు సుజాత ఊరినుంచి ఎప్పుడు వస్తుందో నాకు చెప్పు అనీ, సుజాత ఊరినుంచి వచ్చిందా? అనే ప్రశ్నకు సుజాత ఊరి నుంచి వచ్చిందేమో నాకు చెప్పు అని అర్థాలుగా గ్రహించవచ్చు ఈ పద్ధతిలో ఆలోచిస్తే ప్రత్యక్ష ప్రశ్నలను పరోక్ష ప్రశ్నల నుంచి లోపకార్యం ద్వారా నిష్పన్నం చెయ్యవచ్చు

2 8 3 · ఏమో శబ్దంతో ఉన్న వాక్యాల్లో ప్రధానవాక్యం ప్రశ్న విధి వ్యతిరేక, భావి బోధక వాక్యాలే రాగలవు.

పరోక్ష ప్రశ్నల్లో ప్రధాన వాక్యంలో క్రియ కనుక్కొను చూచు తెలియువంటి విషయగ్రహణ సంబంధం కావాలి

(185) సుజాత ఊరినుంచి వచ్చిందేమో చూడు (చూశావా చూడలేదు)

పై వాక్యాల్లో చూశాను అని ప్రయోగిస్తే ఆ వాక్యాన్ని వ్యాకరణ సమ్మతంగా గ్రహించటం కష్టం ఓ - శబ్దయుక్త వాక్యాలకు (ఏ-ప్రశ్నలు) ఇట్లాంటి నిబంధన ఉన్నట్లులేదు

(186) a. సుజాత ఎక్కడుందో చూశాను

ఈ పై వాక్యానికి ఈ కింది రెండు వాక్యాలూ సమానార్థకాలు

(187) a. సుజాత ఎక్కడుందో ఆచోటు చూశాను
b సుజాత ఉన్నచోటు చూశాను

ఈ వాక్యాల్లో (a) యత్తదర్థకవాక్యం (b) విభక్త్యర్థక నామ్నీకరణం ద్వారా ఏర్పడింది అంటే (186)a ని (187)a నుంచి నిష్పన్నమైనట్లుగా భావించవచ్చు

2 8.4· వ్యవహారంలో ఏమో, ఓ శబ్దయుక్త వాక్యాలు సామాన్య వాక్యాలుగా (అశ్లిష్ట) కూడా ప్రయోగం అవుతుంటై

(188) a. సుజాత ఎప్పుడు వస్తుందో
b సుజాత వచ్చిందేమో

వ్యవహరించే విధానాన్ని బట్టి ఈ పై వాక్యాలు భిన్నార్థకాలు కావచ్చు ఒక అర్థంలో శ్రోత నుంచి సమాధానాన్ని అపేక్షించే పరోక్ష ప్రశ్నలవుతై మరో అర్థంలో వక్త తనకు తాను (సమాధానాపేక్ష లేకుండా) వేసుకున్న ప్రశ్నలవుతై. రెండో అర్థంలో పై వాక్యాలను కింది విధంగా కూడా వ్యవహరించవచ్చు

c. సుజాత ఎప్పుడు వస్తుందో ఏమో
d. సుజాత వచ్చిందో ఏమో!

మొదటి అర్థంలో ఈ కింది విధంగా వ్యవహరించవచ్చు

e. సుజాత ఎప్పుడు వస్తుందో నీకు తెలుసా?
f. సుజాత వచ్చిందేమో నీకు తెలుసా?

ఈ సూచించిన అర్థభేదం ఉన్నట్లయితే (188) (a) (b) (c) (d) లకు క్రమంగా ఇ ఎఫ్‌లను మూలవాక్యాలుగా ప్రతిపాదించటం ద్వారా అర్థభేదానిక్కారణం చూపించవచ్చు

ఆ ప్రశ్నలకీ ఏమో శబ్దానికి ఏ - ప్రశ్నలకీ ఓ - శబ్దానికీ సంబంధం చూపించబడింది. రెండు ఆ - ప్రశ్నల మధ్య వికల్పాన్ని చెప్పినప్పుడు పరోక్ష ప్రశ్నల్లో ఓ - శబ్దమే వస్తుంది.

(189) a. సుజాత Ph D చేస్తుందో, పెళ్లి చేసుకుంటుందో తెలీదు
b. సుజాత ఎక్కడుందో ఎప్పుడొస్తుందో తెలీదు

2.8.5: క్రియకు నిశ్చయ వ్యతిరేకాల మధ్య వికల్పాన్ని చెప్పినప్పుడు వ్యతిరేక క్రియకు లేదు వికల్పంగా ఆదేశం అవుతుంది క్రియారహిత వాక్యాల్లో స్థితి బోధకాలకు కాదు శబ్దం పరిణామ బోధకాలకు లేదు ఆదేశం అవుతుంది కాల భేదంతో సంబంధం లేకుండానే ఈ ఆదేశం జరుగుతుంది

ఆ ప్రక్రియ ఈ కింది వాక్యాల్లో చూడవచ్చు ఈ ఆదేశ కార్యాలు పరోక్ష ప్రశ్నల్లోనూ ప్రత్యక్ష ప్రశ్నల్లోనూ కూడా జరుగుతై.

(190) a. సుజాత ఊరినుంచి రేపు వస్తుందో లేదో తెలీదు
b సుబ్బారావు మంచివాడో కాదో తెలీదు
c. రెడ్డిగారు ప్రిన్సిపాలు అవుతాడో లేదో తెలీదు

పై వాక్యాల్లో (b) అవును శబ్దాన్ని వికల్పంగా మొదటి ప్రశ్నకు చేర్చుకుని అవునో కాదో అనవచ్చు

2.8.6: ఏం శబ్దాన్ని నిర్దేశక వాక్యాలకి చేరిస్తే 'ఎందుకు' అనే అర్థం వస్తుంది ఉదాహరణకు *నువ్వు మొన్న రాలేదేం? అంటే ఎందుకు రాలేదు?* అని అర్థం

ప్రశ్నార్థకమైన ఏ ఆ శబ్దాలు ఒకే వాక్యంలో రావు * ఆయన ఎప్పుడు వస్తాడా? అనే వాక్యం ప్రశ్నార్థకంగా తప్పు ఆయన ఎప్పుడు వస్తాడా అని ఆమె ఎదురు చూస్తున్నది ఆయన ఎప్పుడు వస్తాడా అని ఎదురు చూస్తున్నారా? అనే వాక్యాల్లో గర్భీకృతమైన ఆయన ఎప్పుడు వస్తాడా అనే భాగం ప్రశ్నకాదు

2.8.7: ఒక ఏ-ప్రశ్నకు ఆ-ప్రశ్నకు వికల్పం చెప్పటం సాధ్యం కాదు కాని వికల్పత్వాన్ని చెప్పిన రెండు ఆ ప్రశ్నలున్నప్పుడు ఏ-ప్రశ్నతో వికల్పం సాధ్యమవుతుంది

(191) a. సుజాత ఎప్పుడు వస్తుందో రాదో తెలీదు
b. సుజాత ఎప్పుడు వస్తుందో అసలు వస్తుందో రాదో తెలీదు.

(191) (a)లో "ఎప్పుడురాదో అనే అన్వయించుకుంటే వాక్యం వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుంది.

ఓ-శబ్దం రెండు వాక్యాల మధ్యే కాక పదాల మధ్య, పద బంధాల మధ్య గూడా వికల్పాన్ని సూచించటానికి ప్రయోగించబడుతుంది

(192) సుజాత ఇంజనీరునో డాక్టరునో పెళ్లిచేసుకుంటుంది

ప్రశ్నార్థకమైన ఆ -శబ్దం కూడా క్రియేతర శబ్దాలకిట్లాగే చేర్చవచ్చు

(193) సుజాత ఇంజనీరునా? డాక్టరునా? పెళ్లిచేసుకుంటుంది?

(192) (193) వాక్యాల మధ్య కొన్ని సమానాంశాలున్నై రెండింట్లోనూ సుజాత పెళ్లి చేసుకుంటుంది అనే భాగం సమానం రెంటిమధ్య వికల్ప సంబంధం ఉంది (193)తో పోలికున్న నిర్మాణం నుంచి (192)ను నిష్పన్నం చేయటం సాధ్యం కావచ్చు

3. అనుకృతి

ఒకసారి ప్రయోగించబడిన భాషాంశాలు మరోసారి ప్రయోగించబడటం అనుకృతి ఒక వక్త ఒక శ్రోతతో అన్నదాన్ని ఇంకో వక్త ఇంకో శ్రోతకు నివేదించవచ్చు మొదటి శ్రోత, రెండోవక్త ఒకటి కావచ్చు మొదటి వక్తృశ్రోతలే రెండోసారి కూడా వక్తృశ్రోతలు కావచ్చు వ్యత్యయం కూడా కావచ్చు ఒక వక్త తాను అన్న దాన్నే తనకు తానే వక్తగాను శ్రోతగాను వ్యవహరించి అనుకరించవచ్చు

3.1: దీన్ని కూడా నామ్నీకరణంగా భావించవచ్చుగాని మామూలు నామ్నీకరణాలకన్నా అతివిస్తృతమైన పరిధిగలది కావటం వల్ల దీన్ని వేరుగా భావించాల్సి వస్తున్నది. నిజానికి అనుకృతాంశానికి అవధులు లేవు అనుకృతాంశం భాషలో ఏ అంశమైనా కావచ్చు ఒక వర్ణం కావచ్చు శబ్దం కావచ్చు, పదం కావచ్చు వాక్యం కావచ్చు అనంతమైన వాక్య సమూహం కావచ్చు అనుకృతాంశానికి భాషాపరిధి కూడా లేదు ఏ భాషాంశాన్నైనా ఇంకోభాషలో అనుకరించవచ్చు భాషకు దేశకాల నిరవధికత్వాన్ని ఆపాదించేది ఈ అనుకరణ భాషాంశాలనే అనుకరించాలన్న నియమం లేదు చేతనాచేతన జన్యమైన ఏ ధ్వనైనా అనుకరణార్హం కుక్క భౌ భౌ మని అరుస్తున్నది గజ్జెలు ఘల్లుఘల్లుమంటున్నై - ఇత్యాది వాక్యాలు అనుకరణ వాక్యాలే అనుకృతాంశం శబ్దమయం కూడా కానక్కరలేదు చేష్టాదికాలను కూడా అనుకరించి భాషతో అనుసంధించవచ్చు ఇంత విస్తృతమైన పరిధి ఉన్న అనుకరణ విధానం సర్వభాషా సామాన్యం కావటంలో విశేషం లేదు

3 2: ఈ అనుకరణను ప్రత్యక్ష పరోక్ష అనుకృతులుగా విభజించటం పరిపాటి ఉన్నవి ఉన్నట్టుగా అనుకరించి చెపితే ప్రత్యక్షానుకృతి అనుకృతాంశంలో విషయాన్ని మాత్రమే అనుకరించి చెప్పేది పరోక్షానుకృతి ఇది కూడా సర్వభాషా సామాన్య లక్షణమే అనుకృతిని, శబ్దానికి మాత్రమే పరిమితం చేస్తే ప్రత్యక్షానుకృతిని శబ్దప్రధానమని (Code Centred), పరోక్షానుకృతిని అర్థప్రధానమని (Information Centred) చెప్పుకోవచ్చు పైన చెప్పిన, దేశ, కాల, శబ్ద, భాషా నిరవధికత ప్రత్యక్షానుకృతికే వర్తిస్తుంది పరోక్షానుకృతికి కొన్ని పరిమితులున్నై

పరోక్షానుకృతి విధిగా భాషాంశమై ఉండాలి. అనుకృతాంశం అనుకరించే భాషలో వ్యక్తీకృతం కావాలి అనుకృతాంశాన్ని వాక్యపరంగానే వ్యాఖ్యానించాలి అయితే ఆ వాక్యం సామాన్య సంశ్లిష్ట సంయుక్త వాక్యాల్లో ఏదైనా కావచ్చు (సంయుక్త వాక్యాల్లో సంశ్లిష్ట వాక్యాలు మళ్లీ వాటిల్లో సామాన్య వాక్యాలు ఇమిడి ఉండవచ్చు), వాక్యదైర్ఘ్యానికి భాషలో పరిమితి లేదు గనుక అనుకృతాంశం అనంతమైన ఏకవాక్యం కావచ్చు ఏకభాషా, ఏకవాక్య పరిమితి ఉన్నది పరోక్షానుకృతి

అనుకరణకు భాషలు భిన్న పద్ధతులవలంబిస్తై కొన్ని భాషలు అనుకృతాంశానికి ఏమీ చేర్చకుండానే అనుకరిస్తే, కొన్ని భాషల్లో కొన్ని అపదాలు లేక పదాలు పదతుల్యాలు అనుసంధించి ప్రయోగించబడతై మరికొన్నిట్లో పరోక్ష విధిలో మాత్రమే ఏదో అనుకారకం ప్రయోగించి ప్రత్యక్ష విధిలో అట్లాంటిదేమీ లేకుండా ప్రయోగిస్తారు తెలుగులోనూ ఇతర భాషల్లోనూ వచ్యర్థధాతు నిష్పన్నమైన ఒక అవ్యయాన్ని అనుకారకంగా ప్రయోగిస్తారు తెలుగులో ప్రత్యక్ష పరోక్షానుకృతులు రెండింట్లోనూ అని అనే రూపం ప్రయుక్తమవుతుంది ఇది అనుధాతువు నుంచి నిష్పన్నమైన క్త్వార్థక క్రియతో రూపంలో సమానం కాని ప్రయోగంలో రెండింటినీ వేరు చెయ్యొచ్చు

(194) a. మా పక్కింటావిడ ఉత్తపుణ్యానికి నానామాటలు అనిపోయింది
b. రెండు రెళ్ల నాలుగన్నందుకు గుండాలు గంద్రాళ్ళు విసిరేదేశం అని శ్రీ శ్రీ రాశారు
c. క్రమక్రమాగత చైతన్య ధనుష్ప్రాణులు ప్రజలు నేడు అని అన్నాడు కుందుర్తి

పై వాక్యాల్లో ఎ లో అని అనుకరణంలో వచ్చిన శబ్దం కాదు. 'పక్కింటావిడ అనే కర్తతో అన్వయించే క్రియ బి లో లిఖిత రూపమైన భాషానుకృతి ఉంది సి లో వాగ్రూపమైన భాషానుకృతి ఉంది ఎ లో అని కి అనకుండా అనే వ్యతిరేక రూపం ఉంది బి సి లలో అని కి అట్లాంటి రూపంలేదు

బి, సి.లలో భాషా వ్యవహారం వ్యక్తమైన రూపభేదాన్ని బట్టి భిన్న క్రియలు ప్రయుక్తమవుతై అయితే క్రియలు (రాయు<వ్రాయు అను) కేవల వ్యవహారం వ్యక్తమైన అంశాన్నే తెలియజేస్తున్నై వ్యక్తమైన తీరును తెలియజేసే క్రియలను కూడా ప్రయోగించవచ్చు ఆ క్రియలు అనూదిత వ్యవహారం మీద అనువక్త అభిప్రాయాన్ని తెలియజేసేట్టుగానూ ఉండవచ్చు పై బి సి వాక్యాల్లో " అని శ్రీశ్రీ విమర్శించాడు అని కుందుర్తి ఉద్ఘాటించాడు అని చేరిస్తే అనూదితాంశాల మీద వ్యాఖ్యాన ప్రాయంగా ఉంటై

పై బి సి వాక్యాలు ప్రత్యక్షానుకరణాలా! పరోక్షానుకరణాలా? అని గుర్తు పట్టటానికి పనికొచ్చే అంశాలేవీ లేవు ఇంతకు ముందు ఆయా రచనలతో పరిచయం ఉండటం వల్లగాని అనూదితాంశంలో ఉన్న శబ్ద సంయోజన బిగువుగా ఉండి మిగతా వాక్యభాగం కన్నా భిన్నంగా ఉండటం వల్ల కాని పై వాక్యాలను ప్రత్యక్షానుకరణాలుగా గుర్తుపట్టగలుగుతున్నాం

3.3.1: అనుకృతాంశంలో వక్తృశ్రోతలను సూచించే పదాలుగాని ఇతరాంశాలుగాని లేనప్పుడు ప్రత్యక్షానుకృతిలో ఉన్న సర్వనామాలు పరోక్షానుకృతిలో కొన్ని మార్పులు పొందుతై కింది వాక్యసమూహాల్లో అట్లాంటి వాక్యాల్ని గమనించవచ్చు

(195) a 1 నేను నీతో 'నేను వస్తాను అన్నాను
నేను నీతో (నేను) వస్తానన్నాను
2 నేను అతనితో 'నేను వస్తాను' అన్నాను
నేను అతనితో (నేను) వస్తానన్నాను

b. 1 నువ్వు నాతో నువ్వు కొట్టావు అన్నావు
నువ్వు నాతో నేను కొట్టానన్నావు
2 నువ్వు అతనితో నువ్వు కొట్టావు అన్నావు
నువ్వు అతనితో అతను కొట్టాడన్నావు
? నువ్వు అతనితో తను కొట్టాడన్నావు

c. 1 అతను నాతో "నేను ఉంటాను అన్నాడు
అతను (నాతో) అతను ఉంటానన్నాడు
అతను (నాతో) తను ఉంటానన్నాడు
2 అతను నీతో నేను ఉంటాను అన్నాడు
అతను నీతో అతను ఉంటానన్నాడు
అతను (నీతో) తను ఉంటానన్నాడు
3 నువ్వు అతనితో 'నేను వస్తాను" అన్నావు
నువ్వు అతనితో నువ్వు వస్తానన్నావు

d. 1 అతను నాతో నువ్వు అడిగావు అన్నాడు
అతను నాతో నేనడిగానన్నాడు
2. అతను నీతో "నువ్వు అడిగావు' అన్నాడు
అతను (నీతో) నువ్వు అడిగావన్నాడు

అనుకృతాంశంలో ఉత్తమ పురుష కర్త పరోక్షానుకృతిలో ప్రధాన వాక్యంలో కర్తృపదం ఏదైతే ఆ పదాన్ని గ్రహిస్తుంది (Copy చేస్తుంది.) (195) a వాక్యాల్లో రెండూ అభిన్నం కావటం వల్ల పరోక్షానుకృతిలో ఎటువంటి మార్పు జరగలేదు 195 c వాక్యాలలో అటువంటి మార్పు జరిగింది ఈ వాక్యాల్లో అదనంగా గర్భవాక్యంలో పునరుక్తమైన ప్రథమ పురుషైకవచన సర్వనామానికి తను ఆదేశమయింది (ఈ తన్వాదేశం అన్ని భాషల్లోనూ ఉండదు) ఈ ఆదేశం ఇతరత్రా కూడా జరుగుతుంది ఆమె తన మానాన తన పని చేసుకుపోతుంది అన్న చోట అనుకృతి లేకుండానే తన్వాదేశం జరిగింది

అనుకృతాంశంలో మధ్యమపురుష కర్త ఉంటే అది వచ్యర్థధాతువు అముఖ్య కర్మ పదాన్ని గ్రహిస్తుంది (Copy చేస్తుంది) ఈ ప్రక్రియ 195 b d వాక్యాల్లో కనిపిస్తుంది 195d (ii) లో రెండూ అభిన్నం కావటం వల్ల మార్పులేదు 195b (ii) లో అతనుకు తన్వాదేశం 195c, వాక్యాలలో లాగా సమ్మతైనట్టు కనిపించటం లేదు. అందుకే ఇట్లాంటి ఆదేశం చేసిన వాక్యం ముందు ప్రశ్న గుర్తు ఉంచబడింది.

పై వాక్యాల్లో ఈ మార్పులు జరిగినచోట ఉత్తమ మధ్యమపురుష సర్వనామాల మధ్య వ్యత్యయం జరిగినప్పుడు ఆ వాక్యాలు (195. b (1), d(1)) భిన్నార్థ బోధకాలవుతై. పరోక్ష అనుకరణలోని ఆ వాక్యాలను ప్రత్యక్షానుకరణ వాక్యాలుగా కూడా వ్యాఖ్యానించే వీలుంది.

ప్రత్యక్ష పరోక్షానుకరణలకు అనుకరణ సూచకం ఒకటే ఉన్న భాషల్లో గాని అసలు అనుకరణాన్ని సూచించే అని వంటి పదమే లేని భాషల్లోగాని పరోక్షానుకరణలో మాత్రమే వచ్చే పదం వికల్పంగా లోపించే భాషల్లోగాని (ఇంగ్లీషులో that అట్లా లోపిస్తుంది) పైరకపు భిన్నార్థకత అదే పద్ధతిలో వస్తుంది అంటే పైన చెప్పిన సర్వనామాల మార్పులు సర్వభాషలకు సమానమేనని దీని భావం. (తన్వాదేశం అన్ని భాషల్లోనూ ఉండదు) అంతేకాదు దీన్నిబట్టి ప్రత్యక్ష పరోక్షానుకృతులను వేరు చెయ్యటానికి అన్ని భాషలకు వర్తించే కొలమానం సర్వనామాల మార్పు మాత్రమేనని కూడా దీన్ని బట్టి చెప్పవచ్చు

3.3.2 (195)c. వాక్యాలను పరిశీలిస్తే ఇంకో విషయాన్ని గమనించవచ్చు ప్రత్యక్షానుకృతిలో ఉత్తమపురుష సర్వనామం కర్తగా ఉంది తదనుగుణంగా క్రియలో ఉత్తమపురుషను సూచించే క్రియావిభక్తి ఉంది పరోక్షానుకృతిలో సర్వనామం ప్రథమ మధ్యమ పురుషలుగా మారినా ఉత్తమ పురుష క్రియావిభక్తి ను అట్లాగే నిలిచి ఉంది అంటే కర్త ప్రథమ మధ్యమ పురుషల్లో ఉండి క్రియ ఉత్తమ పురుష సూచకంగా ఉంది. ఇది వ్యాకర్తకు చికాకు కలిగించే సమస్య దీన్ని పరిష్కరించటానికి రెండు మూడు మార్గాలు కనిపిస్తున్నె

3 3.2 1: ఉత్తమపురుషకు (నేనుకు) తను శబ్దాన్ని ఆదేశంగా చెప్పటం ఒక పద్ధతి. అప్పుడు నేను > అతను > తను అనే విధంగా కాక నేను> తను అనే విధంగా చెప్పాల్సి ఉంటుంది కాని ఇది అంత సమంజసమైన పద్ధతి కాదు భాషలో ఇంకెక్కడా నేను కు తను ఆదేశం కాలేదు ఈ ఒక్క చోట జరిగిందనటంలో ఔచిత్యం లేదు అదీగాక పైన పేర్కొన్న సర్వనామాల మార్పిడి అన్ని భాషల్లోనూ ఒకే రకంగా ఉంది అంటే అన్ని భాషల్లోనూ అనుకృత వాక్యంలోని నేను శబ్దం ప్రధాన వాక్యంలో కర్త ననుసరించి మారి ఒక్క తెలుగులో మాత్రం ఇందుకు విరుద్ధంగా జరిగిందనటానికి సరి అయిన ఆధారం లేదు తెలుగు ప్రయోగాల్ని బట్టి చూసినా ప్రపంచ భాషల పద్ధతిని బట్టి చూసినా నేను > అతను > తను అనే మార్పే సమంజసమైనది

3.3.2.2: క్రియావిభక్తిని ప్రత్యక్షానుకృతిలోనే ప్రతిపాదించి ఆ తర్వాత నేను శబ్దం అనుకృతాంశం నుంచి ప్రధాన వాక్యంలోకి జరిగిన తరవాత సర్వనామాల మార్పు జరిగిందనటం రెండో పద్ధతి దీనికి బలం తక్కువే. ఎక్కడా జరక్కుండా ఈ ఒక్కచోటే అనుకృతాంశంలోని కర్త పైవాక్యంలోకి జరిగిందనటం ఎట్లా? పైగా ప్రధాన వాక్యంలోకి జరిగినట్టు భావిస్తున్న ఈ పదానికి ఆ వాక్యంలోని మిగతా పదాలకు ఎట్లాంటి సంబంధాన్ని కల్పించగలం? కాబట్టి ఈ పద్ధతి కూడా దోషరహితం కాదు

3.3.2.3: సూత్రవర్తన క్రమంలో గతి కల్పించటం మూడో పద్ధతి దీని ప్రకారం క్రియావిభక్తి సంధాన సూత్రం మొదట వర్తింపజేసి, సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం తరవాత వర్తింపజేస్తే అప్పుడు క్రియా విభక్తి ఉత్తమ పురుషలోనే ఉంటానికి కారణం చూపించగలుగుతాం అతను కు తన్వాదేశం భాషలో చాలాచోట్ల జరిగేదే కాబట్టి అక్కడ చిక్కులేదు. సూత్రాలు వాక్యంలో ఒక్కో

ఉపవాక్యంలో ఒకేసారి వర్తిస్తే క్రియా విభక్తి సంధాన సూత్రం వాక్య నిర్మాణంలో సాధారణంగా చిట్టచివర వర్తించే సూత్రం కాని తెలుగు వాక్యాలు ఇందుకు విరుద్ధంగా కనిపిస్తున్నై ముందటి రెండు పద్ధతులకంటే ఆ మూడో పద్ధతి మేలైనదే కాని ఇది కూడా విష్కంటకం కాదు కారణం కింద వివరించబడుతుంది

3.3 2 3 1: (195) బి డి లలో వాక్యాల్ని చూడండి ప్రత్యక్షానుకరణలో అనుకృత వాక్యంలో మధ్యమపురుష సర్వనామం కర్తగా ఉంది పరోక్షానుకరణంలో అది ప్రధాన వాక్యంలో అముఖ్యకర్మననుసరించి ప్రథమోత్తమ పురుష సర్వనామాలలో ఒకటిగా మారింది కాని ఈ మార్పుతోబాటు మారిన కర్తననుసరించి క్రియావిభక్తి కూడా మారింది అంటే ఇక్కడ సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం తరవాత వర్తించింది అంటే సూత్రాల వరస ఇక్కడ సరిగ్గా తలకిందైంది అనుకృతాంశంలో ఉత్తమ పురుష సర్వనామం ప్రధాన వాక్యంలో కర్త ననుసరించి మారింది క్రియావిభక్తి సంధాన సూత్రం సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం కంటే ముందు వర్తించింది అనుకృత వాక్యంలో మధ్యమపురుష సర్వనామం కర్తగా ఉంటే అది అముఖ్య కర్మ ననుసరించి మారింది క్రియావిభక్తి సంధాన సూత్రం ఈసారి సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం తరవాత వర్తించింది సర్వనామాల పరివర్తన విధానానికి సూత్రాల వర్తనక్రమానికి ఉన్న సంబంధం ఏమిటో అంతుచిక్కటం లేదు.

3.3.2.3.2: సర్వనామాల పరివర్తక సూత్రం ఒకటే ననుకొని పైన చర్చజరిగింది కాని భిన్న పద్ధతుల్లో జరిగే సర్వనామ పరివర్తనాన్ని రెండు విభాగాలుగా చేయవచ్చు (1) ప్రధాన వాక్యంలో కర్తననుసరించి జరిగే పరివర్తన ఇక్కడే క్రియావిభక్తి మారకుండా ఉంటుంది (2) ప్రధాన వాక్యంలో అముఖ్య కర్మననుసరించి జరిగే పరివర్తన ఇక్కడ సర్వనామ పరివర్తనతోపాటు క్రియావిభక్తి కూడా మారుతుంది కర్తననుసరించి మారేది ఉత్తమ పురుష, అముఖ్యకర్మననుసరించి మారేది మధ్యమపురుష, వీటిని ఉత్తమపురుష సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం మధ్యమపురుష సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం అని రెండు సూత్రాలు చెయ్యొచ్చు అప్పుడు సూత్రాల వరస ఇట్లా ఉంటుంది

1 క్రియావిభక్తి సంధానసూత్రం

2 మధ్యమపురుష సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం

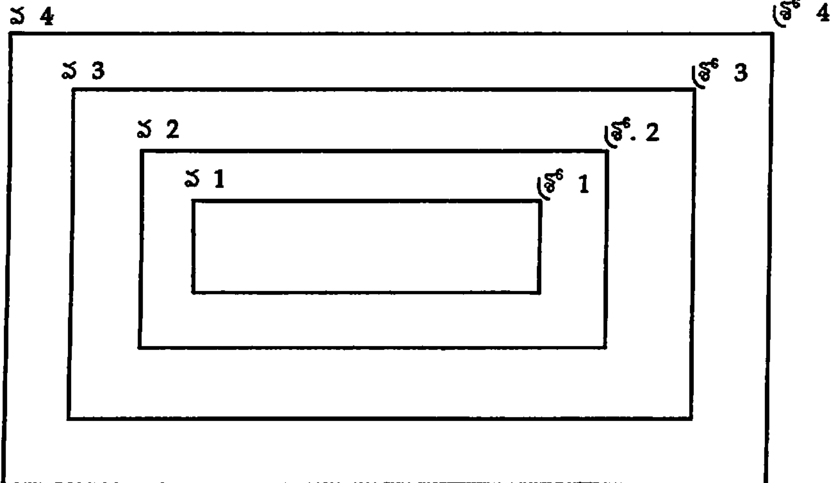
3. క్రియావిభక్తి సంధానసూత్రం

4 ఉత్తమ పురుష సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం

3.3 2 3 3: ఒకే ఉపవాక్యంలో క్రియావిభక్తి సంధాన సూత్రం రెండు సార్లు వర్తించటం సాధారణంగా జరగదు కాగా ఒకేరకపు సర్వనామ పరివర్తనకు రెండు సూత్రాలు తయారవ్వటం కూడా అంత పొదుపైన పద్ధతికాదు అందువల్ల 2 4 సూత్రాలను కలిపి ఒకే సర్వనామ పరివర్తక సూత్రాన్ని ఉంచటం వాంఛనీయం సర్వనామ పరివర్తక సూత్రం సర్వభాషా సామాన్యం క్రియా విభక్తి సంధాన సూత్రాన్ని చివర ఉంచటమే సమంజసం అయితే ఈ సూత్రాన్ని (195) c లో

నిష్పన్నమైన వాక్యాల మీద వర్తించనియ్యకుండా నిరోధించగలిగితే ఈ సమస్యను పరిష్కరించినట్టే ఉత్తమ పురుష పరివర్తిత సర్వనామం కర్తగా ఉన్న వాక్యాల్లో వర్తించరాదు అనే ఆంక్షను క్రియావిభక్తి సంధాన సూత్రానికి విధించి ఆ పని సాధించవచ్చు ఈ రకమైన ఆంక్ష సూత్రానికి అధిక భారాన్ని ఆపాదించే మాట నిజమే అయితే ఈ ఆంక్ష ఒక్క తెలుక్కి మాత్రమే కాక మిగతా భాషలకు కూడా అవసరం రావచ్చు సర్వభాషల్లోనూ ప్రత్యక్షానుకరణను పరోక్షానుకరణంగా పరివర్తింపజేసే విధానం ఉంది ఆ సందర్భంలో సర్వనామ పరివర్తన భాషా సామాన్య లక్షణం కర్తననుసరించి క్రియావిభక్తిని సంధించే పద్ధతి ఉన్న భాషలన్నిట్లో ఈ సమస్య వస్తుంది కాబట్టి ఈ ఆంక్ష భాషా సిద్ధాంతానికే అవసరం కావచ్చు కాబట్టి ఈ ఆంక్ష భాషాసిద్ధాంతంలో భాగంగానే ప్రతిపాదించబడుతున్నది ఇంతకన్నా మేలైన విధానం దొరికే వరకూ ఇదే మార్గం

3.4: (195) లో ఉదాహరించిన వాక్యాలు ఇద్దరు శ్రోతలు ఇద్దరు వక్తలను మాత్రమే భావించి ఉదహరించినవి కాని ఈ వాక్యాల్లో వక్తృశ్రోతల సంఖ్యకు పరిమితిలేదు అనుకరణాన్ని పునఃపునరనుకరించటానికి సహజంగా వీలుంది అనుకృతాంశ ధైర్ఘ్యానికి పరిమితిలేనట్టుగానే అనుకరణ విధానానికి కూడా పరిమితి లేదు. ఈ కింది బొమ్మలో ఈ పద్ధతిని గ్రహించవచ్చు

ఇట్లా బొమ్మని అనంతంగా పెంచవచ్చు ఇట్లా అనంతంగా అనుకరించే అవసరం వ్యవహారంలో ఉండదు. అయితే భాష అందుకనుమతిస్తుంది

(196) ఎల్లమ్మ ఎవరితోనో లేచి పోయిందని పుల్లమ్మ మల్లమ్మతో అన్నదని రంగమ్మ మంగమ్మతో చెప్పిందని ఈరమ్మ పేరమ్మతో అన్నదని అచ్చమ్మ పిచ్చమ్మతో చెప్పింది ...

పై వాక్యాన్ని ఇట్లా అనంతంగా పొడిగించుకుంటూ పోవచ్చు

3.5. అనుకృత వాక్యభేదాల్ని బట్టి పరోక్షానుకరణంలో కొన్ని మార్పులు జరుగుతై.

(197) a. సుజాత సుబ్బారావుతో నువ్వు మా యింటికి రా అన్నది.
b సుజాత (సుబ్బారావుతో) సుబ్బారావును తన ఇంటికి రమ్మన్నది

ఇందులో జరిగిన మార్పులివి 1. పరోక్ష విధిలో విధి క్రియకు మకారాగం జరిగింది రా+మ్>రమ్మ 2 అనుకృత వాక్యంలో కర్తకు ప్రధాన వాక్యంలో అముఖ్యకర్మ ఆదేశం అయింది 3 కర్మపదంగా గ్రహించినది ప్రథమ పురుషనామం గనుక మా కు తన అనే శబ్దం ఆదేశం అయింది 4 కర్మపదం గ్రహించిన సుబ్బారావు అనే నామానికి ద్వితీయా విభక్తి చేరింది.

3.5.1 వీటిల్లో మొదటి మూడు మార్పులూ ఇంతకు ముందు విపులంగా చర్చించినవే కాక పోతే అక్కడ క్రియావిభక్తి సంధాన సూత్ర ప్రవర్తన ప్రధాన విషయం కనక సర్వనామ పరివర్తనం గురించి మాత్రమే పేర్కొనబడింది క్రియావిభక్తులు సర్వనామాల మీదనే ఆధారపడి ఉండటం భాషా సామాన్య లక్షణం. అయితే ఈ పరివర్తనలో సర్వనామాలకు సర్వనామాలే ఆదేశం కావాలనే నియమం లేదు కర్మ అముఖ్యర్మ స్థానాల్లో ఏ నామం ఉంటే ఆ నామమే సూత్రంలో పేర్కొన్న ప్రకారం ఆదేశమవుతుంది అసలు చిక్కు నాలుగో మార్పు దగ్గరే ద్వితీయావిభక్తి కర్మార్థంలో నామానికి చేరుతుంది పై వాక్యంలో సుబ్బారావును కర్మగా భావిస్తే 'అన్నది' అనే క్రియకే భావించాలి అనుకృత వాక్యంలో కర్మపదంగా జరిగిందనాలి దీన్ని తెలుగులో కర్త్రుద్ధరణ సూత్రానికి ఉదాహరణగా భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారు భావిస్తున్నారు గర్భవాక్యంలో కర్త గర్భి వాక్యంలో కర్మస్థానానికి ఎగరటం కర్త్రుద్ధరణ ఇట్లా కర్మ స్థానానికి ఎగరటం వల్లనే పైవాక్యంలో ద్వితీయావిభక్తి చేరిందని దీని భావం కాని ఈ ప్రతిపాదనకి తగినంత బలం లేదు. అను ధాతునిష్పన్న క్రియకు మనుష్య వాచక నామాన్ని ముఖ్యకర్మగా వాడినప్పుడు నిందార్థమే స్ఫురిస్తుంది (చూ వాక్యం 194 ఎ) కాని (197) bలో ఆ అర్థం లేదు. అర్థభేదాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసినా చిక్కు తొలగదు. ఉదాహరణకి ఈ కింది వాక్యం చూడండి

(198) a. సుజాత సుబ్బారావుకు నువ్వు మా యింటికి రా అని చెప్పింది
b. సుజాత (సుబ్బారావుకు) సుబ్బారావును తన ఇంటికి రమ్మని చెప్పింది

కర్త్రుద్ధరణ సూత్రపరంగా చెపితే (198)లో సుబ్బారావును చెప్పింది అనే క్రియకు ముఖ్యకర్మగా భావించాలి. చెప్పు అనే క్రియ విషయార్థక నామాలనే (విషయం సంగతి, మాట, కథ మొ కర్మ పదాలుగా గ్రహిస్తుంది కాని మనుష్య వాచక నామాలను ముఖ్యకర్మలుగా గ్రహిచగలిగినట్టు భాషలో సాక్ష్యం లేదు. అందువలన అనుకృత (పరోక్ష) విధి వాక్యాలను కర్త్రుద్ధరణ సూత్ర విషయాలుగా గ్రహించటం కుదరదు

3.5.2· తగినంత బలం లేకపోయినా ఆలోచించదగిన ఇంకో పరిష్కారమార్గం ఉంది. వివిధ వాక్యాల్లో అది క్రియతో కలిసిపోయి ఏకపదంగా ఏర్పడింది అంటే పరోక్ష విధిలో అని ని క్రియ

నుంచి వేరు చేసి వాక్యాన్ని ప్రయోగించలేం అందువల్ల పరోక్ష విధిలో క్రియ అని తో కలిసి మనుష్య వాచక శబ్దాన్ని గ్రహించగలిగిన సకర్మక క్రియగా ఏర్పడిందని చెప్పవచ్చు ఇది ఒక ఊహమాత్రమే

3.5.3: విధి వాక్యాలు ఆజ్ఞ, అభ్యర్థనాద్యర్థకాలను బోధిస్తే, ఈ వాక్యాల గుప్త నిర్మాణంలో పై అర్థాల్లో ఒక క్రియను ప్రతిపాదించాల్సిన అవసరాన్ని శాస్త్రజ్ఞులు ఇంతకు ముందే గుర్తించారు ఆ ప్రతిపాదన నిలబడితే విధి వాక్యాల కర్తలను అట్లాంటి క్రియకు కర్మగా ప్రతిపాదించవచ్చు అంటే విధి వాక్యాల గుప్త నిర్మాణంలో విధి వాక్య గర్భవాక్యాలను ప్రతిపాదించాల్సి ఉంటుంది ఉదాహరణకు (198) వాక్యాలకు ఈ కింది వాక్యాన్ని గుప్త నిర్మాణ సదృశంగా ప్రతిపాదించటానికి వీలుంది.

(199) సుజాత సుబ్బారావును "నువ్వు మా యింటికిరా

అని కోరింది (అడిగింది, అభ్యర్థించింది ఆజ్ఞాపించింది)

ఈ ప్రతిపాదన నిలబడితే 198లో వాక్యాలను కొన్ని లోపకార్యాల ద్వారా సాధించవచ్చు 198 b లో సుబ్బారావు అనే పదరూపాన్ని గుప్త నిర్మాణం నుంచే సాధించే వీలుంది అయితే ఈ రకమయిన వివరణకైనా పూర్తి వివరాలు పరిశోధిస్తే కాని బలం చిక్కదు

ప్రత్యక్ష విధులను పరోక్ష విధుల నుంచి, ప్రత్యక్ష ప్రశ్నలను పరోక్ష ప్రశ్నల నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యవచ్చునని ఇటీవల కొందరు శాస్త్రజ్ఞులు ప్రతిపాదించారు. నిశ్చయార్థక వాక్యాలను కూడా స్వతంత్ర వాక్యాలుగా కాక ఇంకో వాక్యంలో గర్భవాక్య నిర్మాణం నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యాలన్న ప్రతిపాదన కూడా ఉంది. ఉదాహరణకు (200) b నుంచి లోపకార్యాల ద్వారా (200) a ని నిష్పన్నం చేయవచ్చు.

(200) a. ఈ దేశంలో ప్రజాస్వామ్యం లేదు అని నేను నీతో అంటున్నాను
b. 'ఈ దేశంలో ప్రజాస్వామ్యం లేదు

3.5.4: అనుకృతికీ, దీనికీ ఉన్న సామ్యభేదాలను గమనించటం అవసరం. అనుకృతిలో అనుకృతాంశం పునశ్చర్వితం. ఇక్కడ మొదటిసారి అన్నట్లుగా భావించబడింది అనుకృతిలో వక్త, అనువక్త, శ్రోత, అనుశ్రోత ఉంటారు ఈ ఇద్దరూ ఒకటే కావటానికి వీలుండొచ్చు అది వేరే విషయం. కాని అనుకృతాంశానికి భాషాపరంగా అనుకృతిలో ప్రథమేతరస్థితి ఉంటుంది. (200)లో ఒకే వక్త, ఒకే శ్రోత, భావించబడ్డారు

3.4: పేరాలో ఇచ్చిన బొమ్మలో వ శ్రో, తో సూచించిన స్థితి (200)లో సూచించిన స్థితికి సమానం భావం భాషాస్థితిని పొంది వక్తృముఖంగా మొదటిసారి బహిర్గతమైనపుడు వక్తృశ్రోత లెవరెవరో ఇద్దరికీ తెలుసు కాబట్టి భాషలో ఆ స్థితిలో (మొదటి స్థితిలో) వక్తృశ్రోతల వ్యక్తీకరణ

సాధారణంగా జరగదు వక్తృశ్రోతలు లేకుండా భాషకు స్థితిలేదు వక్తృశ్రోతలు ఒకరే అయితే బహిరాలోచనారూపం అవుతుంది

(200) a లో వాక్యానికి అనుకృతికి ఉన్న సామ్యం స్పష్టమే ఆ వాక్యంలో ప్రధాన ప్రకియను భూతకాలికం చేస్తే ఆ వాక్యానికి పూర్వస్థితి స్పృహ కలుగుతుంది భవిష్యకాలికం చేస్తే ద్వితీయ స్థితి సంభావ్యమవుతుంది వర్తమాన కాలేతరమైన ఏ క్రియను వాడినా అనుకృతాంశానికి నైకస్థితి ఆపాదితమవుతుంది నైకస్థిత్యాపాదితమైన ఏ వాక్యమైనా అనుకరణ వాక్యమే

అంటే అనుకరణ నిరనుకరణ వాక్యాలకు భేదం ఏక నైకస్థితుల్లోనే ఉంది వాగ్వ్యాపారంలో పాత్రలు ద్వితీయ స్థితిలో ఒకరే అయినా కాలభేదాన్ని బట్టి భిన్నాలుగా భావిస్తే అనుకరణలో నైకవక్తృ శ్రోతృవర్గం నిరనుకరణలో ఏకవక్తృ శ్రోతృవర్గమూ ఉంటుందని చెప్పవచ్చు

పై చర్చను బట్టి సర్వభాషనూ అనుకరణ సన్నిహితమైన నిర్మాణం నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యొచ్చునని చెప్పవచ్చును ఇదే నిజమైతే (197) bలో ద్వితీయా విభక్తి కొత్తగా వచ్చింది కాక గుప్త నిర్మాణపు సంబంధావశేషంగా భావించవచ్చు

పరోక్షవిధిలో గమనించవలసిన ఇంకో చిన్న విశేషం ఉంది. ప్రత్యక్ష విధిలో ఏక బహువచన భేదం క్రియలో వ్యక్తమవుతుంది ఉదాహరణ 'రా రాండి'. పరోక్ష విధిలో ఏకవచన బహువచనాలు రెండిట్లోనూ ఒకే క్రియారూపం ఉంటుంది ఉదా 'అతన్ని రమ్మని చెప్పు' వాళ్లని రమ్మని చెప్పు' పరోక్ష విధిక్రియలో లింగపురుష భేదం వ్యక్తం కాదు.

3.6: ప్రశ్నార్థకాది వాక్యాల్లో ఇంతకుముందు పేర్కొన్న కర్తృపద పరివర్తనాది మార్పులు తప్ప వేరే మార్పులు జరగవు కాకపోతే ప్రధాన క్రియ అనుధాతు నిష్పన్నం కాక అడుగు లేక ప్రశ్నను సూచించే అట్లాంటి క్రియ ఏదన్నా ఉంటుంది

(201) a. 1 'నువ్వు ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు అని అన్నాడు
2 నేనెక్కడికి వెళ్తున్నానని అడిగాడు
b. 1. "నువ్వు రేపొస్తావా ' అని అన్నాడు
2. నేను రేపు వస్తానా
రేపు వస్తానేమో } అని అడిగాడు

ఈ పై వాక్యాల్లో ప్రత్యక్ష పరోక్షానుకరణాలు రెండిట్లోనూ అడుగు క్రియను ప్రయోగించవచ్చు కాని పరోక్షానుకరణలో అను క్రియా ప్రయోగం ఉండదు. ఆ ప్రశ్నకు ఏమో ఆదేశం వికల్పంగా అవుతుంది

3.7.1: ప్రథమ మధ్యమ పురుష సర్వనామాలున్న క్రియారహిత వాక్యాలను అనుకరించినప్పుడు కూడా ఇంతకు ముందు పేర్కొన్న విధంగానే సర్వనామాల్లో మార్పులు జరుగుతై

(202) a. 1 అతను 'నేను విప్లవ కవిని' అన్నాడు
2 అతను తను విప్లవ కవిని అన్నాడు
3 అతను తను విప్లవ కవినని చెప్పాడు
b 1 అతను నాతో 'నువ్వు అభ్యుదయ కవివి' అన్నాడు
2 అతను నాతో నేను అభ్యుదయ కవిని అన్నాడు
3 అతను నన్ను అభ్యుదయ కవి అన్నాడు
c. 1 నువ్వు అతనితో 'నువ్వు జాతీయ కవివి' అన్నావు
2 నువ్వు అతనితో అతను జాతీయ కవి అన్నావు
3 నువ్వు అతన్ని జాతీయ కవి అన్నావు

d. 1 నువ్వు నాతో 'నేను ప్రపంచ కవిని' అన్నావు
2 నువ్వు నాతో నువ్వు ప్రపంచకవి నన్నావు
3 నువ్వు నాతో నువ్వు ప్రపంచకవినని చెప్పావు
e. 1 నువ్వు నాతో నువ్వు కవివి కాదు అన్నావు
2 నువ్వు నాతో నేను కవిని కాదన్నావు
3 నువ్వు నన్ను కవి కాదన్నావు

(202) a, b వాక్యాలలో వక్త, అనువక్త (అనుకర్త) ఒక్కరే ఈ సమూహంలో (a 3 d 3) వాక్యాలు (a 2 d 2) వాక్యాలకన్నా మెరుగ్గా ఉన్నై క్రియారహిత వాక్యాలలో రెండో దళం మొదటి దళానికి విశేషణం వక్త తన్ను గురించి వ్యాఖ్యానించుకునేటప్పుడు అన్నాడు అనేకన్నా చెప్పాడు అని ప్రయోగిస్తే మెరుగ్గా కనిపిస్తుంది ఇది ఆ వాక్యాల వ్యాకరణ వివరణకాదు ఎందుకు మెరుగ్గా కనిపిస్తున్నాయో ప్రస్తుతానికి చెప్పలేక పోయినా చెప్పాల్సిన బాధ్యత ఉంది

(b 3), c 3) వాక్యాల్లో నన్ను అతన్ని అనే నామపదాలు అను అనే క్రియకు కర్మపదాలు ఇవి క్రంగా b (2) c (2) వాక్యాల్లో కర్తృపదాలు అందువల్ల వీటిని కర్త్రుద్ధరణ ప్రక్రియకు ఉదాహరణగా గ్రహించే వీలులేక పోలేదు అయితే (3) సంఖ్య ఉన్న వాక్యాలు (2) సంఖ్య ఉన్న వాక్యాల నుంచి నిష్పన్నం చేసినపుడే అట్లాంటి వివరణను గురించి ఆలోచించటం సాధ్యమవుతుంది పైగా క్రియలున్న వాక్యాలతో ఇట్లాంటి వాక్యాలు సాధ్యం కావు

(203) a. నువ్వు అతనితో 'నువ్వు తిన్నావు' అన్నావు
b నువ్వు అతనితో అతను తిన్నా డన్నావు
?c. నువ్వు అతన్ని తిన్నా డన్నావు

అట్లాగే 202 (b (3), c (3) వాక్యాల్లో అముఖ్య కర్మపదం వాడితే వాటి వ్యాకరణ బద్ధత సందేహాస్పద మవుతున్నది

? (204) a. అతను నాతో నన్ను అభ్యుదయ కవి అన్నాడు
b. నువ్వు అతనితో అతన్ని జాతీయకవి అన్నావు

అనుకరణంలో సమాపక క్రియగా వచ్చే అనుక్రియకూ ఈ పై వాక్యాల్లో అనుక్రియకూ భేదం కనిపిస్తున్నది ఇక్కడ మనుష్యవాచక నామాలను ముఖ్యకర్మ పదాలుగా గ్రహించగలిగిన అనుప్రయుక్తమయింది అందువల్లే పై వాక్యాల్లో అముఖ్య కర్మపదం సరిపడటం లేదు అట్లా వేరు చేసినప్పటికీ ఇక్కడ కర్త్రుద్ధరణను ఊహించడానికి వీలుంది కర్త్రుద్ధరణ జరిగిన తరువాత అముఖ్య ముఖ్య కర్మపదాలు రెండూ మనుష్య వాచకాలయినప్పుడు అముఖ్య కర్మను నిత్యంగా లోపింపజెయ్యాలి ఇక్కడ కర్తృపదం పైకి తొలగిపోయింది కాబట్టి క్రియావిభక్తి సంధాన సూత్రం వర్తించదు

3 7 2: పైన మనుష్య వాచక నామం ముఖ్య కర్మపదంగా గ్రహించ గలిగిన క్రియగా అను వివరించబడింది మనుష్యేతర వాచక శబ్దాల్లో కూడా ఇట్లా ప్రక్రియను చూపించవచ్చు

(205) a. 1 నువ్వు అది దొంగ కుక్క అన్నావు
2 నువ్వు దాన్ని దొంగ కుక్క అన్నావు
b 1 నువ్వు అది పనికి మాలిన డిగ్రీ అన్నావు
2 నువ్వు దాన్ని పనికి మాలిన డిగ్రీ అన్నావు

దీన్ని బట్టి కర్త్రుద్ధరణ శబ్దకర్మేతర ధాతువు లున్నప్పుడే జరుగుతుందని అను శబ్ద కర్మకంగానూ శబ్దేతర కర్మకంగానూ గుర్తించాల్సి ఉంటుందని తీర్మానించుకోవచ్చు కేవల శబ్ద కర్మధాతువులను (2) గుర్తులున్న వాక్యాలలో ప్రయోగించలేము అంటే *నువ్వు దాన్ని దొంగ కుక్క అని చెప్పావు నువ్వు దాన్ని పనికిమాలిన డిగ్రీ అని చెప్పావు* అనే వాక్యాలు వ్యాకరణ సమ్మతం కాదన్నమాట అనుకృత వాక్యాలు క్రియారహిత వాక్యాలయినప్పుడే ఈ కర్త్రుద్ధరణ కనిపిస్తుంది. ఈ రకపు వాక్యాల్లో రెండోదళం మొదటి దళానికి విశేషణ సమం కావటం ఇందుకు కారణం కావచ్చు

3.8.11: అనుకరణగా స్పష్టంగా చెప్పటానికి వీల్లేని వాక్యాల్లో కూడా అని ప్రయోగం కనిపిస్తున్నది. అనుకృతాంశానికి నైకస్థితి ఉన్నప్పుడే అనుకరణ అంటాం అట్లాంటప్పుడు ప్రధాన వాక్యంలో శబ్దకర్మధాతువులుంటై అట్లా కాకుండా ఒక విషయం భాషీకరించిన ప్రథమస్థితిలోనే అని ప్రయోగమవుతుంది అట్లాంటిదాన్ని భాషానుకరణగా కాక విషయానుకరణగా గ్రహించాలి దీన్నే విషయార్థక నామ్నీకరణమని పూర్వం వ్యవహరించాను ఇందులో భౌతిక ప్రపంచంలో జరిగిన విషయాలుగాని మనః ప్రపంచంలో సంభావ్య విషయాలు గాని అనుకృతమవుతై ఈ అనుకృతాంశాలు జ్ఞానార్థక క్రియలతో ప్రయుక్తమవుతై.

(206) a. పెరిగిన ధరలు ఎప్పుడూ తగ్గవని నాకు తెలుసు
b. విశాఖ పట్టణంలో ఉప్పు పండుతుందని నేనెరుగుదును
c. కొద్ది రోజుల్లో ఎన్నికలు జరుగుతయ్యని విన్నాను

(206) సి లో విను శబ్ద కర్మధాతువుగా గ్రహిస్తే ఆ వాక్యాన్ని విన్నానని జ్ఞానార్థక ధాతువుగా గ్రహిస్తే ఆ విషయాన్ని శ్రవణేంద్రియం ద్వారా గ్రహించాను అని అర్థాలు

3.8.1.2: విషయార్థంలో వచ్చే నామ్నీకరణాలు విధి ప్రశ్నార్థక వాక్యాలకు సాధ్యం కావు నామ్నీకృత వాక్యాలు అనుకొను, ఆశించు, ఎరుగు, తెలియు విను వంటి బుద్ధి జ్ఞానార్థక ధాతువులు క్రియలున్న వాక్యాల్లో గర్భితాలై ఉంటై అని తో ఉన్న వాక్యాలేవీ సాధారణ క్రియారహిత వాక్యాలతో ప్రయుక్తం కావు కాని ఈ కింది వాక్యాల్లో ప్రయోగాల్ని గమనించండి.

(207) a. సామ్యవాదానిదే అంతిమ విజయమని నా నమ్మకం
b. ఈ దేశం బాగుపడుతుందని నా ఆశ
c. ఎన్నికల ద్వారా సోషలిజం రాదని కొందరి అభిప్రాయం

ఈ పై వాక్యాల్లో *నా నమ్మకం, నా ఆశ, కొందరి అభిప్రాయం* అనే పదబంధాలు నామబంధాలే అయితే వాటిని *నేను నమ్ముతున్నాను నేను ఆశిస్తున్నాను కొందరు అభిప్రాయపడుతున్నారు.* అనే వాక్యాల నుంచి క్రమంగా నిష్పన్నం చేయాలి. సమీకరణ వాక్యాలకూ (Equational Sentences) (197)లో వాక్యాలకూ భేదం స్పష్టమవుతూనే ఉంది

3.8.2.1: అని తో ఉన్న విషయార్థక నామం ఉండు క్రియాయోగంలో కాంక్షార్థక మవుతుంది

(208) నాకు ఇవాళ సినిమాకు వెళ్లాలని ఉంది

దీనిలో నిర్మాణాన్ని ఈ కింది విధంగా చూపించవచ్చు

(209) a. 1 నాకు [ఒక కోరిక] ఉంది - గర్భివాక్యం
↑
2 [నేను ఇవాళ సినిమాకు వెళ్లాలి] - గర్భవాక్యం

గర్భవాక్యంలో కాంక్షార్థక నామం స్థానంలో సంపూర్ణ వాక్యం ప్రయోగించవచ్చు ఈ వాక్యం ఆ కోరికను స్పష్టపరుస్తుంది అట్లా ప్రయోగిఅంచినప్పుడు అని చేరుతుంది గర్భి వాక్యంలో కు బంధంతో సమబోధకమైనప్పుడు గర్భవాక్యంలో కర్త లోపిస్తుంది ఇట్లా సమబోధకం కానప్పుడు ఈ లోపకార్యం జరగదు. ఉదాహరణకు "(నాకు (మా ఆవిడ సినిమాకు వెళ్లాలని) ఉంది)) అన్న వాక్యంలో గర్భవాక్యకర్త లోపించదు

3.8.2.2: పైన గర్భివాక్యంలో *వెళ్లాలి* అనే క్రియకు మూలరూపం వెళ్ల+వలయు అదే కొన్ని వ్యాకరణ కార్యాలవల్ల *ఆలి* ఆల అని మారింది ఇదే అర్థంలో ఈ కింది వాక్యాన్ని కూడా ప్రయోగించవచ్చు

(210) నాకు ఇవాళ సినిమాకు వెళదామని ఉంది.

ఇక్కడ దాం అనే క్రియాంత ప్రత్యయం వ్యస్తంగా ఉభయ ప్రార్థనంలో వస్తుంది ఉదాహరణకు మనం ఇవాళ సినిమాకు వెళదాం కాని (200)లో ఇది ఉభయ ప్రార్థనం కాదు అందువల్ల గుప్త నిర్మాణంలో ఉభయ ప్రార్థన క్రియను ప్రతిపాదించే వీలులేదు గర్భివాక్యంలో కు బంధంతో గర్భవాక్యంలో కర్త సమబోధకమైనప్పుడు వికల్పంగా దాం అనే రూపాన్ని సూత్రం ద్వారా ఆదేశంగా తెచ్చుకోవటమే మార్గం సమబోధకం కానప్పుడు ఈ ఆదేశం జరగదు ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యం వ్యాకరణ విరుద్ధం

*(211) నాకు మా ఆవిడ సినిమాకు వెళ్లాం అని ఉంది

అని ప్రయోగించిన వాక్యాలన్నిటినీ విశేషణాలుగా చేసి వాక్య విషయాన్ని సూచించే నామాల ముందు ప్రయోగించవచ్చు అను ధాతునిష్పన్నమైన అన్న, అనే అనే విశేషణ రూపాలు అనుబంధాలుగా చేరి వాక్యాన్ని విశేషణాలుగా మారుస్తై వాక్య విషయాన్ని సూచించే మాటలు విషయం సంగతి, మాట, ప్రశ్న సందేహం, విశేష్యాలుగా ప్రయుక్తమవుతై

3 8 3: అని తో ఉన్న వాక్యాలను అంటే చేర్చి చేదర్థకంగానూ అన్నా చేర్చి అప్యర్థకంగానూ అని చేర్చి క్త్వార్థకంగానూ అంటూ చేర్చి శత్రర్థకంగానూ ప్రయోగించవచ్చు వాక్యానికి అని అనే అవ్యయాన్ని చేరిస్తే నామం అవుతుందని స్థూలంగా చెప్పుకోవచ్చు ఇట్లా అను అనే ధాతువు చేరుతుందనటం వల్ల సాధారణంగా ధాతువు నుంచి నిష్పన్నమయ్యే వివిధ అసమాపక క్రియారూపాలను సాధించటం ప్రయోజనం

(212) a. వాడు వచ్చాడంటే బుర్ర రామకీర్తన పాడిస్తాడు
b. వాడు వస్తున్నాడంటే అందరికీ హడలు
c. చుట్టాలు వస్తారంటే బస్తీవాళ్లు భయపడతారు.
d. తన్నానంటే మూతిపళ్లు రాలతై
e. నేనీపని చేస్తున్నానంటే నా సొంతం కోసం కాదు
f నేను పాఠం చెప్తాతానంటే పిల్లలు పారిపోతారు.

పై c, f వాక్యాల్లో అంటే అనుకరణలో వచ్చిన అనుధాతు నిష్పన్నమో? ప్రధాన క్రియగా వచ్చిన అనుధాతు నిష్పన్నమో చెప్పటం కష్టం a. b, d, e లలో ప్రయోగించిన అంటే అనుకరణలో వచ్చిన అంటే గా గుర్తించవచ్చు c.f లలో అని అంటే అనే రూపాన్ని ప్రయోగించవచ్చు మిగతా వాక్యాలలో అట్లా ప్రయోగించలేము అనుకరణలో నుంచి c, f లను మినహాయించాలా? అనేది వెంటనే సమాధానం చెప్పటానికి వీలులేని ప్రశ్న వీటిల్లోను మళ్లీ a. dలలో అనుకృత వాక్యంలోని ప్రధాన క్రియనే చేదర్థకంగా మార్చి వస్తే, తంతే అని వాడినా అర్థం భేదం కనిపించటం లేదు

కాంక్షార్థంలో అంటే ప్రయోగించి చేదర్థకం చెయ్యవచ్చు

g. సినిమాకు వెళ్దామంటే పైసల్లేవు
h. సినిమాకు వెళ్లాలంటే పైసల్లేవు

అప్యర్థక రూపాలు కూడా ఈ కాంక్షార్థంలోనే సాధ్యమవుతున్నై

i. ఉద్యోగస్థులకు నెలాఖర్లో కావాలన్నా 10 రూ దొరకవు
j కాఫీ తాగుదామన్నా నా దగ్గర పావలా లేదు
k. టీచరు వచ్చాడన్నా పిల్లలు క్లాసుకి రారు

పై (k) వాక్యంలో అన్నా అనే రూపం అనుకరణంలో వచ్చే అను నుంచి నిష్పన్నమయిందని చెప్పలేం. ఈ వాక్యంలో అని అన్నా అనే రూపం వాడవచ్చు మిగతా వాక్యాలలో అట్లా వాడితే అర్థభేదం వస్తుంది (g), (h) వాక్యాల్లో అట్లా వాడటానికి కూడా వీల్లేదు

l. నేను రోజూ త్వరగా ఇంటికి రానని మా ఆవిడ విసుక్కుంటుంది.

m. వీ పాదాల ముందు వాలిపోతానంటూ సుజాత సుబ్బారావుకు ఉత్తరం రాసింది

(m)లో అనుకృత వాక్యంలో కర్త, ప్రధాన వాక్యంలో కర్త ఒకటే. అట్లా లేకపోతే వాక్యం వ్యాకరణ విరుద్ధమవుతుంది (l)లో అట్లాంటి నిబంధన లేదు కాని (m)లో అంటూ అనుకృతమైన అనుధాతునిష్పన్నమైన క్రియ అని చెప్పలేం ఇక్కడ కూడా అని అంటూ అనే సంయుక్త రూపాన్ని ప్రయోగించవచ్చు

(212)లో ప్రయోగించిన వాక్యాలు వ్యాకరణ వివరణాపేక్షకాలు, కాని వీటి విశేషాలు ఇంకా పరిశోధన కందలేదు. అందువల్ల ఇంతకన్నా చెప్పగలిగింది లేదు వీటిల్లో (1) వాక్యం వంటి వాక్యాలను గురించి కొంత వరకు చెప్పటానికి వీలుంది.

3 8 4 అందుకు ముందుగా ఈ కింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

(213) a. మంచి కూరల్లేవని భోజనం మానేశాను.
* b. జీడిపప్పు లేదని ఉప్మా రుచిగా లేదు.
c. యజమాని వచ్చాడని కుక్క తోకాడిస్తుంది
?d. నువ్వు తొందరగా వచ్చావని రైలు లేటుగా వచ్చింది.
* e. ఈ సంవత్సరం అదునుకు వర్షాలు కురిసినయ్యని పంటలు బాగా పండినై

3 8.4 1: ఈ పైవాక్యాలను పరిశీలిస్తే అని ఇక్కడ హేత్వర్థంలో ప్రయోగించబడిందని సులభంగా గ్రహించవచ్చు అనికి పూర్వమున్న వాక్యాన్ని కారణ వాక్యమని పరంలో ఉన్న

వాక్యాన్ని కార్య వాక్యమనీ స్థూలంగా అనుకుందాం ఈపై వాక్యాల్లో కొన్ని వ్యాకరణ సమ్మతం కాలేకపోతున్నై 213 a bలను పోల్చిచూస్తే కార్యవాక్యంలో మనుష్య వాచకశబ్దం కర్తగా ఉన్నప్పుడే వ్యాకరణ సమ్మతమవుతుందని చెప్పవచ్చు కార్యవాక్యంలో మనుష్యేతర ప్రాణి వాచకశబ్దం ఉన్నా 213 c, వ్యాకరణ సమ్మతంగా కనిపిస్తున్నది (e)లో ప్రాణి వాచకశబ్దం కార్యవాక్యానికి కర్తగా ఉన్నా వ్యాకరణ సమ్మతమయింది అందువల్ల ఈ మూడింటిని పోల్చిచూస్తే కార్యవాక్యంలో జంగమప్రాణి వాచకశబ్దం కర్తగా ఉండాలని ప్రతిపాదించవచ్చు (d)లో వాక్యం ఆమోదయోగ్యంగా కనిపించినా వ్యాకరణ సమ్మతం కాదు రైలుబండికి ప్రాణి వాచకత్వం ఆరోపించటం వల్ల ఈ వాక్యం తయారయింది

3.8.4.2· ఈ కింది వాక్యాల్లో ప్రాణి వాచకశబ్దాలు కర్తలుగా లేకపోయినప్పటికీ వ్యాకరణ సమ్మతాలే.

(214) a. నేను ఆలస్యంగా ఇంటికి వస్తానని మా ఆవిడకి కోపం
b. ఇంట్లో పని ఎక్కువయిందని మా ఆవిడకి విసుగు
c. పిల్లలు సరిగ్గా చదువుకోవటం లేదని మా ఆవిడకి దిగులు.

పైవాక్యాల్లో ప్రధాన వాక్యాల ఆఖ్యాతాలు (Predicates) క్రియలుకావు కాని వాటిని పడు అనే అనుబంధ క్రియను చేర్చి క్రియలుగా మార్చవచ్చు ఇట్లా మార్చినప్పుడు కు బంధంతో ఉన్న నామం ఆ క్రియకు కర్తగా మారుతుంది. కర్తృవిహీన వాక్యాలను కర్తృసహిత వాక్యాలనుంచి నిష్పన్నం చేస్తే ఇంతకుముందు చేసిన సూత్రీకరణ సరిపోతుంది లేకపోతే గుప్తనిర్మాణంలో కర్త్రను భోక్తృ సంబంధాలున్నప్పుడు ఈ రకమైన హేత్వర్థబోధ జరుగుతుందని చెప్పాలి ఈ వాక్యాల్లో ఆఖ్యాతాలు మనః స్థితి బోధకాలు. వాటిని క్రియలుగా మార్చినప్పుడు మనః పరిణామ బోధకాలవుతై.

3 8.4 3: మనః స్థితి బోధకాఖ్యాతాలున్నదల్లా ఇట్లా హేత్వర్థం వస్తుందని చెప్పలేం.

(215) a. లాటరీలో డబ్బు వస్తుందని సుబ్బారావుకు ఆశ.
b. విప్లవం వస్తుందని విరసం కవులకు నమ్మకం.

పై వాక్యాల్లో హేత్వర్థం లేదు అనికి పూర్వమున్న వాక్యాలకు ఆశ, నమ్మకం అనే ఆఖ్యాతాలకు దగ్గరి సంబంధం ఉంది ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యాలు. (215) వాక్యాలతో సమానార్థకాలు

(216) a. సుబ్బారావుకు లాటరీలో డబ్బు వస్తుందనే ఆశ ఉంది.
b. విరసం కవులకు విప్లవం వస్తుందనే నమ్మకం ఉంది.

ఈ రెండు వాక్య సమూహాల్లోనూ సుబ్బారావుకున్న ఆశ స్వభావం విరసం కవులకున్న నమ్మకం వ్యక్తమవుతున్నది ఈ కింది వాక్యాలలో ఇట్లాంటి సంబంధాన్ని చూపించలేం

(217) a. మా ఆవిడకు నేను ఆలస్యంగా ఇంటికి వస్తాననే కోపం ఉంది

b మా ఆవిడకు ఇంట్లో పని ఎక్కువయిందనే విసుగుంది

c. మా ఆవిడకు పిల్లలు సరిగ్గా చదువుకోటం లేదనే దిగులుంది

217 వాక్యాలను 214 వాక్యాలతో పోల్చిచూస్తే ఒక్క c వాక్యాలకే అట్లాంటి సంబంధాన్ని చూపించగలం. 'భయం అనే అఖ్యాతాన్ని ఉపయోగించినప్పుడు కూడా ఇట్లాంటి సంబంధాన్ని చూపించగలం దీన్ని బట్టి మనః స్థితి బోధక నామాలను కొన్ని వర్గాలుగా విభజించవచ్చు వాక్య విషయాన్ని విశేషణంగా నిత్యంగా గ్రహించేవి వికల్పంగా గ్రహించేవి నిత్యంగా గ్రహించే వాటిలో ఈ హేత్వర్థబోధ ఉండదు వికల్పంగా గ్రహించే వాటిలో హేత్వర్థబోధ ఉంటుంది

3 8.4.4. హేత్వర్థం వచ్చిన వాక్యాల్లో జంగమప్రాణి వాచకశబ్దం అనుభోక్తగానో ఉండటం గమనించాం అట్లా ఉన్నా ఈ అర్థంరాని మనఃస్థితి బోధక వాక్యాలను గమనించాం మరికొన్ని వాక్యాల్లో ప్రాణివాచక శబ్దాలు కర్తలుగా ఉన్నా హేత్వర్థం రాకపోగా వ్యాకరణ విరుద్ధాలు అవుతున్నై

*(218) a. ఆధునికమైన ఆయుధాలు లేవని మన సైనికులు ఓడిపోయారు

b. వాళ్లమ్మ కోడిగుడ్లు పెట్టలేదని కిష్టప్ప చిక్కిపోయాడు

c. మందు తాగాడని మా వాడికి జ్వరం తగ్గింది

d. డాక్టర్ పెన్సిలిన్ ఇంజక్షన్ ఇచ్చాడని రోగి చనిపోయాడు

ఈ పై వాక్యాల్లో మనుష్య వాచకశబ్దం కర్తగాకాని - అనుభోక్తగా కాని ఉంది అయినా వ్యాకరణ విరుద్ధాలయినై. ఈ వాక్యాల్లో ఓడిపోవు చిక్కిపోవు జ్వరం తగ్గు, చనిపోవు అనే వ్యాపారాలు ఆ వాక్యాల కర్త్రనుభోక్తకు స్వాధీనంలో లేవు అఖ్యాతాలకు స్వాధీనత నిరధీనత అనే అంశాలను ప్రతిపాదించాలని ఈ వాక్యాలు నిరూపిస్తున్నై ఈ స్వాధీనతా నిరధీనతాంశాలు అన్ని క్రియలకు స్థిరం కాదు.

(219) a. గెరిల్లాలు గెలవాలని ప్రభుత్వ సైనికులు ఓడిపోయారు

ఈ వాక్యంలో ఓడిపోవటం ఇచ్ఛాపూర్వకంగా జరిగింది. ఇచ్ఛాపూర్వకంగా చేసిన వ్యాపారలన్నీ కర్తృస్వాధీనంలో ఉంటై కాబట్టి పైవాక్యం వ్యాకరణ సమ్మతమైంది

3.8.4.5: దీన్ని బట్టి అని తో ఉన్న వాక్యం హేత్వర్థం కావాలంటే పరవాక్యంలో జంగమ ప్రాణి వాచక శబ్దం కర్త్రనుభోక్తల స్థానంలో ఉంది అఖ్యాతంలో వ్యాపారం ఆ ప్రాణికి స్వాధీనంలో ఉండాలని సూత్రించుకోవచ్చు కాని ఈ కింది వాక్యం ఇందుకు విరుద్ధంగా కనిపిస్తున్నది

(220) a. ఉపన్యాసకులు రాలేదని సభ వాయిదా పడింది

ఈ పైవాక్యంలో సభ ప్రాణివాచక శబ్దం కాదు అయినా పై వాక్యం ప్రయోగయోగ్యం వ్యాకరణ సమ్మతం అయితే 'సభ దానంతటది వాయిదా పడదు కర్త ఒకరుండి ఉండాలి అంటే పై వాక్యాన్ని కర్తృసహిత వాక్యం నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యాలి దాని నిర్మాణం కింది వాక్యంలోలాగా ఉంటుంది

(220) b ఉపన్యాసకులు రాలేదని నిర్వాహకులు సభను వాయిదా వేశారు

3.8.4 5: హేత్వర్థబోధలో ఇంతవరకు కార్యవాక్యంలో నియమాలను గురించి మాత్రమే గమనించాం కారణ వాక్యంలో నియమాలను గూడా కొన్ని గమనించాలి అందుకు ఈ కింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

?(221) a. మా అబ్బాయి ఇడ్డెన్లు తిన్నానని / తిన్నాడని భోజనం మానేశాడు.
b నువ్వు జీతం కట్టావని పరీక్ష రాశావు
సి మా పక్కావిడ మమ్మల్ని తిట్టానని మా ఇంటికి రావడం లేదు

ఈ పై వాక్యాలు కారణ కార్య వాక్య భాగాలు రెండూ ఏకకర్తృకాలు వీటిని సంపూర్ణంగా వ్యాకరణ విరుద్ధాలని చెప్పలేంగాని వీటికన్నా పూర్వపు వాక్యాలతో పోలిస్తే ఇవి అంత సమ్మతంగా కనిపించటం లేదు

3 8 4 6: పైవాక్యాల్లో ఒకే కర్త రెండు వ్యాపారాలను ఒకదాని తరవాత ఒకటి నిర్వహించినట్టు చెప్పబడింది. ఏకకర్తృక నిర్వాహిత వ్యాపారాల్లో అని ప్రయోగం సమ్మతం కాదని (221)లో వాక్యాలు నిరూపిస్తున్నై అని కి పూర్వమున్న వాక్య భాగంలో భవిష్యద్బోధక క్రియ ఉంటే ఏక కర్తృకత సమ్మతమవుతుంది కాని నిశ్చయార్థక క్రియారూపాలు వాడటానికి వీలులేదు కాంక్షార్థంలో వచ్చే దాం, అని అనే ప్రత్యయాలతో ఉన్న క్రియారూపాలు మాత్రమే ప్రయుక్తమవుతై.

(222) a. సోషలిజం త్వరగా తీసుకురావాలని ప్రభుత్వంవారు పన్నులు పెంచారు
b. పుస్తకాలు కొనుక్కొందామని బజారుకు వెళ్లాను.

ఈపై వాక్యాల్లో అని కి పూర్వమున్న వాక్యభాగం పూర్తి అయిన వ్యాపారాన్ని కాని నిశ్చితమైన భవిష్యద్వ్యాపారాన్ని కాక పరవాక్యంలో భాగానికి లక్ష్యాన్ని సూచిస్తుంది అందువల్ల ఇది వ్యాకరణ సమ్మతమయింది

3.8.4.7: అనితో అనుకృతమైన వాక్యంలో ఏ క్రియ ఉన్నా అది మొత్తం వాక్యార్థంలో నిశ్చయార్థకం కాదు రెండు భాగాల్లో ఒకే కర్త ఉంటే కర్త తను నిర్వహించినట్టుగా చెప్పే వాక్యంలో అనిశ్చితత్వాన్ని వ్యక్తం చెయ్యటం కుదరదు అదే లక్ష్యార్థమయితే నిర్వాహిత వ్యాపారం కాదు

గనుక కుదురుతుంది దీన్ని బట్టి ఇంకో సంగతి చెప్పవచ్చు అని కి పూర్వమున్న వాక్య భాగార్థం పరవాక్యంలో కర్త్రనుభోక్తలచేత భావ్యమవుతుంది నిశ్చయార్థం సత్యమనీ భావ్యమైనది సత్యం కానక్కర్లేదని వ్యవహర్త అనుకుంటున్నట్లుగా చెప్పవచ్చు అందువల్ల ఒకే కర్త తను నిర్వహించిన పూర్వవ్యాపారాన్ని గురించి అనిశ్చితంగా ఉండటం సాధ్యంకాదు అని తో అనుకృతమైన వాక్యాలలో అనిశ్చితాంశం ఉందనటానికి ఈ కింది వాక్యాలను గమనించండి

(223) a. వాళ్లన్నయ్య వచ్చాడని మా ఆవిడ గారెలు వండింది కాని నిజానికి రాలేదు
*b. వాళ్లన్నయ్య వచ్చాడు కాబట్టి మా ఆవిడ గారెలు వండింది కాని నిజానికి రాలేదు

(223) a లో అని కి పూర్వమున్న వాక్యభాగం విషయం యథార్థమవునా? కాదా? అనే దానితో ఆ వాక్య వ్యవహర్తకు సంబంధం లేదు కాని 223 (b)ని ఉపయోగించిన వ్యవహర్త అందుకు బాధ్యత వహించాలి అందువల్ల ఒకచోట వచ్చాడని చెప్పి అదే వాక్యాలలో మళ్లీ రాలేదని చెపితే, అది స్వయం వైరుధ్యం (Self-Contradiction) అవుతుంది

3.9.1: సంజ్ఞానామాల (Proper names) వర్గ నిరూపణ కోసం కూడా అని ప్రయోగం జరుగుతుంది

(224) a. ఆ ఊళ్ళో వెంకయ్య అని ఒక రైతున్నాడు.
b. ఆదేశంలో మిసిసిపి అని ఒక నది ఉంది

ఈ పై వాటి నుంచి వెంకయ్య అనే రైతు మిసిసిపి అనేనది అనే నామ బంధాలను నిష్పన్నం చెయ్యవచ్చు.

3.9.2: అర్థ వివరణలో అంటే శబ్దం ప్రయుక్తమవుతుంది ఈ అర్థ వివరణ ఒక శబ్దానికిగాని వాక్యానికి గాని ఒక విషయానికి గాని సంఘటనకు గాని జరగవచ్చు శబ్దానుకృతి జరిగినప్పుడు అది ఏ భాషాశబ్దమైనా కావచ్చు

(225) a. ఏరాలు అంటే తోటికోడలు
b. అంభస్ అంటే నీళ్లు
c. ఎన్నికలు వస్తున్నయ్యంటే నల్లధనానికి పని కలిగిందన్న మాట.

(224, 225)లో వాక్యాలూ పదబంధాలు ప్రత్యేకంగా ఒకరు లేక కొందరు వ్యవహర్తలు అనుకరించినవి కావు భాషలో పదాలను గాని జీవితంలో సంఘటనలను గాని అనుకృతం చేసి వ్యాఖ్యానం చెయ్యటం ఇక్కడ కనిపిస్తున్నది పైవాక్యాల్లో అని అర్థం అని భావం అన్నమాట (225 సి.లో లాగా) వాడవచ్చు

ఈ అన్నమాట అనేది తెలుగులో ఇతర నిశ్చయార్థక వాక్యాల తరవాత కూడా ప్రయుక్తమవుతుంది ఒక వాక్యం వ్యక్తం చేస్తున్న వాఖ్యానం అని సూచించటానికి వాడతారు అట, కదా అనే శబ్దాలు కూడా వ్యక్తమైన భాషాంశం మీద వక్తృద్దేశాన్ని సూచించేవే

3.9.3 కొన్ని ప్రశ్నార్థక శబ్దాలకు కూడా అని, అంటే లు ప్రయుక్త మవుతై

(226) a. ఎందుకని రాలేదు?
b. ఎక్కడని వెతికేది?
c. ఏమని. చెప్పాడు.
d. ఎందుకంటే.

ఇట్లాంటి విశేష ప్రయోగాలున్నై వీటిని కూడా అనుకరణ సంబంధులుగానే ఊహించవచ్చు

3.9.4: ఇవిగాక గణగణమని పకపకమని మొదలైన ధ్వన్యనుకరణ ప్రయోగాలు కూడా తెలుగులో ఉన్నై భాషేతర శబ్దాలను అనుకరించవచ్చునని ఈ శబ్దాలు నిరూపిస్తున్నై అంతేగాక ధగధగమని తళతళమని వంటి ప్రయోగాలు చూస్తే దృశ్య యోగ్యమైన వాటిని జివ్వుమని ఝల్లుమని అనే వాటిని చూస్తే స్పర్శయోగ్యమైన వాటిని గుప్పుమని (వాసన వచ్చింది) వంటి వాటిని చూస్తే ఘ్రాణ యోగ్యమైన వాటిని కూడా అనుకరించవచ్చునని తెలుస్తుంది ఇంద్రియ గ్రహణ యోగ్యమైన ప్రతిదీ అనుకరణ యోగ్యమేనని చెప్పవచ్చు వీటిల్లో మ కారాగమం విశేషం. ఇదిగాక పరోక్ష విధిలో మాత్రమే ఇట్లాంటి మ కారాగమం వస్తుంది

తెలుగులో అనుకరణానికి చాలా విస్తృతమైన ప్రణాళిక ఉంది తెలుగులో అనుకరణం మీద చేసే పరిశోధన వల్ల అసలు భాషల్లో అనుకరణ తత్వాన్ని పరిశీలించటానికి ఉపయోగిస్తుంది భాషను గురించి భాషలో చెప్పటానికి అనుమతించే సాధనం అనుకరణ. ఈ అనుకరణను గురించి ఇతర భాషల్లో ఏమంత పరిశోధన జరిగినట్లు కనపడదు. తెలుగులో జరిగిన ఈ మాత్రం పరిశీలనైనా అందుకు పనికి వస్తుంది విశాల విశ్వాన్నే గర్భీకృతం చేసుకొనే శక్తి అనుకరణకుంది కాబట్టి భాషను అర్థం చేసుకోటానికి అట్లాంటి పరిశీలన అవసరం.

4. సంయుక్త వాక్యాలు

కొన్ని సమాన ప్రతిపత్తిగల వాక్యాలు కలిసి ఒక వాక్యంగా ఏర్పడితే సంయుక్త వాక్యమవుతుంది వాక్య సంయోగాన్ని సూచించటానికి ఇంగ్లీషులో and or, but వంటి శబ్దాలను హిందీలో ఔర్ యా మగర్ వంటి శబ్దాలనూ ప్రయోగిస్తారు ఈ శబ్దాలు వాక్య సంయోగాన్నే కాక పద పదబంధ సంయోగాన్ని కూడా సూచిస్తూ, పై శబ్దాల మధ్య భిన్న సంబంధాల్ని వ్యక్తం చేస్తై and అనే శబ్దం సంకలన సంబంధాన్ని or శబ్దం వికల్ప సంబంధాన్ని but వైరుధ్యాన్ని సూచిస్తై తెలుగులో అన్ని చోట్లా ఇట్లాంటి శబ్ద ప్రయోగం లేదు

4.1 1: తెలుగులో రెండు వాక్యాలను ఒకదాని తరవాత ఒకటి ప్రయోగించి వాటి మధ్య సంబంధాలు అర్థాన్నిబట్టి గ్రహిస్తాం సంకలన సంబంధంలో ప్రత్యేకమైన శబ్దం లేదు వాక్యం చివరలో స్వరోచ్చారణ ద్వారా ఈ సంబంధం వ్యక్తమవుతుంది

(227) a. సుబ్బారావు తెలివైనవాడు సుజాత అందమైనది
b సుజాత తెలివైనదీ అందమైనదీ

(227)a లో కలిపిన రెండు వాక్యాల్లో సమానాంశ లేదు ఆ రెంటినీ ఒక వాక్యంగా భావించినా రెండు వాక్యాలుగా భావించినా భేదం లేదు అట్లాంటి భేదాన్ని సూచించే శబ్దాలు కూడా లేవు (227 బి ని ఒక వాక్యంగా భావించటానికి వీలుంది రెండిటిలోనూ కర్త (ఉద్దేశ్యం) ఒకటే అయినప్పుడు సనామబంధలోపం జరిగింది ఈ రెండూ కలిపి ఒకే వాక్యం అనటానికి ఇంకో ఆధారం ఉంది.

c. సుజాత తెలివైనది. సుజాత అందమైనది
d. సుజాత తెలివైనది, ఆమె అందమైనది (కూడా)
* e. సుజాత తెలివైనదీ ఆమె అందమైనదీ.

(227) b, c లను పోల్చి చూస్తే ఈ భేదం తెలుస్తుంది b లో సనామబంధ లోపం జరిగింది అది వ్యాకరణ సమ్మతం (e) లో సర్వనామీకరణం జరిగింది ఏకకర్తృకమైన వాక్యాలను కలిపి ఒకే వాక్యంగా చేసినప్పుడు సనామ బంధలోపం జరిగి తీరాల్సిందే కాని సర్వనామీకరణం జరగటానికి వీల్లేదు. సమాన ప్రతిపత్తిగల వాక్యాలను కలిపినప్పుడు ఆఖ్యాతాలు ఏ వరసలో వచ్చినా అర్థం మారదు

(228) a. సుజాతకు డబ్బుంది తెలివి ఉంది.
b. సుజాతకు తెలివి ఉంది, డబ్బు ఉంది

b సుజాత పొడగరి రూపసి.

b. సుజాత రూపసి పొడగరి

4 1 2 స్థితిబోధకమైన ఆఖ్యాతాలున్నప్పుడే ఇట్లాంటి అర్థభేదాన్ని కలిగించదు వ్యాపార, పరిణామ బోధకమైన వాక్యాలు కలిపినప్పుడు పూర్వాపూర్వ క్రియలు పూర్వాపూర్వ వ్యాపారబోధకాలవుతై. అంటే వాక్యంలో పూర్వవ్యాపారం కాలంలో కూడా పూర్వవ్యాపారాన్నే బోధిస్తుంది వాక్యాలను విడివిడిగా ఉంచినా కలిపినా అర్థవ్యత్యయం ఇట్లాగే ఉంటుంది

(229) a సుజాత ఇంటికి వచ్చింది చీరమార్చుకుంది పొయ్యి మీద కాఫీకి నీళ్లు పెట్టింది

b సుజాత ఇంటికివచ్చి, చీర మార్చుకుని పొయ్యిమీద కాఫీకి నీళ్ల పెట్టింది

c. సుజాత ఇంటికి వచ్చింది. ఆ తరువాత చీరమార్చుకుంది ఆ తరవాత పొయ్యిమీద కాఫీకి నీళ్లు పెట్టింది

(229) a, b, వాక్యాలను c వాక్యపు గుప్త నిర్మాణం నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యవచ్చు అంటే a b ల అర్థం c అర్థంతో సమానం. అందువల్ల ఈ వాక్యాల్లో ఆఖ్యాతాలు క్రమ వ్యత్యయాన్ని సహించవు (229) b వంటి వాక్యాలు ఇంతకు ముందు పేజీల్లో సంశ్లిష్ట వాక్యాలుగా వ్యవహరించబడ్డై ఇక్కడ సంయుక్త వాక్యతుల్యాలుగా పరిగణించబడుతున్నై గుప్త నిర్మాణంలో సంయుక్త వాక్యాల నుంచి నిష్పన్నమైన వ్యక్త నిర్మాణపు సంశ్లిష్ట వాక్యాలుగా వీటిని పరిగణించవచ్చు (229) a, b లు రెండిట్లోనూ సనామబంధం లోపం జరుగుతుంది కాని సర్వనామీకరణం జరగదు

4.1.3: క్రమ వ్యత్యయాన్ని సహించే వాక్యాలు *తరవాత* శబ్దప్రయోగాన్ని సహించవు 'సుజాత తెలివైనదీ, ఆ తరవాత అందమైనది' అనేవాక్యం సాధ్యమైనా సుజాత గుణాన్ని వర్ణించే వక్త ఆ గుణాల్లో తాను దేన్ని ప్రధానంగా పరిగణిస్తున్నాడో ఎప్పుతుంది కాని, ఆ గుణాల కాల భేదాల్ని సూచించదు.

4 1.4: సంయుక్త పదబంధాలను కూడా సంయుక్త వాక్యాల నుంచి నిష్పన్నం చెయ్యవచ్చు సమరూపకాలైన పదబంధాల్లో ఒకదానికి లోపం చెయ్యటం ద్వారా ఇది జరుగుతుంది. ఆ ప్రక్రియ కింది వాక్యాల్లో చూడవచ్చు.

(220) a. సుజాత సినిమాకు వెళ్లింది సుశీల సినిమాకు వెళ్లింది

b. సుజాత, సుశీల . సినిమాకు వెళ్ళింది సినిమాకు వెళ్లింది.

c. సుజాత, సుశీల సినిమాకు వెళ్ళారు.

d. సుశీల సుజాత సినిమాకు వెళ్లారు

4.1.5: (230)లో c, d వాక్యాల్లో నామబంధాలు క్రమవ్యత్యయం జరిగినా అర్థభేదం రాలేదు. కాని ఈ వాక్యాలు విడిగా భిన్నార్థ బోధకాలు. ఆ భిన్నార్థాలు కింది వాక్యాల్లో వ్యక్తమవుతున్నై.

(231) a. సుజాత, సుశీల కలిసి సినిమాకు వెళ్ళారు
b. సుజాత సుశీల విడివిడిగా సినిమాకు వెళ్లారు

ఒకే సినిమాకు వెళ్ళారా వేరు వేరు సినిమాలకు వెళ్లారా అనేది వదిలేసినా వాళ్లు కలిసి వెళ్లారా? విడివిడిగా వెళ్లారా అనేది (230)లో వ్యక్తం కాలేదు భిన్న కర్తృకాలైన ఏకవ్యాపార మున్నప్పుడల్లా ఇల్లాంటి అస్పష్టత వాక్యంలో ఉంటుంది

ఒకే వాక్యం బహు కర్తృకమూ, బహు కర్మకమూ అయినప్పుడు కర్తృసంఖ్యను కర్మ సంఖ్యనూ బట్టి ఈ అస్పష్టత పెరుగుతుంది ఉదాహరణకు ఈ కింది వాక్యాలు చూడండి

(232) a. సుజాత సుశీల బజారు నుంచి పండ్లూ కూరగాయలు తెచ్చారు.
b. సుజాత బజారు నుంచి పండ్లు తెచ్చింది
c. సుశీల బజారు నుంచి కూరగాయలు తెచ్చింది
d. సుశీల బజారు నుంచి పండ్లూ కూరగాయలు తెచ్చింది
e. సుజాత బజారు నుంచి పండ్లూ కూరగాయలు తెచ్చింది

(232) లో a కి b-c d-e జంటలలో ఏదైనా మూలవాక్యాలు కావచ్చు భిన్న మూలకం కావటం వల్లనే భిన్నార్థాలు వస్తున్నై

4 1.6: పారస్పర్యాన్ని బోధించే క్రియలున్నప్పుడు అట్లాంటి వాక్యాల్నుంచే సంయుక్త పదబంధాల్ని సాధించాల్సి ఉంటుంది

(233) a. సుజాత సుశీల తిట్టుకున్నారు
b. సుజాత సుశీలను తిట్టింది సుశీల సుజాతను తిట్టింది

(233) a కి b ని మూలవాక్యంగా ప్రతిపాదించాల్సి ఉంటుంది

4.1 7: భిన్న ప్రశ్నార్థక శబ్దాలున్న వాక్యాలను కలిపేటప్పుడు సమక్రియల లోపం జరగదు

(234) a. సుజాత ఎప్పుడొస్తుంది? సుజాత ఎందుకొస్తుంది?
b. సుజాత ఎప్పుడొస్తుంది? ఎందుకొస్తుంది?
?c. సుజాత ఎప్పుడు ఎందుకొస్తుంది?

సమ ప్రశ్నార్థక శబ్దాలు సమక్రియలూ ఉన్నప్పుడూ అట్లాంటి లోపం జరుగుతుంది

(235) a. సుజాత ఎప్పుడొస్తుంది? సుశీల ఎప్పుడొస్తుంది?
b. సుజాత సుశీల ఎప్పుడొస్తారు?

ఏ - ప్రశ్నల్లాగే ఆ - ప్రశ్నలు కూడా ఒకచోట చేర్చటం వల్లన సంయుక్త ప్రశ్నలు ఏర్పడతై వాక్య సంయోగాన్ని సూచించే పదమేమీ ఉండదు.

(236) a. ప్రతిమనిషికి తిండి గుడ్డ నీడైనా ఉండాలా?
కాని మిగలాలా? మరీ బ్రతకాలా?
b చెప్పేదంతా చేస్తున్నారా? చేసిందంతా చెప్తున్నారా?

4 2.1: వికల్పార్థాన్ని సూచించటానికి వాక్యాల మధ్య లేక, లేకపోతే అనే శబ్దాలు ప్రయుక్తమవుతై వాక్య వికల్పం పదబంధ వికల్పంగా పరివర్తన చెందినప్పుడు వికల్పాన్ని చెప్పిన పదబంధాలన్నిటికీ ఓ శబ్దం చేరుతుంది.

(237) a. 1 సుబ్బారావు రేపువస్తాడు లేక ఎల్లుండి వస్తాడు
లేక నాలుగు రోజుల తరవాత వస్తాడు
2. సుబ్బారావు రేపో ఎల్లుండో నాలుగు రోజుల తర్వాతనో వస్తాడు.
b. 1. రేపు సుజాత ఊరికి వెళ్తుంది లేక సుశీల ఊరికి వెళ్తుంది,
లేక సుమిత్ర ఊరికి వెళ్తుంది.
2 రేపు సుజాతో సుశీలో, సుమిత్రో ఊరికి వెళ్తారు. (1 వెళ్తుంది)

4.2 2: పై వాక్యాల్లో ఆఖ్యాతేతర పదాల మధ్య వికల్పం చెప్పబడింది. ఆఖ్యాతాల మధ్య వికల్పం రెండు రకాలుగా ఉంటుంది నిశ్చయార్థక, వ్యతిరేకార్థక ఆఖ్యాతాల మధ్య ఉండొచ్చు లేక భిన్న ఆఖ్యాతాల మధ్య ఉండొచ్చు (237) వాక్యాల్లో (1) సంఖ్యగల వాక్యాలు (2) సంఖ్యగల వాక్యాలకు (2) మూలవాక్యాలుగా చూపించబడినై ఆఖ్యాతాల మధ్య వికల్పత్వాన్ని చెప్పినప్పుడు ఇట్లా కుదరదు

(238) a. అతను వ్యాపారస్తుడో భూస్వామో సైరవికారో కాంగ్రెస్ నాయకుడో?
b. సుజాత వంట చేస్తున్నదో అలంకరించుకుంటున్నదో చదువుకుంటున్నదో.

4.2.3: ఈ పై వాక్యాలు పైన ఇచ్చిన విధంగా ప్రయోగార్హాలుగా కనిపించటం లేదు ఆ వాక్యాల తరవాత *నాకు తెలియదు ఎవరికి తెలుసు, నీకెందుకు, ఎవరిక్కావాలి, మనకెందుకు?* వంటి వాక్యభాగాలను చేరిస్తే ప్రయోగార్హాలవుతై వికల్పంగా క్రియారహిత వాక్యాలకు కాదు శబ్దాగమం, క్రియాసహిత వాక్యాలకు లేదు శబ్దాదేశం జరుగుతై

(239) a. అతను కాంగ్రెస్ నాయకుడు అవునో, కాదో
b అతను కాంగ్రెస్ నాయకుడో కాదో
c. అతను రేపు వస్తాడో రాడో
d. అతను రేపు వస్తాడో లేదో

(239) వాక్యాలను యథాయథంగా ప్రయోగించవచ్చు. (238) వాక్యాల సందర్భంలో ఉదాహరించిన నాకు తెలీదు వంటి వాక్యాలను చేర్చినా చేర్చవచ్చు.

(238) వాక్యాల్లో వికల్పాఖ్యాతాల మధ్య లేక శబ్దాన్ని ఉపయోగిస్తే ప్రయోగ యోగ్యాలవుతై

లేక శబ్ద యుక్త వాక్యాల నుంచి వికల్ప వాక్యాలను నిష్పన్నం చేస్తూ లేక శబ్దాన్ని (237) (239) వాక్యాల్లో లోపింపజేసి భిన్నాఖ్యాతాల మధ్య లోపం చెయ్యకుండా ఉండటం (238) వాక్యాలను సాధించటంలో ఒక పద్ధతి. ఈ పద్ధతి సరిపోతుందో లేదో చెప్పటం కష్టం ఆ - ప్రశ్నల మధ్య వికల్పం చెప్పినప్పుడు వాటిమధ్య లేక శబ్దం లేకుండానే వికల్పబోధ జరుగుతుంది.

(240) a. అతను పైరవి కారా? (లేక) కాంగ్రెస్ నాయకుడా?
b. సుజాత వంట చేస్తున్నదా? (లేక) అలంకరించుకుంటున్నదా.

4.2.4: ఏ శబ్దయుక్త ప్రశ్నల మధ్య వికల్పబోధ ఉండదు ఏ-శబ్దం క్రియేతర శబ్దాల నుంచి ప్రశ్నార్థక శబ్దాలను నిష్పన్నం చేస్తుంది ఒక్కో శబ్దం ఒక్కోరకపు వర్గానికి గుర్తు. ఉదాహరణకు ఎప్పుడు కాలవాచిక్రియా విశేషణం· ఎక్కడ: స్థలవాచి క్రియా విశేషణం; ఎందుకు? హేతు సూచక క్రియా విశేషణం, ఎట్లా. రీతిబోధక క్రియావిశేషణం; ఎవరు: నామవాచకం. భిన్న ప్రవర్తన కలిగిన శబ్దాల మధ్య వికల్పబోధ ఉండదు.

4.3.1: రెండు వాక్యాల మధ్య వైరుధ్య సూచనకు కాని శబ్దం ఉపయోగిస్తారు.

(241) a. అతను లక్షలు సంపాయిస్తాడు. కాని ఖర్చు పెట్టడు
b. ఆమె బాగా పాడుతుంది కాని అందంగా ఉండదు.
c. అతను డాక్టరు, కాని ఇంజక్షను చెయ్యటం రాదు

వక్త ఉద్దేశానికి భిన్నమైన విషయ ప్రతిపాదన జరిగినప్పుడు కాని శబ్దం ఆ వైరుధ్యాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది ఉదాహరణకు (241) a లో "డబ్బు సంపాయించే వాళ్లు ఖర్చు పెడతారు ' అని వక్త అభిప్రాయం. దానికి విరుద్ధమైన ప్రతిపాదన రెండో వాక్యంలో జరిగింది అట్లాగే (b) లో బాగాపాడే అమ్మాయి అందంగా ఉండాలని వక్త ఆశించాడు. (c)లో డాక్టరయిన వాడికి ఇంజక్షన్ ఇయ్యటం వచ్చి ఉండాలని అభిప్రాయపడటం సహజం.

(241) a. b, c లలో వాటిని ఒక వాక్యంగా పరిగణించినా, భిన్న వాక్యాలుగా పరిగణించినా భేదమేమీ లేదు. కాని శబ్దం గాని అనే రూపంగా మారుతుంది c లో లాంటి క్రియారహిత వాక్యాలకు ఏ శబ్దం అంతంలో చేరుతుంది. పై వాక్యాలను కలపకముందు కాని శబ్దం బదులు అయితే అయినా అనే శబ్దాలను అర్థభేదం లేకుండా వాడొచ్చు కాని వాటిని కలిపినప్పుడు కాని శబ్దమే ప్రయోగించాలి.

4.3.2: కాని కి పూర్వపర వాక్యాలను వ్యత్యస్తం చేసినా ప్రధానార్థ బోధకి కాని వైరుధ్య బోధకి కాని భంగంరాదు వైరుధ్య బోధలో ఉపయోగించే కాని క్రియేతర శబ్దాల మధ్య వికల్పబోధకు కూడా ఉపయోగిస్తుంది

(242) a. నేను రేపుగాని ఎల్లుండిగాని మీ ఇంటికి వస్తాను
b. అబద్ధాలు చెప్పగలిగిన వాళ్లుగాని, డబ్బు ఖర్చు పెట్టగలిగిన వాళ్లుగాని ఎన్నికల్లో గెలుస్తారు

5. తెలుగు వాక్యం : కొన్ని ముఖ్యలక్షణాలు

5.1.1: భాషాలక్షణ పరిశీలనలో మూడు పద్ధతులను గుర్తించొచ్చు 1 ఏకాభాషా లక్షణ పరిశీలన (Characterology) 2 బహుభాషా లక్షణ పరిశీలన (Typology) 3 సర్వభాషా లక్షణ పరిశీలన (Universals) ఒక భాషకు లభ్యమవుతున్న వ్యాకరణాలను బట్టిగాని, స్వయం పరిశీలన వల్లగాని గ్రహించిన విషయాలను ఏకభాషా లక్షణాలుగా పరిశీలిస్తారు ఒక భాషలో కనిపించే లక్షణాలు ఇంకా కొన్ని భాషల్లో కనిపించవచ్చు కొన్నిట్లో కనిపించకపోవచ్చు ఉదాహరణకు తెలుగులో స్వరసమీకరణం అనే లక్షణం ఉన్నది. ఈ లక్షణం టర్కిష్, నూపే యావల్మనీ వంటి ఇతర భాషల్లోనూ ఉంది ఇంగ్లీషు, హిందీ భాషల్లో లేదు ఒక భాషకు ప్రత్యేక లక్షణం అవునా కాదా? అంటే ఇతర భాషలతో పోల్చి చెప్పాల్సిందే ఒకే లక్షణం భిన్న భాషల్లో కనిపించిందంటే అది ఏక భాషా పరిమితి నతిక్రమించిందన్నమాట అది కొన్ని భాషల్లోనే కనిపిస్తే భాషలు అనుమతించే (లేక అవలంబించే) పద్ధతుల్లో అది ఒకటి అని గ్రహించాలి. ఇట్లాంటి కొన్ని లక్షణాల్ని బట్టి భాషలను విభజించవచ్చు ఇది బహుభాషా లక్షణ పరిశీలన ఒక భాషలో కనిపించే లక్షణం ఆ భాషకు గాని, కొన్ని భాషలకు గాని పరిమితం కాకపోతే దాన్ని సర్వభాషా లక్షణంగా అనుమానించాల్సి ఉంటుంది ప్రపంచంలో ఉన్న అన్ని భాషలను పరిశీలించిన వారెవ్వరూ లేరు. సర్వభాషా లక్షణ పరిశీలన అంటే అన్ని భాషల్లోనూ ఉండటానికి వీలున్న లక్షణాల పరిశీలన అని. ఉదాహరణకు అన్ని భాషల్లోనూ వక్తనూ శ్రోతనూ సూచించే పదాలు. ఉంటయ్యని చెప్పటానికి అన్ని భాషలనూ పరిశోధించక్కర్లేదు బహుభాషా పరిశీలన వల్ల సజాతీయ సంబంధం (Genetic Relationship) గాని ప్రాంతీయ సంబంధం (Areal Relatinship) గాని లేని భాషల్లో పరిశీలించినంత మట్టుకు కొన్ని లక్షణాలు పునః పునరాగత మవుతుంటే వాటిని సర్వభాషా లక్షణాలుగా ప్రతిపాదించవచ్చు ఆ ప్రతిపాదనలు ఇతర శాస్త్ర ప్రతిపాదనల్లాగే తరవాత పరిశీలనకు నిలబడవచ్చు. నిలబడకపోవచ్చు ఈ పుస్తకంలో సర్వభాషా లక్షణాలుగా అనుమానించదగిన కొన్ని లక్షణాలు ప్రస్తావించబడినై. (చూ 2 1 6· 3,1· 3.2; 3 3 1). సర్వభాషా లక్షణాలు క్రమక్రమంగా భాషా నిర్వచనంలో భాగమయిపోతై

5.1.2: ఏ దృష్టితో చూసినా ఏకభాషా లక్షణ పరిశీలన అన్నిటికీ మూలం ఇతర భాషలతో పోల్చి చూసి భాషల మధ్య భేదసామ్యాలను కనుక్కోటానికి ఈ పరిశీలన అవసరం ఆ దృష్టితో తెలుగులో ముఖ్యమని తోచిన అంశాలు ఈ అధ్యాయంలో క్రోడీకరించబడుతున్నై వీటిల్లో చాలా వరకు ఇతర ద్రావిడ భాషల్లో కనిపించవచ్చు మరికొన్ని ఇతరేతర భాషల్లో కూడా ఉండవచ్చు తెలుక్కి మాత్రమే పరిమితమైనవి ఇవి అని ప్రస్తుతం నిర్ధారణ చెయ్యటం కష్టం.

5.2.1: సాధారణమైన సకర్మక వాక్యంలో పదక్రమాన్ని అనుసరించి ప్రపంచ భాషలను మూడు ప్రధానమైన వర్గాలుగా విభజించవచ్చునని పరిశీలకులు గుర్తించారు అవి 1 క్రియాది 2 క్రియామధ్యమ 3 క్రియాంత భాషలు క్రియాపదం ప్రథమేతరంగా వచ్చే భాషల్లో కర్త తరవాతనే కర్మ ఉంటుంది క్రియాది భాషల్లో మాత్రం కర్మ తరవాత కర్త వచ్చే భాషలు కొన్ని ఉన్నై ద్రావిడ భాషలన్నీ క్రియాంత భాషలు భారతీయ భాషల్లో చాలవరకు క్రియాంత భాషలే మేఘాలయ రాష్ట్రంలో వ్యవహరించే ఖాసీ క్రియా మధ్యమభాష. హిందీని గుప్తనిర్మాణంలో క్రియా మధ్యమ భాషగా పరిగణించాలని ఒక ప్రతిపాదన ఉన్నది

5.2 2: వాక్యంలో కొన్ని విశేషాలు ఈ పదక్రమాన్ని బట్టి ఉంటై క్రియాంత భాషలు ప్రాయికంగా పరవిహిత ప్రత్యయ భాషలు క్రియాది భాషలు పూర్వవిహిత ప్రత్యయ భాషలు క్రియా మధ్యమభాషల్లో రెండు రకాలూ ఉన్నై క్రియాంత భాషల్లో నామవిశేషాలు నామానికి పూర్వం, క్రియా విశేషణాలు క్రియకు పూర్వం వస్తై టర్కిష్ జాపనీస్ జార్జియన్ భాషలు ద్రావిడ భాషల్లాగే క్రియాంత భాషలు.

5.3.1· తెలుగులో పదక్రమాన్ని గురించి ఇంకా కొన్ని విశేషాలు చెప్పవచ్చు అముఖ్యకర్మ ముఖ్యకర్మకు పూర్వమే ఉంటుంది ముఖ్యకర్మ ప్రశ్నార్థక శబ్దాలు వచ్చినప్పుడు తప్ప ఎప్పుడూ క్రియను అంటిపెట్టుకునే ఉంటుంది ప్రశ్నార్థక పదాలు క్రియకు ఎప్పుడూ సన్నిహితంగా ఉంటై ఉపవాక్యాలు ప్రధాన వాక్యానికి పూర్వమే ఉంటై అనుకృతాంశం అనుకర్త వాక్యానికి పూర్వమే ఉంటుంది. సంఖ్యావాచక పదాలు ఇతర పరిమాణార్థక పదాలూ నామపదానికి పూర్వపరస్థానాలు రెండిట్లోనూ రాగలవు ఉదా: ఆమెకు చాలా చీరలున్నై· ఆమెకు చీరలు చాలా ఉన్నై క్రమ వ్యత్యయం ప్రాధాన్య వివక్షకు అవలంబించే ప్రధానమైన పద్ధతి క్రియకు దగ్గరగా జరిగే వాటికి ప్రాధాన్యం హెచ్చు క్రియను నామ్నీకరించి ప్రాధాన్యం చెప్పదల్చుకున్న వాటిని ఆఖ్యాతృ స్థానానికి జరపటం కూడా ఒక పద్ధతి సమీకరణ వాక్యాల్లో కేవల వ్యత్యయం ప్రాధాన్యాన్ని బోధిస్తుంది వ్యవహృతాంశం మీద వక్త్రభిప్రాయాన్ని సూచించే అటాది శబ్దాలు తెలుగులో ఉన్నై. ఇవి సాధారణంగా వాక్యాంతంలో వచ్చినా ప్రాధాన్యవివక్షలో వాక్యంలో ఏ పదానికైనా తగిలించవచ్చు. అప్పుడు కూడా వికల్పంగా పదక్రమ వ్యత్యయం జరుగుతుంది.

5.3.2: తెలుగులో క్రియ చాలా ప్రధానమైన పాత్ర నిర్వహిస్తుంది వాక్యాలను అనుసంధించే శబ్దాలు చాలా వరకు క్రియల నుంచే నిష్పన్నమయినై అనుకృతిలో వచ్చే అని అను ధాతు నిష్పన్నం. *అయితే, అయినా, కాని, కాకపోతే, కాదు, కదా* - వంటి మాటలు *అగు* ధాతు నిష్పన్నాలు. ఆత్మార్థం పారస్పర్యార్థం (కొను) పరార్థం (పెట్టు) పూరణార్థం (పోవు, వేయు) వంటి చాలా అర్థాలు ధాతువిస్తరణ ప్రక్రియ ద్వారా సాధించబడతై క్త్వా శతృ అపి, చేదాది వివిధోప

వాక్యాలు క్రియల్లో మార్పుల వల్లనే ఏర్పడతై (ఇంగ్లీషులో వీటికి క్రియేతర శబ్దాలు వాడతారు.) ఇతర భాషల్లో Relative Clause అనే పద్ధతి తెలుగులో ప్రధానంగా క్రియాజన్య విశేషణం ద్వారా వ్యక్తమవుతుంది తెలుగులో Re ative Pronouns లేవు ఈ రకమైన పద్ధతి తెలుగులో ఉన్న విధి నిషేధాలతోనే బెంగాలీ నేపాలీ భాషల్లో ఉంది ఒరియాలో కూడా ఉండవు) కాని ఇతర ఆర్యభాషల్లో విరళంగా మాత్రమే ఉంది

5 3.3: తెలుగులో సమీకరణ వాక్యపద్ధతి విశేషమైనది ఈ రకమైన వాక్యాలు అన్ని భాషల్లో ఉన్నా తెలుగులో క్రియా రహితంగా ప్రయోగించటం విశేషం ద్రావిడ భాషల ప్రభావం వల్ల కాబోలు ఈ పద్ధతి ఒరియా బెంగాలీ నేపాలీ భాషల్లో ఉంది. కాని ఇతర ఆర్యభాషల్లో కనిపించదు ఇదే పద్ధతి రష్యన్ వంటి స్లావిక్ భాషల్లోనూ కనిపిస్తుంది క్రియలేని సమీకరణ వాక్యాల గుప్త నిర్మాణంలో అవు వంటి క్రియను కొందరు ప్రతిపాదిస్తారు కాని అర్థగ్రహణకు అవసరం లేని అవు ను గుప్త నిర్మాణంలో ప్రతిపాదించటం అనవసరం. క్రియలేని ఈ వాక్యాలను క్త్వాశత్రపిచేదాద్యర్థాల్లో అవు ధాతు నిష్పన్న క్రియారూపాలు అనుబద్ధమవుతై క్రియావాక్యాలు ప్రాధాన్య వివక్షలో క్రియనామీకృతమై సమీకరణ వాక్యాలుగా మారటం కూడా తెలుగులో ఈ రకపు వాక్యాల ప్రాధాన్యాన్ని సూచిస్తుంది.

5.3.4.1· తెలుగు వాక్యాల్లో కర్త ఉద్దేశ్యం ఒకటి కానక్కర్లేదు. తెలుగులో కర్త కన్న ఉద్దేశ్యమే ప్రధానంగా కనిపిస్తున్నది కొన్ని వాక్యాలకు వ్యక్త నిర్మాణంలో కర్తను గుర్తించటం కూడా కష్టమే. ఇంగ్లీషు వంటి వాక్యాల్లో వ్యక్త నిర్మాణంలో కర్తృపద ప్రాధాన్యం ఎక్కువ ఏమీ లేకపోతే t వంటి నిరర్థక శబ్దాన్నైనా కర్తగా ఉపయోగిస్తారు. కర్తృపదాన్ని లోపింపచెయ్యటానికి ఇంగ్లీషులో సాధారణంగా వీలుండదు తెలుగులో సందర్భాన్ని బట్టి గ్రహించగలిగిన ఏ పదాన్నైనా లోపింపజెయ్యవచ్చు తెలుగులో "ఎవరక్కడ?' 'నేను" అనే సంభాషణ సాధ్యమయితే ఇంగ్లీషులో Who is there? It is me అనాలి తెలుగులో పదక్రమ వ్యత్యయానికి ఉద్దేశ్య విధేయ వ్యత్యయంవల్లవచ్చే అర్థ ప్రాధాన్యముంది కాని ఇంగ్లీషులో లాగా కర్తృకర్మపదాల సంబంధ వ్యత్యయం జరగదు ఇంగ్లీషు పదక్రమానికి ప్రత్యేక వ్యాకరణ ప్రయోజనం ఉంది తెలుగు పదక్రమానికి అట్లాంటి ప్రయోజనం లేదు. ఇంగ్లీషు భాష పదక్రమ వ్యత్యయాన్ని అంతగా సహించదు. తెలుగుభాష ప్రాధాన్య వివక్ష కోసం పదక్రమ వ్యత్యయాన్ని ఉపయోగించుకుంటుంది

5.3.4.2: తెలుగు భాషలో స్వామ్య అనుభోక్త్రాద్యర్థాల్లో నామానికి కు-విభక్తి చేరుతుంది ఉదా: *ఆమెకు పది చీరలున్నై. నాకు జలుబుచేసింది. నాకు సంతోషంగా ఉంది అతనికి లాటరీలో లక్షరూపాయలు వచ్చినై. వాడికి బజార్లో పార్కర్ కలం దొరికింది. నీకు తెలుసు* - ఇట్లాంటి వాక్యాల్లో కు - బంధానికి బదులు ఇంగ్లీషులో కర్తృపదాన్ని వాడతారు. తెలుగులో ఉన్నటువంటి

పద్ధతే తరతమ భేదాలతో ఇతర భారతీయ భాషల్లో కూడా కనిపిస్తుంది స్లావిక్ భాషల్లో కూడా కర్తృపద ప్రాధాన్యం తక్కువ. ఇట్లాంటి వాక్యాలను Dative subject sentences అని కొందరు వ్యవహరిస్తారు

5.3.5: తెలుగులో అనుకరణ విధానం అతి విస్తృతమయింది కేవలం భాషేకాక భాషేతరాంశాలు కూడా తెలుగులో అనుకృత మవుతున్నై ఇంద్రియ గ్రహణ యోగ్యమైన ప్రతిదీ తెలుగులో అనుకరణయోగ్యమే ప్రత్యక్ష పరోక్షానుకృతులు రెండింట్లోనూ అనుకరణ సూచకం (అని శబ్దం) ఉంటుంది. ఇది అనుధాతు నిష్పన్న క్రియా (అవ్యవహిత)యోగంలో వికల్పంగా లోపిస్తుంది పరోక్షానుకృతిలో ఉత్తమ పురుష ప్రధాన వాక్యంలోని కర్తను కాపీ (copy) చేసి మారినప్పుడు క్రియావిభక్తి ఉత్తమ పురుష నుంచి మారకుండా అట్లాగే ఉంటుంది ఇది క్రియావిభక్తి విధానం విస్తృతంగా ఉన్న భాషలన్నిట్లోనూ ఇట్లాగే ఉండొచ్చు తెలుక్కి ప్రత్యేకమైనా కావచ్చు తెలుగులో కర్త్రుద్ధరణ సూత్రం అనుకృత వాక్యం సమీకరణ వాక్యమైనప్పుడే ప్రవర్తిస్తున్నట్లు కనిపిస్తున్నది ఆర్యభాషల్లో ఇట్లాంటి పద్ధతిలేదు. దక్కనీ ఉర్దూలో మాత్రం తెలుగు ప్రభావం వల్ల కాబోలు కనిపిస్తున్నది.

5.3 6: ఏకకర్తృక వ్యాపార సమసామయికానుపూర్వీక సంబంధాలు తెలుగులోను ఇతర ద్రావిడ భాషల్లోను అసమాపక క్రియల ద్వారా వ్యక్తమవుతై. క్త్వార్థక వాక్యాలు హేత్వర్థక రీత్యర్థకాలు కూడా అవుతై వీటిలో కొన్ని ఆర్య భాషలకు కూడా పాకినై

5 3.7: తెలుగులో సంయుక్త వాక్యాలకూ అసంయుక్త వాక్యాలకూ భేదం స్వల్పం సంకలనార్థంలో క్త్వార్థక వాక్యాలే సంయుక్త వాక్యప్రయోజనంలో ప్రవర్తిస్తై పదబంధ సంయోజనంలో సంయోజన సూచకం సంయోజక పదబంధాలన్నిటికీ పదంలో ప్రత్యయం లాగా వస్తుంది. కొన్ని భాషల్లో పూర్వంలో వస్తుంది. ఇంగ్లీషులో and or, but అనే పదాలను వాటికి పరంలో ఉన్న పదాలకు సన్నిహితమైనవిగా భావిస్తారు

5.4: ఇవిగాక ఇంకా చాలా విశేషాలను ప్రస్తావించవచ్చు గాని, ఏది విశేషం అని నిర్ణయించుకోటవం కష్టం ఈ పైన పేర్కొన్నవి సర్వభాషా సామాన్యాలు కావు ఇవి తెలుగులోనూ ఇతర ద్రావిడ భాషల్లోనూ మాత్రమేకాక ఎక్కడో దూర తీరాల్లో ఉన్న భాషల్లో కూడా కనిపించవచ్చు భాషలు భిన్నత్వాన్ని నిలుపుకుంటూనే ఏకత్వాన్ని సూచిస్తై మానవత్వాన్ని పూర్తిగా ప్రతిబింబించేది భాష. మనుషుల్లోనూ, భాషల్లోనూ భేదాలున్నా మనుషులంతా ఒకటే, భాషలన్నీ ఒకటే

6. ఆధునికభాష : సంగ్రహవర్ణన

భాషలో అనుస్యూతంగా వచ్చే మార్పులను గ్రహించాలంటే సాధ్యమైనంతవరకు ఇతర భాషలనుంచి వచ్చి చేరిన శబ్దజాలాన్ని వేరుచేసి పరిశీలించడం అవసరం తెలుగులో ఇట్లా భిన్నకాలాలలో తెరలుతెరలుగా కొత్తపదాలు వచ్చి చేరాయి కొన్ని భాషల్లో అంతకుముందే ఉన్నమాటలతో వేరుచేసి చూపించలేనంతగా కలిసిపోయినా మరికొన్ని వేరుగానే ఉండిపోయినాయి సంస్కృతం నుంచి వచ్చి చేరిన మాటల్లోఅట్లా కలిసిపోయిన వాటిని తద్భవాలనీ కలవకుండా ఉన్నవాటిని తత్సమాలనీ అనటం సంప్రదాయం. కలిసిపోవటమంటే భాషలోలేనిధ్వనుల సంయోజనంతో ఉన్నమాటలు ఉన్నధ్వనుల సంయోజనంగా మారిపోవటం తెలుగువ్యవహర్తలలో చారిత్రకంగా అధిక విద్యావంతులైనవారు అన్యభాషాపదాలను సాధ్యమైనంతవరకు ఆ భాషోచ్చారణకు సన్నిహితమైన ఉచ్చారణను అనుసరించే అలవాటున్న వారు కావటంవల్ల ఇట్లా కలవని మాటలు తెలుగులో ఎక్కువగానే కనిపిస్తున్నాయి. అందువల్లనే తెలుగులో తత్సమశబ్ద బాహుళ్యం. నేటి తెలుగులో ధ్వనుల నిర్మాణాన్ని సమగ్రంగా పరిశీలించాలంటే దేశ్యశబ్దాల్నుంచి వేరుచేసి చూడాలి అప్పుడే ఏ ధ్వనులు తెలుగుకు సహజ పరిణామసిద్ధాలో ఏవి అన్యత్రావచ్చి చేరినవో తెలుసుకోవచ్చు

తెలుగులో తత్సమ, తద్భవవిభాగం వ్యవహర్తలందరికీ ఒకే రకంగా ఉండదు. తెలుగు, సంస్కృతాది సాహిత్యాలతో కొద్దో గొప్పో పరిచయం ఉన్న వారి భాషలో తత్సమాలయినవి ఇతరుల వ్యవహారంలో తద్భవాలు కావచ్చు ఇతర భాషాశబ్దాల భిన్నత్వాన్ని నిలబెట్టే అవసరంలేని వారి వ్యవహారంలో తత్సమాలు తద్భవాలయిపోతాయి

1 ఇప్పటి తెలుగులో దేశ్యభాగాన్ని తద్భవభాగాన్ని మాత్రమే దృష్టిలో ఉంచుకొని పరిశీలిస్తే ఈకింది విధంగా వర్ణవిభాగం నిర్దేశించవచ్చు

హల్లులు

ఓష్ఠ్య	దంత్య	మూర్ధన్య	తాలవ్య	హనుమూలీయ
స్పర్శ	శ్వాస	ప	త ట	క
స్పృష్టోష్మ	నాద	బ	ద డ	గ
ఊష్మ	శ్వాస			చ
	నాద		వ	జ

	ఓష్ఠ్య	దంత మూలీయ	మూర్ధన్య	తాలవ్య
అనునాసిక	మ	న	ణ	
పార్శ్వీక		ల	ళ	
కంపిత		ర		
అంతస్థ	వ			య

అచ్చులు

	పురస్	కేంద్ర	పశ్చాత్
అగ్ర	ఇ ఈ		ఉ ఊ
మధ్య	ఎ ఏ		ఒ ఓ
అధస్		అ ఆ	

2 ఇతర భాషల నుంచి వచ్చిన వ్యంజనాలు :

ఫ f	థ	ఠ	ఛ	ఖ
భ	ధ	ఢ	ఝ	ఘ
		ష	శ	హ
			ఞ	ఙ

వీటిలో ఒక్క 'f' ను మినహాయిస్తే తక్కిన వర్ణాలన్నీ సంస్కృత ప్రాకృత హిందీవంటి ఇండో-ఆర్యన్ భాషలనుంచి వచ్చిన మాటలద్వారా తెలుగులో చేరినాయి. అవి ఆ మాటలకే పరిమితమయి ఉన్నాయి కూడా హ వర్ణం కొన్ని కన్నడంనుంచి వచ్చిన మాటల్లోకూడా ఉన్నది. ఉదా. హత్తు, హెచ్చు హొన్ను మొ మహాప్రాణవర్ణాలు కొన్ని తెలుగుమాటల్లో అరుదుగా కనిపిస్తున్నాయి ఫది, ముప్ఫై, నలభై, ఏభై, డెభ్భై, ఎనభై, తొంభై వంటి మాటల్లో వినిపించే మహా ప్రాణోచ్చారణకు మూలంచెప్పటం కష్టం. ఇతరభాషా ప్రభావం కారణమనటానికి ఆధారాల్లేవు.

ఖారం ఘాలి ధారం భావి అనే తెలుగు మాటల్లో మహాప్రాణోచ్చారణకు కృతక ప్రామాణికత్వం కారణంగా కనిపిస్తుంది

నేటి తెలుగువారి ఉచ్చారణలో చదువుకున్న వారిలోనైనా మహాప్రాణోచ్చారణ తక్కువే. ఓష్ఠ్య వర్ణాల్లో కవినిపించినంతగా నిరోష్ఠ్యవర్ణాల్లో వినిపించదు ఠ, ఢ, ఛ, ఝ లు కంఠం, ఛంరవంటి కొన్ని మాటలను మినహాయిస్తే ఎక్కువగా కావ్యభాషకే పరిమితమైనట్టు కనిపిస్తుంది ఉదా . ఠావు, ఠేవ, పరిఢవిల్లు, ఛత్రము, ఛాత్రుడు, ఝషము, ఝంకారము మొ

తెలుగులో మహాప్రాణోచ్చారణకు అర్థభేదకసామర్థ్యంలేదు మహాప్రాణోచ్చారణనిర్దిష్టమైన శబ్దాలను అల్పప్రాణంతో ఉచ్చరించినా అర్థావగాహనకు ఆటంకంలేదు వ్యవహర్తల ప్రాచ్య ప్రాచీనవిద్యాగంధాన్నిగాని సాంస్కృతికంగా వారి ఔన్నత్యాన్నిగాని సూచించటానికి మహాప్రాణోచ్చారణ ప్రవర్తిస్తుంది ఏదైనా విషయాన్ని నొక్కి చెప్పాలినప్పుడు కూడా మహాప్రాణోచ్చారణ ఉపయుక్తమవుతున్నది ఉదా వెంఠనే, ఒఖ్టే, సరిగ్ఘా, ఏమీఖ్ఖలేదు స్పర్శేతరాల్లో కూడా కనిపించటం వల్ల దీన్ని హ వర్ణోచ్చారణగా గ్రహించవచ్చు

3. తెలుగు లిపిలో కనిపించే శ, ష, స వర్ణాల్లో చివరిదే ప్రాచీన భాషనుంచి వచ్చింది శ, ష, లు సంస్కృతం హిందీ మాటలనుంచి ప్రవేశించాయి 'శ' వర్ణానికీ నిర్దిష్టమైన ఉచ్చారణ తెలుగులో వినిపించటం అరుదు నిరోష్ఠ్యాచ్చుల ముందు (ఇ ఈ, ఎ ఏ అ ఆ) శ, సలకు భేదం వినిపించదు కొందరిఉచ్చారణలో మాత్రం ఓష్ఠ్యాచ్చుల ముందు వినిపిస్తుంది ఉదా . శుభ్రం త్రిశూలం శోభనం

f ముఖ్యంగా ఉర్దూ నుంచి ఇంగ్లీషునుంచి వచ్చిన మాటల్లో ఉంది ఉదా ఫసలీ ఫైసలు, కాఫీ ఈ వర్ణోచ్చారణ కొందరి వ్యవహారంలో సంస్కృత ఫ వర్ణోచ్చారణకు బదులుగానూ, సంఖ్యావాచకాల్లోనూ ఉంది. ఉదా : కఫం ఫలితం ఫణి, నలఫై, యాఫై ఎనఫై.

ఇతర భాషలనుంచి తెలుగులో వచ్చి స్థిరపడిన అచ్చులు లేవు ఆధునిక భాషలో వివృతమైన ఎ, ఏ లు, ఒ, ఓలుఇంగ్లీషు మాటల్లోవినిపించినా అవి స్థిరపడ్డట్టు కనిపించదు. ఒక్క ఏ మాత్రం గుర్తించదగినంతగా చాలామంది వ్యవహారంలో వినిపిస్తుంది ఉదా · bank cash glass మొ · తెలుగులో భూతకాలసమాపక క్రియల ఉచ్చారణలో కొన్నిమండలాల్లో ఉంది ఉదా : వచ్చాడు, ఆగాడు మొ

4. తెలుగు వర్ణాల ఉచ్చారణ : హల్లులు : స్పర్శాలు . స్పర్శాలన్నిటికి పదాదిన, సంయోగంలో అధిక స్పృష్టోచ్చారణ (fortis articulation) అచ్చులమధ్య అల్పస్పృష్టోచ్చారణ (lenis articulat on) ఉంది నోటిలో కండరాలను కుంచించి ఎక్కువ వత్తిడితో ఉచ్చరించే వాటిని అధిక స్పర్శాలంటారు కండరాలను వదులుగా ఉంచి ఉచ్చరించిన వాటినిఅల్పస్పర్శాలంటారు ఈ అల్పస్పృష్టోచ్చారణ నాదవర్ణాల్లో ఎక్కువగా గుర్తించవచ్చు ఉదా : గడ, పగలు, దారి పొద

అచ్చులమధ్య డ వర్ణం హిందీ భాషలో వినిపించే శిధిల స్పర్శంతోతుల్యోచ్చారణ కలిగి ఉంటుంది ఉదా . గడ పడవ.

స్పృష్టోష్మాల్లో జ వర్ణానికి అచ్చులమధ్య ఊష్మోచ్చారణ ఉంది. ఉదా గాజు (gazu), బూజు (buzu) స్పృష్టోష్మాలకు తాలవ్యాచ్చులముందు తాలవ్యోచ్చారణ -తాలవ్యేతరాచ్చుల ముందు దంతమూలీయోచ్చారణ ఉంది ఉదా: చిన్న చీమ చెల్లెలు, చేదు చేట· చూపు చొక్కా చోటు చల్ల, చాప ఈ ఉచ్చారణ భేదం అన్ని మండలాల్లోనూ లేదు తాలవ్యోచ్చారణ మాత్రమే ఉంది.

అనునాసికాలు: మ వర్ణానికి అచ్చుల మధ్య పదాంతంలోను అనునాసిక వ కారోచ్చారణ ఉంది సంస్కృతాది భాషల నుంచి వచ్చిన శబ్దాల్లో మాత్రం ఈ ఉచ్చారణ విద్యావంతుల భాషలో లేదు సంస్కృత శబ్దాలయినా సంవత్సరం వంశం మాంసం సింహంవంటి మాటల్లో పదాంతంలోను సంయోగంలోను వ శ స,హ ల ముందు ఈ ఉచ్చారణుంది ఈ అనునాసిక వకారోచ్చారణ కోస్తా జిల్లాల్లో ఎక్కువగా ఉంది తెలంగాణ రాయలసీమ వ్యవహర్తలందరిలో ఈ ఉచ్చారణ లేదు పరోక్ష విధిలో ఆగమంగా వచ్చే మ వర్ణానికి మాత్రం అచ్చుల మధ్య అయినా స్పృష్టోచ్చారణే ఉంది ఉదా. చెప్పమన్నాడు

న వర్ణానికి పదాదిన ద్విరుక్తిలో అచ్చుల మధ్య దంతమూలీయోచ్చారణ ఉంది; దంత్యవర్ణాల ముందు దంత్యోచ్చారణ ఉంది ఉదా నాన్న కొంత

తెలుగులో ఙ ఞ అనే గుర్తులతో సూచించే ఉచ్చారణ క్రమంగా క వర్గ, చ వర్గ వర్ణాల ముందే ఉంది కాబట్టి వీటిని ప్రత్యేక వర్ణాలుగా గుర్తించక్కర్లేదు భాషా పరిశోధకులు వీటిని న వర్ణోచ్చారణ భేదాలుగానే గుర్తిస్తున్నారు మవర్ణ భేదాలుగా గుర్తించినా ఇబ్బందిలేదు తెలుగు లిపిలో సున్నతో రాస్తాం కాబట్టి ఈ సమస్యరాదు సున్న అధివర్ణం (arch phoneme)

'ణ' వర్ణం అచ్చుల మధ్య ట వర్గస్పర్శాల ముందు వస్తుంది దీనికి ద్విరుక్తి సంధిలో మాత్రమే ఉంది గుర్తించదగిన ఉచ్చారణ భేదాలు లేవు అచ్చుల మధ్య మాత్రం శిథిలోచ్చారణ ఉంది

ద్విరుక్త 'ణ' కార ఘటితమైన దణ్ణెం అనే రూపం కొన్ని చోట్ల వినిపించినా దానికి పూర్వరూపమైన దండెం కూడా వ్యవహారంలో వినిపిస్తుంది. గొణ్ణెం అనే శబ్దానికి గొళ్లెం, గొండెం అనే రూపాంతరాలున్నాయి. దీనికి గొండ్లెము అనేది పూర్వ రూపం ణ కారద్విత్వం సమీకరణం వల్ల వచ్చింది

మ వ వర్ణాలకున్న పరిసర బాహుళ్యంగాని బహుశబ్ద ఘటితతత్వంగాని ణ' వర్ణానికి లేవు గ్రామీణుల వ్యవహారంలోగాని, శ్రామికుల వ్యవహారంలోగాని ట వర్గ వర్ణాల ముందు తప్ప దీని ప్రయోగం కనిపించదు దీన్ని సున్నతో రాస్తున్నాం

పార్శ్వికాలు: పార్శ్విక వర్ణాల్లో దంతమూలీయ మూర్ధన్యభేదం ఉంది ల దంతమూలీయం, ళ మూర్ధన్యం వీటికి గుర్తించదగిన ఉచ్చారణ భేదాలు లేవు

ళ వర్ణం పదాదిన రాదు అద్విరుక్తిలో ళ వర్ణ ఘటిత శబ్దాలు దొరకటం కష్టం ద్విరుక్తిలో సమీకరణం వల్ల ఏర్పడ్డ ఒళ్లు కళ్లెం గొళ్లెం (వీటిలో కొన్ని అన్యభాషా పదాలు కావచ్చు) వంటి నామాల్లోను కుళ్లు, తుళ్లు, మళ్లు, వెళ్లు వంటి కొన్ని క్రియల్లోను మళ్లీ వంటి అవ్యయంలోను కనిపిస్తున్నది ఇవి పది పన్నెండు శబ్దాలకన్నా మించిలేవు వ్యాకరణ కార్యాలవల్ల కళ్లు పళ్లు, ముళ్లు

కాళ్లు కోళ్లు తాళ్లు తేళ్లు వంటి మాటల్లోనూ అవ్యవహితోచ్చారణలో డ-ల వర్ణ సంయోజనం వల్ల ఈ ళ వర్ణోచ్చారణ వినిపిస్తుంది చాలా మంది శ్రామికుల ఉచ్చారణలో ఈ ళ వర్ణోచ్చారణ వినిపించదు

రేఫం. రేఫవర్ణం దంతమూలీయ కంపితం సంయోగంలో ట వర్గ వర్ణాల తరవాత వచ్చినప్పుడు మూర్ధన్యోచ్చారణ ఉంది ఉదా కుట్ర కొండ్ర తండ్రి మిగతాచోట్ల దంతమూలీయోచ్చారణ ఉంది ద్విరుక్తిలో ఇది అధిక కంపితమౌతుంది ఉదా కఱ్ఱ కఱ్ఱు తవర్గ వర్ణాల తరవాత దంత్యోచ్చారణ ఉంది ఉదా పాత్ర పాత్రం ఆత్రం

అంతస్థాలు కొంత స్వరధర్మం కొంత వ్యంజన ధర్మం ఉన్న వర్ణాలు అంతస్థాలు య వర్ణం ఉచ్చారణలో ఇ వర్ణతుల్యం వ ఉ వర్ణతుల్యం ఉచ్చారణలో స్వరతుల్యత్వం ఉన్నా అక్షర (Sy lab e) నిర్మాణంలో వ్యంజనాల్లాగే ప్రవరిస్తాయి

య వలు ద్విరుక్తిలో ఎక్కువ ఒరపిడితో ఉచ్చరితమవుతాయి ఉదా అయ్య అవ్వ

పదాదిన తాలవ్యాచ్చుల ముందు య కారోచ్చారణ ఓష్ఠ్యాచ్చుల ముందు వ కారోచ్చారణ అదనంగా వినిపించినా అక్కడ వీటికి వర్ణత్వం లేదు. అదైనా నియతం కాదు ఇవి లేని ఉచ్చారణ కూడా తరచుగా వినిపిస్తుంది ఉదా ఇది - యిది ఎవరు - ఎవరు ఊరు-వూరు ఒకడు - వొకడు

అచ్చులు నాలుక మూర్ధం వైపుగా లేచే ఎత్తును బట్టి ఉచ్చారణలో నాలుక ముందు, మధ్య వెనక భాగాల ప్రాధాన్యాన్ని బట్టి పెదవుల ఆకారాన్ని బట్టి అచ్చుల విభాగం ఉంటుంది తెలుగులో ఇ, ఈ ఏ, ఏ లు నిరోష్ఠ్యతాల వ్యాచ్చులు ఉ ఊ, ఒ, ఓ లు ఓష్ఠ్యపశ్చాదచ్చులు అ ఆ లు కేంద్ర నిస్తాలవ్య నిరోష్ఠ్యాచ్చులు ఇ, ఈ, ఉ, ఊ లు అగ్రాచ్చులు ఎ, ఏ ఓ లు మధ్యాచ్చులు; అ ఆ లు నిమ్నాచ్చులు తెలుగు అచ్చులకు పరంలో అ ఆ లు వచ్చినప్పుడు వివృతోచ్చారణ ఉంది ఉదా. పిల్లి-పిల్ల పీకు-పీక మెట్టు-మెట్ట మేకు-మేక, గుడ్డు-గుడ్డ గూడు-గూడ, గోడు-గోడ కంపు-కంప కాడు-కాడ. ఈ ఉచ్చారణ భేదం కోస్తా జిల్లాల్లో అధికంగా ఉంది. ఈ స్వరవివృతి కొందరి ఉచ్చారణలో సంస్కృత శబ్దాల్లో కూడా వినిపిస్తుంది ఉదా. క్షేత్రయ్య సేకరణ ఇది ఇతర మండలాల్లో అరుదు

ఈ ఉచ్చారణ భేదం ఉన్నచోట వివృతిని కలిగించిన అ కారం సంధిలో గాని వ్యాకరణ కార్యంలోగాని లోపించినా ఈ వివృతోచ్చారణ నిల్చి ఉంటుంది

ఉదా మేకు+ఆ మేక+ఆ ?

ఈ వివృతిని అక్షరం కింద గీత ద్వారా సూచిస్తే క్రియల్లో ఈ విధంగా నిష్పత్తి చూపించొచ్చు.
లే + అక + లేక పో + అక పోక

ఇదికాక వివృతమైన ఏ ఉచ్చారణ క్రియల్లో ఇ + ఆ అచ్చుల సంయోగం వల్ల కూడా ఎర్పడుతుంది ఉదా అగి + అడు= ఆగేడు చెప్పి+అడు= చేప్పేడు వెళ్ళి+ఆడు= వెళ్లేడు

పదాంతంలోనూ మకారాంత పదాల్లో చివరి మ కారానికి పూర్వం వచ్చినప్పుడు ఎ వర్ణానికి వివృతోచ్చారణ ఉంది ఉదా గిన్నె పళ్లెం

ఈ విధంగా వివృతోచ్చారణను సూత్రబద్ధం చేసి చెప్పవచ్చు గాబట్టి వివృతాచ్చులను ప్రత్యేక వర్ణాలుగా కాక ఉచ్చారణ భేదాలుగా గుర్తిస్తేచాలు

తెలుగు సంధిలో అచ్చులు లోపించినప్పుడు ఇంకా చాలా ఉచ్చారణ భేదాలు వినిపిస్తాయి అవి సంధిలో ప్రస్తావించబడతాయి

5 **వర్ణసంయోజన నియమావళి** ఎ భాషలోనయినా అన్ని వర్ణాలు అన్ని పరిసరాల్లోనూ రావు కొన్ని రకాల వర్ణ సంయోజనాలు మాత్రమే సాధ్యమవుతాయి కేవలం ఏక శబ్ద పరిమితిగల తెలుగు మాటలనే తీసుకొంటే ఈ కింది నియమాలను గనమించవచ్చు

1. య, ఞ ళ అనే వ్యంజనాలు పదాదినరావు - యాభై యాస లలో ఆదివర్ణం య కారంగా గుర్తిస్తే ఈ శబ్దాలు ఇందుకపవాదాలవుతాయి

2 ట వర్ణం పదాదిన అరుదు డ వర్ణం మాత్రం కొన్ని మాటల్లో కనబడుతున్నది తెలంగాణంలో తొంభైకి టొంబై అనేరూపం ఉంది ఉదా· *టక్కరి, టెంకె, టెంకాయ, డేకు, డోకు, డబ్బు డెక్క, డెబ్బై, డేగ.*

3 పదాది 'వ' వర్ణం తరువాత ఓష్ఠ్యేతరాచ్చులే రాగలవు ఉదా: వల, వాడు, విల్లు, వీలు, వెన్న, వేట

4. పదాదిన ద్విరుక్త, సంయుక్త వ్యంజనాలుండవు ప్రాచీన భాషలో వర్ణ వ్యత్యయం వల్ల ఏర్పడ్డ క్రంత, గ్రద్ద త్రిప్పు ప్రాత, బ్రతుకు వంటి మాటల్లో రెండో వ్యంజనమైన రేఫం ఆధునిక భాషలో జారిపోయింది కొంత మంది వ్యవహారంలో అరుదుగా ఉంది వ్రాత, వ్రాలు అనే మాటలు క్రమంగా *రాత*, వాలు అని మారాయి

5. ధాతువుల్లో మొదటి అక్షరంలో మాత్రమే దీర్ఘాచ్చు ఉంటుంది

6 నామాల్లో జంతు, పక్షి వృక్ష నగర వాచక శబ్దాల్లో మాత్రమే ఏ ఓ లు మధ్యాచ్చుగా కనిపిస్తున్నాయి అబ్బాయి, అమ్మాయి అనే మాటల్లోనూ తల్లాడవంటి గ్రామనామాల్లోనూ ఆ మధ్య స్వరంగా కనిపిస్తున్నది తాబేలు కుందేలు పొటేలు పూరేడు, గన్నేరు, పల్లేరు తంగేడు నేరేడు, మారేడు చెంబేడు ఒంగోలు - వీటిలో ఓలు ప్రోలుకు రూపాంతరంగా భావించవచ్చు.

కాని ఎలును జంతువాచక శబ్దంగా ఇప్పటి భాషలో నిరూపించటం కష్టం. అట్లాగే ఏడు ఏరు వృక్షవాచకశబ్దాలుగా నిరూపించటం ప్రయాసతో కూడుకొన్న పని ఒకప్పుడు ఇవన్నీ భిన్న శబ్దాలు కావచ్చు నేటి వ్యవహర్తలకు ఇట్లాంటి పరిజ్ఞానం ఉందని తేల్చటం కష్టం

7 ఒ వర్ణం మొదటి అక్షరంలో మాత్రమే ఉంటుంది అంతంలో దీర్ఘాచ్చురాదు ఇట్లా, అట్లా అనే శబ్దాలు ఆధునిక భాషలో ఇందు కపవాదాలు

8 దీర్ఘాచ్చు తరవాత ద్విరుక్త వ్యంజనం ఉండదు కొన్ని బంధువాచక శబ్దాల్లో మాత్రమే ఉంది ఉదా అమ్మ నాన్న బామ్మ మామ్మ

9. స్పర్శాలముందు స్పృష్టోష్మాల ముందు అనునాసిక వర్ణం ఆ వర్గజమై ఉంటుంది కాని ఒకటి రెండు మాటలు మాత్రం ఇందుకపవాదాలుగా నిల్చినాయి ఉదా కాన్పు పాన్పు వీటికి కానుపు పానుపు అని రూపాంతరాలున్నాయి

10 ఈ కింది వ్యంజన సంయోగాలు నేటి తెలుగులో కనిపిస్తున్నాయి

త్ర= పాత్రం దీని రూపాంతరం పాత్తరం ంద్ర= తంద్రి వీటిని ౖంౖ అనే సంయోగంగా గ్రహిస్తే మూడు వ్యంజనాల సంయోజనం తెలుగులో లేదనవచ్చు మధ్యవచ్చే డ ధ్వని సూత్రం ద్వారా సాధ్యం అంటే డ వర్ణానికిక్కడ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి లేదనీ ణ-ర ల సంయోగ ఫలితమేననీ దీని భావం తెలంగాణంలో చెల్క, అర్క, ఎన్క, గట్క వంటి మాటల్లో చాలా వ్యంజన సంయోజనాలు సాధ్యమైనా వాటిని మధ్య-స్వరలోప సూత్రం ద్వారా సాధించవచ్చు

11 శబ్దాంతంలో మ య వర్ణేతర వ్యంజనాలు రావు య వర్ణమైనా చాలా కొద్ది మాటల్లోనే ఉంది ఉదా సంఖ్యా వాచకాలు ఇరవై ముప్పై నలభై యాభై ఇరవై డెబ్భై తొంభై ఇక్కడ ఐ= అయ్

12 మవర్ణోపధ శబ్దాల్లో పూర్వాచ్చులు ఇ, ఉ ఉంటే పరాచ్చులు కూడా అవే ఉంటాయి. 'అ' ఉంటే ఉ-అలు ఎ ఉంటే ఉ మాత్రమే ఉంటాయి ఉదా. కలిమి నడిమి కుడుము మడమ ఎడము పెదెము పళ్లెము కొక్కెము పదాంతంలో ఉన్న ఉ వర్ణాన్ని గుర్తించకపోతే ఈ నియమాన్ని ఇంతకన్న భిన్నంగా చెప్పాల్సి ఉంటుంది

13 మూడచ్చుల మాటల్లో చివరి అచ్చు నిరోష్ఠ్యమైతే మధ్యాచ్చు నిరోష్ఠ్యం, చివరి అచ్చు తాలవ్యేతరమైతే మధ్యాచ్చు తాలవ్యేతరమూ అవుతుంది అ వర్ణం తాలవ్యేతరమూ నిరోష్ఠ్యమూ ఈ నియమంపై నియమం (12) వర్తించగా మిగిలిన శబ్దాలకే వర్తిస్తుంది మిగతా శబ్దాల్లో నడిమి అచ్చు ఆ, ఇ ఉ లలో ఒకటి అయి ఉంటుంది అంటే ఎ, ఒ లు ఉండవు చివరి అచ్చు ఆ, ఇ ఉ లలో ఒకటి మాత్రమే కాక ఎ వర్ణం కూడా ఉంటుంది ఒ వర్ణం మాత్రం ఉండదు.

అచ్చు$_1$	అచ్చు$_2$	అచ్చు$_3$
	ఇ, అ	ఇ ఎ అ
	ఉ, అ	ఉ, అ

ఉదా.- పొడుగు కుడితి ములికి, గాడిద ఎలికె

14. ధాతువుల్లో దీర్ఘాచ్చు మొదటి అక్షరంలోనే ఉంటుంది చివరి అచ్చు ఉ వర్ణేతరముండదు మధ్యాచ్చులు ఇ అ, ఉ లు మాత్రమే ఉంటాయి యోపధ (య ఉపధ) ధాతువులు మాత్రమే ఇన్మధ్యం కాగలవు ఉదా. తెలియు (తెలియదు) కదలు (కదలిక) అడుగు అన్మధ్య ధాతువులనైనా కదలిక (<కదలు) బడలిక (<బడలు) వంటి నామ నిష్పాదన ప్రక్రియ కోసం గుర్తించాల్సి వచ్చింది ఆధునిక భాషలో 'తెలియు తప్ప ఇన్మధ్య ధాతువులుగా గుర్తించాల్సినవి లేవు

15 ఏక శబ్దంలో వ, ణ వర్ణాలకు ద్విత్వం లేదు. కస్సు బుస్సు అనే ధ్వన్యనుకరణాలకు శబ్దపరిగ్రహణం జరగలేదు. తెలంగాణలో కొన్నిచోట్ల 'లెస్స అనే మాట వాడుకలో ఉంది ణ వర్ణానికి ద్విత్వం అరుదుగా గొణ్ణెం దణ్ణం, దణ్ణెం వంటి కొన్ని మాటల్లో మాత్రమే కనిపిస్తున్నది కళ్లం కళ్లె, కళ్లెం గొళ్లెం, పళ్లెం వంటి నామాలు, కుళ్లు తుళ్లు మళ్లు వెళ్లు వంటి క్రియలూ లేకపోతే ళ వర్ణం ద్విత్వం కూడా లేనట్టే ఇవి ఆధునిక కాలంలో ఏర్పడ్డ రూపాలు కావచ్చు.

16. ద్విరుక్తవర్ణాలు మొదటి హ్రస్వాచ్చు తరవాతనే ఉంటాయి

ఈ పై నియమావళి ఏక శబ్ద పరిమితికి మాత్రమే వర్తిస్తాయి ప్రకృతి ప్రత్యయ సమ్మేళనంలో గాని భిన్న శబ్దయోగంలోగాని చాలా రకాల వర్ణసంయోజనాలు సాధ్యం కావచ్చు ఉదా వస్తాడు, చెప్తాడు వెళ్తుంది కొడ్తుంది చేద్దాం తిట్టుద్ది

6. సంధి త్వరితోచ్చారణలో అవ్యవహితంగా వచ్చిన శబ్దాల్లో జరిగే ధ్వనుల మార్పిడి సంధి. వ్యవహితోచ్చారణలో పదాల మధ్య సంధి ప్రవర్తించదు స్వరలోపమూ దాని ఫలితంగా దగ్గరగా వచ్చిన వ్యంజనాల్లో సమీకరణాది మార్పులు తెలుగు సంధిలో జరుగుతాయి

1 దగ్గరగా వచ్చిన రెండచ్చుల్లో పూర్వహ్రస్వాచ్చు లోపిస్తుంది. ఉదా ఆయన + ఎవరు> ఆయనెవరు, వారు + ఉన్నారు>వారున్నారు

2. లోపించిన హ్రస్వాచ్చు తాలవ్యమైతే పరంలో ఉన్న నిస్తాలవ్యాచ్చుకు తాలవ్యత వస్తుంది ఉదా. బండి + అంతా కోడి + అదిగో చెప్పి + ఉంటాడు అది + ఒకటే

3. స్వరాది ప్రత్యయం పరమైనప్పుడు సంధికి వికల్పత లేదు ఉదా. మూర + ఎడు మూరెడు, వచ్చింది+ఆ> వచ్చిందా?, పాట+ఏ>పాటే.

4 దీర్ఘస్వరాంతరూపాలకు తాలవ్యాచ్చులు పరమైతే య ఆగమంగా ఓష్ఠ్యాచ్చులు పరమైతే వ ఆగమంగా వస్తాయి ఉదా మా+ఇల్లు= మాయిల్లు మా+ఊరు= మావూరు అకారం పరమైనపుడు కూడా య ఆగమం కొందరి భాషలో కనిపిస్తుంది ఉదా మా+అమ్మ= మాయమ్మ మా+అన్న= మాయన్న అకార పరమైనపుడు వచ్చే య కారాగమం అన్న అమ్మ వంటి శబ్దాలకు పరిమితమైనట్లు తోస్తున్నది

5 ఎ రెండు సమవ్యంజనాల మధ్య

బి పూర్వవ్యంజనంలలో 'ల, న లలో ఒకటయి పరవ్యంజనం దంత దంతమూలీయ, తాలవ్య మూర్ధన్య వర్ణాల్లో ఒకటయినప్పుడు

సి పూర్వవ్యంజనం మూర్ధన్యమయి పరవ్యంజనం దంతమూలీయమయినప్పుడు

డి పూర్వవ్యంజనం దంత్యమై పరవ్యంజనం స్పృష్టోష్మమైనప్పుడు (చ జ)

మధ్యస్వరం లోపిస్తుంది

ఉదా చేప+పిల్ల> చేప్పిల్ల పిరికి+గుండె> పిరిగ్గుండె

కాలి+తో> కాల్తో, నూనె+తో> నూన్తో, తల+నూనె> తల్నూనె మన+లో> మన్లో పాల+డబ్బు> పాల్డబ్బు మన+చోటు> మన్చోటు పాల+చెంబు> పాల్చెంబు

మూట+లో> మూట్లో వాడి+ని> వాణ్ణి

పాత+చింతకాయ> పాచ్చింతకాయ

6 ఎ స్వరలోపానంతరం - పదంలో చ, జ లున్నప్పుడు పూర్వంలో త, ద లు కూడా చ, జ లుగా మారతాయి

బి పరవ్యంజనాన్ననుసరించి శ్వాసనాద సమీకరణం జరుగుతుంది

సి న ల లు మూర్ధన్య వర్ణసంయోగంలో (పూర్వంకాని పరంకాని) మూర్ధన్య వర్ణాలుగా మారుతాయి

ఉదా. పాత+జల్లెడ> పాజ్జల్లెడ ఇరుకు+గది> ఇరుగ్గది పాదు+తవ్వి> పాత్తవ్వి నీడ+లో> నీళ్ళో పాల+డబ్బా> పాళ్డబ్బా

సంధి జరగటానికి వీలున్న రెండు పరిసరాలు వెంట వెంటనే ఉండి సంధి జరిగితే కొన్ని చోట్ల మూడుహల్లుల సంయోగం ఏర్పడుతుంది అట్లాంటి చోట్ల పరసంధి ముందుగా జరిగి పూర్వసంధిని నిరవకాశం చేస్తుంది ఉదా మాటలు+రావు> మాటల్రావు గుడ్డలు-లు-లేవు> గుడ్డల్లేవు

కొన్నిచోట్ల పూర్వపరసంధుల్లో ఏదైనా జరగొచ్చు దారి+లు+లేవు> దార్లులేవు దారుల్లేవు కారు+లు+లో> కారు+ల+లో> కార్లలో కారుల్లో

సంధికి ప్రమేయం ఉన్న వ్యంజనాలు ఏకస్థానికాలయినప్పుడు ఇట్లా పూర్వపర సంధుల మధ్య వికల్పత్వం కనిపిస్తుంది

కాని గూడు-లు-లేవు> గూళ్లులేవు కోటు-లు-లేవు> కోట్లులేవు

ఇక్కడ పూర్వపరిసరంలోనే అచ్చుపోయింది మొదటి సంధి వర్ణ పరిసరం కాదు పద నిర్మాణ పరిసరం

7. ద్విరుక్త వ్యంజనం ఇంకో వ్యంజనం ముందు అద్విరుక్తమవుతుంది బహువచనాది ప్రక్రియలో స్వరలోపం వల్ల ఈ రకం పరిసరం ఏర్పడుతుంది

చెట్టు+లు> చెట్ట్+లు> చెట్లు

గుడ్డు+లు> గుడ్డ్+లు> గుడ్లు

తొట్టి+లో> తొట్ట్+లో> తొట్లో

7 **నామపదనిష్పత్తి బహువచనం:** ఏకవచన నామానికి లు అనే ప్రత్యయం చేరిస్తే బహువచననామం అవుతుంది ప్రకృతి ప్రత్యయ విభాగం లేకుండానే కొన్ని నామాలు బహువచన బోధకాలు. ఉదా పాలు నీళ్లు పెసలు ఉసిళ్లు పేలాలు బియ్యం వీటికి వ్యస్తంగా ఏకవచన ప్రయోగం లేదు ఇట్లాంటి వాటిని నిత్య బహువచనాలంటారు బహువచన ప్రత్యయయోగంలో ఏకవచన నామంలో కొన్ని మార్పులు జరుగుతాయి

1 దీర్ఘస్వరాంత శబ్దాల్లో మార్పులుండవు ఉదా. లంగాలు, లుంగీలు ప్రాయికంగా ఇవి అన్యదేశ్యాలు

2 అగ్రేతర (ఇ ఉ లు కాని) స్వరాంతశబ్దాల్లో అంత్యస్వర లోపం త్వరితోచ్చారణలోనే ఏర్పడుతుంది ఉదా. గోడలు, కోడెలు

3 కొన్ని శబ్దాల్లో తుది అక్షరం (Syllable) లోపిస్తుంది ఉదా పేను+లు > పేలు చేను+లు> చేలు, పూవు+లు> పూలు వేయి+లు> వేలు

కొందరి వాడుకలో పేండ్లు, చేండ్లు అని ఉన్నాయి కొందరి వ్యవహారంలో 'పువ్వులు అనే రూపం ఉంది.

4 ఇదంత శబ్దాల్లో ఆకారేతర దీర్ఘస్వర పూర్వకమైన 'య కారానికి త కారం ఆదేశం అవుతుంది. ఉదా చేయి+లు> చేతి> లు గోయి+లు> గోతి+లు నూయి+లు >నూతి+లు.

పొయ్యి వాయి, రాయి అనే శబ్దాలకు క్రమంగా పొయ్యిలు వాయిలు రాళ్ళు అనే రూపాలు బహువచనాలు

5. 'ల్లు, న్ను' అంతంలో వచ్చే ఔపవిభక్తిక నామాలకు 'ండు' ఆదేశమవుతుంది. ఉదా: కన్ను+లు> కండు+లు> కండ్లు, కల్లు+లు> కండు+లు కండ్లు, పల్లు, పన్ను+లు> పండు+లు> పండ్లు, పల్లు (=పల్లం). కల్లు (=మద్యం)లు అనౌపవిభక్తికాలు.

6. 'లి' అంతలో వచ్చే చతుర్మాత్రాక శబ్దాల్లో ండి ఆదేశం జరుగుతుంది. ఉదా: రోకలి+లు> రోకండి+లు> లు> రోకండ్లు, తిరగలి+లు> తిరగండి>తిరగండ్లు, కౌగిలి+లు> కౌగిండి+లు> కౌగిండ్లు.

7. - ండి- ండు అంతగా ఉన్న శబ్దాల్లో అనునాసిక వర్ణానికి కొందరి భాషలో లోపం జరుగుతుంది. ఉదా: బండి+లు> బండ్లు, బళ్లు, పుండు+లు> పుండ్లు, పుళ్లు, తిరగండ్లు (చూ.సంధి సూత్రాలు)

8. రెండక్షరాల కన్నా ఎక్కువున్న ఇదంత శబ్దాల్లో చివరి వ్యంజనమైన 'ల'కారం మూర్ధన్యమవుతుంది. ఉదా: మొసలి+లు> మొసళ్లు, నెమలి+లు> నెమళ్లు. మొసండ్లు అనే రూపాలు కూడా ఉన్నాయి. అప్పుడు వీటిని 6వ సూత్రంలో చేర్చుకొని 'చతుర్మాత్రాక' బదులు 'ద్విమాత్రాధిక' శబ్దాల్లో అనాల్సి ఉంటుంది.

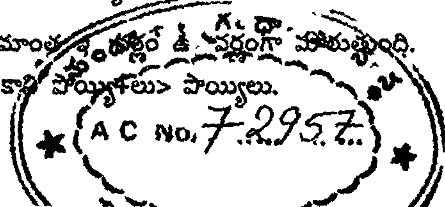
9. ఉదంత శబ్దాల్లో చివరి స్వరానికి ముందున్న 'ల' కారం మూర్ధన్యమవుతుంది. ఉదా: కాలు+లు> కాళ్లు, కుందేలు+లు> కుందేళ్లు.

10. కొన్ని చోట్ల చివరి అచ్చుకు ముందున్న రేఫం కూడా మూర్ధన్య ల కారం అవుతుంది. ఉదా: వేరు+లు> వేళ్లు, ఊరు+లు> ఊళ్లు, గోరు+లు> గోళ్లు, వెదురు+లు> వెదుళ్లు, పందిరి+లు> పందిళ్లు, ఇట్లాంటి శబ్దాలు ప్రాయికంగా త్రిమాత్రాకాలు. చతుర్మాత్రాకాలు అరుదు.

11. ఏకవచనంలో లేని అనునాసిక వర్ణం బహువచన యోగంలో కొన్ని శబ్దాల్లో చేరుతుంది. ఉదా: కాడి+లు> కాండి+లు, ఏడు+లు> ఏండు+లు. (ఈ శబ్దాల్లోని అనునాసిక వర్ణం ప్రాచీనం; బహువచన రూపాల్లో మాత్రం మిగిలింది.

'కాండి'ని వ్యాకరణ మూలరూపం (Underlying form) గా గ్రహిస్తే దీర్ఘాచ్చు మీది అనునాసిక వర్ణానికి ఇంకోహల్లు ముందులోపం చెప్పి ఏకవచన రూపాన్ని సాధించుకోవాలి. తెలంగాణంలో కాఁణి' అనే ఏకవచన రూపం ఉంది. దీని నుంచి బహువచనం సాధించాలంటే స్వరలోపం తర్వాత డ కారాగమం చెప్పుకోవాలి. కాణి+లు> కాణ్+లు> కాణ్+డ్+లు> కాండ్లు. (13.5 వర్ణసంయోజన నియమావళిలో 10వ నియమంలో 'డ' కారాగమంతో సామ్యం గమనించండి).

12. యకారేతర వ్యంజన పూర్వకమైన నామాంత శబ్దాల్లో ఇ ఉ వర్ణంగా మారుతుంది. ఉదా: గది+లు> గదులు, కాకి+లు> కాకులు. కాని పొయ్యి+లు> పొయ్యిలు.

13. దంతమూలీయ మూర్ధన్యేతరపరకమైన నడిమి 'ఇ' (చివరి అచ్చుకు ముందటి అచ్చు) మూడక్షరాల మాటల్లో 'ఉ' గా మారుతుంది. చతుర్మాత్రాక శబ్దాల్లో ఈ మార్పు జరగదు. ఉదా: ములికి+లు >ములుకులు, అడివి+లు >అడువులు. కాని ఆవిరులు, ఊపిరులు, కావిళ్లు, వేవిళ్లు, పిడికిళ్లు.

మాత్రాసంఖ్య బదులు ఇక్కడ కూడా దంతమూలీయ మూర్ధన్య వ్యంజనాలే ఈ మార్పును నిరోధిస్తున్నాయనవచ్చు.

ఈ మార్పు తత్సమ శబ్దాల్లో జరగదు. ఉదా: అతిథి+లు> అతిథులు, సమితి+లు> సమితులు. సముతులు అని వ్యవహరించే వారికి 'సమితి' తద్భవం.

14. నామాంతంలోని 'ఉ' మూర్ధన్య వర్ణ పూర్వకమైతే లోపిస్తుంది. ఉదా: చెట్టు+లు> చెట్లు, కోటు+లు> కోట్లు, పండు+లు> పండ్లు. ఈ స్వరలోపం జరిగిన తరవాత ఇంకో వ్యంజనం ముందటి ద్విరుక్త వ్యంజనం అద్విరుక్తమవుతుంది.

ఇదంత నామాల్లో పూర్వ సూత్రం వల్ల చివరి 'ఇ', 'ఉ'గా మారుతుంది. అది కూడా ఈ సూత్రం వల్ల లోపిస్తుంది. దడి- దళ్లు, బడి-బళ్లు, బండి-బండ్లు, కోడి-కోళ్లు మొ। *బండులు*, కోడులు అనే రూపాలు పండులు కోటులు అనే రూపాల్లాగే అసాధువులు, బడులు, దడులు అనే రూపాలు కూడా అసాధువులే అనుకుంటాను. కాని గుడులు, మడులు అనే బహువచన రూపాలు పూర్తిగా అసాధువులని నిర్ణయించటం సులభం కాదు. ఈ రకమైన అపవాదాలు (ఇవి నిజంగా అపవాదాలయితే) ద్విమాత్రాక శబ్దాల్లోనే కనిపించటం విశేషం. వచన భేదం చూపించదగిన ఉదంతమైన రెండు మాత్రల (రెండు హ్రస్వాచ్చుల) నామాలే కనపడటం లేదు. అంటే 'ఉ' లోపం సందేహాస్పదమైన పై శబ్దాలతో పోల్చి చూడటానికి స్వతస్సిద్ధంగా ఉదంతమైన రెండు మాత్రల శబ్దాలు కనిపించటం లేదని.

15. తత్సమ శబ్దాల్లో మహద్వాచక 'డు' వర్ణకం లోపిస్తుంది. ఉదా: స్నేహితుడు+లు> స్నేహితులు, పండితుడు+లు> పండితులు. కొందరి వ్యవహారంలో ఈ కార్యం దేశ్యశబ్దాల్లోనూ కనిపిస్తుంది. ఉదా: తమ్ముడు+లు> తమ్ములు.

16. ఆకార, ఎకార పూర్వకమైన 'మ' కారాంత శబ్దాల్లో తుది మకారానికి లోపం పూర్వస్వరానికి దీర్ఘమూవస్తాయి. చివరి మకారాన్ని స్వరయుతంగా గ్రహిస్తే స్వరానికి కూడా లోపం జరుగుతుంది. ఉదా: గుర్రం+లు> గుర్రాలు, కళ్లెం+లు> కళ్లేలు, ఎ కారానికి వివృతి మొదటే ఉంది. దీర్ఘమైనప్పుడు ఈ వివృతి అధికమవుతుంది.

17. ఎద్దు శబ్దానికి బహువచనంలో'ఎడ్లు' అనే రూపం ఆదేశమయి వికల్పంగా 'ఎడ్లు' ఏర్పడుతుంది. ఆదేశం రాని పక్షంలో 'ఎద్దులు' అని ఉంటుంది.

18. పెండ్లి, రాత్రి శబ్దాలకు క్రమంగా పెండ్లిండ్లు, పెళ్ళిళ్లు; రాత్రిండ్లు, రాత్రిళ్ళు అనే బహువచన రూపాలున్నాయి.

19. సర్వనామాలకు ఏకవచన బహువచన రూపాలీకిందివిధంగా ఉంటాయి. నేను-మేము, మనం, నీవు, నువ్వు-మీరు, అతను, ఆయన, వాడు-వారు; ఆమె-వాళ్లు.

20. *విశేషనామాల* (Proper Nouns) ను కూడా *సామాన్య నామాలు* (Common Nouns) గా వాడినప్పుడు 'లు' వర్ణకంతో *బహువచన నామాలుగా* వాడవచ్చు. ఉదా: రామారావులు, కృష్ణమూర్తులు తెలుగువాళ్లలో ఎక్కువ.

8. ***ఔపవిభక్తి కాదికాలు:*** నామాలు *విభక్తుల* ముందు, విభక్త్యర్థక శబ్దాల ముందు, ఇతర నామాల ముందు ప్రయోగించినప్పుడు సమాసాల్లోను కొన్ని మార్పులకు గురి అవుతాయి. వీటిలో కొన్నింటిని సాంప్రదాయికంగా ఔపవిభక్తికాలంటారు.

1. బహువచన ప్రత్యయ యుక్తనామాల చివరి 'ఉ' 'అ'గా మారుతుంది. ఉదా: పుస్తకాలను, పుస్తకాలకు, పుస్తకాల కోసం, పుస్తకాల పురుగు. కాని పెసలు విశేషణంగా ప్రయోగించినప్పుడు రేఫాదేశం అవుతుంది. పెసరచేను, బహువచన ప్రత్యయ విభాగం స్పష్టంగా చెయ్యటానికి వీల్లేని శబ్దాల్లో కూడా చివరి 'లు' లోని 'ఉ' 'అ'గా మారుతుంది. ఉదా: పాలడబ్బా, నీళ్లపాలు.

2. బహువచనంలో అంతిమ మకార లోపం జరిగి, స్వరదీర్ఘత ఏర్పడ్డ రూపాలు, కు, ను విభక్తులముందు కూడా ప్రయుక్తమవుతాయి. అయితే 'ని' ఆగమంగా చేరుతుంది. ఉదా: పొలం+కి> పొలానికి, దేశం+ని> దేశాన్ని, ఈ కార్యం ఇతర విభక్తుల ముందు, శబ్దాల ముందు జరగదు. ఉదా: మంచం మీద, పొలంలో. కొందరి వ్యవహారంలో ని ఆగమం లేదు. మ కారలోపం, స్వరదీర్ఘత కూడా ఉండవు.

3. కొన్ని మకారాంతశబ్దాలు ఇతర నామాల ముందు ప్రయుక్తమైనప్పుడు 'మ' కారానికి 'పు' ఆదేశం అవుతుంది. ఆధునిక భాషలో ఇది నిత్యం కాదు. ఉదా: బియ్యం: బియ్యం గింజ, బియ్యపుగింజ: మంచం: మంచంకోడు, మంచపుకోడు, బెల్లం: బెల్లంపానకం, బెల్లపుపానకం.

4. 'ఇల్లు' మొదలైన శబ్దాలకు మొదటి అచ్చు తరవాత భాగానికి 'ంటి' ఆదేశమవుతుంది. ఉదా: ఇల్లు: ఇంటికి, ఇంటిపైన, పల్లు: పంటినొప్పి, కన్ను: కంటిరెప్ప.

5. కొన్ని 'ర, రు, లు, డు' అంతంలో ఉన్న శబ్దాలకు చివరి అక్షరానికి 'టి' ఆదేశమవుతుంది. ఉదా: గోరు: గోటితో, నోరు: నోటినిండా, ఏరు: ఏటిఒడ్డు, రోలు: రోటిలో, పాడు: పాటిమట్టి, గూడు: గూటిలో, నెత్తురు: నెత్తుటి మడుగు, నుదురు, నుదుటిరాత, పగలు:

పగటిపూట, మొదలు: మొదటిరోజు, పెరడు: పెరటిచెట్టు, తాబేలు: తాబేటికాయ, కుందేలు: కుందేటికొమ్ము, పడమర: పడమటిల్లు.

6. చివరి వ్యంజనం దంతమూలీయ మూర్ధన్య వర్ణాల్లో ఒకటైనా ఇదంత చతుర్మాత్రాక శబ్దాల్లో చివరి అక్షరానికి 'టి' ఆదేశమవుతుంది. ఉదా: పందిరి: పందిట్లో, వాకిలి: వాకిటికి, నాగలి: నాగటికర్రు, రోకలి: రోకటిపోటు, చావిడి: చావిట్లో, పిడికిలి: పిడికిట్లో.

7. ఇదంతమైన రెండచ్చుల మాటల్లో దీర్ఘస్వర పూర్వకమైన 'య' వర్ణానికి 'త' వర్ణాదేశం అవుతుంది. ఉదా: చేయి, చేతిపని, రాయి: రాతిగోడ, గోయి: గోతిలో, నేయి: నేతిమిఠాయి.

'నోరు' అనే అర్థంలో 'వాయి' నుడికారాల్లో మాత్రమే మిగిలింది. ఉదా:. నోరూవాయీ లేని వాడు. వేరే 'వాయి' శబ్దం అనౌపవిభక్తికం. ఉదా: 'ఒక్క వాయికి' దాయిశబ్దానికి 'దాతి' అనే రూపమే ప్రథమలోకూడా స్థిరపడింది.

8. అర్రువంటి మాటల్లో చివరి అక్షరాని (Syllbale) కి 'తి' ఆదేశమవుతుంది. ఉదా: అర్రు: అర్తిపుండు, గొర్రు: గొర్తిఅడ్డ.

9. ఈ కిందివి 'టి' ఆగమంగా వచ్చే వాటిల్లో కొన్ని

(ఏ) మారుటితల్లి, పొద్దుటిపూట, మాపటివేళ, రేపటికి, చాలా సేపటికి

(బి) నిన్నటిపత్రిక, మొన్నటిపని, ఇవాళటి వంట

(సి) పుల్లటి మజ్జిగ, తియ్యటిరసం, చప్పటికూర, చక్కటి అమ్మాయి

అట్లాగే ఇంకా అంతటి, అన్నిటి కిందటి, అట్లాటి మొ.వి.

10. 'ను, లు, రు, డు' అంతంలో ఉన్న శబ్దాల్లో చివరి 'ఉ' 'ఇ' గా మారింది. మనుష్యవాచక శబ్దాల్లో ఈ మార్పు క్రమబద్ధంగా కనిపిస్తున్నది. ఉదా: చేను: చేనికి (కాని 'చేలో'), ఊరు: ఊరికి, కాలు: కాలికి, వారు: వారికి, వాడు: వాడికి, అతను: అతనికి, అల్లుడు: అల్లుడికి, చెల్లెలు: చెల్లెలికి, కోడలు: కోడలికి.

11. సంఖ్యావాచకాలకు భిన్నార్థాల్లో 'టి, ఇంటి' అనే ప్రత్యయాలు ఆదేశాగమాలుగా వస్తాయి. ఉదా: మూడిటికి/*మూడింటికి ఇరవై అయిదు పైసలు. పదకొండింటికి వస్తానన్నాడు.*

12. ప్రథమేతర సర్వనామాలకు విశేషణ రూపాలు (Oblique forms) ఇట్లా ఉంటాయి. ఉదా: నేను-మా, మనం-మన, నీవు/నువ్వు-నీ, మీరు-మీ.

సర్వనామాల్లోనూ, విశేషార్థాల్లో ప్రయోగించే సంఖ్యావాచక శబ్దాల్లోనూ బహువచన నామాల్లోనూ తప్ప మిగతాచోట్ల ఔపవిభక్తికత నేటి భాషలో క్రమక్రమంగా క్షీణిస్తున్న సూచనలగపడుతున్నాయి. ఉదా: పంటినొప్పి - పన్ను నొప్పి, రోకటిపోటు - రోకలిపోటు, చేతిమీద - చెయ్యిమీద.

9. నామవిభక్తులు. 1. ను కర్మార్థంలోనూ కు సంప్రదానాది అర్థాల్లోనూ నామానికి చేరతాయి. వీటికి ఇకారాంతశబ్దాల తరవాత ని కి అనే రూపాలున్నాయి. విభక్తి చేరినప్పుడు సర్వనామ రూపాల్లో కొన్ని మార్పులీ కింది విధంగా జరుగుతాయి. నా + ను > నన్ను, నీ+ను > నిన్ను మా+ను> మమ్మల్ని, మీ+ను> మిమ్మల్ని, మన+ను> మనని, మనల్ని.

నా, నీ, మా. మీ ల తరవాత ఎప్పుడూ కు నులే ఉంటాయి. మిగతా శబ్దాల్లో ఇకారేతర స్వరం తరవాత ని, ను లు కి, కులలో ఏదైనా రావచ్చు. మాటకు, మాటకి, అవును ఆవుని.

2. కు ఈ కింది అర్థాల్లో ప్రయుక్తమవుతుంది.

(ఎ) 'ఉండు' క్రియతో స్వామ్యార్థంలో. ఉదా: నాకు కళ్లజోడు ఉంది.

(బి) దేహమనస్స్థితి బోధకాఖ్యాతాలతో. ఉదా: నాకు ఆకలిగా ఉంది, వాడికి తలతిక్కగా ఉంది.

(సి) 'అని' కాంక్షార్థంలో వచ్చినప్పుడు. ఉదా: నాకు వెళ్లాలని ఉంది.

(డి) దానార్థక క్రియ ఉన్నప్పుడు గ్రహీతకు, ఉదా: వాడికి రెండు రూపాయలిచ్చాను.

(ఇ) కొన్ని జ్ఞానార్థక క్రియలతో. ఉదా: నాకు వాళ్లు తెలుసు. నాకు హిందీరాదు.

(ఎఫ్) కొనుగోలు, మార్పిడి మొదలైన అర్థాల్లో ఉదా: రూపాయికి నాలుగు మామిడిపండ్లు.

(జి) బాంధవ్యార్థంలో. ఉదా: వాళ్లకు ఇద్దరు పిల్లలు, ఆయన నీకేమవుతాడు?

(ఎచ్) సామాన్య సంబంధార్థంలో. ఉదా: ఈ గదికి రెండు కిటికీలున్నాయి. ఆవుకు రెండు కొమ్ములుంటాయి.

(ఐ) ప్రయోజనార్థంలో. ఉదా: చల్లకు వచ్చి ముంతదాచటం ఎందుకు.

(జె) గమ్యార్థంలో. ఉదా: రేపు ఊరికి వెళ్తున్నాను.

(కె) హేత్వర్థంలో, గమ్యార్థంలో. ఉదా: పిల్లికి భయపడతాడు. ఆకలికి తట్టుకోలేడు. రేపు ఊరికి వెళుతున్నాడు.

(ఎల్) కాలార్థంలో. ఉదా: రేపటికి వస్తాడు. ఎల్లుండికి ఈపని అవుతుంది.

(ఎమ్) వచ్యర్థధాతువులకు అముఖ్య కర్మగా. ఉదా: నాకు చెప్పాడు.

3. తో ఈ క్రింది అర్థాల్లో ప్రయుక్తమవుతుంది.

(ఎ) కరణార్థంలో. ఉదా: నోటితో మాట్లాడి నొసలుతో వెక్కిరిస్తాడు.

(బి) సహార్థంలో. ఉదా: వాడు ఆ అమ్మాయితో పారిపోయాడు.

(సి) పచ్యర్థధాతువుల అముఖ్య కర్మగా. ఉదా: అతనితో మాట్లాడాను. వారితో చెప్పాను.

(డి) రీత్యర్థంలో (Manner) ఉదా: శ్రద్ధతో చదువుతాడు.

(ఇ) కర్తృవిశేషణంగా. ఉదా: అతను ఆకలితో వచ్చాడు. ఆమె జ్వరంతో పరీక్ష రాసింది.

(ఎఫ్) ప్రతి క్రియాపేక్షక క్రియలతో. ఉదా: ఇండియా పాకిస్తాన్‌తో యుద్ధం చేసింది. ఆమె పక్కవాళ్లతో ఎప్పుడూ పోట్లాడుతుంది.

(జి) మూలపదార్థార్థంలో. ఉదా: కర్రతో చేసినకుర్చీ, పిండితో చేసిన రొట్టె, మట్టితో పెట్టిన గోడ.

4. లో ఈ కింది అర్థాల్లో ప్రయుక్తమవుతుంది.

(ఎ) ఔపశ్లేషికార్థంలో. ఉదా: గిన్నెలో పాలున్నాయి.

(బి) కాలార్థంలో. ఉదా: విశాలాంధ్ర 1956లో ఏర్పడింది.

(సి) దేశకాలాల వాతావరణార్థంలో. ఉదా: బెజవాడలో ఎండలెక్కువ. సెప్టెంబర్‌లో వానలెక్కువ.

(డి) అభివ్యాపకార్థంలో. ఉదా: ఇండియాలో వరి పండుతుంది. సముద్రంలో చేపలుంటాయి.

(ఇ) వైషయికార్థంలో. ఉదా: అతనికి తెలుగులో ప్రవేశం ఉంది. ఈతలో అతనికి నేర్పుంది.

5. నుంచి ఈ కింది అర్థాల్లో ప్రయుక్తమవుతుంది.

(ఎ) గమనార్థక ధాతువులతో దేశకాలాల్లో వ్యాపారాది. ఉదా: అతను వాళ్ల ఊరినుంచి వస్తున్నాడు. ఆ పిల్లవాడు 8 గంటల నుంచి చదువుతున్నాడు.

(బి) పర్యంతార్థంలో. ఉదా: అతను 10 ఏళ్ల నుంచి మెడిసిన్ చదువుతున్నాడు.

(సి) హేత్వర్థంలో. ఉదా: నీ నుంచి నాకీ కష్టాలు వచ్చినాయి.

(డి) మూలస్థలార్థంలో. ఉదా: చెట్టునుంచి పువ్వులు కోశాడు.

ఈ పైవికాక *దగ్గర, వరకు, కోసం, మీద, పైన, కింద, పక్క, గురించి వల్ల, బట్టి* మొదలైన శబ్దాలు భిన్న విభక్త్యర్థాల్లో వస్తాయి.

క్రియలు

10. తెలుగులో *అకర్మక, సకర్మక, ప్రేరణార్థక* ధాతువులు విడిగా ఉండటమే గాక ప్రత్యయాదులచేత ఒక వర్గాన్ని ఇంకోవర్గంగా మార్చవచ్చు. ఈ కిందివి దిఙ్మాత్రసూచకాలు.

1 అకర్మకం		సకర్మకం	అకర్మకం	సకర్మకం
(ఎ)	వంగు	వంచు	దిగు	దించు
	పెరుగు	పెంచు		
(బి)	జరుగు	జరుపు		
	ఆగు	ఆపు		
	తిరుగు	తిప్పు		
(ఎ)	చూచు	చూపు		
	గడచు	గడపు		
(ం)	కలియు	కలుపు	తడియు	తడుపు
(ఇ)	అంటు	అంటించు	ఎక్కు	ఎక్కించు
(ఎ)	బిగియు	బిగించు	ముగియు	ముగించు
(ఎ)	కాలు	కాలుచు	మారు	మారుచు
(ఎ)	మొలుచు	మొలిపించు	కురియు	కురిపించు

2. సకర్మకం		ప్రేరణం	సకర్మకం	ప్రేరణం
(ఎ)	తిట్టు	తిట్టించు	అడుగు	అడిగించు
(బి)	అను	అనిపించు	తిను	తినిపించు
(ఎ)	కాలుచు	కాలిపించు	మారుచు	మారిపించు

3. ప్రాచీన భాషలో ఉన్న చేయు, వేయువంటి ధాతువులే కాక ఈనాటి భాషలో కొట్టు, తీయు, పెట్టు వంటి ధాతువులు అకర్మకధాతువులను సకర్మక ధాతువులుగా మార్చటానికి ఉపయుక్తమవుతున్నాయి. ఈ ధాతువులను అనుబంధించినప్పుడు ప్రధాన క్రియలు అన్నంత రూపంలో ఉంటాయి. అనుబద్ధ ధాత్వాది పరుషం *సరళంగా* మారుతుంది.

(ఎ)	పగులు	పగలగొట్టు	పడు	పడగొట్టు
(బి)	తెలియు	తెలియజేయు		
(సి)	అరుగు	అరగదీయు	విరుగు	విరగదీయు
	నాను	నానబెట్టు	కరుగు	కరగబెట్టు
(ఇ)	ఆరు	ఆరవేయు	నాను	నానవేయు

సకర్మక ప్రత్యయస్థానంలో వాడిన ధాతురూపాలు కేవల ప్రత్యయ మాత్రాలుగా కాక క్రియకు కొంత అర్థాన్ని కూడా చేరుస్తున్నట్లు కనిపిస్తున్నది. వ్యాపారరీతి (Manner) బోధకంగా ప్రవర్తించటం విశేషం. ఉదా: పగలదీయు-పగలగొట్టు; విరగదీయు-విరగ్గొట్టు; అరగదీయు-అరగ్గొట్టు వంటి మాటల జంటలను పరిశీలిస్తే ఈ అర్థభేదాన్ని గమనించవచ్చు.

4. 'కొను' అనే ధాతువు భిన్నార్థాల్లో ధాతువు కనుబంధించబడుతుంది. ప్రధాన క్రియ ధాతురూపంలోనే ఉంటుంది. యోపధ ధాతువుల్లో 'య' కారం 'స' కారంగా మారుతుంది.

(ఎ) స్వార్థం, చేయు-చేసుకొను; అమ్ము-అమ్ముకొను; చదువు-చదువుకొను.

(బి) పారస్పర్యార్థం. మాట్లాడు-మాట్లాడుకొను; కొట్టు-కొట్టుకొను; తిట్టు-తిట్టుకొను.

వాక్యంలో కర్తృనామబంధం బహువచనం అయినప్పుడే పారస్పర్యార్థం వస్తుంది. ఏకవచన నామకర్తృకమైనప్పుడు స్వార్థమే వస్తుంది. ఉదా: (1) అతను నన్ను తిట్టుకొంటున్నాడు. (2) వాళ్లెప్పుడూ తిట్టుకుంటారు.

(సి) సకర్మకీకరణం: తెలియు-తెలుసుకొను.

(డి) కొన్ని ధాతువులు 'కొను'తో మాత్రమే ప్రయోగయోగ్యాలు. ఉదా: అనుకొను, ఇరుక్కొను, ఊరుకొను, ఒప్పుకొను, కనుక్కొను, గింజుకొను, తేరుకొను, పుచ్చుకొను, పుంజుకొను, మొత్తుకొను.

5. ఈ కింది శబ్దపల్లవాలు ఆ అర్థాల్లో అట్లాగే ప్రయుక్తమవుతాయి. ఉండు, పడు అనేవి అనుబంధ క్రియలు. ఉదా: కూరుచుండు, నిలుచుండు, అగపడు, కనబడు, తిరగబడు, నిలబడు.

6. నామాదులను కూడా ప్రత్యయాదుల వల్ల క్రియలుగా ప్రయోగించవచ్చు.

(ఎ) భయం: భయపడు, భయపెట్టు
కష్టం: కష్టపడు, కష్టపెట్టు

(సి) పాత: పాతబడు
ఎఱ్ఱ: ఎఱ్ఱబడు
పుల్ల: పుల్లబడు

(బి) లో: లోబడు, లోపడు
వెనక: వెనకబడు
వీలు: వీలుపడు

(డి) సంతోషం: సంతోషించు
క్షమ: క్షమించు

11. క్రియాపదాలు: తెలుగు క్రియాపదాలు సమాపక, అసమాపక భేదాలతో రెండు విధాలు. అసమాపక క్రియారూపాలు ఉపవాక్యాంతంలో కాని, ప్రధాన వాక్యంలో ఒక పదబంధం స్థానంలో కాని వస్తాయి. అసమాపక క్రియకు కాలబోధకత ఉండవచ్చు, క్రియావిభక్తులుండవు. సమాపక క్రియలకు ఏవో కొన్నిటిని మినహాయిస్తే క్రియావిభక్తులుంటాయి.

1. అసమాపక క్రియా ప్రత్యయాలు:

	అన్వయరేక	వ్యతిరేక
క్త్వార్థక:	ఇ	అక (హేత్వర్థంలోను, కాల పరిమాణబోధక వాక్యాల్లో) అకుండా (వ్యాపారక్రమ బోధక వాక్యాల్లో)
శత్రర్థక:	తూ	
	తా	
చేదర్థక:	ఇతే	అకపోతే
అప్యర్థక:	ఇనా	అకపోయినా
భావార్థక:	అటం	అకపోవటం (-డం)
నుజ్యంతం:	అ (న్)	
ఉదా:	అడుగు	
	అడిగి	అడగక
		అడగకుండా
	అడుగుతూ	
	అడుగుతా	
	అడిగితే	అడగకపోతే
	అడిగినా	అడగకపోయినా
	అడగటం	అడగకపోవటం
	అడగ (న్)	

2. సమాపక క్రియలు: సమాపక క్రియలకు కాలబోధక క్రియలతో పాటు *లింగ - వచన - పురుష* బోధకమైన క్రియావిభక్తులు చేరతాయి.

(ఎ) కాలబోధక ప్రత్యయాలు: *భూత:* ఇన, *వర్తమాన:* తున్న; తున్; *భవిష్యత్తు:* త; *ఉభయప్రార్థన; ద.విధ్యర్థకానికి* ప్రత్యయాలు లేవు. యథాతథంగా ప్రయుక్తమవుతుంది. బహువచనంతో అండి చేరుతుంది. తెలంగాణంలో న్రి, రి, ండి చేరతాయి. ఉదా: రాండి, రాన్రి, రారి.

(బి) *క్రియావిభక్తులు:*

ఏకవచన	బహువచన
ఉత్తమ: ను	ము
మధ్యమ: వు	రు (మహన్మహతి)
ప్రథమ మహత్తు: డు	
ఇతర: ది	వి (యి) (అమహత్తు)

ఇవే క్రియావిభక్తులు వ్యతిరేక సమాపక క్రియల్లో కూడా వాడతారు. కాని 'ది, వి' ప్రత్యయాలు 'దు, వు'లుగా మారతై. కొన్ని తెలంగాణ మాండలికాల్లో పరిస్థితి కొంత భిన్నంగా ఉంది. 'ది, వి'లు దీర్ఘస్వరాంత క్రియారూపాల తరవాత మాత్రమే 'దు, వు'లుగా మారతాయి. ఉదా: చెయ్యది-రాదు.

3. వ్యతిరేక క్రియలు: (ఎ) భూతకాల వ్యతిరేక క్రియలు అన్నంత రూపాలకు 'లేదు' అనే ప్రత్యయం చేర్చటం వల్ల ఏర్పడతాయి. ఇది సర్వలింగ, వచన, పురుష బోధకం. ఉదా: రాలేదు.

(బి) వర్తమాన వ్యతిరేక క్రియలు 'అటమంత' రూపానికి 'లేదు' చేర్చటం వల్ల ఏర్పడతాయి. ఈ రూపం కూడ పురుష భేదాన్ని బట్టి మారదు. ఉదా: ఆమె, అతను, వాళ్లు రావటం లేదు.

(సి) భవిష్యద్బోధక వ్యతిరేక క్రియలు అన్నంత రూపాలకు క్రియావిభక్తులు చేర్చటం వల్ల ఏర్పడతాయి. ఉదా: రాను-రాము, రావు-రారు, రాడు-రారు, రారు, రావు.

(డి) వ్యతిరేక విధి అన్నంత రూపాలకు వద్దు చేర్చటం వల్ల ఏర్పడుతుంది. ఉదా: రావద్దు, వ్యతిరేక విధికి ఇంకా చాలా రూపాలు వాడుకలో ఉన్నాయి. ఉదా: రాకు, రాబాకు, రాబోకు, రామాకు, రామోకు, మొ.

4. అన్నంతక్రియ: అన్నంతక్రియకు భిన్నక్రియలు అనుబద్ధమవుతాయి.

(ఎ) సామర్థ్యార్థం: కల, కలుగు, లే: ఉదా: రాగలడు, రాగలుగుతాడు, రాలేడు, 'కల'కు కాలబోధక ప్రత్యయ యోగంలో 'కలుగు' ఆదేశమవుతుంది. వ్యతిరేకంలో 'లే' ఆదేశం.

(బి) అనుమత్యాద్యర్థం: వచ్చు. ఉదా: లోపలికి రావచ్చు. మీరిక బయటికి వెళ్లవచ్చు. నేను రేపు ఊరికి వెళ్లవచ్చు.

(సి) నిషేధార్థం: కూడదు, రాదు. ఉదా: అసత్య మాడరాదు. అబద్ధం చెప్పకూడదు. ఈ రూపానికి పురుషభేదం లేదు.

(డి) 'తప్పనిసరి' అర్థంలో: వలయు > అలి: ఉదా: విద్యార్థులు బాగా చదవాలి. కాలబోధకత అవసరమైనప్పుడు ఈ రూపాలకు ఉండు, వచ్చు ధాతువులను ప్రయుక్తమవుతాయి. అయితే 'అలి' అల్సి అవుతుంది. ఉదా: వెళ్ళాల్సి వచ్చింది. వెళ్ళాల్సి ఉంటుంది.

(ఇ) అసామర్థ్యార్థంలో: చాలు > చాల, ఉదా: వాడు ఈపని చెయ్యజాలడు.

(ఎఫ్) కర్మణ్యర్థం: పడు. ఉదా: తరవాత చెప్పబడుతుంది. కల, చాలు, పడులకు క్రియావిభక్తులు చేరతాయి.

(జి) అనుమత్యర్థంలో 'ఇచ్చు' అనుబద్ధమవుతుంది. దీనికి దానార్థంలో 'ఇచ్చు'కు వలెనే రూపాలుంటాయి. ఉదా: రానిచ్చాడు, రానీ, రానీయ్యలేదు. విధ్యేకవచనంలో 'ఇచ్చు'కు 'ఈ' ఆదేశం.

(హెచ్) సమీపభవిష్యార్థంలో 'పో' ధాతువు అనుప్రయుక్తమవుతుంది. ఉదా: రాబొయ్యాడు, పడబోయింది.

(ఐ) ఈ అన్నంత రూపానికి అరుదుగా ప్రయోజనార్థం కూడా ఉంది. అక్కరలేదు, అవసరంలేదు అనే రూపాలు అనుప్రయుక్తమవుతాయి. ఉదా: రానక్కరలేదు. రానవసరం లేదు.

12. క్రియాధాతువులో మార్పులు: ప్రత్యయాలు చేరినప్పుడు ధాతువులో కొన్ని మార్పులు జరుగుతాయి. ఈ మార్పులు ప్రత్యయ వర్గాలను బట్టి ఉంటాయి.

1. విధ్యాదులు: (విధి, నుజీ, భావార్థకం, కజీ)
2. భూతాదులు: (భూతం, అప్యర్థకం)
3. అభూతాదులు: (వర్తమానం, చేదర్థకం, ఉభయప్రార్థన)

అ) విధ్యాదులు, క్త్వార్థక ప్రత్యయాలుకాక మిగతా ప్రత్యయాల ముందు 'ఉండు' 'ఉన్' గా మారుతుంది.

ఆ) అనుబంధ క్రియలుగా వచ్చిన ఉండు, కొను ధాతువులు విధ్యాదుల్లో ఓ, కోలుగా మారుతాయి. ఉదా: కూర్చో, చేసుకో.

ఇ) అనుబద్ధమైన ఉండు, కొనులు భూతాది ప్రత్యాయాల ముందు వికల్పంగా 'ఉన్, కున్' లుగా మారతాయి. ఉదా: కూర్చున్నాడు, చేసుకున్నాడు.

ఈ) ఎ. ధాతువు చివర 'యు' విధ్యాదీతర ప్రత్యయాల ముందు 'స' కారంగా మారుతుంది. ఉదా: చేయు, చేసి, చేశాడు, చేస్తే, చేస్తాడు.

(బి) 'చు, చ్చు'లకు, ఇంచు ప్రత్యయంలో 'ంచు'కు అభూతాది ప్రత్యయాల ముందు 'స' కారాదేశమవుతుంది. ఉదా: పిలుచు, పిలుస్తాడు. పిలిస్తే, ఇచ్చు: ఇస్తాడు, ఇస్తే: చేయించు: చేయిస్తాడు, చేయిస్తే, గిచ్చు, గుచ్చు, నచ్చు కొందరి వ్యవహారంలో నొచ్చు, పుచ్చు, మెచ్చు, హెచ్చు-లకు ఈ ఆదేశం రాదు. ఆదేశం వచ్చే ధాతువులు: ఇచ్చు, చచ్చు, వచ్చు.

(సి) ఆదేశసకారం దకారాది ప్రత్యయం ముందు దకారంగా మారుతుంది. ఉదా: పిలుస్+దాం> పిలుద్దాం. ఇస్+దాం>ఇద్దాం, చేయిస్+దాం>చేయిద్దాం. కొందరు తెలంగాణా వారి వ్యవహారంలో పిలుజ్దాం, ఇజ్దాం, చేయిజ్దాం అనే రూపాలున్నాయి. వారి భాషలో సమీకరణ కేవలం నాదతవరకే. ఇక్కడ జకారోచ్చారణ ఊష్మం.

5. రెండక్షరాల ధాతువుల్లో దీర్ఘస్వర పూర్వకమైన 'చ' వర్ణానికి విధ్యాదిక ప్రత్యాయాల ముందు కొందరి వ్యవహారంలో 'య' వర్ణాదేశమవుతుంది. ఉదా: తూచు. తూయి> తుయ్యి, తూచటం, తూయటం, దాచు: దాయి, దాచటం, దాయటం.

6. మూడక్షరాల ధాతువుల్లో చివరివ్యంజమైన 'చ' వర్ణానికి విధ్యాది ప్రత్యయాల ముందు 'వ' వర్ణాదేశమవుతుంది. ఉదా' పిలుచు, పిలవటం.

ప్రత్యయంగా విడదీయదగిన 'చు'లో 'చ' వర్ణానికి కొందరి భాషలో ఈ కార్యం జరగదు. ఉదా: కాలు+చు: కాల్చు, కాల్చటం, కాలవటం.

7. ధాతువు చివరి వ్యంజమైన ద్విరుక్త 'ట' వర్ణానికి అభూతాది ప్రత్యాయాల ముందు 'డ' వర్ణాదేశం అవుతుంది. ఉదా: కొట్టు>కొడితే, కొడతాడు, కొడదాం. నట్టు, మెట్టులకు ఈ కార్యం జరగదు. ఉదా: నట్టుతూ మాట్లాడాడు. మెట్టితే.

8. న్ను, ళ్ళు, ప్పు అంతంలో ఉన్న ధాతువులకు అభూతాదిక ప్రత్యయాల ముందు తుది ద్విరుక్త వ్యంజనం అద్విరుక్తమవుతుంది. ఉదా: తన్ను: తంతాడు, తంతే: వెళ్తాడు, వెళ్తే, చెప్పు, చెప్తాడు. చెప్తే. అయితే ఈ కార్యం జరగని ధాతువులే ఎక్కువ. ఉదా: దున్ను, మన్ను, కుళ్లు, మళ్లు, తప్పు, తిప్పు, దెప్పు, రొప్పు, విప్పు.

9. స్వరసమత: మూడక్షరాల ధాతువుల్లో ప్రత్యయాది అ, ఇల ననుసరించి ధాతువుల్లో ప్రథమేతరాచ్చులు కూడా క్రమంగా అ, ఇలుగా మారతాయి. ఉదా: అడుగు: అడగ, అడిగి; కరుగు: కరగ, కరిగి, 'తెలియు'కు తెలీదు. తెలియదు, తెలవదు అనే రూపాలున్నాయి.

10. కొన్ని ధాతువులకు *ఆదేశరూపాలు* (Suppletive Forms) ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి. ఇవి విధ్యాది ప్రత్యయాల ముందే ఇట్లా ఉంటాయి. వచ్చు: రా, తెచ్చు: తే, ఇచ్చు: ఇయ్యి, ఇవ్వు, అవు: కా, అవ, చూచు: చూడు, లేచు: లే, లేవ, చచ్చు: చావు, పోవు: పో.

11. పడుధాతువు భూతాదిక ప్రత్యయాలతో కలిసి రూపాలు ఇట్లా ఉంటాయి. పడు: పడ్డాడు, పడ్డా, పడినా, చెడుధాతువుకు కూడా ఇంతే. ప్రాచీన భాషలో ఇడు ఈ తరగతికి చెందినదే.

13. ప్రత్యయాల్లో మార్పులు: 1. అన్వాది ధాతువుల తర్వాత, ప్రత్యయంలో 'త' వర్ణం మూర్ధన్యమైన 'ట' వర్ణమవుతుంది. అను, కను, కొను, తిను, విను - ఇవి అన్వాదులు అను: అంటే, అంటాడు. అంటున్నాడు.

2. కాలబోధక ప్రత్యయాల్లో చివరి 'అ' కారానికి దివీతర ప్రత్యయాల ముందు రాయలసీమ, సర్కారుజిల్లాల వ్యవహారంలో దీర్ఘం వస్తుంది. ఉదా: చేయి: చేసినాడు, చేస్తాడు. తెలంగాణంలో చేసిండు, చేస్తడు.

3. సర్కారు జిల్లాల వ్యవహారంలో సమాపక క్రియల్లో దివీతర ప్రత్యయాల ముందు భూతకాలబోధక ప్రత్యయంలో నవర్ణం లోపిస్తుంది. చేయు: చేస్+ఇనాడు> చేస్+ఇఅ+డు> చేశాడు. ఇ+అ> ఏ.

4. దీర్ఘస్వరాంతధాతు రూపాలకు 'అటం' చేరినప్పుడు 'వ' కారం ఆగమంగా వస్తుంది. ఉదా: రా+అటం >రావటం, తే+అటం >తేవటం, తీసుకో+అటం >తీసుకోవటం.

5. దీర్ఘ స్వరాంత ధాతువుల తరవాత స్వరాది ప్రత్యయాల స్వరానికి లోపం జరుగుతుంది. కొందరి భాషలో అటం లోని మొదటి అచ్చుకూడా లోపిస్తుంది. అపుడు పై సూత్రంలో వచ్చే వ కారాగమం జరగదన్నమాట. ఉదా : రా+అక >రాక, తే+అక >తేక.

6. (ఎ) అన్నంత క్రియా రూపాల తరవాత పరుషాలు సరళాలవుతాయి. ఉదా : రాన్+కలడు >రాగలడు, పోన్+కూడదు >పోగూడదు, చెప్పన్+పట్టి >చెప్పబట్టి.

(బి) సరళాదేశానంతరం 'న' కారానికి వ్యంజనాల ముందు లోపం జరుగుతుంది. ఉదా : చెప్పన్+వచ్చు >చెప్పవచ్చు >చెప్పొచ్చు. రాన్+వచ్చు >రావచ్చు >రావొచ్చు. (వ>ఒ>వొ)

కొన్ని స్వరాదిపదాలు పరమైనప్పుడు కూడా ఈ నకారానికి వికల్పంగా లోపం జరుగుతుంది. ఉదా : చెప్పన్+అవసరంలేదు >చెప్పనవసరంలేదు. చెయ్యన్+అక్కర్లేదు >చెయ్యక్కర్లేదు.

కొన్నిస్వరలోప, సమీకరణకార్యాలు భిన్న మాండలికాల్లో భిన్నవిధాలుగా ఉన్నాయి.

1. అన్వాది ధాతువులకు పరంగా వచ్చినపుడు భూతకాల బోధకమైన ఇన ప్రత్యయంలో ఇ లోపిస్తుంది. ఉదా : అను+ఇనా+డు >అన్నాడు.

2. 'ది' ప్రత్యయంముందు స్వరలోపం భిన్న విధాలుగా జరిగే అవకాశం ఉంది. ఉదా : తిను+ఇనది >తినింది, తిన్నది.

3. భవిష్యంలో కూడా కొన్ని గుర్తించదగిన భేదాలున్నాయి. ఉదా : వచ్చు+త+ది >వచ్చుద్ది, వస్తది; కొట్టు+త+ది >కొట్టుద్ది, కొడతది; చెప్పు+త+ది >చెప్పుద్ది, చెపుతది.

14. వాక్య నిర్మాణం : వాక్యాలు సామాన్య వాక్యాలు, సంశ్లిష్ట వాక్యాలు, సంయుక్త వాక్యాలు అని మూడు విధాలు. సామాన్యవాక్యాల్లో ఒకే ఆఖ్యాతం (predicate) ఉంటుంది. ఒక సామాన్యవాక్యానికి అసమాపక క్రియా రూపాలున్న ఉపవాక్యాలు చేరిస్తే సంశ్లిష్ట వాక్యాలు ఏర్పడతాయి. కొన్ని సామాన్య వాక్యాలను ఒకచోట సంయుక్త వాక్యాలేర్పడతాయి.

సామాన్యవాక్యాలు : తెలుగులో సామాన్య వాక్యాలు క్రియారహితాలు, క్రియాసహితాలు అని రెండు రకాలు.

క్రియా రహితాలు : ఏక పదార్థ బోధకమైన రెండు నామాలు ఒకచోట చేరిస్తే క్రియరహిత వాక్యాలు ఏర్పడతాయి. ఈ వాక్యాల్లో మొదటినామం ఉద్దేశ్యం; రెండోనామం విధేయం. మొదటినామం సాధారణంగా సర్వనామంగాని, విశేష నామంగాని అయి ఉంటుంది. సర్వనామం విశేషణంగా ఉన్న నామంకూడా ఉండవచ్చు. రెండోనామం సిద్ధనామంగాని, విశేషణాదుల నుండి నిష్పన్నమైన నామం కాని కావచ్చు.

అతను	వెంకటేశ్వరులు
ఈమె	సుజాత
ఆయన	డాక్టరు
అది	ఎర్రగుర్రం
ఆ కుర్రవాడు	మంచివాడు
ఆ అమ్మాయి	తెలివైనది
ఆ కలం	నాది
ఈ అమ్మాయి	అందమైనది

విశేషణాదులకు ఈ కింది ప్రత్యయాలు చేర్చటంవల్ల నామాలు నిష్పన్నమవుతాయి.

	ఏకవచన	బహువచన
మహత్తు	వాడు	వారు, వాళ్ళు (మహన్మహతి)
అమహత్తు	ది	వి (అమహత్తు)

ఉదా : మంచివాడు, మంచివారు, మంచివాళ్ళు, మంచిది, మంచివి.

ఉత్తమ మధ్యమపురుష సర్వనామాలు ఉద్దేశ్యాలుగా ఉన్నప్పుడు విధేయ నామం ఆయా పురుషలను బోధించే ప్రత్యయాలను గ్రహిస్తుంది. అవి :

	ఏకవచన	బహువచన
ఉత్తమ	ను, ని	ము, మ్, మి
మధ్యమ	వు, వి	--

నామ విభక్తులలో ను-ని, కు-కిల మధ్య భేదం లాంటిదే ఇక్కడి ను-ని, వు-వి, ము-మి ల మధ్య భేదం. సిద్ధ, సాధ్య ఇకారాంతశబ్దాల తరవాత 'ని, వి. మి'లు మాత్రమే ఉంటాయి. మిగతా

అచ్చుల తరవాత వికల్పంగా ఏవైనా రావచ్చు. 'మి' అట్లారాదు. ఉదా: నేను మనిషిని: నువ్వు స్త్రీవి; మీరు పురుషులు; మీరు స్త్రీలు; మనం మనుషులం; నేను తెలుగు వాడిని; నువ్వు తెలుగు దానివి; మేం తెలుగువాళ్లం; మనం తెలుగువాళ్లం; మేం పదిమందిమి.

స్త్రీవాచకాన్ని బోధించే 'ది' ప్రత్యయానికి 'అది' శబ్దానికి లాగా ప్రత్యయాల ముందు 'దాని' అనేరూపం ఆదేశమవుతుంది.

విశేషణాల తరవాత వచ్చే వాడు, వారు, ది, వి ప్రత్యయాలకు వాటితో సరూపమైన సర్వనామాలకు ఔపవిభక్తికి రూపాలుంటాయి. వాడు-వాడి, వారు-వారి, వాళ్లు-వాళ్ల, ది-దాని, వి-వాటి.

ప్రత్యయమాత్రమై విశేషణాల తరవాత వచ్చే పై శబ్దాల్లో తదర్థ బోధకత లేదు. ఇదమర్థబోధక సర్వనామ రూపాలిక్కడ రావు.

ఈ క్రియారహిత వాక్యాలు ఉపవాక్యాలు (Subordinate Clauses) గా ప్రయుక్తమయినప్పుడు 'అవు' ధాతు రూపాలను అనుబంధించుకోవాలి. ఉదా: అతను మంచివాడు అయితే; అతడు ధనవంతుడయినా గుణవంతుడు.

విధేయనామానికి 'కాదు' అనే రూపం అన్ని పురుషల్లోను అనుబంధించటం వల్ల వ్యతిరేక రూపాలేర్పడతాయి. కా-అనే 'అవు' ధాతువుయొక్క అన్నంత రూపానికి క్రియా విభక్తులు ఆయా పురుషల్లో చేర్చటం వల్ల కూడా వ్యతిరేక రూపాలు ఏర్పడతాయి. అతను చెడ్డవాడు కాదు, కాడు.

'ఉండు' ధాతు నిష్పన్న క్రియారూపాల లోపం వల్ల కూడా కొన్ని క్రియారహిత వాక్యాలేర్పడతాయి. ఉదా: ఆయనకు ముగ్గురు పిల్లలు. ఆమెకు సిగ్గు ఎక్కువ. ఆ బావి చాలా లోతు.

ఈ పైవాటికి వ్యతిరేక వాక్యాలు 'లే' అనే 'ఉండు' ధాతువు యొక్క అన్నంత రూపానికి క్రియావిభక్తులు చేర్చటం వల్ల ఏర్పడతాయి.

15. క్రియాసహిత వాక్యాలు: వీటిలో మళ్ళీ కర్తృరహిత వాక్యాలు, కర్తృసహిత వాక్యాలు అని రెండు రకాలు. కర్తృరహిత వాక్యాల్లో 'ఉంది' అనే క్రియారూపం ఉంటుంది. దేహమనస్థితి బోధక నామాలు *గా* అనే ప్రత్యయంతో ఈ వాక్యాల్లో ఉంటాయి. ఉదా: నాకు ఆకలిగా ఉంది. వాడికి సంతోషంగా ఉంది. ఈ పై వాక్యాలు ఈ కింది కర్తృసహిత వాక్యాలతో సమానార్థకాలు. నేను ఆకలిగా ఉన్నాను. వాడు సంతోషంగా ఉన్నాడు.

కర్తృసహిత వాక్యాలను క్రియలను బట్టి అకర్మక, సకర్మక, ప్రేరణ వాక్యాలుగా విభజించవచ్చు.

అకర్మక వాక్యాల్లో కర్మ ఉండదు. సకర్మక వాక్యాల్లో ఉంటుంది. ప్రేరణ వాక్యాల్లో కర్తృప్రేరక నామం ఉంటుంది. అకర్మక: అతను నిద్రపోయాడు. సకర్మక: ఆమె అన్నం వండింది. అతను అన్నం తిన్నాడు. ప్రేరణ: ఆమె అతన్ని నిద్రపుచ్చింది. ఆమె అతనిచేత అన్నం వండించింది.

అప్రేరణలో అకర్మక క్రియ ఉంటే దాని కర్తృపదానికి ను విభక్తి, సకర్మక క్రియ ఉంటే దాని కర్తృపదానికి చేత వర్ణకమూ వస్తాయి. అర్థభేదంలో రెంటికీ ఈ విభక్తులు రావచ్చు. ఉదా: ఆమె అతన్ని బి.ఎ. వరకు చదివించింది. ఆమె అతన్ని ఒంటిగంట వరకు చదివించింది. ఆమె అతనిచేత ఒంటి గంట వరకు చదివించింది.

తెలుగు వాక్యంలో పదబంధాలు 'కర్తృ-కర్మ-క్రియా' క్రమంలో ఉంటాయి. క్రియా విశేషణాలు కర్తృపదం తరువాత, క్రియకు పూర్వం ఉంటాయి. ప్రాధాన్య వివక్షలో ఈ క్రమం వ్యత్యస్తం కావచ్చు. ఉదా: అతను నిన్న ఊరినుంచి వచ్చాడు. అతను ఊరి నుంచి నిన్న వచ్చాడు. నిన్న ఊరి నుంచి అతను వచ్చాడు.

క్రియను నామంగా మార్చి వాక్యంలో ఏ క్రియేతర పదబంధాన్నయినా విధేయ స్థానంలో వాడటం ద్వారా కూడా ప్రాధాన్య వివక్ష చెయ్యవచ్చు. ఉదా: అతను ఊరి నుంచి వచ్చింది నిన్న. అతను నిన్న వచ్చింది ఊరి నుంచి, నిన్న ఊరి నుంచి వచ్చింది అతను.

విధి, ప్రశ్నాదిక భేదాలు: వాక్యాల్లో విధి-నిర్విధి, ప్రశ్న-అప్రశ్న. కర్తృప్రధాన-కర్మ ప్రధాన భేదాలు కూడా ఉన్నాయి.

విధి: విధి వాక్యాల్లో కర్తృపదం మధ్యమ పురుషలో ఉంటుంది. కర్తకు వ్యాపారాదేశం చేసే వాక్యాలు విధి వాక్యాలు. విధి వాక్యాలెప్పుడూ భవిష్యద్బోధకాలే. విధిలో క్రియ ధాతురూపంలో ప్రయుక్తమవుతుంది.

1. అనియతా దేశం ఉన్న ధాతువులకు ఆదేశరూపమే విధిలో ఉపయుక్తమవుతుంది. ఉదా: రా, పో, తే, చూడు, చావు మొ।

2. అదిస్వరం దీర్ఘమై ఉండి 'యు' అంతలో ఉన్న ధాతువులకు చివరి 'ఉ' 'ఇ'గా మారి ఆకారేతర దీర్ఘస్వర, యకారాలకు హ్రస్వస్వర ద్విరుక్త యకారాలవుతాయి. ఉదా: చేయు-చెయ్యి, కోయు-కొయ్యి, రాయు-రాయి.

రెండక్షరాల ధాతువులో చివరి అక్షరమైన 'చు' కొందరి భాషలో 'యు'గా గ్రహించాల్సి ఉంటుంది. తూచు, తోచు, దాచు, ఇట్లాంటివి.

3. మూడక్షరాల ధాతువుల్లో చివరి, చు, యులకు 'వు' అవుతుంది. ఇన్మధ్యం ఉన్మధ్యం అవుతుంది. ఉదా: పిలుచు-పిలువు, కలియు-కలువు.

4. ఉచ్చారణవేగంతో చివరి వ్యంజనాలయిన య, వల తరవాతి అచ్చు లోపిస్తుంది. ద్విరుక్త యు వర్ణం అద్విరుక్తమవుతుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు చివరి 'వ' వర్ణం పూర్వస్వరానికి దీర్ఘంగా మార్చవచ్చు. అంటే వ్‌కి ఊకి భేదం సన్నగిల్లిపోతుంది. చెయ్యి > చెయ్య్ > చెయ్; పిలువు > పిలువ్ > పిలూ.

ఎరుగ్వాదులకు విధిలేదు. ఎరుగు, చెడు, జంకు, జడియు, తగు. నచ్చు, నట్టు, బెదురు మొదలైన ధాతువులు చాలా వాటికి విధిలో ప్రయోగం ఉండదు. కొన్ని ధాతువులకు కొను ప్రత్యయం చేరిస్తే విధిలో ప్రయోగార్హాలు. ఉదా: తెలియు-తెలుసుకో.

విధి ఏకవచన క్రియారూపానికి ండి ప్రత్యయం చేరిస్తే బహువచన రూప మేర్పడుతుంది. దీర్ఘస్వరాంత ధాతువుల తరువాత ఈ ప్రత్యయాది స్వరంలోపిస్తుంది. కొందరి భాషలో దీర్ఘం హ్రస్వమవుతుంది. రా+అండి> రాండి> రండి. కొన్ని నిర్విధివాక్యాలు విధిబోధకాలు కావచ్చు. ఉదా: మీరిక బయటికి దయచెయ్యవచ్చు మా అమ్మాయి పెళ్ళికి మీరు తప్పకుండా రావాలి.

ప్రశ్న : 1 వాక్యాంతశ్శబ్దాపేక్షక ప్రశ్నలు 2. వాక్యేతర శబ్దాపేక్షక ప్రశ్నలు 3. విషయనిర్ధారక ప్రశ్నలు అని మూడు రకాల ప్రశ్నలు సర్వభాషల్లోను ఉంటాయి.

వాక్యానికి 'ఆ' అనే అపదం చేర్చటం వల్ల వాక్యాంతశ్శబ్దాపేక్షక ప్రశ్న లేర్పడతాయి. ఉదా: ఆయన ఊరి నుంచి వచ్చాడా? సమాధానం వచ్చాడు లేక రాలేదు అని ఉంటుంది.

ఎవరు, ఎందుకు, ఎప్పుడు వంటి కిమర్థ బోధక శబ్దాలతో వాక్యేతర శబ్దాపేక్షక ప్రశ్నలేర్పడతాయి. ఆయన ఊరి నుంచి ఎప్పుడు వస్తాడు? రేపు, ఎల్లుండి, నెల రోజుల తరువాత వంటి పదాలు సమాధానాల్లో ఉంటాయి.

కదా, కదూ వంటి అపదాలు వాక్యానికి చేర్చటం వల్ల విషయ నిర్ధారక ప్రశ్నలు ఏర్పడతాయి.

ఆయన నిన్న ఊరి నుంచి వచ్చాడు కదూ? ఈ వాక్యంలో 'ఆ మనిషి నిన్న ఊరినుంచి వచ్చాడు' అన్న విషయం వక్తకు పూర్వమే తెలుసు. ఆ విషయం నిర్ధారణ చేసుకోవటానికి అడిగిన ప్రశ్న.

కర్మప్రధాన వాక్యాలు: కర్మ పదాన్ని ఉద్దేశ్యం చేసి కర్తృపదాన్ని విధేయంలో భాగంగా చేసి చెప్పే వాక్యాలు కర్మ ప్రధాన వాక్యాలు. ఉదా: అతను వ్యాసం రాశాడు; వ్యాసం అతనిచేత రాయబడింది.

గుప్త కర్తృ, కర్మలు వ్యక్త నిర్మాణంలో వ్యత్యస్తమైతే కర్మ ప్రధాన వాక్యాలు ఏర్పడతాయి. ఈ రకపు వాక్యాలు ఆధునిక వాగ్వ్యవహారంలో చాలా అరుదు. రచనా వ్యవహారంలో కనిపిస్తాయి.

16. సంశ్లిష్ట వాక్యాలు: అసమాపక క్రియాయుక్త ఉపవాక్యాలు చేరిన సామాన్య వాక్యాలు సంశ్లిష్ట వాక్యాలవుతాయి.

క్త్వార్థక: సమాన కర్తృకమైన రెండు క్రియల్లో పూర్వ క్రియక్త్వార్థకమై ఉంటుంది. ఉదా: అతను ఇంటికివెళ్ళి కాఫీ తాగాడు. ఈ వాక్యాలిట్లాంటి అర్థంలో భిన్నకర్తృకం కావటానికి వీల్లేదు.

* రామారావు అన్నం తిని సుబ్బారావు కాఫీ తాగాడు.

కాని పరస్పర విరుద్ధార్థబోధ ఉన్న క్రియలు వాడినప్పుడు భిన్న కర్తృకత సాధ్యమే. ఉదా: ఇటీవల ఎన్నికల్లో కాంగ్రెస్ ఓడిపోయి జనతా పార్టీ గెల్చింది.

2. కొన్ని క్రియల్లో క్త్వార్థకం హేత్వర్థకమవుతుంది. ఉదా: అతను జ్వరం వచ్చి పడుకున్నాడు. అతడు తిండి తినక చిక్కిపోయాడు.

3. కొన్ని క్రియలలో రీత్యర్థక క్రియావిశేషణం అవుతుంది. ఉదా: అతను లంచాలు తిని సంపాయించాడు. అతను రిక్షాలాగి బతుకుతున్నాడు.

4. కాల బోధక సామాన్య వాక్యానికి. ఉపవాక్యంగా - అతను స్నానం చేసి వారం రోజులయింది. పై వాక్యానికి ఈ కింది వాక్యంతో తుల్యార్థబోధకత ఉంది. అతను వారం రోజుల కిందట స్నానం చేశాడు.

ప్రధాన విషయబోధలో ఈ వాక్యాలు వ్యతిరేక క్త్వార్థకంతో అంతగా భేదించవు. ఉదా: అతను స్నానం చేసి వారం రోజులయింది. అతను స్నానం చేయక వారం రోజులయింది.

కాని అన్ని క్రియలతోను ఈ వాక్యాలు సాధ్యం గావు. * ఆమె అందంగా ఉండి ఐదేళ్ళయింది. పునః పునస్సంభవ యోగం లేని క్రియలు వ్యతిరేక క్త్వార్థకద్విరుక్తి కాల దైర్ఘ్యాన్ని సూచిస్తుంది. ఉదా: చెప్పి చెప్పి నా నోరు పడిపోతున్నది; రాకరాక వచ్చాడు.

6. జడవాచక కర్తృపదాలతో క్త్వార్థకం పరిణామ సూచకమవుతుంది. అద్దం కిందపడి పగిలింది.

7. ప్రకృతిలో సహజ సిద్ధంగా జరిగే వ్యాపారాలతో క్త్వార్థకం హేత్వర్థకమవుతుంది. ఉదా: వానలు కురిసి చెరువులు నిండినాయి; తుపాను వచ్చి పడవలు మునిగినాయి; గాలి వానవచ్చి మామిడి పండ్లు రాలిపోయినాయి.

8. కాలబోధకంగా కొన్ని క్త్వార్థక రూపాలున్నాయి. ఉదా: పొద్దెక్కి నిద్దర్లేచాడు. పొద్దుగూకి చుట్టాలువచ్చారు. చీకటిబడి ఇంటికి వెళ్ళాడు.

నియతంగా జరిగే ప్రకృతి సహజమైన వ్యాపారాల్ని బోధించే క్త్వార్థక క్రియలున్నపుడే ఈ వాక్యాలు సాధ్యం.

ఈ కింది వాక్యాలు వ్యాకరణ విరుద్ధాలు. * అతను వానకురిసి ఇంటికి వచ్చాడు. * అతను ఎండకాసి బయటికివెళ్లాడు. * అతను ఫ్యాక్టరీ కూతకూసి నిద్రలేచాడు.

శత్రర్థకం: ప్రధాన క్రియతోపాటు జరిగే వ్యాపారాన్ని సూచించటానికి ఉపవాక్యంలో క్రియ శత్రర్థక రూపంలో ఉంటుంది. ప్రధాన అప్రధాన క్రియలు రెండూ ఏకకర్తృకాలై ఉండాలి. ఉదా: అతను కాఫీ తాగుతూ పేపరు చదువుతున్నాడు.

శత్రర్థక క్రియలు ప్రధాన క్రియకు రీతి విశేషణాలుగా కూడా ప్రవర్తిస్తాయి. ఉదా: అతనెప్పుడూ నవ్వుతూ పలకరిస్తాడు.

అప్యర్థకం: రెండు వ్యాపారాల్లో వైరుద్ధ్యమున్నప్పుడీ వాక్యాలుపయోగిస్తారు. ధాతువునకు - ఇనా ప్రత్యయం చేర్చటం వల్ల అప్యర్థక క్రియలేర్పడతాయి. ఉదా: అతను వచ్చినా ఫలితముండదు; వాడు రాకపోయినా పరవాలేదు.

చేదర్థకం: ఒక వ్యాపారం మీద ఆధారపడి ఇంకో వ్యాపారం జరిగినప్పుడీ వాక్యాలుపయోగిస్తారు. తే, ఇతే ప్రత్యయాలు చేరిస్తే చేదర్థక క్రియలు ఏర్పడతాయి. ఉదా: మా ఇంటికొస్తే డబ్బిస్తాను; నేను బజారుకు వెళితే తెస్తాను.

'జరగవలసింది జరగలేదు' అనే భావాన్ని వ్యక్తం చెయ్యటానికి క్త్వార్థక క్రియ మీద ఉండు ధాతువు యొక్క చేదర్థక రూపం చేరుతుంది. ఉదా: నువ్వనిన్నవచ్చి ఉంటే డబ్బు ఇచ్చేవాడిని. ఇక్కడ ప్రధాన క్రియను కూడా చేదర్థక సమాపక క్రియగా భావించవచ్చు. శబ్దరూపం క్రియాజన్య విశేషణం నుంచి నిష్పన్నమైన నామమైనా వాక్యంలో దీని ప్రవర్తన సమాపక క్రియే.

సంభావ్యమాన వ్యాపారాలున్నప్పుడే చేదర్థం సాధ్యమవుతుంది. సమాప్తినందిన వ్యాపారాల మధ్య ఈ బోధ ఉండదు.

పైవాక్యాల్లో భూతకాలిక క్రియలు వాడితే కలిగేది చేదర్థబోధకాదు. చేదర్థబోధలో పై వాక్యాల్లో భూతార్థ బోధకు ఉండు ధాతువును ప్రయుక్తం చెయ్యవచ్చు.

పైసలుండి ఉంటే దోసె తినేవాణ్ణి

* పైసలుండి ఉంటే దోసె తిన్నాను' అనే వాక్యం వ్యాకరణ సమ్మతంగా కనపడదు.

17. నామ్నీ కరణాలు: ఒక వాక్యాన్ని కొన్ని మార్పులతో మరో వాక్యంలో కర్తృకర్మ పదస్థానాల్లో ప్రయోగించే పద్ధతిని నామ్నీకరణం అంటారు.

అని : ఒకరన్న మాటల్ని అదే వక్తగాని, ఇంకోవక్తగాని పునశ్చరణ చేస్తే దాన్ని అనుకృతి అంటారు. ఈ అనుకృతి ప్రత్యక్ష పరోక్ష భేదాలతో రెండు రకాలు ప్రత్యక్షానుకృతిలో మూలవక్త అన్నమాటలు అదేవిధంగా అనుకృతమవుతాయి. పరోక్షానుకృతిలో మాటల అర్థమే అనూదితమవుతుంది. అందువల్ల ప్రత్యక్షానుకృతి శబ్దప్రధానం, పరోక్షానుకృతి అర్థప్రధానం, రెండిట్లోనూ 'అని' ప్రయుక్తమవుతుంది.

ప్రత్యక్షానుకృతి: సుబ్బారావు "నేను రేపు వస్తాను" (అని) అన్నాడు. **పరోక్షానుకృతి** సుబ్బారావు తను రేపు వస్తాను (అని) అన్నాడు.

ప్రత్యక్షానుకృతిలో అనుకృతవాక్యంలో ఉత్తమ పురుష సర్వనామరూపాలు ప్రధాన వాక్యంలో ప్రథమ పురుష నామంతో సమబోధకత కలిగి ఉంటే అవి కూడా ప్రథమ పురుషలోకి మారి వాటికి ఏకవచనంలో తను, బహువచనంలో తమ ఆదేశమవుతాయి. క్రియా విభక్తుల్లో మార్పుండదు.

ప్రధాన వాక్యంలో క్రియ అను, చెప్పు వంటి వచ్యర్థక ధాతు నిష్పన్నం. అనుధాతు నిష్పన్న క్రియ సమీపంలో ఉంటే 'అని' ప్రయోగం వికల్పం.

ప్రత్యక్షానుకృతిలో ఏ శబ్దమైనా అనుకృతం కావచ్చు. అది అర్థవంతమైన శబ్దసముదాయం కావచ్చు. కాకపోవచ్చు. ఏ భాషలోదయినా కావచ్చు అసలు భాషలోదే కాకపోవచ్చు. చేష్టాదికాలు కూడా అనుకృతం కావచ్చు.

పరోక్షానుకృతిలో కథనం చేసే భాషలోని వాక్యమే కావాలి. అనుకృతిలో వాక్యాలు విధ్యాది వాక్యాలేవైనా కావచ్చు. పరోక్షవిధిలో వాటికి ఈ కింది మార్పులు జరుగుతాయి.

విధి: ప్రత్యక్షవిధి అతనునాతో 'నువ్వురేపురా' (అని) అన్నాడు.

పరోక్ష విధి: అతను నన్ను రేపు రమ్మన్నాడు.

అనుకృత వాక్యంలో కర్త లోపిస్తుంది. ప్రధాన వాక్యంలో అముఖ్యకర్మకు ద్వితీయావిభక్తి వస్తుంది. క్రియకు 'అమ్' అనేశబ్దం ఆగమవుతుంది. ఈ మార్పుల్ని ఈ కింద గమనించవచ్చు. చెప్పు+అమ్+అని> చెప్పమని; రా+అమ్+అని> రమ్మని.

అనుకృతిలోనే కాక కొన్ని ఇతర వాక్యాలకు కూడా 'అని' చేరుతుంది. ఇక్కడ అని విషయార్థ బోధకం. ఉదా: అతను వస్తాడని నాకు తెలుసు; వాడిట్లాగే చేస్తాడని నేనెరుగుదును; వాడు ప్యాసవుతాడని నాకు నమ్మకం; వాళ్లకు పెళ్ళయిందని విన్నాను.

కొన్ని వాక్యాలలో అని కాంక్షార్థకం. ఇట్లాంటి వాక్యాల్లో ప్రధాన వాక్యంలో క్రియ 'ఉండు' గాని, అనుకొను, ఆలోచించు వంటి వాటిల్లో ఒకటిగాని అయి ఉంటుంది. ఉపవాక్యంలో క్రియ 'వలయు >ఆలి' అంతంలో ఉన్నదిగాని, ఉభయ ప్రార్థన రూపం -దాం గాని అయి ఉంటుంది. ఉభయ ప్రార్థన క్రియారూపం విడిగా వాడినప్పుడు ఉత్తమ బహువచన కర్తృకమై ఉంటుంది. కాని ఇక్కడ అట్లాంటి నిబంధనలేదు. ఉదా: ఆమెకు కొత్తచీర కొనుక్కోవాలని ఉంది; ఆయన కారు కొందామనుకుంటున్నాడు; వాళ్లు ఊరికి వెళ్ళాలని ఆలోచిస్తున్నారు.

'అని' చేర్చిన కొన్ని వాక్యాలు ప్రధాన వాక్యానికి హేతువిశేషణాలుగా ప్రవర్తిస్తాయి. నేను పండక్కి చీరకొనిపెట్టలేదని మా ఆవిడ అలిగింది

ఈ వాక్యాల్లో ప్రధాన క్రియావ్యాపారకర్త లేక అనుభోక్త (Agent or Experiencer) స్వాధీనంలో లేకపోతే వ్యాకరణ విరుద్ధాలవుతాయి. ఉదా: *ఆమె సరిగ్గా మందులు తీసుకోలేదని జ్వరం తిరగబెట్టింది.

అది: ఒక వాక్యానికి 'అది' చేర్చి ఇంకో వాక్యంలో నామపద స్థానంలో ప్రయోగించవచ్చు. అప్పుడది విషయార్థబోధకం అవుతుంది. వాళ్లు ఊరికి వెళ్ళింది నాకు తెలుసు.

ఉపవాక్యానికి 'అది' చేర్చినప్పుడు దాని క్రియ విశేషణంగా మారుతుంది. వెళ్ళారు+అది> వెళ్లిన+అది> వెళ్ళింది.

క్రియాజన్య విశేషణానికి విశేష్యంగా కూడా 'అది' చేరవచ్చు. అప్పుడు 'అది' ఆ వాక్యంలోదే ఇంకో నామాన్ని సూచించవచ్చు. ఉదా: వాళ్ళు ఎక్కడికి వెళ్ళింది నాకు తెలుసు= వెళ్ళినచోటు.

ఇందువల్ల ఒక్కోసారి వాక్యాలు భిన్నార్థ బోధకాలు కావచ్చు ఉదా: నువ్వు తిన్నది నాకు తెలుసు. దీనికి ఈ కింది రెండు వాక్యాలూ అర్థాలే 1. నువ్వు తిన్నావని నాకు తెలుసు. 2. నువ్వు ఏం తిన్నావో నాకు తెలుసు.

18. ఓ, ఏమో: కిమర్థక ప్రశ్నలకు 'ఓ' చేర్చి ఇంకో వాక్యంలో ప్రయోగించవచ్చు. ఇట్లాంటి వాక్యాలు విషయార్థంలోనూ, సందేహార్థంలోనూ, పరోక్ష ప్రశ్నవాక్యాల్లోనూ ఉపయోగిస్తారు. ఉదా: వాళ్లు ఎక్కడికి వెళ్ళారో నాకు తెలుసు= వాళ్లు వెళ్ళినచోటు; వాళ్లు ఎక్కడికి వెళ్ళారో కనుక్కో (పరోక్ష ప్రశ్న); వాళ్లు ఎక్కడికి వెళ్ళారో ఎవరికి తెలుసు (సందేహం)

సందేహార్థంలో ఉపవాక్యానికి అదనంగా 'ఏమో' శబ్దాన్ని చేర్చవచ్చు. వాళ్లు ఎక్కడికి వెళ్ళారో, ఏమో, నాకు తెలీదు. సందేహార్థంలో ఉపవాక్యం ప్రధాన వాక్యం సాయం లేకుండానే ప్రయోగార్హం. ప్రధాన వాక్యార్థమైన 'x కి తెలీదు' ఉపవాక్యంలోనే గతార్థమవుతుంది.

కిమర్థక శబ్దం లేని వాక్యాలకు 'ఏమో' అనే శబ్దం చేర్చి పై అర్థాల్లో కొన్నిటిని ప్రయోగించవచ్చు. విషయార్థంలో 'ఏమో' ప్రయుక్తం కాదు. వాళ్లు వచ్చారేమో కనుక్కో. వాళ్లు వచ్చారేమో నాకు తెలీదు.

అటం: వ్యాపార బోధకనామాల స్థానాల్లో కూడా కొన్ని వాక్యాలను ప్రయోగించవచ్చు. అప్పుడు ఉపవాక్యానికి 'అటం' చేరుస్తాం. ఇట్లాంటి రూపాలను భావార్థకాలని ప్రాచీనులన్నారు. ఉదా: ఆమెకు మిషను కుట్టటం వచ్చు. అతనికి సణగటం అలవాటు.

సామాన్య వాక్యాల్లో ప్రాధాన్య వివక్ష కోసం పదవ్యత్యయం జరిగినప్పుడు కూడా క్రియ భావార్థక రూపంగా మారుతుంది. *మీరు ఎందుకు వచ్చారు? →మీరు రావటం ఎందుకు?*

కాని ఇట్లాంటి పదవ్యత్యయం నామాన్ని సూచించే ప్రశ్నార్థక శబ్దాలున్నప్పుడు సాధ్యం కాదు.

మీరు ఏం తిన్నారు? → * మీరు తినటం ఏమిటి?

మీ ఇంటికి ఎవరు వచ్చారు → * మీ ఇంటికి రావటం ఎవరు?

అటం చేర్చగా ఏర్పడిన వాటిని భావార్థక నామాలంటారు. నామాలకు లాగే వీటికి విభక్తి ప్రత్యయాలు చేరతై.

ప్రధాన ఉపవాక్యాల్లో కర్త ఒకటే అయినప్పుడు ప్రయోజనార్థంలో అటమంత నామానికి 'కి' విభక్తి చేరుతుంది. ఉదా: మా ఆవిడ నాతో పోట్లాడటానికి సిద్ధమవుతున్నది.

ప్రధానక్రియ మనోవ్యాపార బోధకమైనప్పుడు 'కి' విభక్తి చేరిన అటమంత నామం హేత్వర్థకమవుతుంది. ఉదా: ఆమె తెలుగులో మాట్లాడటానికి సిగ్గుపడుతుంది.

'తో' చేరిన అటమంత నామం పూర్వవ్యాపార సమాప్తిని సూచిస్తుంది. స్థితి బోధక క్రియల నుంచి నిష్పన్నం చేసిన అటమంత నామాలకీ యోగం లేదు. ఉదా: అతను అన్నం తినటంతోనే నిద్రపోయాడు. *ఆమె అందంగా ఉండటంతోనే ఇతను ప్రేమించాడు.

19. క్రియాజన్య విశేషణాలతో నామ్నీకరణాలు: కొన్ని వాక్యాలు నామపదాలకు విశేషణాలుగా ప్రవర్తిస్తాయి. ఇట్లాంటి విశేషణ వాక్యాల్లో క్రియ విశేషణ రూపంగా మారుతుంది. ప్రధాన వాక్యంలో నామపదంతో సరూపమైన ఉపవాక్యంలో నామం విభక్తితోసహా లోపిస్తుంది. అందువల్ల వీటిని లుప్తవిభక్తిక నామ్నీకరణాలని కూడా అనవచ్చు. ఇట్లా విభక్తి లోపించినా అర్థ గ్రహణంతో బాధలేదు. అయితే అన్ని విభక్త్యర్థాల్లోనూ ఈ నామ్నీ కరణాలు సాధ్యం కావు. ఉదా:

ఆ అబ్బాయి ఊరికివెళ్లాడు → ఊరికివెళ్లిన అబ్బాయి; అతను ఇడ్లెన్లు తిన్నాడు → అతను తిన్న ఇడ్లెన్లు; వాడు కొడవలితో గడ్డికోశాడు → వాడు గడ్డి కోసిన కొడవలి; వాడు సీతతో వచ్చాడు → *వాడు వచ్చిన సీత; అతను ఆ అమ్మాయికి ఉత్తరం ఇచ్చాడు → అతడు ఉత్తరం ఇచ్చిన అమ్మాయి. వాడు చల్లకు వచ్చాడు → *వాడు వచ్చిన చల్ల, అతను మార్కెట్ నుంచి పూలు తెచ్చాడు → అతను పూలు తెచ్చిన మార్కెట్, అతను ఊరి నుంచి వచ్చాడు → *అతను వచ్చిన ఊరు; ఆమె పెట్టెలో డబ్బు దాచింది → ఆమె డబ్బు దాచిన పెట్టె; వాడు వాళ్ళలో మంచివాడు → *వాడు మంచివాడయిన వాళ్ళు;

వీటిలో పువ్వుగుర్తులుంచిన నామబంధాలు అనిష్పన్నాలు. విభక్తి ప్రత్యయం ఒకటే అయినా అర్థభేదాల వల్ల కొన్ని నామబంధాలు నిష్పన్నం కావు.

క్రియాజన్య విశేషణాల మీద కొన్ని అవ్యయాలు కూడా చేరి క్రియావిశేషణాలుగా గాని, వాక్యవిశేషణాలుగా గాని ప్రవర్తిసాయి. అతను వచ్చినప్పుడు, అతను చెప్పినందుకు, నువ్వు అన్నట్లు, ఆమె వచ్చేముందు - ఇట్లాంటివి ఇంకా సాధ్యాలు.

క్రియాజన్య విశేషణాలు తరవాత (ఏ విశేషణాల తరవాతయినా) తదర్థబోధకమైన సర్వనామాలు మాత్రమే రాగలవు. తదర్థకశబ్ద రూపమున్నా తదర్థబోధకత ఉండదు. ఉదా: వచ్చినవాడు; వచ్చినవీడు, మంచివాడు; *మంచివీడు.

20. సంయుక్త వాక్యాలు: కొన్ని ప్రధాన వాక్యాలు కలిపి సమప్రతిపత్తి ఉన్న దశాలలో ఏకవాక్యం చెయ్యలేము. భిన్నవాక్యాలు భిన్నవాక్యాలు గానే ఉంటాయి. లేకపోతే క్వార్థక వాక్యాల్లాగా ఉపవాక్యాలన్నా అవుతున్నాయి. కాని, అయితే వంటి కొన్ని అవ్యయాలు రెండు వాక్యాలను అనుసంధించగలవు. అయితే అట్లా అనుసంధించబడ్డ వాక్యాలు ఏకవాక్యమయినట్టు ఆధారాలు తక్కువ. ఉదా: *అతను చదువుతాడు. కాని తలకెక్కదు, అతను వచ్చాడు గాని ప్రయోజనం లేదు; అతను డబ్బుగలవాడు, అయితే గర్వం లేదు.*

రెండు ప్రశ్నార్థక వాక్యాలు ఒకచోట చేరిస్తే వాక్యాల అర్థాలనుబట్టి సముచ్చయార్థకాలుగాని; వికల్పకార్థకాలుగాని కావచ్చు. ఉదా: అతను ఎక్కడ ఉంటున్నాడు? ఏంచేస్తున్నాడు? అతను ఇవ్వాళ మద్రాసు వెళ్తున్నాడా? గుంటూరు వెళ్తున్నాడా?

ఇంగ్లీషు హిందీ భాషల్లోలాగా రెండు వాక్యాల్ని కలిపే సముచ్చయార్థక, వికల్పార్థక శబ్దాలు తెలుగులో లేవు.

నామబంధాలను మాత్రం చివరి స్వరాలను దీర్ఘీకరించడం ద్వారా ఏకనామబంధం చెయ్యవచ్చు. ఉదా: లలితా సుబ్బారావూ కలిసి వచ్చారు.

నామబంధాలకు 'ఓ' శబ్దం చేరిస్తే వికల్పార్థంలో కలపవచ్చు. రామారావో సుబ్బారావో వస్తారు.

(భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి (సం) "తెలుగుభాషా చరిత్ర"లో పదమూడో అధ్యాయం, ఆం.ప్ర. సాహిత్య అకాడమీ, 1974. నుంచి)

పరిభాష

అనుకరణ సూచకం - quotation marker

అనుకర్త - reporter

అనుకారకం - quotat'on marker

అనుభోక్త - experiencer

అనువక్త - reporter

అనుశ్రోత - hearer of the report

అన్యర్థకం - concessive

అమూర్తనామం - abstract noun

అర్థప్రధానం - information centred

ఆఖ్యాతం - predicate

ఆఖ్యాతబంధం - predicate phrase

ఆధారదళం - cond t'onal clause

ఆధేయదళం - conditioned clause

ఆనుపూర్విక - chronological

ఉపవాక్యం - clause

ఏకకర్తృక నియమము - like-subject constraint

ఏకవస్తుబోధకత - coreferentiality

ఏకైక సంబంధం - isomorphism, one to one corrrespendence

కర్త్రుద్ధరణ సూత్రం - subject rais'ng rule

కాంక్షార్థకనామం - intentive nominal

కారణవాక్యం - causal clause

కార్యవాక్యం - result clause

క్రియాబంధం - verb phrase

క్రియావిభక్తి - agreement rule

క్త్వార్థకం - perfective participle

గతి - process

గమనార్థక క్రియలు - motion verbs

గర్భవాక్యం - embedded sentence

గర్భివాక్యం - matrix sentence

గుప్తనిర్మాణం - deep structure

చర్య - action

చేదర్థకం - conditional marph

తత్క్షణభవితవ్యం - inceptive

ధాతువిస్తరణ - stem extens'on

నామబంధం - noun phrase

నామ్నీకరణం - nominalizations

నిరధీనత - uncontrollablity

నిరనుబంధ - disjunct've

నిశ్చయార్థకం - assertive

పదక్రమ వ్యత్యాసం - change of word order

పదబంధం - phrase

పరప్రయోజనార్థకం - benefactive

పరిపూరణార్థకం - completive

పరిణామబోధక క్రియలు - change of state verbs

పరోక్ష ప్రశ్న - indirect question

పరోక్షవిధి - indirect imperative

పరోక్షానుకరణ - indirect speech

పారస్పర్యార్థం - reciprocative

ప్రత్యక్షానుకరణ - direct speech

ప్రధాన క్రియ - main verb

ప్రధానవాక్యం - main clause

ప్రయోజనార్థకం - purposive

ప్రవృత్తి - function

ప్రాధాన్యవివక్ష - focus

బుద్ధ్యర్థకక్రియలు - verbs of cogintion

భిన్న కర్తృక నియమం - unlike subject constraint

భాషీకరణ - linguistic codification

భౌతిక వ్యాపారక్రియలు - physical process verbs

మనోవ్యాపారక్రియలు - mental process verbs

యత్తదర్థక వాక్యాలు - correlativesentences

రీత్యర్థం - manner

వచ్యర్థక క్రియలు - speech verbs

వికల్ప సంయోజన - alternative coordination

విభక్తి బంధం - case phrase

విభక్త్యర్థక నామ్నీకరణం - relative nominalizations

విషయార్థకనామ్నీకరణం - factive nominalization

వ్యక్త నిర్మాణం - *surface structure*

శబ్ద ప్రధానం - code centred

శత్రర్థకం - durative participle

శత్రర్థబోధ - duration

శ్రవణార్థక క్రియలు - hearing verbs

సంకలనసంయోజన - *additive coordination*

సంఘటన - *event*

సందేహార్థకం - dubitative

సంభావన - expectation

సంభావ్యమాన - conceivable; nonfactual

సంయుక్తపదబంధం - coordinate phrase

సంయుక్త వాక్యం - coordinate sentence

సంశ్లిష్టవాక్యం - complex sentence

సనామబంధ లోపం - equi-NP delition

సమబోధకత - *coreferentiality*

సమసామయిక - *simultaneous*

సమానకర్తృక నియమం - like subject constraint

సమీకరణ వాక్యాలు - equational sentences

మరి కొంత పరిభాష

అచ్చులు (Vowels)

అగ్ర - high

అధస్ - ow

ఓష్ఠ్య - rounded

కేంద్ర - central

నాద - voiced

పశ్చాత్ - back

పురస్ - front

మధ్య - mid

అకర్మకక్రియ - intransitive

అసమాపక క్రియ - nonfinite verb

అన్నంత క్రియ - infinitive verb

అప్యర్థకం - concessive

అక్షరం - syllable

కరణార్థం - instrumental

కర్మార్థం - passive

కృతక ప్రామాణికత్వం - hyperstandardızat on

క్త్వార్థక - past nonfinite

క్రియా జన్య విశేషణం - verbal adjective

గమనార్థక ధాతువులు - verbs of mot'on

జ్ఞానార్థక క్రియలు - verbs of cognition

చేదర్థకం - cond't'onal

ద్విరుక్త - geminate (consonant)

ధాతువు - root

నిమ్నాచ్చులు - lower vowels

నిరోష్ఠ్యాచ్చులు - unrounded vowels

ప్రయోజనార్థం - Purposive

ప్రేరణార్థకం - causative (verb)

వచ్యర్థధాతువులు - speech verbs

వర్ణ సంయోజన నియమావళి - phonotactic constra'nts

వివృతోచ్చారణ - Open articulation

విశేషనామాలు - Proper nouns

వ్యతిరేక విధి - negative imperact've

వ్యాకరణ మూల రూపం - under ying form

సంయుక్త - conjuct consonants

సకర్మకీకరణ - transitiv zation

సమాపక క్రియ - Finite verb

సమీకరణ - ass'milat'on

సామాన్య నామాలు - common nouns

స్వర సమత - vowel harmony

స్వామ్యార్థం - possessive

హల్లులు consonants

అనునాసిక - nasal

అంతస్థ - sem' vowels

అల్పప్రాణం - unaspirated

ఊష్మ - fr'cative

ఓష్ఠ్య - labial

కంపిత - trill

తాలవ్య - palatal

దంతమూలీయ - alveolar

దంత్య - dental

నాద - voiced

పార్శ్విక - lateral

మహాప్రాణ - aspirated

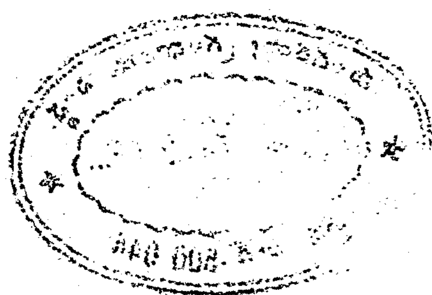
మూర్ధన్య - cerebral, retroflex

శ్వాస - Unvoiced

స్పృష్టోష్మ - affricate

స్పర్శ - stop

హనుమూలీయ - velar

తెలుగు సాహిత్య ప్రపంచానికి చేరాతల చేరాగా పరిచయమైన చేకూరి రామారావు విస్తృతంగా శిక్షణ పొందింది, మౌలికంగా పరిశోధన చేసింది భాషా శాస్త్రంలో. ఆయన తెలుగు వాక్యంపై చేసిన కొత్త ఆలోచనలను భాషా పరిశోధకులు విలువైనవిగా పరిగణిస్తారు.

ఈ తెలుగు వాక్యం ఆయన చేసిన పరిశోధనలకు అతి సూక్ష్మరూపం. అనతి కాలంలో ఇది అనేక పరీక్షలకు పాఠ్యగ్రంథం అయింది. విశ్వ విద్యాలయాల తెలుగు పాఠ్య ప్రణాళికలలో ముఖ్య భాగమయింది. ఈ పుస్తకంలో చర్చించిన అంశాలే కేంద్రం వారి సివిలు సర్వీసు, రాష్ట్రం వారి గ్రూపు 1 పరీక్షల సిలబస్సులో భాగం అయ్యాయి.

ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయంలో భాషాశాస్త్రశాఖలో ఆచార్యుడిగా శాఖాధ్యక్షుడిగా పదవీ విరమణ చేసిన చేరా ఇప్పుడు యుజిసి వారి ఎమిరిటస్ ఫెలో.

రెండు పదులపైన, తెలుగులో వెలుగులు, సాహిత్య విమర్శ-పరామర్శ, సంపత్కుమారతో కలిసి వచనపద్యం-లక్షణ చర్చ, చేరా పీఠికలు, ముత్యాలసరాల ముచ్చట్లు అచ్చయిన ఈయన ఇతర రచనలు.